

175.309

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

A SZÖVETSÉGES ÉS TÁRSULT HATALMAK ÉS MAGYARORSZÁG

KÖZÖTT TRIANONBAN
1920 JUNIUS 4.-ÉN LÉTREJÖTT

BÉKESZERZŐDÉS

KOMMENTÁRRAL ELLÁTTA:
DR BÉKÁS GYŐZŐ

CLUJ-KOLOZSVÁR
LAPKIADÓ ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T. KIADÁSA
1921

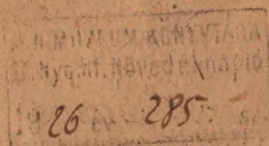

175309

Flouge

~~29247~~

Bevezetés.

Ugy a román, mint a magyar törvényhozás ratifikálta a Szövetséges és Társult Hatalmak és Magyarország között Trianonban, 1920. június 4-én megkötött Békeszerződést (rövidítve: B.) amelyet becikkelyező 3702. számú román törvény hivatalos szövegét a Monitorul Oficial 1920. szeptember 21-én kelt 136. száma, a törvény hivatalos magyar fordítását pedig a kolozsvári egységesítő bizottság Hivatalos Lapja (Gazeta Oficială) magyar kiadása közli az 53. szám mellékleteként.

Amidőn e nagyfontosságú történelmi okirat hivatalos magyar nyelvű kiadását a legszükségesebb magyarázatokat tartalmazó kommentárral közzétesszük, úgy véljük, hasznos szolgálatot teszünk Románia magyar lakosságának, melynek eminens érdeke, hogy a békeszerződés nemzetközi-, közjogi-, közgazdasági és pénzügyi jelentőségű főbb intézkedéseinek helyes értelmét és következményeit megismerje. Csakis így lehet tisztában egyfelől azokkal a tételes intézkedésekkel és reális garanciákkal, melyekre kulturális, gazdasági és politikai érdekeit *legális alapon* és így a jogos siker reményével érvényesítheti, de másfelől csakis ezen a réven szabadulhat véglegesen meg azoktól az agyrémektől, melyek a legképtelenebb kombinációkra és következtetésekre adtak alkalmat s ezzel valósággal misztikus homályba burkolták a Szerződés reális tartalmát.

A rendelkezésre álló tér nem engedte meg az intézkedések részletes és alapos kommentálását. Ezért a legszükségesebb felvilágosítások megadására szorítkoztunk; még pedig főleg annak a matériának kapcsán,

mely *gyakorlatilag* a legnagyobb jelentőségű. Ezért legfőképen az *állampolgárság* problémájával összefüggő kérdések fejtegetésére, valamint a *gazdasági és pénzügyi* rendelkezések magyarázatára fektettük a főszólyt; az elméletibb jellegű köz- és nemzetközi jogi, valamint politikai kérdésekkel, ugyancsak a katonai kérdésekről szóló intézkedésekkel kevésbé foglalkozván. Ezért gondoltuk, hogy a IV. (Magyarország Európán kívüli érdekei), V. (Katonai, tengeri és légi határozományok), VI. (Hadifoglyok és sirhelyek), és VII. fejezet (Szankciók) kommentálását mellőzhetjük. Kommentárunk továbbá mindenütt, kizárólag az exegézisre és magyarázatra törekszik, ellenben mindennemű bírálatától vagy színezéstől tartózkodik. Magától értetődik továbbá, hogy legelsősorban a Romániát és a romániai közönséget érdeklő vonatkozásokra voltunk különös tekintettel.

I. A B. befejező aktusa a nagy világháborúnak, melynek eredetként a B. bevezetése a „volt osztrák-magyar császári és királyi kormány részéről Szerbiának 1914. július 28-án küldött hadüzenet”-ét, valamint „Németországnak Ausztria Magyarország szövetségesének ellenségeskedése”-t — állapítja meg. A béketárgyalások kiindulási pontjaként a Szövetséges és Társult Nagyhatalmak által Ausztria-Magyarországnak adott 1918. november 3-iki fegyverszünet, illetőleg Magyarországra nézve az ezt kiegészítő 1918. november 13-iki „Katonai Egyezmény” van megjelölve, mint amelyek célja a békeszerződés megkötése.

A B-t Magyarország (rövk.: M.), mint a volt osztrák-magyar monarchia szétdarabolása folytán keletkezett és elismert független államok egyike (I. alább 73. cikk) kötötte a „szövetséges és társult” hatalmakkal. („A szöv. és társult hatalmak egyrészről...“ „... Magyarország másrészről“). E hatalmak közül ötön, ugyancsak: az *Amerikai Egyesült Államok* (U. S. A.), a *Brit Birodalom*, a *Francia Köztársaság*, *Olaszország* és *Japán* mint szövetkezett és társult *nagyhatalmak* („Principales Puissances alliées et associées”) jelöltetnek meg, míg a többi 12, ugyancsak: Belgium, China, Cuba, Görögország, Nikaragua, Panama, Lengyelország, Portugália, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén állam, Sziám és a Cseh-Szlovák állam, az előbb említett nagyhatalmakkal együttesen „Szövetkezett és Társult Hatalmak”-nak („Puissances alliées et associées”) neveztetnek.

II. A B. bevezetésből és tizennégy „rész”-ből (partie) áll, egyes részek még külön részletekre (section), míg néhol egyes részletek külön fejezetekre (chapitre) oszlanak. Egyes részek, illetőleg részletek és fejezetek mellé még külön függelékek (annexes) vannak csatolva.

A *Bevezetés* röviden vázolván a békeszerződést megelőző nemzetközi események legfontosabbjait, az azt elfogadó és aláíró (szignatárius) hatalmak kijelölt megbízottjainak aláírását tartalmazza.

Az *első rész* a Nemzetek Társaságának Egyezményéről szól (1—26. cikkek), a függelékben felsorolva a Nemzetek Társaságának „eredeti” tagjait, valamint az annak elfogadására mindjárt kezdetben meghívott államokat.

A *második rész* Magyarország új határait állapítja meg a szomszédos államokkal. (27—35. cikkek.)

A *harmadik rész* egyes európai államokra vonatkozó *különös politikai határozmányokat* foglal magában, valamint a kisebbségek védelmének és az *állampolgárság* kérdésének szabályozását. (36—78. cikkek.)

A *negyedik rész* Magyarország Európán kívüli érdekelttségét, — és pedig Marokkóra, Egyiptomra, Sziámra és Kinára vonatkozólag — szabályozza. (79—101. cikkek.)

Az *ötödik rész katonai, tengeri és légi határozmányokról* (1—3. részletek) szól Magyarországgal szemben. Külön fejezetekben szabályozza a létesíthető magyar hadsereg létszámát s kereteit, a sorozást és tisztképzést, a felszerelést. A negyedik részlet az erre vonatkozó nemzetközi ellenőrzés módozatait állapítja meg, míg az ötödik részlet néhány idevágó általános intézkedést tartalmaz. (102—143. cikkek.)

A *hatodik rész* a hadifoglyok sorsának és a temetkező helyek rendezésének van szentelve. (I—II. részlet, 144—156. cikkek.)

A *hetedik rész* a nemzetközi hadijog ellen vétett egyének ellen foganatosítható büntetőjogi *megtorlásról* szól. (157—160. cikkek.)

A *nyolcadik rész* a Magyarország által teljesítendő „jóvátételeket” (kártérítés) szabályozza két fejezetben, az egyik „általános”, a másik „különös rendelkezéseket” tartalmaz. Az előbbihez 6 függelék tartozik. (161—179. cikkek.)

A kilencedik rész pénzügyi határozmányokról szól (180—199. cikkek), két függeléssel.

A tizedik rész „gazdasági határozmányok“ címen külön fejezetekben (I—VIII.) a kereskedelmi viszonylatokról, az egyes korábbi gazdasági természetű nemzetközi szerződések sorsáról, az adósságokról, az ellenséges államban található javakról, jogokról és érdekekről, a szerződésekről, elévülésekről, bírói határozatokról, a mindezekre nézve illetékes vegyes törvényszékekről és a szerzői jogról szól, külön részletet (VIII.) szentelvén a Magyarországtól lecsatolt területekre vonatkozó idevágó kérdéseknek. (200—259. cikkek.)

A tizenegyedik rész a légi közlekedést szabályozza. (260—267. cikkek.)

A tizenkettedik rész a kikötők, továbbá a víz- és vasutak kérdését rendezi. (I—V. fejezetek, 268—313. cikkek.)

A tizenharmadik rész a munkaviszonyokra és azok működésére, szervezésére vonatkozó intézkedéseket tartalmazza. (314—355. cikkek.)

A tizennegyedik rész „különböző határozmányok“ címen egyes korábbi nemzetközi szerződések elismerését, ugyszintén néhány általános jellegű megállapítást foglal magában. (356—364. cikkek.)

A Békeszerződéshez még egy „Jegyzőkönyv“ van csatolva a kártérítés és megtorlás egyes kérdéseire vonatkozólag, végül egy „Nyilatkozat“ az elsüllyesztett vagy megrongált hajókat illetőleg.

Békeszerződés a Szövetkezett és Társult Hatalmak és Magyarország között.

Jegyzőkönyv és Nyilatkozatok.

Kelt 1920. június 4-én Trianonban.

Az Amerikai Egyesült Államok,
A Brit Birodalom,
Franciaország,
Olaszország és
Japán,

mint a jelen szerződésben

szövetkezett és társult Nagyhatalmakként
megnevezett hatalmak

Belgium, China, Cuba, Görögország, Nica-
ragua, Panama, Lengyelország, Portugália, Ro-
mánia, a Szerb-Horvát-Szlovén állam, Sziám,
a Cseh-szlovák állam, melyek a fentemlitett Nagy-
hatalmakkal együtt a

szövetkezett és társult Hatalmakat
alkotják

egyrésztől

és Magyarország

másrésztől;

Tekintetbe véve, hogy a volt osztrák-ma-
gyar császári és királyi kormány kérelmére
1918. november 3-án Ausztria-Magyarország-
nak a szövetkezett és társult Nagyhatalmak
egyverszűnetet adtak és azt Magyarországot
illetően az 1918 november 13-án kelt Katonai
Megyei Bizottság-nyel kiegészítették avégből, hogy béke-
szerződés legyen köthető;

Tekintetbe véve, hogy a szövetkezett és
társult Hatalmak hasonlóképpen hajtják, hogy

alapos, igazságos és tartós béke váltsa fel a háborút, melybe közülök némelyek közvetett vagy közvetetlen módon Ausztria-Magyarországgal szemben bevonattak és a melynek eredete a volt osztrák-magyar császári és királyi kormány részéről Szerbiának 1914 július 28-án küldött hadizenét, valamint Németországnak, Ausztria-Magyarország szövetségésének ellenségeskedése volt;

Tekintetbe véve, hogy a volt osztrák-magyar monarchia ma már megszűnt létezni és Magyarországon magyar nemzeti kormánynak adott helyet;

Az említett célból a Magas Szerződő Felek teljhatalmu megbízottjaikként kijelölték, és pedig:

Az Amerikai Egyesült Államok Elnöke:

Hugh Campbell Wallace urat, az Egyesült Államok párisi rendkívüli követét és teljhatalmu megbízottját;

Ő Felsége Nagybritannia és Írhon egyesült királyságának és a tengerentuli brit területeknek királya, India császára:

A nagyon tiszteletreméltó Edward George Villiers urat, Derby grófját, K. G., P. C., K. C. V. O., C. B. ő brit Felségének párisi rendkívüli követét és teljhatalmu megbízottját

és a Kanadai Birtokok képviselőjében:

A tiszteletreméltó Sir George Halsey Perley urat, K. C. M. G., az Egyesült Királyságban Kanadának főbiztosát;

Az ausztráliai Commonwealth képviselőjében:

A nagyon tiszteletreméltó Andrew Fisher urat, az Egyesült Királyságban Ausztráliának főbiztosát;

Az Új-zélandi Birtokok képviselőjében:

A tiszteletreméltó Sir Thomas Mackenzie urat, K. C. M. G., az Egyesült Királyságban Uj-Zéland főbiztosát;

A Délafrikai Unió képviselőjében:

Reginald Andrew Blankenberg urat, O. B. E., az Egyesült Királyságban a Délafrikai Unió főbiztosi teendőivel megbízottat;

India képviselőjében:

A nagyon tiszteletreméltó Edward George Villiers urat, Derby grófját, K. G., P. C., K. C. V. O., C. B. ő brit Felségének párisi rendkívüli követét és teljhatalmu megbízottját;

A Francia Köztársaság Elnöke:

Millerand Sándor urat, miniszterelnököt és külügyminisztert,

François-Marsal Frigyes urat, pénzügyminisztert,

Paul Louis Isaac Ágoston urat, kereskedelem- és iparügyi minisztert,

Cambon Jules urat, Franciaország nagykövetét,

Paléologue Maurice George urat, a külügyminisztérium államtitkárát;

Ő Felsége Olaszország királya:

Longare Lelio Boniu grófot, a királyság szenátorát, Ő Felsége Olaszország királyának párisi rendkívüli követét és teljhatalmu megbízottját,

Grassi Mario ellentengernagyot;

Ő Felsége Japán császára:

Matsui K. urat, Ő Felsége Japán császárnak párisi rendkívüli követét és teljhatalmu megbízottját;

Ő Felsége a Belgák királya:

Van den Heuvel Jules urat, rendkívüli követet és teljhatalmu minisztert, államminisztert,

Jacquemyns Rolin urat, a nemzetközi magánjogi intézet tagját, a belga delegáció államtitkárát;

A chinai köztársaság Elnöke:

Koo Vikiyin Wellington urat,

Sze Sao-ke Alfréd urat;

A kubai köztársaság Elnöke:

Dr. Ortiz Rafael Martinez urat, a kubai köztársaság párisi rendkívüli követét és teljhatalmu megbizottját;

Ő Felsége a Hellének királya:

Romanos Athos urat, Ő Felségének a Hellének királyának párisi rendkívüli követét és teljhatalmu megbizottját;

Nikaragua köztársaság Elnöke:

Villanueva Carlos A. urat, Nikaragua köztársaság párisi ügyvivőjét;

Panama köztársaság Elnöke:

Amador Raoul A. urat, Panama köztársaság párisi ügyvivőjét;

A lengyel köztársaság Elnöke:

Sapieha Eustache herceget, a lengyel köztársaság londoni rendkívüli követét és teljhatalmu miniszterét,

Pitz Erasmus urat, a lengyel köztársaság prágai rendkívüli követét és teljhatalmu miniszterét;

A portugál köztársaság Elnöke:

Dr. da Costa Alfonso Augusto urat, volt miniszterelnököt,

Chagas João urat, a portugál köztársaság párisi rendkívüli követét és teljhatalmu miniszterét;

Ő Felsége Románia királya:

Dr. Cantacuzino Ion államminiszter urat,

Titulescu Nicolae urat, volt minisztert, államtitkárt;

Ő Felsége a szerbek, horvátok és szlovének királya:

Pasics P. Miklós urat, volt miniszterelnököt,

Trumbic Ante urat, külügyminisztert,

Zolger Iván jogtudor urat;

Ő Felsége Sziám királya:

Charoon herceg ő Fenségét, Ő Felsége Sziám királyának párisi rendkívüli követét és teljhatalmu miniszterét;

A Csehszlovák köztársaság Elnöke;

Benes Eduard urat, külügyminisztert,

Osusky Stephen urat, a Cseh-szlovák köztársaság londoni rendkívüli követét és teljhatalmu miniszterét;

Magyarország:

Bénard Gaszton urat, közmunka és népjóléti minisztert,

Thordai Drasche Lázár Alfréd urat, rendkívüli követet és meghatalmazott minisztert.

I. RÉSZ.

A Nemzetek Társaságának Egyezménye.

A rész tartalma és jellemzése.

A „Nemzetek Társaságának Egyezménye” jogintézményként létesíti és szabályozza a nemzetek jogközösségének (la communauté du droit des gens, la famille des nations, Völkerrechtsgemeinschaft) alapelvét.

Elvileg ez az alapgondolat mindenkor vezéreszméje volt az egész nemzetközi jognak, amióta csak ez a jog.

ágazat az elméletben és gyakorlatban szerepel. Az egyes államok között tényleg létező és a kultúra s civilizáció fejlődésével egyre növekvő *érdekközösség*, valamint az ehhez csatlakozó és a közös etikai meggyőződésen alapuló *kulturközösség* az abban érdekelt államok mind-egyikét annak felismerésére bírta, hogy rá van utalva a többire, tehát — egyéni függetlenségének (szuverenitásának) fentartása mellett is — bizonyos *tényleges függőségben* („interdépendence“) áll a többivel szemben, mert csak ily módon biztosíthatja és viheti előbbre saját érdekeit is. Így merült fel annak tudata, hogy vannak olyan általános emberi életérdekek és javak, melyek hordozója nem az egyes állam, hanem az államok összessége és ez vezet a jogközösség eszméjére is. A jogközösség célja elsősorban a nemzetközi béke fentartása, valamint minden körülmények között — tehát még háboru esetére is — a nemzetközi jog közösen és egyértetűen elismeri tételeinek megtartása.

Önként érthető, hogy ennek az alapgondolatnak gyakorlati megvalósítása kezdettől fogva foglalkoztatta a nemzetközi jog tudományát csakugy, mint az államférfiakat. Főleg a XIX. századtól kezdődőleg történnék különböző kísérletek a nemzetek jogközösségének intézményszerű létrehozására, e — legnagyobb részt csupán részleges — kísérletek között kétségtelenül legnagyobb jelentőségű a két *hágai konferenciának* (1899. és 1907.) munkálata, melynek eredményeképpen a világháboru kitörését közvellenül megelőzően 21 európai, 21 amerikai és 3 ázsiai állam alkotta a nemzetek e nemzetközi szövetségének államrendszerét. (V. ö. *Hobson. Toward international government*, 1915., *Liszt, Das Völkerrecht*, (II. kiadás, 1918., 1. § 5. o.)

Mi volt e „szövetségnek“ jogi jelentősége? Képes volt-e a szó szoros értelmében vett nemzetközi jogot létrehozni? oly kérdések, melyekről a kitört világháboru folyamán egész könyvtárakat irtak össze. (V. ö. *Zitelmann. Der Krieg und das Völkerrecht*, 2. kiad. 1916.), mely mű az idevágó — nemcsak német — irodalom legpontosabb összefoglalását tartalmazza.) Bármelyik elméleti felfogást fogadja is el valaki, annyi bizonyos, hogy a szövetség alapgondolatának jogintézményszerű megvalósításáról abban az értelemben, hogy kimondott normatívumok betartásának valóban érvényt is szerezzen, nem lehetett szó. A felállított szabályok pontos érvénye-

sülése tehát akkor következett be, ha az érdekelt kötelezettek *önként* tartották meg az idevágó parancsokat, más szóval: a kötelező tételek érvényesülése mint *erkölcsi* kötelesség teljesítése szerepelt. Ily önkéntes erkölcsi érvényesítés hiányában nem állott rendelkezésre olyan szervezet, olyan intézményszerű berendezés az egyes államok között, mely a kötelezettségek teljesítését *jogi* alapon is garantálja. Az egyes esetekre egybehívott kongresszusok fűszágon laza összekötöttségét alkották a szándékolt szövetségnek. Így azután a nemzetközi jog legoptimistább híveinek is be kellett látniok e „jogrendszer” tökéletlenségét, t. i. hogy annak szabályai a reális életben csakis mint erkölcsi szabályok működnek, de mint *jogszabályok* — ha alakilag és elvileg nem is fér kétség létüknöz — *tényleg nem tudnak érvényre jutni*.

A Nemzetek Társaságának (ösv.: N. T.) (angolul: League of Nations, franciául: Société des Nations, románul: Societatea Națiunilor, németül: Völkerbund) létesítése az eddig nélkülözött jogintézményszerű berendezést valósítja meg, midőn az eddig megkísérelt laza összekötötések helyébe a világháboruban szövetséget és társult hatalmaknak *állandósított közös szervezetét* hozta létre, oly célból, hogy ez a szervezet magvát alkossa a világ összes államai szövetségének.

Az egyezmény gondoskodik e szervezet révén a szükséges jogi garanciákról is arra nézve, hogy a létrejövő nemzetközi megalapítások (8.—13. ckkék) megtartassanak, ugyszintén különösen a jogi szankcióról is szerződésszegés esetére (16.—17. ckkék). Hogy mennyiben fog ez a biztosíték gyakorlatilag bevalni, e kérdésre majd csak a történelem adhatja meg a feleletet. Annyi azonban kétségtelen, hogy a nemzetközi jogintézmények fejlődési történelmében a Nemzetek Társaságának Egyezménye, — úgy, amint ez a békeszerződésnek is integráns részét teszi — korszakalkotó eseménynek tekintendő még akkor is, ha a gyakorlati életben csupán kísérlet maradna.

A Társaság azonnal megszervezett organumai a Gyűlés (Assemblée, Assembly), és a Tanács (Conseil-Council) (V. ö. 2—8. ckkék), valamint az állandó Titkárság (6. cikk); ezekhez járul még az ezután megalakítandó állandó Bizottság (9. cikk) és az állandó nemzetközi jogi Biróság (14. cikk).

Az egyezmény a békeszerződés szignatárius álla-

mait, kik ipso iure tagjai a Társaságnak „eredeti“ tagoknak (membres originaires, original members) nevezi; ezekhez mindjárt az Ausztriával kötött békeszerződés létrejövetelkor csatlakoztak a „meghívott“ államok (l. a 26. cikk utáni függelék).

I. RÉSZ.

A Nemzetek Társaságának Egyezménye.

A magas Szerződő Felek,

tekintetbe véve, hogy a nemzetek együttműködésének kifejtésére és azok békéjének és biztonságának megőrzésére fontossága van annak,

hogy bizonyos kötelezettségek vállaltassanak a háboruhoz való folyamódás elkerülésére,

hogy a nemzetközi viszonyok az igazságra és becsületességre alapítva, nyilvánosan feltárassanak,

hogy szigorúan megtartassanak a nemzetközi jog szabályai, melyek mostantól fogva a kormányok valószínű irányadó szabályaiként elismertetnek,

hogy a szervezett népek kölcsönös viszonyaiban az igazság uralkodjék és a szerződésekben vállalt összes kötelezettségek szentül megtartassanak,

elfogadják a jelen Egyezményt, mely a Nemzetek Társaságát létesíti.

Jegyzet. A N. T. a B. a következő főbb esetekben ad gyakorlati szerepet: a *kisebbségek védelméről* szóló rendelkezések betartása fölött a N. T. őrködik (60. cikk; v. ö. Rom. Egy. 12—13., 15. cikkeivel), (v. ö. III. rész) Magyarország csak a N. T. hozzájárulásával tehet olyasmit, ami függetlenségét bármi tekintetben érinthetné (73. cikk), Magyarország köteles a katonai, tengeri és léghajózásra vonatkozó határozmányokkal kapcsolatos minden olyan vizsgálatnak alávetni magát, melyet a N. T. tanácsának többsége elhatároz (143. cikk); a N. T. nak ingerenciája van a Magyarországgal szemben kiszabott kötelezettségek időtartamának megállapítására (215. cikk); a N. T. dönti el a B. X. rész 2. részletében szabályozott régebbi nemzetközi szerződések körül felmerülő vitákat (224. cikk; a N. T. válassza meg szükség esetén a vegyes bíróság elnökségét (239. cikk), a N. T. hagyja jóvá a Dunára vonatkozó általános egyezményt, melyet a szövetséges és tár-

sulthatalmak alkotnak (283. cikk); a N. T. válassza meg a Dunát illető adminisztráció céljából kiküldendő állandó műszaki bizottság elnökét (293. cikk); a N. T. dönti el a vasutvonalak, táviróvezetékek, stb. tekintetében felmerült vitákat Magyarország és a szomszédos állam (Csehszlovák állam) között, illetőleg ő küldi ki a döntéssel megbízott közeget (304., 307., 310., 311. cikkek), és elrendelheti bizonyos körülmények között az idevágó egyezmények revízióját (312., 313. cikkek), a N. T.-nak hatáskörébe van utalva „Munka Szervezése” (XII. rész); az ennek megvalósítására létrehozandó „Állandó Szervezet” voltaképen azonos a N. T.-val, lévén ennek minden tagja ipso iure egyben a Munkaszervezet tagja is (315. cikk); és általában a szervezet együttműködését a N. T., illetőleg annak főtitkára ellenőrzi (319., 320., 326., 327., 333., 334., 335., 340., 343., 348., 350., 352., 353., 355. cikkek); végül az állandó nemzetközi jogi bíróság felállításáig minden idevágó vitás ügyet az általa kinevezett 3 tagu törvényszék dönt el. (354. cikk.)

1. cikk.

A Nemzetek Társaságának eredeti tagjai az alulírtak közül azok, akiknek nevei a jelen egyezmény mellékletében szerepelnek, továbbá a mellékletben ugyancsak felsorolt azon államok, melyek a jelen egyezményhez az Egyezmény hatálybalépésétől számított két hó folyamán a titkárságnál teendő nyilatkozattal fentartás nélkül csatlakoznak; miről is a Társaság többi tagjai értesíteni fognak.

Minden Állam, Birtok vagy Gyarmat, melynek szabad önkormányzata van és nincs említve a mellékletben, tagjává lehet a Társaságnak, ha felvételét a Gyűlés kétharmada engedélyezi, feltéve, hogy tényleges biztosítékokat nyújt abbeli őszinte szándékáról, hogy nemzetközi kötelezettségeit megtartja és katonai, tengeri és légi erőinek és fegyverkezésének tekintetében elfogadja a Társaság által megállapított szabályzatot.

A Társaság bármely tagja kiléphet a Társaságból két évi előzetes felmondás mellett, feltéve, hogy azon időpontban minden nemzetközi kötelezettségét — beleértve az ezen Egyezményben megállapítottakat is — teljesítette.

2. cikk.

A Társaság a jelen Egyezményben meghatározott tevékenységét a Gyűlés és a Tanács útján gyakorolja, melyek mellett egy állandó Titkárság működik.

3. cikk.

A Gyűlés a Társaság tagjainak képviselőiből alakul.

A Gyűlés meghatározott időpontokban ül össze, de a körülmények szerint más alkalmakkor is, a Társaság székhelyén vagy a kijelölendő más helyen.

A Gyűlés hatáskörébe tartozik a határozathozatal a Társaság tevékenységi körébe tartozó minden kérdésről, valamint a világbékét érdeklő kérdésekről.

A Társaság egyik tagja sem küldhet a Gyűlésre három képviselőnél többet és minden tagnak csak egy szavazata van.

4. cikk.

A Tanács a szövetkezett és társult Nagyhatalmaknak, valamint a Társaság négy további tagjának képviselőiből alakul. Ezt a négy tagot a Gyűlés szabadon jelöli ki, akkor, amikor jónak látja. Az első kijelölésig Belgium, Brazília, Spanyol- és Görögország képviselői lesznek a Tanács tagjai.

A Gyűlés többségének jóváhagyásával a Tanács kijelölheti a Társaság más tagjait is, akiknek a Tanácsban való képviselete ezentul állandó lesz.

Ugyanily jóváhagyással a Tanács szaporíthatja is a Társaság azon tagjainak számát, a kiket a Gyűlés a Tanácsban való képviseltetés végett megválaszt.

A Tanács a körülményekhez képest, de legalább is egyszer évenként a Társaság székhelyén vagy bármely más kijelölendő helyen gyűl egybe.

Minden a Társaság tevékenységi körébe tartozó vagy a világbékét érdeklő kérdés beletartozik a Tanács hatáskörébe.

A Társaság minden tagja, ha nincs képviselve a Tanácsban, felhivatik, hogy a Tanácsban való részvétel végett küldjön egy képviselőt, föltéve, hogy a Tanács előtt oly ügy fordul meg, amely az illető tagot különösebben érdekli.

A Társaság egy tagja sem küldhet a Tanácsba egynél több képviselőt és minden tagnak csak egy szavazata van.

5. cikk.

A Gyűlésnek vagy a Tanácsnak határozatait a Gyűlésen képviselt társasági tagok egyhangulag hozzák, kivéve, ha oly rendelkezésről van szó, amely a jelen egyezményvel, vagy a jelen szerződés határozmányai-val egyenesen ellentétes.

Minden a Gyűlés vagy a Tanács egybeülésekor felmerülő eljárási kérdést, beleértve az egyes különleges pontok megvizsgálásával megbízott bizottságok kijelölését a Gyűlés vagy a Tanács dönt el és pedig az ülésen képviselt társasági tagok többségével.

Ugy a Gyűlés, mint a Tanács az Amerikai Egyesült Államok elnökének egybehívása alapján fogja első ülését megtartani.

A *Gyűlés* (Assemble) az összes társasági tag-államok képviselőiből áll; minden tag legfeljebb 3 taggal képviseltetheti ugyan magát, de csak 1 szavazattal bír. Itt tehát az egyes tagok egyenjogúsága gyakorlatilag is kifejezésre jut.

A *Tanács*-ban ellenben gyakorlatilag a *nagyhatalmak* (l. fenti o.) döntő befolyása érvényesül. Ebben a szervben ugyanis összesen 6 szavazat érvényesül; ezek közül 5 a nagyhatalmaké és egy (1) az *összes többi államoké*, melyek közül azonban egyidőben csupán négyen tagjai a Tanácsnak és ez a négy állam *együttesen* képvisel ott egy szavazatot.

A nagyhatalmaknak ezt a döntő fölényét fokozza az a körülmény, hogy a Nemzetek Társaságának hatáskörébe utalt legjelentősebb esetek elintézése a Tanács feladatává van téve. Így a B.-ben is a fent felsorolt ügyek többsége tekintetében a Tanács illetékes (60., 73., 143., 215., 239., 304., 310., 313., 354. artikuluszban szabályozott esetek; l. fent.)

Ezt az aránytalanságot viszont lényegesen enyhíti az Egyezmény ama elvi rendelkezése, hogy nem csak a Gyűlés, de a Tanács határozatait is szabály szerint *egyhangulig* kell hozni és csupán kivételesen, még pedig *kifejezetten* statuált kivétel esetében lehet leszavazásnak helye. (5. cikk, 1. bek.)

6. cikk.

Az állandó Titkárság a Társaság székhelyén szerveztetik. Áll egy főtitkárból, titkárokból és a szükséges személyzetből.

Az első főtitkár a mellékletben van kijelölve. Később a főtitkárt a Gyűlés többségének jóváhagyásával a Tanács nevezi ki.

A titkárokat és a titkárság személyzetét a Tanács jóváhagyásával a Főtitkár nevezi ki.

A Társaság főtitkára egyszersmint a Gyűlés és a Tanács főtitkára is.

A Titkárság kiadásai a Társaságot terhelik ugyan abban az arányban, amely az egyetemes postaegyesület nemzetközi irodájára nézve meg van állapítva.

7. cikk.

A Társaság székhelye Genf.

A Tanács bármikor elhatározhatja a székhelynek máshova való áttételét.

A Társaságnak vagy a tőle függő szolgálati ágaknak, valamint a titkárságnak összes funkcióit úgy férfiak, mint nők elérhetik.

A Társaság tagjainak képviselői és ügyvivői hivatalos működésükben a diplomáciai kiváltságokban és mentességekben részesülnek.

A Társaság valamint a hivatalos ülései által elfoglalt épületek és területek sérthetetlenek.

8. cikk.

A Társaság tagjai elismerik, hogy a béke fentartása megköveteli a nemzeti fegyverkezésnek ama legkisebb mértékre való leszállítását, amely összefér a nemzeti biztonsággal és a közös együttműködés útján kiszabott nemzetközi kötelezettségek végrehajtásával.

A Tanács számot vetve minden egyes állam földrajzi helyzetével és különleges viszonyaival, előkészíti ennek a leszállításnak terveit, figyelembe véve a különböző kormányok megállapodásait és döntéseit.

Ezeket a terveket legalább is minden tíz évben új vizsgálat alá kell venni és szükség esetén módosítani kell.

Mihelyt azokat a különböző kormányok elfogadják, az így megállapított fegyverkezés korlátait a Tanács hozzájárulása nélkül nem lehet tullepni.

Figyelembe véve, hogy a lőszernek és a hadianyagnak magánuton való gyártása ellen súlyos aggályok vannak, a Társaság tagjai-utasítják a Tanácsot, hogy mérlegelje, mely rendszabályok alkalmazandók az ily gyártás hátrányos hatásainak kiküszöbölésére, számot vetve a Társaság azon tagjainak szükségleteivel, melyek a biztonságukhoz szükséges lőszert és hadianyagot nem tudják előállítani.

A Társaság tagjai kötelezettséget vállalnak arra, hogy a legőszintébb és legkimerítőbb módon közlik egymással a fegyverkezésük mérvére, katonai, tengeri és léghajózási programjukra, valamint azon iparágaik állapotára vonatkozó adatokat, amelyek háboru esetén való felhasználásra alkalmasak.

9. cikk.

Állandó Bizottság fog alakulni avégből, hogy a Tanács részére véleményt nyilvánítson az 1. és 8. cikk határozmányainak végrehajtása, nemkülömben általában katonai, tengeri és léghajózási kérdések tekintetében.

A 8—9 cikkek a N. T. tagjainak *egymásra vonatkozó* ama megjegyzését tartalmazza, mely az egyes államok fegyverkezésének lehető legkisebb mértékre való leszállítására irányul. A végrehajtás céljából külön szervnek („állandó bizottság”) létesítése van tervbe véve.

Magyarország fegyverkezésére és hadsereg tartására azonban e cikkek nem vonatkoznak, mert reá nézve a B. külön része (V.) tartalmaz különös és részletes intézkedéseket.

10. cikk.

A Társaság tagjai kötelezettséget vállalnak arra, hogy tiszteletben tartják és megvédik minden külső támadással szemben a Társaság összes tagjainak területi épségét és meglevő politikai függetlenségét. Támadás, fenyegetés, vagy támadás veszélye esetében a Tanács értesítést ad, az ezen kötelezettség megvalósításának biztosítására szolgáló eszközökről.

11. cikk.

Határozottan kimondatik, hogy minden háboru, vagy háborus fenyegetés, akár közvetlenül érinti,

akár nem, a társaság tagjainak valamelyikét, az egész társaságot érdekli és az köteles az intézkedéseket megtenni a nemzetek békéjének hatásos módon való megmentésére. Ilyen esetben a főtitkár a Társaság bármely tagjának kívánságára azonnal egybehívja a Tanácsot.

Ezenkívül kimondatik még, hogy a Társaság minden tagjának joga van a Gyűlés vagy a Tanács figyelmét barátságos uton felhívni bármely oly természetű körülményre, amely a nemzetközi viszonyokat érinti és a békét vagy a béke előfeltételét képező nemzetközi egyetértést megzavarással fenyegeti.

12. cikk.

A Társaság összes tagjai megegyeznek abban, hogy ha közöttük a szakítás előidézésére alkalmas vita merül fel, azt döntőbirósági eljárás vagy a Tanács vizsgálata alá fogják bocsátani. Megegyeznek abban is, hogy semmi esetre sem indítanak háborút a döntőbiróság ítéletének meghozatalától vagy a Tanács jelentésétől számított 3 hónap letelte előtt.

A jelen cikkben megállapított összes esetekben a döntőbirósági ítéletet megfelelő záros határidő alatt még kell hozni, a Tanács jelentését pedig attól a naptól számított 6 hónap alatt kell elkészíteni, amely napon a vita a Tanács tudomására jutott.

13. cikk.

A Tanács tagjai megegyeznek abban, hogy ha oly vita támad közöttük, amely nézetük szerint döntőbirósági megoldásra alkalmas, az illető kérdést a maga teljességében döntőbiróság elé viszik, feltéve, hogy a vitát diplomáciai uton nem lehet kielégítően megoldani.

Kimondatik, hogy azok a viták, melyek általában döntőbirói megoldásra alkalmasak, a következők: minden vita, mely valamely szerződés értelmezésére, valamely nemzetközi jogi kérdésre, vagy valamely oly cselekményre vonatkozik, mely végrehajtás esetében valamely nemzetközi kötelezettség megsértését képezné, ugyszintén az ily megsértések következtében előálló elégtétel természetére vagy terjedelmére vonatkozó viták.

A döntőbiróság, amely a kérdés fölött határoz, a felek által megjelölt, vagy a korábbi szerződéseikben kijelölt bíróság lesz.

A Társaság tagjai kötelezik magukat, hogy a hozandó ítéleteket jóhiszeműleg végre fogják hajtani és hogy nem fognak háborút indítani a Társaság oly tagja ellen, amely magát azoknak aláveti. Ha az ítélet végrehajtása elmarad, a Tanács javaslatba fogja hozni azokat az intézkedéseket, melyek alkalmasak arra, hogy az ítéletnek hatályt szerezzenek.

14. cikk.

A Tanács megbizatik, hogy készítsen javaslatot egy állandó nemzetközi Bíróság létesítésére és hogy e javaslatot a Társaság elé terjessze.

Ez a Bíróság lesz illetékes arra, hogy ítélkezzék minden nemzetközi jellegű vita felett, amelyet a felek eléje fognak terjeszteni. A Bíróság tanácsadó véleményyt is fog adni minden vitára, avagy minden kérdésre nézve, amelyet a Tanács vagy a Gyűlés eléje fog terjeszteni.

15. cikk.

A Társaság tagjai megegyeznek abban, hogy ha tagjaik közt szakítás előidézésére alkalmas vita támad, amely a 13. cikk szerint döntőbirósági eljárásnak alá nem vethető, azt a Tanács elé viszik. Ebből a célból elég, ha egyikük a vitát a Főtitkár tudomására hozza, aki azután megteszi az intézkedéseket az ügy teljes megvívásáért érdekeiben.

A felek a legrövidebb idő alatt közlik vele a tényállást a vonatkozó összes körülményekkel és igazoló okmányokkal. A Tanács elrendelheti azok azonnali közzétételét.

A Tanács igyekszik a vita megoldását biztosítani. Ha ez sikerül, a tényállásra, annak magyarázatára és az adott megoldásra vonatkozó jelentést abban a mértékben közzéteszi, amelyben ezt kívánatosnak véli.

Ha a vita nem volt kiegyenlíthető, a Tanács akár egyhangu, akár többségi határozattal jelentést szerkeszt és azt közzéteszi, feltüntetve abban, melyek a vita körülményei, valamint az adott esetben leginkább ajánlatos és leginkább méltányos és kézenfekvő megoldást is.

A Társaság minden tagja, amennyiben a Tanácsban képviselve van, hasonlóan közzéteheti a vita tényállását és saját álláspontját.

Ha a Tanács jelentését egyhangulag fogadták el, — nem számítva az érdekelt felek képviselőinek szavazatait — a Társaság tagjai kötelességüknek tartják, hogy ne folyamodjanak a háboruhoz egyik fél ellen sem, ha aláveti magát a jelentésben elfoglalt álláspontnak.

Ha a Tanács jelentését nem sikerül elfogadtatni a vitás felek képviselőin kívüli összes tagokkal, a Társaság tagjai fentartják jogaikat, hogy belátásuk szerint járjanak el a jog és igazság fenntartása végett.

Ha a felek egyike azt állítja és a Tanács elismeri, hogy a vita oly kérdésre vonatkozik, melyet a nemzetközi jog a fél kizárólagos hatáskörébe utal, a Tanács ezt jelentéssel megállapítja és nem hoz javaslatba megoldást.

A Tanács a jelen cikk minden esetében a Gyűlés elé terjesztheti a vitát. A Gyűlést ugyancsak értesíteni kell a vita felől bármelyik fél kérésére is; ezt a kérést teljesíteni kell 14 nap alatt attól a naptól számítva, amelyen a vita a Tanács elé került.

Minden a Gyűlés döntése alá kerülő kérdésben a jelen cikknek és a 12. cikknek mindazon rendelkezéseit, melyek a Tanács tevékenységére és hatáskörére vonatkoznak, hasonlóan alkalmazni kell a Gyűlés tevékenységére és hatáskörére nézve is. Önként értetődik, hogy a Gyűlés részéről szerkesztett jelentésnek, ha azt a Tanácsban képviselt Társasági tagok képviselői, valamint a Társaság többi tagjainak többsége — a felek képviselőit minden esetben figyelmen kívül hagyva — jóváhagyta, ugyanaz a hatálya van, ami a Tanács összes tagjai által — leszámítva a felek képviselőit — egyhangulag elfogadott jelentésnek.

16. cikk.

Ha a Társaság valamelyik tagja háboruhoz folyamodik, ellentétben azokkal a kötelezettségekkel, melyeket a 12., 13. és 15. cikk szerint magára vállalt, *ipso facto* úgy fog tekintetni, mintha háborus cselekményt követett volna el a Társaság összes többi tagjai ellen. Ez utóbbiak kötelezik magukat, hogy rögtön megszakítanak vele mindennemű kereskedelmi

vagy pénzügyi összeköttetést, megtiltanak a saját államuk kötelekébe tartozók és a szerződésszegő állam hozzátartozói között minden közlekedést és megszakítanak minden pénzügyi, kereskedelmi, vagy személyes összeköttetést a saját államuk és a másik állam között, tekintet nélkül arra, hogy a Társaságnak tagja-e vagy sem az illető állam.

Ez esetben a Tanács köteles a különböző érdekelt kormányoknak ajánlatba hozni, hogy a Társaság tagjai külön-külön milyen szárazföldi, tengeri vagy légi haderővel járuljanak hozzá ahhoz a fegyveres erőhöz, mely a társasági kötelezettségek megtartásának biztosítására van hivatva. A Társaság tagjai továbbá megegyeznek, hogy az ezen cikk alapján teendő gazdasági és pénzügyi intézkedések végrehajtásában kölcsönösen támogatni fogják egymást, hogy az azokkal járó veszteségek és hátrányok a minimumra csökkenjenek. Ép így kölcsönösen támogatják egymást az ellenállásban, minden különös intézkedés ellen, amelyet a szerződésszegő állam valamelyikük ellen tesz. Megfelelő intézkedéseket tesznek, hogy megkönnyítsék azon haderőknek területükön való átvonulását, melyekkel a Társaság valamelyik tagja a közös eljárásban résztvesz, hogy a társasági kötelezettségek megtartását biztosítsa.

Bármely tag, mely az Egyezményből származó kötelezettségek elleni sérelemben bűnös, a Társaságból kizárható. A kizárás a Tanácsban képviselt összes többi társasági tagok szavazatával mondandó ki.

Jegyzet. A N. T.-nak összes tagjai szolidárisak bármely oldalról és bármely tag területi integritása vagy szuverenitása ellen irányuló támadással szemben (10—11. cikkek); e szolidaritás biztosítására elsősorban is az *egymás között* felmerülhető bármily természetű szakításra alkalmas vita *döntőbirósági eljárás* vagy a N. T. *Tanácsa* elé utaltatik. Oly tag ellen, ki a döntésnek aláveti magát, nem indítható háború. (12—13. cikkek.) E megállapodás *megsértésének* szankcióját a 16. cikk tartalmazza.

A nemzetközi jellegű viták felett az ezután létesítendő „Nemzetközi Biróság” fog ítélkezni. (14. cikk). Oly ügyek, melyek döntőbirósági eljárásnak alá nem vetethetők és mégis alkalmasak a szakítás előidézésére, a Tanács elé terjesztetnek. Az eljárást a 15. cikk szabályozza.

17. cikk.

Ha két olyan állam között támad vita, melyek közül, vagy csak az egyik, vagy egyik sem tagja a Társaságnak, az az állam, vagy azok az államok, amelyek nem tagjai a Társaságnak, felszólíttatnak, hogy a vitás eset megoldása céljából a Társaság tagjaira nézve fönnálló kötelezettségeknek vessék alá magukat és pedig oly feltételek alatt, amelyeket a Tanács igazságosaknak tart. Ha ezen felszólításnak eleget tesznek, akkor a 12. és 16. cikk határozatai mérvadók, azon változások fentartásával, melyeket a Tanács szükségeseknek tart.

E felszólítás elküldése után a Tanács azonnal vizsgálatot indít a vitás eset körülményeire vonatkozólag és azt az intézkedést indítványozza, melyet az adott esetben a legjobbnak és a leghatásosabbnak tart.

Ha a felszólított állam visszautasítja, hogy a vitás eset elintézésénél a Társaság tagjainak kötelezettségeit magára vállalja és ha a Társaság valamelyik tagja ellen háborút indít, a 16. cikk rendelkezései nyernek rá vonatkozólag alkalmazást.

Ha mindkét fél vonakodik eleget tenni annak a felhívásnak, hogy a Társaság tagjainak kötelezettségeit a vitás eset elintézésénél magára vállalja, akkor a Tanács minden olyan intézkedést és indítványt megtehet, amely az ellenségeskedés megelőzésére és a vita megszüntetésére alkalmas.

Jegyzet. Mig a 16. cikk a szerződésszegő társasági tag állam elleni szankciót tartalmazza, addig a 17. cikk oiy esetre tartalmaz intézkedéseket, midőn a N. T. án kívül álló állam szerepel valamely vitában. *Az ilyen állam is köteles elismerni a N. T. illetékességét* a vita elintézésére; ha ezt nem tenné, ő reá nézve is alkalmazást nyernek a 16. cikk intézkedései; ha pedig egyik fél sem tenne eleget ennek, a N. T. Tanácsa belátása szerint intézkedhetik az ellenségeskedés megelőzése és a vita megszüntetése végett.

18. cikk.

Minden nemzetközi szerződés vagy minden nemzetközi kötelezettség, melyet a Társaság bármely tagja a jövőben elvállal, haladéktalanul beiktatandó

a Titkárságnál, amely azt, mihelyt lehetséges, nyilvánosságra hozza. A beiktatás előtt eme nemzetközi szerződések vagy kötelezettségek egyike sem kötelező.

19. cikk.

A Gyűlés időnként felhívhatja a Társaság tagjait a keresztülvihetetlené vált szerződések és olyan nemzetközi állapotok újból való megvizsgálására, amelyek a világbéke fenntartását veszélyeztetnék.

20. cikk.

A Társaság tagjai elismerik és pedig mindegyik az őt illető mértékben, hogy a jelen Egyezmény minden egymásközt való kötelezettséget és megállapodást megszüntet, amely a Társaság határozataival össze nem egyeztethető és ünnepélyesen kötelezik magukat, hogy a jövőben ilyeneket nem kötnek többé.

Ha egy tag a Társaságba való belépése előtt oly kötelezettségeket vállalt, melyek az Egyezmény határozataival nem egyeztethetők össze, köteles haladéktalanul intézkedni, hogy magát ezen kötelezettségek alól mentesítse.

21. cikk.

A nemzetközi kötelezettségvállalások, melyek a béke fenntartását biztosítják, mint nevezetesen a választottbíróági szerződések és a területi megegyezések (Monroe-elmélet), nem tekintetnek a jelen Egyezmény egy határozatával sem összeférhetetleneknek.

22. cikk.

Oly gyarmatokra és területekre nézve, melyek a háború következtében megszűntek azon államok fennhatósága alá tartozni, melyek előbb uralkodtak feletük, s amelyeken oly népek laknak, amelyek a modern világ különösen nehéz viszonyai között még nem képesek önmagukat kormányozni, a következő alapelvek nyernek alkalmazást.

Ezen népek jóléte és fejlődése a civilizáció szent feladata lévén, szükséges, hogy a jelen egyezménybe biztosítékok foglaltassanak be eme feladat betöltése végett.

Az ezen alapelv gyakorlati megvalósítására vezető legjobb út az ezen népek fölött való gyámkodás átruházása az előrehaladott nemzetekre, amelyek segédeszközeik, tapasztalataik vagy földrajzi helyzetük következtében leginkább képesek és hajlandók ennek a felelősségnek vállalására és arra, hogy a gyámkodást a társaság nevében mint megbízott hatalmak viseljék.

A megbízatás jellege az illető nép fejlődési foka, a terület földrajzi fekvése, gazdasági viszonyai és minden más hasonló körülmény szerint különböző kell hogy legyen.

Bizonyos közösségek, melyek azelőtt az Ottomán Birodalomhoz tartoztak, a fejlettségnek oly fokát érték el, hogy létezésük mint független nemzeteké egyelőre elismerhető, azon feltétellel, hogy egy megbízott hatalom tanácsai és támogatásai szerint vezessék igazgatásukat mindaddig, míg képesek lesznek saját magukat kormányozni. A megbízott hatalom kiválasztásánál az illető közösség kívánságait kell első sorban tekintetbe venni.

Az a fejlődési fok, amelyen más népek, különösen a középfrikaiak állanak, azt követeli, hogy a megbízott hatalom a terület igazgatását oly feltételek mellett vegye át, amelyek bizonyos visszaélések mint a rabszolga-, fegyver-, és szeszkereskedés megtiltása mellett a lelkiismereti és vallás-szabadságot biztosítják, fennmaradván azok a korlátozások, melyeket a rend fenntartása és a jó erkölcs követel, vagy a melyek erődök létesítésének, vagy hadi- vagy flottatámpontok teremtésének, valamint a benszüllött katonai kiképzésének (kivéve rendőrségi és országvédelmi célokra) megtiltásával járnak és a Társaság más tagjainak is egyenlően biztosítják az árucseré és kereskedelem azonos feltételeit.

Végül vannak oly területek, mint Délnyugat-Afrika és a Csendes Óceán déli részének bizonyos szigetei, amelyek csekély népsűrűségük, kicsiny terjedelmük, a civilizáció központjaitól való távolságuk, a megbízott hatalomnak területével való földrajzi szomszédságuk vagy más körülmények következtében legkedvezőbben a megbízott hatalomnak törvényei szerint, és mint területének integráns alkatrésze igazgathatók, azon biztosítékok fenntartása mellett, ame-

lyek a benszülött lakosság érdekében már fenttebb felsoroltattak.

Mindenesetre köteles a megbízott hatalom a felügyeletére bízott területről a tanácsnak évenként jelentést tenni.

Ha a megbízott hatalom által gyakorlandó hatalmi jognak, felügyeletnek és igazgatásnak mértéke nem volt tárgya egy a Társaságban korábban létrejött megállapodásnak, ezen pontok felől a Tanács kifejezetten fog határozni.

Egy állandó bizottság feladata lesz a megbízott hatalmak évi jelentéseit átvenni és megvizsgálni és a Tanács előtt a megbízások végrehajtására vonatkozó minden kérdésben véleményt nyilvánítani.

Jegyzet. Az angol szöveg (a rész tekintetében ép oly autentikus, mint a francia) a középafrikai népek fölötti gyámkodással megbízott hatalom kötelezettségére nézve még szigorubb rendelkezést tartalmaz, azt mondván, hogy annak „felelősnek kell lennie az illető terület igazgatásáért” („must be responsible for the administration of the territory under conditions...” stb. (5. kekezdés.)

23. cikk.

A már fennálló vagy a jövőben kötendő nemzetközi megállapodások határozataival egybehangzóan és azok fenntartása mellett Társaság tagjai:

a) igyekezni fognak, hogy férfiak, asszonyok és gyermekek számára méltányos és humánus munkafeltételeket biztosítsanak és tartsanak fenn ugy saját területükön, valamint azokban az országokban, amelyekre kereskedelmi, vagy ipari összeköttetések kiterjednek és hogy e célból a szükséges nemzetközi szervezeteket létesítsék és fenntartsák;

b) kötelezik magukat, hogy az igazgatásuk alá bocsájtott területek benszülött lakosságának igazságos bánásmódot biztosítsanak;

c) megbízzák a Társaságot, hogy általában ügyeljen fel azokra az egyezményekre, melyek a nő- és gyermekkereskedelemre, valamint az ópium és más ártalmas szerek kereskedésére vonatkoznak;

d) megbízzák a Társaságot a fegyver és muniókereskedésre való felügyelettel azon országokkal szemben, melyekben az általános érdek ezt a felügyeletet megkívánja;

e) meg fogják tenni a szükséges intézkedéseket, hogy a közlekedés, valamint az átmeneti forgalom szabadságát és a Társaság valamennyi tagja kereskedelmének igazságos kezelését biztosítsák és fenntartsák, önként érthetően tekintettel az 1914—18-iki háboruban elpusztított vidékek különös szükségleteire;

f) rajta lesznek, hogy nemzetközi jellegű intézkedéseket tegyenek a betegségek elhárítására és leküzdésére.

24. cikk.

Az összes nemzetközi hivatalok, melyek ezelőtt kollektív szerződés alapján voltak felállítva, a felek beleegyezésének esetén a Társaság fennhatósága alá helyeztetnek. Minden más nemzetközi hivatal és nemzetközi érdekű ügyek rendezésére hivatott minden bizottság, mely ezentul létesül, a Társaság fennhatósága alatt fog állani.

Általános megegyezések által szabályozott nemzetközi érdekű oly ügyeknél, melyek sem nemzetközi bizottságoknak, sem nemzetközi hivataloknak nincsenek alárendelve, köteles a Társaság Titkársága, ha a felek kívánják és a Tanács beleegyezését adja, minden alkalmas felvilágosítást összegyűjteni és megadni, valamint minden szükséges és kívánatos segélyt nyújtani.

A Tanács elrendelheti, hogy bármely a Tanács fennhatósága alatt működő hivatal vagy bizottság költségeit a Titkárság viselje.

25. cikk.

A Társaság tagjai kötelezik magukat, hogy a Vöröskereszt Egylet elismert önkéntes nemzeti szervezeteinek létesítését és összeműködését elősegíteni és támogatni fogják, lévén ezek célja az egészségi állapotok javítása, betegségek elhárítása és a szenvedések enyhítése a világon.

26. cikk.

A jelen egyezményen történő módosítások azonnal hatályba lépnek, mihelyt azokat jóváhagyják a Társaságnak azok a tagjai, akiknek képviselőiből a Tanács áll, valamint azon tagok többsége, melyeknek képviselői a Gyűlést alkotják.

A Társaság minden tagjának szabadságában áll az egyezmény módosítását el nem fogadni, mely esetben azonban megszűnik a Társaság tagja lenni.

Függelék.

I. A Nemzetek Társaságának a békeszerződés aláírásában résztvevő eredeti tagjai:

Amerikai Egyesült	Haiti
Államok	Hedzsasz
Belgium	Hondurász
Bolivia	Olaszország
Brazília	Japán
Brit Birodalom	Libéria
Kanada	Nikaragua
Ausztrália	Panama
Dél-Afrika	Peru
Uj Zéland	Lengyelország
India	Portugália
Kína	Románia
Kuba	Szerb-Horvát-Szlovén
Equador	állam
Franciaország	Sziám
Görögország	Cseh-Szlovák állam
Guatemala	Uruguay

Az egyezményhez való csatlakozásra meghívott államok:

Argentina	Hollandia
Chile	Perzsia
Columbia	Salvator
Dánia	Svédország
Spanyolország	Svájc
Norvégia	Venezuela
Paraguay	

II. A nemzetek szövetségének első főtitkára:

A tiszteletreméltó Sir Drumond James Eric K. C. M., G. C. B.

Jegyzet. Magyarország nem lévén tagja a N. T.-nak, ez a körülmény a B. három rendelkezése kapcsán bir jogi jelentőséggel: 1) a 73. cikk szerint Magyarország — kapcsolatban szuverénitásának elidegeníthetetlenségével — kötelezi magát, hogy mindaddig, míg a N. T. tagjai közé fel nem vétetik a N. T. Tanácsának hozzájárulása nélkül semmi olyasmit nem tesz, ami függetlenségét veszélyez-

tené; 2) a 267. cikk értelmében a léghajózás és légi közlekedés tekintetében előírt korlátozások (XI. rész) 1923. januárius 1-je előtt is hatályon kívül helyezhetők, ha Magyarország a N. T.-ba felvétetik, 3) a 363. cikkben érintett vitás kérdések mindaddig, míg Magyarország nem tagja a N. T.-nek, a szövetséges és társult nagyhatalmak döntése alá tartoznak.

II. RÉSZ.

Magyarország határai.

A rész tartalma.

A B. megállapítja Magyarország jövőendőbeli határait az összes szomszédos államokkal, úgymint Ausztriával, a Szerb Horvát-Szlovén állammal, Romániával és Cseh-Szlovák állammal szemben. A 27. cikk első bekezdésben említett *térkép* alatt az eredeti (a Francia Köztársaság levéltárában őrzött) példányhoz csatolt 1 : 1,000,000 léptékű térkép értendő. (I. 28. cikk.)

I. Kommentárunk sem tartalmazván térképet, tájékozódás véget közlünk néhány adatot.

Magyarország területe kbl. 87,000 km² lesz.

Főbb határvárosai: *Ausztria* felé: Szombathely, a *Szerb-Horvát-Szlovén* állam felé: Nagykanizsa, Pécs, Szeged, *Románia* felé: Szeged, Békés-Gyula, Debrecen, a *Cseh-Szlovák* állam felé: Sárospatak, Miskolc, Vác, Esztergom, Győr.

A volt „Szent István koronája” országainak következő *főbb városai* tartoznak ezentúl más államokhoz: Sopron (Ausztria), Zombor, Szabadka, Nagybecskerek, Ujvidék, Nagyikinda, Versec, Fehértemplom, Pancsova, Zenta, Zágráb, Eszék (Szerb-Horvát-Szlovén állam). Arad, Temesvár, Nagyvárad, Kolozsvár, Brassó, Szatmár, Nagyszeben, Marosvásárhely, Máramarossziget, Lugos, Resicza, Nagykároly, Nagyszalonta, Segesvár, Gyulafehérvár, (Románia), Pozsony, Kassa, Komárom, Sátoraljaújhely, Munkács, Ungvár, Nyitra, Eperjes, Érsekújvár, Selmec- és Bélabánya, Beregszász, Rózsahégy, Besztercebánya, Igló (Cseh-Szlovák állam) és Fiume (még eldöntetlen).

II. A határok a B. értelmében *véglegesen* meg vannak vonva azokban a keretekben, melyeket a 27. cikk 1—4. pontjai jelölnek.

Természetes azonban, hogy e cikk *végrehajtása*, azaz a közvetlen helyszíni ismeretek hiányában, pusztán a rendelkezésére állott 1 : 1000000 léptékű térkép alapján elméletileg húzott határvonalak *gyakorlati* életbeléptetése, csupán a *helyszínén* történhetik meg.

1. Maga a B. ugyanis igen sok esetben utal a „helyszínén megállapítandó vonal”-ra (*ligne a determiner sur le terrain*), melynek fekvését csak általánosságban adja meg, aminek következtében egyes határvonal töredékek megállapítása a B. avagy különszerződés (29. cikk 1. bekezdés) alapján alakított *határjáró bizottságok* (*comissions de délimitation*) feladata lesz. (V. ö. a 43. 46, 50. és 71. cikkeket és a B. III. rész I—V. részleteihez fűzött kommentárt.)

2. De ettől eltekintve e bizottságok a határos államok bármelyikének kérésére a már meghatározott határrészeket is revideálhatják a lokális gazdasági érdekek szempontjából (pl; ha az elméletileg megvont határvonal egy községet ketté vág, vagy az egyik államnak juttatja a községet s a másiknak a külsőségeket, stb.) magától értetődően, hogy a bizottságok mindkét (1—2) esetben kötelezve vannak a B. *ben foglalt meghatározások* betartására. A határok érdemi (az említett lokális részletezésen túlmenő) megváltoztatása nem lehetséges.

A szóban forgó lokális jellegű revízió is ki van zárva a már 1914. augusztusban érvényben volt nemzetközi határookra nézve (29. cikk, II. bek.), ezeket illetően a bizottságok szerepe a cölöpök vagy határkövek *helyreállítására* szorítkozván.

E kivétel azonban nem nyer gyakorlati alkalmazást M. új határaitra nézve, melyek között ilyen részlet nem szerepel. (A különben is helyesbitett „régí közigazgatási határ Magyarország és Horvátszlavonország között” — 27. cikk, 2. pont, XV. bekezdése — nem „nemzetközi jellegű”.

27. cikk.

Magyarország határai a következőképen állapítatnak meg:

1. Ausztriával:

Kiindulva egy pontból, amely a Köpcsénytől keletre fekvő Antonienhoftól nyugatra körülbelül egy km. távolságnyra fog megállapíttatni és amely pont találkozó pontja Magyarország, Ausztria és a Cseh-Szlovák állam határának, délre a 115. felmérési pontig, körülbelül 8 km.-re délnyugatra Mosonszentjánostól:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely teljesen magyar területen hagyja az Oroszvár—Csornai vasutvonalat és Horvátjárfalutól és P. Somorjától nyugatra, Köpcsény, Németjárfalu, Miklósfalva és Mosontarcsa községektől keletre vonul;

innen nyugat felé a Fertő tó déli partjának egy Fertőboz és Hidegség közt választandó pontjáig:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely Pomogytól délre vonul, Magyarországnak hagyva az egész Fertő-csatornát és azt a helyiérdekű vasutvonalat, mely Mexiko állomástól északnyugat felé vezet. A vonal szeli a Fertő-tavat, érintve délen a 117. felmérési ponttal jelzett szigetet;

innen dél felé a 265. felmérési pontig (Kamenje) kb. 2 km.-re délkeletre Fülestől:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely Czenktől és Fülestől keletre, Német-Peresztegtől és Kövesdtől nyugatra vonul;

innen délnyugat felé a 883. felmérési pontig (Irott kö) kb. 9 km.-re délnyugatra Kőszegtől:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely Locsmánd, Olmod és Liebingtől délkeletre, Kőszegtől és az e helységből Salamonfára vezető úttól délnyugatra vonul;

innen dél felé a 234. felmérési pontig, kb. 7 km.-re észak-északkelet irányban Pinkamindszenttől:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely Rohonctól és Nagynardától keletre, Bucsú és Dozmattól nyugatra, ezután a 273, 260 és 241. felmérési pontokon át halad;

innen általában délnyugati irányban a 353. felmérési pontig kb. 6 km.-re észak-északkelet irányban Szentgotthárdtól:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely Nagysároslak és Pinkamindszent között, Karacsfa, Németbükkös és Zsamand községektől délre, azután a 323. felmérési ponton (Hochkogel) át megyen;

innen délnyugati irányban egy a Rába és a Mura vízválasztó vonalán a két folyó medencéje között Tokától körülbelül 2 km.-re keletre kijelölendő pontig, mely közös találkozó pontja Ausztria, Magyarország és a Szerb-Horvát-Szlovén állam határainak:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely Rábakeresztur, Németlak és Nagyfalva községektől keletre, a Radkersburg-Szentgotthárdi uttól nyugatra a 353 felmérési ponton át vezet. (Janke Berg.)

2. A Szerb-Horvát-Szlovén állammal:

A fentebb meghatározott ponttól dél felé a 313. felmérési pontig, kb. 10 km.-re Szentgotthárdtól délre:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, amely általában északon a Rába és délen a Mura medencéjét elválasztó vonalat követi;

innen dél felé a 295 felmérési pontig (kb. 16 km.-re Muraszombattól északkeletre):

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely Nagydolány, Orihodos, ennek vasutállomása Kapor-nak, Domonkosfa és Lisszerdahely községektől keletre, Kotormány és Szomoróctól nyugatra, a 319. és 291. felmérési pontokon át halad;

innen délkelet felé a 209. felmérési pontig, kb. 3 km.-re Nemesnéptől nyugatra:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely általában követi északon a nemesnépi, délen a kebele-i medence választóvonalát;

innen dél-délkelet irányban, egy a Lendva folyón választandó pontig, a 265. felmérési ponttól délre:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, amely Kebeleszentmárton, Zsitkócz, Gönterháza, Hidvég, Csente és Pince községektől keletre, Lendvajakabfa, Bödeháza, Gáborjánháza, Dédes és Lendvaujfalutól nyugatra huzódik;

innen délkelet felé:

a Lendva folyása lefelé;

azután a Mura folyása lefelé;

azután a régi magyar-horvát határral való találkozásáig kb. 1500 méternyire felfelé a Gyékényes-Koproncai vasuti hidtól:

a Dráva folyása lefelé;

innen délkeleti irányban egy Mihojaldolnjitól kb. 9 km.-re keletre választandó pontig:

Magyarország és Horvát-Szlavonország régi köz-igazgatási határa, oly módon helyesbitve, hogy a gyékényesbarcsi vasutvonal a gólai állomással együtt teljesen magyar területre essék;

innen keleti irányban a 93. felmérési pontig, mintegy 3 km.-re délnyugatra Baranyavártól:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, amely Torjáncz, Lőcs és Benge községektől északra, Kásád, Ilocska és Beremendtől, valamint ez utóbbinak vasut-állomásától délre vonul;

innen északkeletre, egy a Duna folyása mentén a 169 felmérési ponttól (Kiskőszeg) kb. 8 km.-re északra választandó pontig:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely Báranyavártól és Főherceglaktól nyugatra vonul, a Szerb-Horvát-Szlovén államnak juttatva az ezen két községet összekötő és a Baranyavártól és Dályoktól északra közvetlenül elágazó vasutvonalat, keleti irányban haladva Ivándárdától, Saroktól, Udvartól, Izabella-földtől és ennek vasutjától;

innen kelet-északkeleti irányban egy a Kigyós patak mentén választandó pontig, amely Bácsmadaras állomástól mintegy 3 km.-re kelet-északkeletre fekszik:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely Hercegszántó és Bereg községek között vonul el, nagyjában a Kigyós patak folyását követi, azonban Rigyicát északról kerüli meg;

innen kelet-északkelet irányban egy a Tisza holt ágánál kiválasztandó pontig, mintegy $5\frac{1}{2}$ km.-re kelet-északkeleti irányban Horgos állomástól:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely Kunbajától délre vonul, a Szabadka-bácsalmási vasut vonalat kb. 1500 m.-re keletre Csikéria állomástól átvágja, szeli a Szabadka-kiskunhalasi vasutvonalat Kelebia állomástól 3 km.-re délre, Horgostól és vasut-állomásától északra, Röskszentmihálytelektől pedig délre vonul;

innen délkeletre a Tiszáig:

a holtág középvonala;

innen felfelé kb. 5 km. távolságra a helyszínén választandó pontig:

a Tisza folyása;

innen általában keletre egy a helyszínén választandó, Kiszombor állomástól kb. 4 km-re délnyugatra a 84. felmérési ponttól megközelítőleg kelet-délkelet, a 83. felmérési ponttól dél-délnyugat irányban eső pontig, amely pont találkozóhelye Románia, Magyarország és a Szerb-Horvát-Szlovén állam határainak:

egy a helyszínén megállapítandó vonal, mely Gyála és Ószentiván, továbbá Óbéd és Kübekháza közt vonul.

3. Romániával:

A fentebb meghatározott ponttól kelet-északkelet irányban egy a Maros vonalán a Makó-szegedi vasutvonal hidjától kb. 3500 m-re felfelé megállapítandó pontig:

egy a helyszínén megállapítandó vonal;

innen délkeletre, azután északkeletre egy a nagylaki állomástól kb. 1 km-re délre választandó pontig:

a Maros folyása felfelé;

innen északkeletre Csanád- és Aradmegyéek köz-
igazgatási határának kiszögelléséig Németperegtről észak-északnyugatra:

egy a helyszínen megállapítandó vonal, mely Nagylak s annak vasutállomása között vonul;

innen kelet-északkeleti irányban egy Battonya és Torna községek közötti területen megjelölendő pontig:

ez a közigazgatási határ Németperegtről és Kis-
peregtről északra vonul;

innen a 123. felmérési pontig (kb. 1200 m-re keletre Magosligettől), amely Magyarország, Románia és a Cseh-Szlovák állam (rutén terület) határainak találkozó pontja:

egy a helyszínén megállapítandó vonal, mely Nagyvarjastól, Kisvarjastól és Nagyiratostól nyugatra, Dombegyháztól, Kevermestől és Elektől keletre, Ottlakától, Nagypéltől, Gyulavarsádtól, Anttól és Illyétől nyugatra, Gyulától, Gyulaváritól és Kötegyántól keletre vonul; átvágja a Nagyszalonta—gyula-i vasutvonalat kb. 12 kilométerre Nagyszalontától a két elágazás között, amelyet ez a vonal keresztezése képez a szeghalom—erdőgyarak-i vonallal; átvonul

Méhkeréktől keletre, Nagyszalontától és Marciházától nyugatra, Gesztől keletre, Atyástól, Oláh-Szent-Miklóstól és Rojttól nyugatra, Ugra és Harsánytól keletre, Kőrösszeg és Kőröstarjántól nyugatra, Szakáltól és Berek-Böszörménytől keletre, Borstól nyugatra Ártántól keletre, Nagyszántótól nyugatra, Nagykerekítől keletre, Pelbárthidától és Bihardiószegtől nyugatra, Kismarjától keletre, Csokalytól nyugatra, Nagylétától és Álmosdról keletre, Érselindtól nyugatra, Bagamértől keletre, Érkenéztől és Érmihályfalvától nyugatra, Szent-György-Ábránytól és Peneszlektől keletre, Szaniszlótól, Berecsomaköztől, Fénytől, Csánalostól, Börvélytől és Domahidától nyugatra, Vállajtól keletre, Csenger-Bagostól és Óvárítól nyugatra, Csenger-Ujfalutól keletre, Darától nyugatra, Csenger-től és, Komlód-Tótfalutól keletre, Petétől nyugatra, Nagygécztől keletre, Száraz-Berektől nyugatra, Méhtelektől, Garbóczytól és Nagyhódostól keletre, Fertős-Almástól nyugatra, Kishódostól keletre, Nagy-Paládtól nyugatra, Kis-Paládtól és Magosligettől keletre

4. A Cseh-Szlovák állammal:

A fentebb meghatározott 123. felmérési ponttól északnyugati irányban egy a Batár patak folyásánál Magosligettől kb. 1 km-re kelet felé meghatározandó pontig:

egy a helyszínén megállapítandó vonal;

innen a Batár folyása lefelé;

innen a Badaló alatt és e faluhoz közel választandó pontig:

a Tisza folyása lefelé;

innen észak-északnyugati irányban egy Daróctól északkeleti irányban kijelölendő pontig:

egy a helyszínén megállapítandó vonal, mely a Cseh-Szlovák állam rutén területének juttatja Badaló, Csoma-Macsola, Asztély, Déda helységeket s Magyarországnak Beregsurányt és Daróczot:

innen északnyugatra a Fekete Viz és a Csaronda összefolyásáig:

egy a helyszínén megállapítandó vonal, mely átmegy a 179. felmérési ponton és a rutén területen hagyja Mezőkászony, Lónyai Tn., Degenfeld Tn. Hetyén, Horváthi Tn. és Komjáthy Tn. helységeket, s a magyar területen Kerek-Gorond Tn., Berki Tn. és Barabás helységeket;

innen a Szabolcs és Beregmegye közigazgatási határvonalától felfelé a helyszínén választandó pontig:

a Csaronda patak folyása lefelé;

innen Nyugat felé addig a pontig, ahol a fent említett határ a jobb part felé haladva átszeli a Tisza folyását:

egy a helyszínén megállapítandó vonal;

innen lefelé egy Tárkány községtől kelet-délkelet irányban választandó pontig:

a Tisza folyása;

innen általában nyugatra a Ronyva folyásának egy pontjáig, amely kb. 3 km 700 m-re fekszik északra Sátoraljaujhely város és állomás közti hidtól:

egy a helyszínén megállapítandó vonal, mely a Cseh-Szlovák államnak juttatja a következő helységeket: Tárkány, Perbenyik, Örös, Kiskövesd, Bodrogszerdahely, Bodrogszög és Borsi, Magyarországnak a következőket: Damoc, Láca, Rozvány, Pácin, Karos, Felsőberecki, átszeli a Bodrog folyót és metszi a Sátoraljauhelytől délkeletre fekvő vasuti háromszöget s oly módon vonul el e város keleti oldalán, hogy az egész Kassa—csapi vonal a Cseh-Szlovák állam területére essék;

innen felfelé a 125. felmérési pontig, kb. 1500 m.-re déli irányban Alsómihálytól:

a Ronyva folyása;

innen északnyugat felé a Hernád azon pontjáig, melynek magasságában a jobb parton a 167. felmérési pont található Abaujnádasdtól délnyugatra:

egy a helyszínén megállapítandó vonal, mely nagyjából a keleti Ronyha és a nyugati Bozsva folyók vizválasztóját követi, azonban kb. 2 km.-re keletre vonul Pusztafalutól, a 896. felmérési pont felé vonul délnyugati irányban, a 424. felmérési pontnál metszi a Kassa—sátoraljai országutat és Abaujnádasdtól délre vonul;

innen lefelé egy Abaujvártól kb. 1500 m.-re délnyugatra választandó pontig:

a Hernád folyása;

innen nyugatra a 330. felmérési pontig, kb. 1500 m.-re dél-délnyugat irányban Perenytől:

egy a helyszínén megállapítandó vonal, mely a Cseh-Szlovák államnak juttatja Miglecnémeti és Perény községeket, Magyarországnak Tornyosnémetit;

innen nyugatra a 291. felmérési pontig kb. 3 km. 500 m.-re délkeletre Jánoktól:

északon a Bodva és délen a Rakaca medencéjének választó vonala, amely azonban magyar területen hagyja a gerincen átvonuló utat Buzitától délkeletre;

innen nyugat-északnyugatra és a 431. felmérési pontig kb. 3 km.-re délnyugatra Tornától:

egy a helyszínén megállapítandó vonal, mely a Cseh-Szlovák államnak juttatja Jánokot, Tornahorvátit és Bodva-Vendégit, Magyarországnak pedig Torna-Szent-Jakabot és Hidvérgardót;

innen délnyugatra a 365. felmérési pontig, kb. 12 km.-re dél-délkeletre Pelsőctől:

egy a helyszínén megállapítandó vonal, mely a 601, 381, (a Rozsnyó—Édelényi uton), 557. és 502. felmérési pontokon megy keresztül;

innen dél-délnyugatra a 305. felmérési pontig, kb. 7 km.-re északnyugatra Putnoktól:

a vizválasztó-vonal nyugaton a Sajó és keleten a Szuha és a Keleméri medencéi közt;

innen dél-délnyugatra a 278. felmérési pontig, délre a Sajó és a Rima egyesülésétől:

egy a helyszínén meghatározandó vonal, oly módon huzva, hogy a bányái pályaudvart Magyarországnak hagyja, de megengedi szükség esetén, hogy cseh-szlovák területen a pelsőczy és losonczi két vasúti vonal közt összekötő vonal legyen építhető;

innen délnyugatra a 485. felmérési pontig Salgótarjántól kb. 10 km.-re kelet-északkeletre:

egy a helyszínén meghatározandó vonal, mely általánosságban északon a Rima, délen a Hangony és a Tarna medencéjének vizválasztóvonalát követi;

innen nyugat-északnyugatnak a 127. felmérési pontig:

a helyszínén megállapítandó vonal, mely Magyarországnak juttatja Zagyvaróna és Salgó falvakat és bányákat és Somosujfalu állomásától délre húzódik el;

innen északnyugat felé a 391. felmérési pontig, Litkétől kb. 7 km.-re keletre egy vonal, amely általánosságban a Dobroda medencéjét északkeleten határoló gerincet követi s a 446. felmérési ponton halad át;

innen egy az Ipoly folyása mellett kiválasztandó

pontig, Tarnóczytól kb. 1 km. és 500 m.-re észak-keletre:

egy a helyszínén megállapítandó vonal, mely át-megy a 312. felmérési ponton, Tarnóczy és Kalonda közt;

innen délnyugat felé egy az Ipoly hajlásában kiválasztandó pontig Tesmagtól kb. 1 km.-re délre:

az Ipoly folyása lefelé;

innen nyugat felé egy az Ipoly mentén kiválasztandó pontig Tésától körülbelül 1 km.-re nyugatra:

egy a helyszínén megállapítandó vonal, mely Ipolyság állomásától délre húzódik s egészen cseh-szlovák területen hagyja az Ipolyság—Csata vasúti vonalat s a korponai (Karpfen) elágazást is, de Magyarországnak juttatja Berneca és Tésa helységeket;

innen dél felé egészen az Ipolynak a Dunába való torkolásáig:

az Ipoly folyása lefelé;

innen a folyón felfelé a Köpcsénytől keletre fekvő Antonienhoffól kb. 2 km.-re keletre meghatározandó pontig:

a Duna főhajózási folyása;

innen nyugat felé egy a helyszínén kiválasztandó pontig kb. 1 km.-re nyugatra a Köpcsénytől keletre fekvő Antonienhofftól amely pont Ausztria, Magyarország és Cseh-Szlovák állam határának közös pontja:

egy a helyszínén megállapítandó vonal.

28. cikk.

A jelen szerződésben leírt határok meghatározott részeik tekintetében fel vannak tüntetve a jelen szerződéshez mellékelte 1:1,000,000 léptékű térképen. Abban az esetben, ha a szöveg és a térkép közt eltérés mutatkozik, a szöveg irányadó.

29. cikk.

A határjáró bizottságoknak, amelyeknek összeállítását a jelen szerződés határozza meg, vagy pedig a szövetséges és társult nagyhatalmak és az érdekelt államok vagy bármely érdekelt állam között kötendő szerződés fogja meghatározni, feladata lesz a határokat a helyszínén megvonni.

A bizottságoknak teljes felhatalmazásuk van nemcsak arra, hogy a „helyszínén megállapítandó vonal” kitétellel megjelölt határvonaltöredékeket megállapítsák hanem arra is, hogy revízió alá vegyék a közigazgatási határvonalak által meghatározott határrészleteket is, feltéve, hogy ezt az érdekelt államok valamelyike kéri és a bizottság a szükségességet megállapítja (kivétetnek azok a nemzetközi határok, melyek 1914. augusztusában megvoltak, mert ezeket illetőleg a bizottságok szerepe a cölöpök, illetőleg a határkövek helyreállítására fog szorítkozni.) A bizottságok mindkét esetben arra fognak törekedni, hogy a legpontosabban kövessék a szerződésekben foglalt meghatározásokat, a lehetőség szerint figyelembe véve a közigazgatási határokat és a helyi gazdasági érdekeket.

A bizottságok határozataikat szótöbbséggel hozzák és ezek az érdekelt felekre nézve kötelezők lesznek.

A határjáró bizottságok kiadásait a két érdekelt állam egyenlő részben viseli.

30. cikk.

A vízfolyás által meghatározott határok tekintetében a jelen szerződésben használt „folyás” (cours) vagy „hajózható meder” (chenal) szavak értelme a következő: jelentik a nem hajózható folyóknál a vízfolyás főágának középvonalát, a hajózható folyóknál pedig a főhajózható meder középvonalát. Mindazáltal a jelen szerződésben meghatározott határjáró bizottságok hatáskörébe tartozik annak részletezése, hogy a határvonal, esetleges eltolódásaiban, az így értett folyást vagy hajózható medret követni fogja-e, vagy pedig a folyásnak vagy hajózható medernek a jelen szerződés hatályba lépése idején meglevő helyzete által leszen véglegesen meghatározva.

31. cikk.

Az érdekelt államok kötelezik magukat, hogy a bizottságok rendelkezésére bocsátják az azok munkájához szükséges összes okmányokat, nevezetesen a jelenlegi vagy volt határok megjelölésére vonatkozó jegyzőkönyvek hiteles másolatait, az összes meglevő nagyléptékes térképeket, a geodesiai adatokat, a végrehajtott de közzé nem tett helyszíni felvételeket, a határfolyók folyásának változásaira vonatkozó adatokat.

Ezenfelül kötelezik magukat, hogy utasítják a helyi hatóságokat, hogy a bizottságokkal közöljenek minden okmányt, nevezetesen terveket, katasztereket és telekkönyveket és hogy nekik kívánatra minden a tulajdonjogra, a közgazdasági tudnivalókra vonatkozó és egyéb szükséges felvilágosítást megadjanak.

32. cikk.

Az érdekelt államok kötelezik magukat, hogy a határjáró bizottságoknak akár közvetlenül, akár a helyi hatóságok közvetítésével segítségére lesznek mindabban, ami a szállítást, elszállásolást, munkaerőt és a feladatok elvégzésére szükséges anyagokat (határcölöpök, határjelek) illeti.

33. cikk.

A különböző érdekelt államok kötelezik magukat, hogy a bizottság által elhelyezett háromszögelési és egyéb jelzések, határcölöpök és határkövek tiszteletben tartására megteszik az intézkedéseket.

34. cikk.

A határkövek úgy helyezendők el, hogy egyiket a másiktól látni lehessen, számozandók s felállítási helyük és számuk kartografiai okmányba vezetendő be.

35. cikk.

A végleges határmegállapító jegyzőkönyvek, a mellékelt térképek és okmányok 3 eredeti példányban állíttatnak ki, amelyek közül kettő a határállamok kormányainak jut, a harmadik pedig a francia köztársaság kormányának, amely arról hiteles másolatokat fog kiállítani a jelen szerződést aláíró hatalmaknak.

III. RÉSZ.

Európai politikai rendelkezések.

A rész tartalma.

Ez a rész — 9 részletben — különböző intézkedéseket foglal egybe. Az I—V. részletek az Ausztriával és Magyarországgal kötött béke alapján létesült, vagy

területet nyert államok (Szerb-Horvát-Szlovén és Cseh-Szlovák államok, Olaszország, Románia) és Fiume tekintetében intézkedik a történt döntések elismertetése érdekében és utal bizonyos szükséges rendezésekre. A VI. részlet a Magyarországon élő etnikai és felekezeti kisebbségek védelmére vonatkozó intézkedéseket tartalmazza, az ezzel összefüggő VII. részlet pedig a szomszédos államok javára történt területátcsatolás következtében felmerült ama kérdéseket rendezi, melyek az *állampolgárság* szabályozására vonatkoznak. E két fejezet intézkedéseivel szerves összefüggésben vannak azok a nemzetközi egyezmények, melyeket Románia, illetőleg a Szerb-Horvát-Szlovén állam a szövetséges és társult nagyhatalmakkal kötöttek (ezekre utalnak a 44. és 47. cikk 1. bekezdései) a Romániában, illetőleg a Szerb-Horvát-Szlovén államban élő kisebbségek és a tranzito-forgalom és nemzetközi kereskedelem megvédése érdekében. (l. alább ad VI—VII. részt.) A VIII. részlet néhány európai államra vonatkozólag intézkedik, míg a IX. részlet Magyarországnak az új rendezés alapján keletkezett jogi kötelezettségeit mondja ki és erősíti meg főbb elvi következményeivel egyetemben. (l. alább.)

I—V. RÉSZLET.

A volt magyar birodalom területéből — mint láttuk — Ausztria, a Szerb-Horvát-Szlovén és Cseh-Szlovák államok és Románia részesedtek. M. a B. e részében külön-külön cikkekben kifejezetten ismeri el e területekről történt lemondást a maga részéről; a 42. cikkben a Sz.-H.-Sz., a 45.-ben a román, az 20.-ben a Cs.-Szl. állam javára, míg az Ausztria javára szóló lemondás a VIII. részlet 5. pontjában (71. cikk. 1. bek.) foglaltatik. Ezzel kapcsolatban történik intézkedés a 26. cikkben (l. fent) említett határjáró bizottságok (comissions de délimitation) megalakítása érdekében: e bizottságok 7 tagból fognak állani, kik közül 1-1-et az érdekelt határos államok, 5-öt pedig a Sz. és t. *nagyhatalmak* küldenek ki. (43, 46. 50, 72. II. cikkek) Ugyanezen intézkedések kapcsán ismeri el M. a két ujonnan létesült határos államnak: a Sz.-H.-Sz. és Cs.-Szl. államnak „tejes függetlenségét” is. (41. 48. cikkek.)

Viszont ugyanezen részletek keretében történik utalás a szomszédos államok általi vállalt jogi kötelezettségekre is. Ide tartoznak mindenekelőtt a már említett

Nemzetközi Egyezmények, melyek kapcsán Románia és a Sz.-H.-Sz. állam a kisebbségek s a tranzitoforgalom megvédését biztosítják (44. 47. cikk), a Cs. Szlov. áll. kötelezettsége, hogy a Duna jobbpartján fekvő területén (Pozsonytól délre) nem épít erődöt (51. cikk), végül a különböző pénzügyi és egyéb kötelezettségek, melyekre nézve részint a B. IX. része (pénzügyi rendelkezések), részint később létesítendő egyezményekre történik utalás (44. II—III., 47. II—III., 52. I—II. cikkek).

Fiuméra nézve a B. csupán M. lemondását (53. I.) és az ügyek rendezésére nézve ezután létesítendő kikötésekhez való előzetes hozzájárulását (53. II.) tartalmazza, a városnak és környékének sorsa egyébként még eldöntetlen.

A B-be még bevették M-nak az *Olaszország* javára történt területi engedményekhez való hozzájárulását is, utalással az Ausztriával kötött békeszerződés 36. cikkének I. bekezdésére, illetőleg az ezutóbb említett 27. cikk II. pontjára (36.). Hasonlóan elismeri M. a mag. jogi kötelezettségeket is Olaszországgal szemben, melyeket az Ausztriával kötött békeszerződés 37. (= B. 39.) 40. (= B. 37.). 42. (= B. 38.) cikkei és a 45. cikk I—II. bekezdései (B. 40. I—II. tartalmaznak).

1. RÉSZLET.

Olaszország.

36. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond Olaszország javára mindazon jogokról és igényekről, amelyekre számot tarthatna, a volt osztrák-magyar monarchia azon területeire nézve, amelyek a szövetséges és társult hatalmak és Ausztria között 1919. szeptember 10-én kötött békeszerződés 36. pontjának első bekezdése értelmében Olaszországhoz tartozóknak ismertettek el.

37. cikk.

Olaszország a római „Palazzo Venezia“ birtokbavétele fejében semmiféle összeget nem tartozik fizetni.

38. cikk.

Magyarország három havi határidőn belül visszadja Olaszországnak az olasz vasutak tulajdonát képező mindazon vasuti kocsikat, melyek a háboru kezdete előtt Ausztriába kerültek s jelenleg Magyarországon vannak.

39. cikk.

A 252. cikkel (X. rész. Közgazdasági rendelkezések) ellentétben, azok a személyek, akik rendes lakóhelye a volt Osztrák-magyar monarchiának az Ausztriával kötött békeszerződés 36. cikke 1. bekezdése értelmében Olaszországhoz csatolt területein volt és akik a háború idején a volt osztrák-magyar monarchia területén kívül tartózkodtak, vagy pedig fogva, internálva vagy kiutasítva voltak, teljes mértékben élvezik a X. rész 235 és 236. cikkeiben (Közgazdasági rendelkezések) foglalt intézkedéseket.

40. cikk.

1. Azon határozatok, amelyeket polgári és kereskedelmi ügyekben 1914. augusztus 4-e óta az Ausztriával kötött békeszerződés 36. cikkének 1. bekezdése értelmében Olaszországba bekebelezett területek bíróságai hoztak a nevezett területek lakói és a volt osztrák császárság állampolgárai (ressortissants) között vagy a fönntemlített lakosok és az osztrák-magyar monarchiával szövetkezett hatalmak állampolgárai között felmerült peres ügyekben, csak az illető területek megfelelő új törvényszéke által kimondott „exequatur” esetén lesznek végrehajthatók.

2. Mindazok a határozatok, amelyek 1914. augusztus 4.-e óta a volt osztrák-magyar monarchia bírói hatóságai által olasz állampolgárokkal vagy olyan személyekkel szemben, akik az olasz állampolgárságot jelen szerződés értelmében fogják megszerezni, politikai bűntettek vagy vétségek miatt hozattak, semmiseknek nyilvánítatnak.

II. RÉSZLET.

Szerb-Horvát-Szlovén Állam.

41. cikk.

Magyarország elismeri, amint azt a szövetséges és társult hatalmak már megtették, a szerb-horvát-szlovén állam teljes függetlenségét.

42. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond a szerb-horvát-szlovén állam javára összes jogairól és igényei-

ről a volt osztrák-magyar monarchia azon területeire vonatkozólag, amelyek Magyarországnak a 27. cikkben (II. rész, Magyarország határai.) leírt határain tul fekszenek s amelyeket a jelen szerződés, vagy bármely más a jelenlegi ügyek elintézése céljából kötött szerződés a szerb-horvát-szlovén államhoz tartozóknak ismert el.

43. cikk.

A jelen szerződés életbelépését követő tizenöt napon belül héttagu bizottság alakul, melynek tagjai közül ötöt a szövetséges és társult nagyhatalmak, egyet a szerb-horvát-szlovén állam és egyet Magyarország fog kinevezni, hogy a helyszínen megállapítsák a 27. cikk, 2 pontjában (II. rész, Magyarország határai) leírt határvonal irányát.

44. cikk.

A szerb-horvát-szlovén állam elismeri és megerősíti Magyarországgal szemben azon kötelezettségét, hogy beleegyezik abba, hogy a szövetséges és társult nagyhatalmakkal kötendő szerződésbe felvéssenek oly rendelkezések, melyeket ezek a hatalmak szükségeseeknek fognak találni a végből, hogy a szerb-horvát-szlovén államban a lakosság többségétől fajilag, nyelvileg vagy vallásilag eltérő lakosság érdekei megvédessenek és hogy az átmenő forgalom szabadsága megvédelmeztessék és a többi nemzetek kereskedelmére méltányos bánásmód alkalmaztassék.

Magyarország azon pénzügyi terheinek aránya és természete, amelyeket a szerb-horvát-szlovén államnak kell viselnie az uralma alá helyezett terület után, a jelen szerződés a 186. cikke (IX. rész. Pénzügyi rendelkezések.) értelmében nyer megállapítást.

Későbbi egyezmények fogják szabályozni mindazon kérdéseket, amelyeket a jelen szerződés nem szabályoz s melyek az említett terület átengedéséből származhatnak.

III. RÉSZLET.

Románia.

45. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond Románia javára összes jogairól és igényeiről az egykori osztrák-magyar monarchia azon területeire vonatkozólag, ame-

lyek Magyarországnak a 27. cikkben (II. rész. Magyarország határai) leírt határain túl fekszenek s amelyeket a jelen szerződés vagy bármely más a jelenlegi ügyek elintézése céljából kötött szerződés Romániához tartozóknak ismert el.

46. cikk.

A jelen szerződés életbelépését követő tizenöt napon belül héttagu bizottság alakul, melynek tagjai közül ötöt a szövetséges és társult nagyhatalmak, egyet Románia és egyet Magyarország fog kinevezni, hogy a helyszínén megállapítsák a 27. cikk 3. pontjában (II. rész. Magyarország határai) leírt határvonal irányát.

47. cikk.

Románia elismeri és megerősíti Magyarországgal szemben azon kötelezettségét, hogy beleegyezik abba, hogy a szövetséges és társult nagyhatalmakkal kötendő szerződésbe felvétessenek oly rendelkezések, melyeket ezek a Hatalmak szükségesnek fognak találni avégből, hogy Romániában a lakosság többségétől fajilag, nyelviileg vagy vallásilag eltérő lakosság érdekei megvédessenek és hogy az átmenő forgalom szabadsága megvédelmeztessék és a többi nemzetek kereskedelmére méltányos bánásmód alkalmaztassék.

Magyarország azon pénzügyi terheinek aránya és természete, melyeket Romániának kell viselnie az uralma alá helyezett terület után, a jelen szerződés 186. cikke (IX. rész. Pénzügyi rendelkezések) értelmében nyer megállapítást.

Későbbi egyezmények fogják szabályozni mindazokat a kérdéseket, melyeket a jelen szerződés nem szabályoz s melyek az említett terület átengedéséből származhatnának.

IV. RÉSZLET.

Cseh-Szlovák Állam.

48. cikk.

Magyarország elismeri, amint azt a szövetséges és társult hatalmak már megtették, a Cseh-Szlovák állam teljes függetlenségét, amely magában foglalja a ruténeknek a Kárpátoktól délre fekvő autonóm területét is.

49. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond a Cseh-Szlovák állam javára összes jogairól és igényeiről az egykori osztrák-magyar monarchia azon területeire vonatkozólag, amelyek Magyarországnak a 27. cikkben (II. rész. Magyarország határai) leírt határain tul fekszenek s amelyeket a jelen szerződés vagy bármely más a jelenlegi ügyek elintézése céljából kötött szerződés a Cseh-Szlovák államhoz tartozóknak ismert el.

50. cikk.

A jelen szerződés hatályba lépését követő tizenöt napon belül héttagu bizottság alakul, melynek tagjai közül ötöt a szövetséges és társult nagyhatalmak, egyet a Cseh-Szlovák állam és egyet Magyarország fog ki-nevezni, hogy megállapítsák, a helyszínén a jelen szerződés 27. cikkének, 4. pontjában (II. rész. Magyarország határai) leírt határvonal irányát.

51. cikk.

A Cseh-Szlovák állam kötelezi magát, hogy sem-miféle katonai művet nem épít területének Bratislavától (Pozsony) délre a Duna jobb partján fekvő részén.

52. cikk.

Magyarország azon pénzügyi terheinek aránya és természete, amelyeket a Cseh-Szlovák államnak a fenn-hatósága alá helyezett területek után viselni kell, a jelen szerződés 186. cikkének (IX. rész. Pénzügyi rendelkezések) értelmében nyer megállapítást.

Későbbi egyezmények fogják szabályozni mind-azokat a kérdéseket amelyeket a jelen szerződés nem szabályoz s amelyek az említett terület átengedéséből származhatnának.

V. RÉSZLET.

Fiume.

53. cikk.

Magyarország lemond minden jogáról és igényéről Fiume városát és a környező területeket illetőleg, ame-lyek a volt magyar királysághoz tartoztak s később meghatározandó határokon belül fekszenek.

Magyarország kötelezi magát, hogy elismeri mindazokat a kikötéseket, melyek a jelenlegi ügyek rendezését célzó szerződésekben ezen területekre vonatkozólag létesülni fognak, különösen pedig ami a lakosok állampolgárságát illeti.

VI. RÉSZLET.

A kisebbségek védelme.

I. Magyarország a B. 54. cikkében kötelezettséget vállal, hogy *alaptörvényekként* ismeri el a B. 55—60. cikkeinek rendelkezéseit. Ez utóbbiak értelmében M köteles a jogegyenlőség elvét, a polgári és politikai jogok teljes és tökéletes védelmét, és a legteljesebb vallásszabadságot biztosítani összes polgáraitra nézve, születési, faji, nyelvi, nemzetiségi és felekezeti különbség nélkül. (55, 58 I—II.)

Ezenfelül biztosítani kell a nem-magyar ajku állampolgárok ama jogát, hogy anyanyelvüket a magán és a nemhivatalos közélet terén egészen szabadon használhassák, (58 III) az állami életben pedig bizonyos „alkalmas könnyítéseket” kell létesítenie. Ezt a B. bíróságok előtti szó- és írásbeli eljárásra nézve mondja ki (58 IV).

A B. biztosítja továbbá M.-en lévő etnikai, vallási, vagy nyelvi kisebbségeknek azt a jogát, hogy *saját költségükön* jótékonyági, vallásos vagy szociális intézményeket, iskolákat és más nevelőintézeteket létesíthessenek, igazgathassanak s azokra felügyelhessenek, hogy továbbá azokban saját nyelvüket szabadon használják s vallásukat szabadon gyakorolják.

A nemmagyarajku állampolgárok javára végül abban az irányban is „könnyítés engedélyezhető”, hogy olyan helyeken, hol ily kisebbségek jelentékeny arányban vannak, a gyermekeknek anyanyelvükön való taníttatása a népiskolákban biztosíttassék.

A kisebbségeknek ez a joga a nevelési, vallási és jótékonyági célra szolgáló közpénzeknek nyilvános felosztása által is biztosítandó az állami, vagy más közkölt-ségvetésekben. (59. II.)

A magyar nyelv kötelező tanítását M. minden iskolára nézve elrendelheti. (59. I. ut. mondat)

II. A vallásszabadságra és az ezzel összefüggő polgári és politikai egyenjogúságra vonatkozó rendelkez-

séseket (55. 58. cikkek) már az 1895 évi 43. magyar törvénycikk is kimondotta („Mindenki szabadon vallhat és követhet bármely hitet vagy vallást és azt az ország törvényei és a közerkölcsiségnek korlátai között külsőleg is kifejezheti és gyakorolhatja“, „a polgári és politikai jogok gyakorlására való képesség a hitvallástól független“, v. ö. Nagy Ernő. Magyarország közjoga, 7. kiad., 1914. 144. oldal)

A B. idevágó rendelkezéseinek rendkívüli nagy fontossága közjogi tekintetben abban áll, hogy azok *alaptörvényi jelleggel* bírnak, azaz még a magyar törvényhozásnak sincsen joga arra, hogy azokkal ellentétes intézkedéseket tegyen, a N. T. Tanácsának engedélye nélkül. Így tehát az *alaptörvény* jogintézménye, melyet eddig a magyar közjog elmélete nem ismert el (az írók többsége még az 1868. évi 30. törvénycikkre nézve sem), ezentul helyet foglal a magyar közjog forrásai között. — Magától értetődik továbbá, hogy miután „semminemű törvénynek, rendeletnek, vagy hivatalos ténykedésnek nem szabad ellentétbe kerülni e rendelkezésekkel“, a Magyarországon ennek dacára (főleg a zsidókkal szemben) ujabban behozott rendszabályok jogilag érvénytelenek és így hatálytalanítandók lesznek.

III. Az alaptörvény megtartását ugyanis a Nemzetek Társasága garantálja. A N. T. Tanácsának minden egyes tagja jogosítva van ellenőrizni a szóban forgó rendelkezések betartását, illetőleg felhívni a tanács figyelmét bármilyen idevágó jogsérelem veszélyére. A Tanács teljesen belátása szerint járhat el avégből, hogy e rendelkezéseknek alkalmas és hathatós fogamatot szerezzen. Bármily idevágó váleményeltérés Magyarország és a N. T. Tanácsának valamely tagja közt „nemzetközi jellegű vitás esetnek“ tekintendő, melyet végérvényesen az Állandó Nemzetközi Törvényszék (illetőleg annak létesüléséig a B. 354. cikkében említett és a N. T. Tanács által kinevezett Törvényszék) dönt el.

IV. Mint már érintettük, e rendelkezések pendantját alkotják ama jogszabályok, melyek a B. 44. és 47. cikkeiben említett nemzetközi egyezményekben foglaltatnak az illető államokban élő etnikai, nyelvi és vallási kisebbségek védelmére.

Igy Romániára vonatkozólag a szöv. és társ. nagyhatalmak és Románia között 1919. december 9 ikén Párisban kötött Egyezmény irányadó, mely voltaképen

a szöv. és társ.-hatalmak és *Ausztria* közötti békeszerződés kiegészítő része s mely ehhez képest „az Ausztriával kötött békeszerződéssel egyidejűleg lép életbe”, (Befejezés I. bek.)

Ez az egyezmény egyfelől az állampolgárság kérdéseinek szabályozása érdekében tartalmaz intézkedéseket, melyek a B. jelen részének VII. részletében foglalt szabályokat egészítik ki, (3, 4, 5, 6, 7. cikkek, az utalást lásd alább, az illető cikkeknél) másfelől a Romániában élő kisebbségek védelmét tartalmazza, amint a bevezetés mondja: „tekintetbe véve, hogy Románia saját jószántából kívánja, hogy a szabadság és igazságosság biztos garanciáit nyújtsa úgy a régi román királyság, mint a legutóbb átcsatolt területek összes lakóinak, faji, nyelvi, vagy felekezeti különbség nélkül.”

Ezen Egyezmény 1, 2, 8, 9, 10 és 12. cikkei mutatis mutandis megfelelnek a B. 54, 55, 58, 59, 60. cikkeinek (az utalást l. az illető cikkénél). Speciális jellegű intézkedés a 11 cikké, melyben Románia, — állami felügyelet alatt — helyi (lokális) önkormányzatot (autonomia) engenélyez az erdélyi székelyek és szászok részére felekezeti és iskolai kérdéseket illetően, („Románia hozzájárul ahhoz, hogy a székely és szász közösségeknek Erdélyben helyi önkormányzatot adjon a vallási és iskolai kérdésekre vonatkozólag.”)

V. Az állampolgárságot szabályozó intézkedések intenciója a következő: (V. ö. *Boila*, Dreptul constituțional român, 1920, 44—55 §§):

1. Meghatározni, hogy a létrejött új államalakulások, illetőleg határeltolódások következtében ki *milyen* *állampolgárnak* tekintendő?

Etekintetben a B. a területi elvet (Territorialstatut) veszi alapul: α) az átcsatolt területtel együtt az ott lakóhellyel bíró egyének is az illető államhoz csatoltatnak (B. 61. R. 3. I.), ugyancsak β) azok is, kik nem laknak ugyan az átcsatolt területen, de oly szülőktől születtek, kik az idevágó szerződés hatálybaléptekor az illető területen laknak. (R. 4. I.)

A B. 61. cikke más terminológiával él, mint a R, amennyiben a B. „*illetőség*”-ről (indigenat, pertinenza) beszél, míg a R. „*lakóhelyről*” (domiciliu).

Ez azonban csak látszólagos eltérés, mert az *illetőség* alatt a B. sem magyar jogi terminológia szerinti „*községi illetőség*”-e tér, hanem az *állami hovatartozást*,

vagyis azt, hogy a kérdéses egyén az „illető országbeli“, „odaavaló.“

Eszerint tehát pl. Románia állampolgárai lettek nemcsak mindazok, akik Erdély valamely községében birnak lakóhelylyel, hanem azok is, kik Erdélyben születtek oly szülőktől, kik ideavaló lakosok voltak. Így román állampolgárrá lett az is, aki pl. nagyvárad lakos, holott pl. Debrecenben született és az is, aki pl. Kolozsvárt, vagy Brassóban született Erdélyben lakó szülőktől, holott ő maga ez idő szerint budapesti lakos.

2. Megvonni azt a latitude-öt, melyen belől az egyes egyén számára kivétel tehető az előbbi elv alól és számára az *opció* joga adható meg avégből, hogy az előbbi pont szerint őt voltaképen megillető állampolgárságot visszautasíthassa és más állam polgára lehessen.

Ez történhetik:

a) ugyancsak a *területi* elv alapulvételével az *előbb*, illetőleg utóbb birt *lakóhely* alapján, melynélfogva a fenti 1.) pont α) esetében mindenki optálhatja annak az államnak állampolgárságát, melyben lakott, *mielőtt az átruházott területre átköltözött.* (B. 63. I. R. 3. II.) A fenti 1. pont β) esetében pedig annak az országnak állampolgárságát, melyben ezidő szerint *tényleg lakik.* (R. 4. II.) Az *opció* végső határideje az előbbi α) esetben: *egy év*, az utóbbi β) esetben *két év.*

E szerint az előbbi példában említett debreceni születésű és Nagyváradon lakó egyén a R. hatálybaléptétől számított *egy éven belül* optálhatja a magyar állampolgárságot, ha azelőtt (t. i. mielőtt Nagyváradra költözött), M.-on lakott. Ha azonban M.-on nem is lakott, e pont alapján nem optálhatja a magyar állampolgárságot. — A fenti példában említett brassói születésű budapesti lakos pedig, ki egyébként ipso iure szintén román állampolgár lenne, ha akarja, a R. hatálybaléptétől számított *2 éven belül* minden körülmények között optálhatja a magyar állampolgárságot. De ez csak akkor történik meg érvényesen, ha a budapesti román „illetékes hatóság“ (követség) előtt *kinyilatkoztatja*, hogy lemond a román állampolgárságról, mert ha ezt nem teszi, továbbra is román állampolgárnak tekintetik.

b) a *nemzetiségi* (faji) elv alapján, melynélfogva azok a személyek, akik a volt osztrák-magyar monarchiához tartozó valamely területen birnak illetőséggel és ott a lakosság többségétől fajra vagy nyelvre nézve külö-

bőznek, azon állam javára optálhatnak, melynek lakossága többsége oly személyekből áll, akik ugyanazt a nyelvet beszélik és ugyanahhoz a fajhoz tartoznak, mint ők.

Igy pl. az erdélyi magyarok a fajazonosság alapján minden körülmények között optálhatják a magyar honosságot, ha sohasem is laktak Magyarországi mai területén.

Az ezen címen érvényesíthető optálási jog határideje 6 hónap, még pedig a B. hatálybalépésétől számítva.

Opciót csak 18 évesnél idősebb egyén érvényesíthet; viszont a férjes asszonyok és 18 évnél fiatalabb gyermekek mindenben követik férjüket, illetőleg szüleik jogi helyzetét. (B. 66. cikk.) Mindazok, akik az opció jogával élnek, az opciót követő 12 hónapon belül abba az államba tartoznak áttenni lakóhelyüket, melynek állampolgárságát optálták. (B. 63. III., R. 3. III.) Megtartják azonban ingatlanaikat az otthagyott államban és magukkal vihetik összes ingóságaikat, anélkül, hogy kivagy behozatali vámokkal sújtathatnának. (B. 63. IV—V. R. 3. III.)

Magától értetődik, hogy aki az opció jogát nem gyakorolja, hanem passzív viselkedik, *ipso iure* szerzi meg az előbb (1) pontban említett címen az előirt állampolgárságot, tehát nem történhetik meg semmi körülmények között, hogy valaki állampolgárság nélkül maradjon. Viszont az is természetes, hogy a fent említett körülmények között *kettős állampolgárság* fennállhat.

54. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a jelen címben foglalt rendelkezések alaptörvényekül ismertetnek el, úgy hogy semminemű törvény, rendelet vagy hivatalos ténykedés ezekkel a rendelkezésekkel ellentmondásba vagy ellentétbe nem kerül, és hogy semmiféle törvénynek, rendeletnek vagy hatósági ténykedésnek e rendelkezések felett nem lesz elsőbbsége.

Jegyzet. E rendelkezésnek az R. 1. cikke felel meg.

55. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy Magyarország összes lakosai részére születési, nemzetiségi, nyelvi, faji

vagy vallásbeli különbség nélkül, az élet és szabadság teljes és tökéletes védelmét biztosítja.

Magyarország összes lakosainak meg lesz a joga mindennemű hit, vallás vagy felekezet tekintetében azoknak úgy nyilvánosan, mint magánjellegűleg való szabad gyakorlatára, amennyiben az a közrenddel vagy a jóerkölcsökkel nem összeférhetetlen.

Jegyzet. E rendelkezésnek az R. 2. cikke felel meg.

56. cikk.

Magyarország jog szerint és mindennemű alakiság nélkül magyar állampolgárokul (ressortissants) ismeri el mindazokat aszemélyeket, akik jelen szerződés hatálybalépésének idejében magyar területen illetőséggel (pertinenz) bírnak és nem állampolgárai valamely más államnak.

Jegyzet. Az R. 7. cikke a zsidókra nézve tartalmaz hasonló intézkedést: „Románia kötelezi magát, hogy jog szerint és minden alakiság nélkül állampolgárai-ként (ressortissants) ismeri el a Románia egész területén lakó zsidókat, kik nem érvényesíthetnek valamely más állampolgárságot.”

57. cikk.

A magyar állampolgárságot jogszerint a magyar területen való születés pusztá ténye által megszerzi minden személy, aki születése révén nem érvényesíthet valamely más állampolgárságot.

Jegyzet. Hasonló a R. 6. cikkének intézkedése.

58. cikk.

Az összes magyar állampolgárok (ressortissants) faji, nyelvi, vagy valláskülönbség nélkül egyenlőek a törvény előtt és ugyanazokat a polgári és politikai jogokat élvezik.

Vallási, hitbeli vagy felekezeti különbségek nem válhatnak hátrányára egyetlen magyar állampolgárnak (ressortissants) sem a polgári és politikai jogok élvezetében, különösen a közszolgálatba, a hivatalokba és méltóságokba való jutás, vagy a különféle foglalkozások és ipar gyakorlása tekintetében.

Egyetlen magyar állampolgár (ressortissant) sem korlátozható valamely nyelv szabad használatában sem a magán vagy üzleti forgalomban, sem vallási téren, sem a sajtó terén, sem bármilyen természetű közzététel terén, vagy nyilvános gyűléseken.

Bárha a magyar kormány hivatalos nyelvet fog is megállapítani, nem magyar anyanyelvű magyar állampolgárok (ressortissants) alkalmas könnyítésekben fognak részesülni nyelvüknek a bíróságok előtt szóban és írásban való használatát illetőleg.

Azok a magyar állampolgárok (ressortissants) akik ethnikai-, vallási- vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, jogilag és ténylegesen ugyanazt a bánásmódot és ugyanazokat a biztosítékokat élvezik, mint a többi magyar állampolgárok. Nevezetesen joguk van saját költségükön jótékonyági, vallásos vagy szociális intézményeket, iskolákat és más nevelőintézeteket létesíteni, igazgatni és azokra felügyelni, azzal a joggal, hogy azokban saját nyelvüket szabadon használják s vallásukat szabadon gyakorolják.

Jegyzet. E rendelkezésnek megfelel a R. 8. cikke I—IV. bekezdései és a 9. cikkének intézkedése.

59. cikk.

Ami a közoktatásügyet illeti, a magyar kormány azokban a városokban és kerületekben, ahol nem magyar nyelvű magyar állampolgárok jelentékeny arányban laknak, megfelelő könnyítéseket fog engedélyezni, hogy a népiskolákban ezeknek a magyar állampolgároknak (ressortissants) a gyermekei anyanyelvükön taníttassanak. Ez a rendelkezés nem akadályozza a magyar kormányt abban, hogy a magyar nyelv oktatását az említett iskolákban is kötelezővé ne tegye.

Azokban a városokban és kerületekben, ahol jelentékeny arányban élnek oly magyar állampolgárok (ressortissants) akik ethnikai-, vallási- vagy nyelvi kisebbséghez tartoznak, méltányos rész fog biztosítani ezeknek a kisebbségeknek amaz összegek szétosztásánál és felhasználásánál, amelyek nevelési-, vallási- vagy jótékonyági célokra közpénzekből állami-, községi- vagy más költségvetésekben szerepelnek.

Jegyzet. Hasonló a R. 10. cikkének intézkedése.

60. cikk.

Magyarország hozzájárul ahhoz, hogy amennyiben a jelen szakasz előző pontjának rendelkezései oly személyeket érintenek, akik faji, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, ezek a rendelkezések nemzetközi érdekű kötelezettségeknek tekintessenek és a Nemzetek Társaságának garanciája alá helyeztessenek. A Nemzetek Társasága Tanácsának többségének hozzájárulása nélkül azokat módosítani nem lehet. A Tanácsban képviselt szövetséges és társult hatalmak kötelezik magukat arra, hogy nem tagadják meg hozzájárulásukat az említett pontok egyetlen oly megváltoztatásához sem, amely a Tanács többsége által megfelelő formában elfogadtatik.

Magyarország hozzájárul ahhoz, hogy a Tanács minden egyes tagjának meg legyen az a joga, hogy a Tanács figyelmét ezen rendelkezések valamelyikének bármínemű megsértésére vagy megsértésének veszélyére felhívja és hogy a Tanács oly módon járhasson el és oly utasításokat adhasson, melyek a körülményekhez képest alkalmasaknak és hathatósaknak mutatkoznak.

Magyarország azonkívül hozzájárul ahhoz, hogy e cikkekre vonatkozó jogi- vagy ténykérdések feletti véleménykülönbség esetén, mely a magyar kormány vagy a szövetséges és társult nagyhatalmak valamelyike, vagy bármely más oly hatalom között, mely tagja a Nemzetek Társasága Tanácsának, keletkeznék, e véleménykülönbség oly vitás esetnek tekintessék, mely a Nemzetek Társaságára vonatkozó egyezmény 14. cikkének rendelkezései szerint nemzetközi jellegű. A magyar kormány hozzájárul ahhoz, hogy minden ilyen vitás kérdés, ha a másik fél kéri, az Állandó Nemzetközi Biróság elé terjesztessék. Az Állandó Biróság döntése felebbezhetetlen és ugyanazon erővel és érvénnyel bír, mint az Egyezmény 13. cikke alapján hozott döntés.

Jegyzet. E rendelkezéseknek a R. 12. cikke felel meg; az 1. bekezdés végén a „Tanácsban képviselt szövetséges és társult hatalmak” helyett a *szövetséges és társult nagyhatalmak* említettnek. („Az Amerikai Egyesült Államok, a Britt birodalom, Franciaország, Olaszország és Japán kötelezik magukat arra, hogy nem tagadják meg hozzájárulásukat” stb.

VII. RÉSZLET.

Az állampolgárságra vonatkozó
rendelkezők.

61. cikk.

Mindazon személyek, akik oly területen bírnak illetőséggel (*pertinenza*), mely korábban a volt osztrák-magyar monarchia területéhez tartozott, azonnal és a magyar állampolgárság kizárásával, annak az államnak az állampolgárságát kapják meg, mely a kérdéses területen a felségjogot gyakorolja.

Jegyzet E cikk pendant-ja: a R. 3. cikkének első bekezdése. Mig a B. 61. cikkében M. elismeri, hogy az átcsatolt területen illetőséggel bíró egyén *ipso jure* elvesztette magyar állampolgárságát és *ipso jure* az illető állam polgára lesz, addig a R. 3. I.-ben Románia ismeri el az új területein lakó egyéneket állampolgáraiul, hacsak az illetők *más* (*nem* magyar, vagy osztrák) állampolgárságot nem érvényesíthetnek.

Az alább említett szerződések fentartásával jog szerint és minden alakszerűség nélkül román állampolgárokkul ismeri el Románia mindazokat a személyeket, akik a jelen szerződés hatálybalépésekor valamely oly területen bírtak illetőséggel, mely Románia részét alkotja, ideértve az Ausztriával, vagy a Magyarországgal való békeszerződés alapján hozzacsatolt területeket is, valamint azokat a területeket, melyeket utólagosan kapcsolhatnak hozzá, csupán az az eset vétetve ki ez alól, ha az illető alattvaló (*personne*) az illető időpontban más állampolgárságot érvényesíthet, mint a magyar, vagy osztrák állampolgárságot.

A Sz. H. Sz. és Cs.-Szlv. államokra vonatkozó kivételt l. a 62. cikk ben.

62. cikk.

Szemben a 61. cikk rendelkezéseivel, azok a személyek, akik 1910. január 1-je után szereztek illetőséget valamely a jelen szerződés értelmében a szerb-horvát-szlovén vagy a cseh-szlovák állam részére átadott területen, csak azzal a feltétellel fogják elnyerni a szerb-

horvát-szlovén, vagy a cseh-szlovák állampolgárságot, ha az eset körülményeihez képest a szerb-horvát-szlovén, illetőleg a cseh-szlovák államtól erre engedélyt nyernek.

Ha az előbbi bekezdésben említett engedély nem adatott meg, vagy megtagadtatott, az érdekeltek azonnal elnyerik annak az államnak állampolgárságát, amely a felségjogot bírja azon terület felett, melyen azelőtt illetőséggel birtak.

Jegyzet. E cikk kivétel a 61. cikk rendelkezése alul, azokra nézve, kik a Sz. H. Sz. és Cs. Sz. államban 1910. óta szereztek illetőséget. Ezek csak külön engedélylyel lehetnek szerb, avagy cseh-szlovák állampolgárok, ellenkező esetben az azelőtti (1910. előtt), illetőségük szerinti teljes jogu állampolgárság van számukra biztosítva.

63. cikk.

18 éven felüli személyek, akik magyar állampolgárságukat elvesztik és a 61. cikk szerint nyernek rögtön új állampolgárságot, jogosultak a jelen szerződés hatálybalépésétől számított egy évi időtartamon belül optálni annak az államnak állampolgárságát, amelyben illetőséggel birtak, mielőtt illetőségüket az átruházott területen megszerezték.

A férj optálása kiterjed nejére s a szülőké a 18 éven aluli gyermekekre.

Azok a személyek, akik az opció fenti jogát gyakorolták, az opciót követő 12 hónapon belül abba az államba tartoznak áttenni lakóhelyüket, amelynek állampolgárságát optálták.

Jogukban áll megtartani ingatlanaikat azon állam területén, melyen az opciót megelőzőleg laktak.

Magukkal vihetik bármi néven nevezendő ingó vagyonukat; e miatt sem kiviteli, sem behozatali díjakkal vagy illetékekkel nem terhelhetők.

Jegyzet. Ezzel megegyezően mondja R. 3. cikk II—IV. bekezd.: — R. 3. III—IV.

Minden esetre jogosultak a 18 évnél idősebb osztrák, vagy magyar állampolgárok (ressortissants) arra, hogy az említett szerződésekben előírt feltételek mellett bármely más oly állampolgárságot optáljanak, melyet megszerezhetnek.

A férj optálása kiterjed nejére s a szülőké a 18 éven aluli gyermekekre.

Azok a személyek, kik az opció fenti jogát gyakorolták, az opciót követő 12 hónapon belül abba az államba tartoznak áttenni lakóhelyüket, amelynek állampolgárságát optálták. Jogukban áll megtartani a román területen birt ingatlanaisukat.

Magukkal vihetik bármi néven nevezendő ingó vagyonukat anélkül, hogy bármely kiviteli illetékkal megterhelhetők volnának.

A R. 4. cikke pedig kimondja:

Jog szerint és minden alakszerűség nélkül román állampolgároknak ismeri el Románia mindazokat az osztrák vagy magyar állampolgársággal bíró személyeket, akik oly területeken születtek, melyeket az Ausztriával és Magyarországgal való békeszerződés hozzá (t. i. Romániához) csatolt, vagy amelyeket utólagosan kapcsolhatnak hozzá és akiknek szülei ottan birtak illetőséggel, még abban az esetben is, ha ezek a személyek maguk a jelen Szerződés hatálybalépésekor nem is birtak illetőséggel ama területeken.

Mindazonáltal az említett személyek a jelen szerződés életbeléptétől számított két éven belül kinyilatkoztathatják az országukban székhelylyel bíró illetékes román hatóságok előtt, hogy lemondanak a román állampolgárságról és ebben az esetben nem tekintetnek többé román állampolgároknak. (ressortissants). Ebben az esetben a férj nyilatkozatának érvénye kiterjed nejére, a szülőkéi pedig a 18 éven aluli gyermekekre.

64. cikk.

Azok a személyek, akik a volt osztrák-magyar monarchiához tartozó valamely területen bírnak illetőséggel és ott a lakosság többségétől fajra vagy nyelvre nézve különböznek, a jelen szerződés hatálybalépésétől számított 6 hónapi időtartamon belül Ausztria, Magyarország, Olaszország, Lengyelország, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén vagy Cseh-Szlovák államok valamelyike javára optálhatnak aszerint, amint az ottani lakosság többsége oly személyekből áll, akik ugyanazt a nyelvet beszélik és ugyanahhoz a fajhoz tartoznak, mint ők. A 63. pontnak rendelkezései az optálási jog használatára vonatkozólag, a jelen cikkben elismert jog gyakorlására alkalmazandók.

65. cikk.

A Magas Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy semmi akadályt nem gördítenek az opció jogának gyakorlása elé, amennyiben ezt akár a jelen szerződés, akár a szövetséges és társult hatalmak között, akár ezek és Németország, Ausztria vagy Oroszország között kötött szerződések biztosítják, megengedvén az érdekelteknek minden más reájuk nézve elérhető állampolgárság megszerzését.

Jegyzet. E cikknek megfelel a R. 5. cikke, mely szerint:

Románia kötelezi magát, hogy semmi akadályt sem gördít a szövetséges és társult Hatalmak Ausztriával vagy Magyarországgal megkötött, avagy ezután megkötendő Szerződése által biztosított opció jogának gyakorlása elé és megengedi az érdekelteknek, hogy a román állampolgárságot meg, — vagy meg ne szerezzék.

66. cikk.

A jelen szakasz alkalmazásánál a férjes asszonyok férjük, a 18 éven aluli gyermekek szüleik helyzetét mindenben követik.

VIII. RÉSZLET.

Néhány európai államra vonatkozó politikai rendelkezések.

Jegyzet. Magyarország hozzájárulását adja, illetőleg, amennyiben azután kötendő megállapodásról volna szó, már eleve beleegyezését adja, minden olyan intézkedéshez, mely Belgium, Luxenburg, Schleswig, Törökország, Bulgária és Oroszország s az orosz államok tekintetében a szövetséges és társult hatalmak részéről történt vagy történni fog. A breszt-litovszki béke s az orosz bolsevista kormánnyal az osztrák-magyar monarchia részéről kötött megállapodások semmiseknek nyilváníthatnak.

Ausztria tekintetében a 71. cikk rendelkezése megfelel az I—V. részletben foglalt határozmányoknak.

1. Belgium.

67. cikk.

Elismerve azt, hogy az 1839. április 19 iki szerződések, melyek a háboru előtt Belgium jogi helyzetét meghatározták, a mostani viszonyoknak már nem felelnek meg, Magyarország, a maga részéről hozzájárul ezen szerződések hatályon kívül helyezéséhez s már most kötelezi magát, hogy elismeri és megtartja mindazokat az egyezményeket, bármilyenek legyenek is azok, amelyeket a Szövetséges és Társult nagyhatalmak vagy közülök egyesek Belgium vagy Németalföld kormányával az 1839 iki szerződések helyébe esetleg kötni fognak. Amennyiben ezen egyezményekhez vagy ezek egyes határozmányaihoz Magyarország alakszerű hozzájárulása kívántatnék, Magyarország már most kötelez magát annak megadására.

2. Luxemburg.

68. cikk.

Magyarország kijelenti, hogy a maga részéről Luxemburg nagyhercegség semlegességének megszüntetéséhez hozzájárul és elfogadja a szövetséges és társult hatalmak összes megállapodásait a nagyhercegségre vonatkozólag.

3. Schleswig.

69. cikk.

Magyarország kijelenti, hogy a maga részéről elismeri a szövetséges és társult hatalmaknak Németországgal létesített rendelkezéseit azon területekre vonatkozólag, amelyeknek átengedésére az 1864. október 30.-i szerződés Dániát kényszerítette.

4. Törökország és Bulgária.

70. cikk.

Magyarország a maga részéről kötelezi magát, hogy elismeri és elfogadja mindazokat a megállapodásokat, amelyeket a szövetséges és társult hatalmak

Törökországgal és Bulgáriával kötni fognak, azon bármilyen természetű jogok, érdekek és előjogok tekintetében, amelyekre Magyarország vagy a magyar állampolgárok (ressortissants) Törökországban és Bulgáriában számot tarthatnának s amelyek jelen szerződés határozmányainak tárgyát nem képezik.

5. Ausztria.

71. cikk.

Magyarország Ausztria javára lemond minden jogáról és igényéről a volt magyar királyság azon területeire nézve, amelyek Magyarországnak a 27. cikk 1. pontjában (II. rész. Magyarország határai) megállapított határain tul fekszenek.

A jelen szerződés életbelépését követő tizenöt napon belül héttagu bizottság alakul, melynek tagjai közül ötöt a szövetséges és társult nagyhatalmak, egyet Magyarország és egyet Ausztria fog kinevezni, hogy a helyszínén megállapítsák a fent megjelölt határvonal irányát.

A jelen pontban érintett területek lakosainak állampolgársága a 61., 63., 66. pontok határozmányainak megfelelően nyer rendezést.

6. Oroszország és az orosz államok.

72. cikk.

1. Magyarország állandónak és elidegeníthetetlennek ismeri el és tiszteletben tartja mindazon területek függetlenségét, melyek 1914. augusztus 1-én a régi Orosz birodalomhoz tartoztak.

A jelen szerződés 193. (IX. rész. Pénzügyi rendelkezések) és 227. cikkében (X. rész. Közigazgatási rendelkezések) foglalt rendelkezéseknek megfelelően Magyarország a maga részéről véglegesen elismeri a breszt-litovszki szerződések, valamint minden egyéb szerződés, megállapodás vagy egyezmény semmissé nyilvánítását, amelyeket a volt osztrák-magyar kormány az oroszországi maximalista kormánnyal kötött. A szövetséges és társult hatalmak kifejezetten fenntartják Oroszország azon jogát, hogy Magyarországtól a jelen szerződés elveire alapított minden helyreállítást és jóvátételt megkapjon.

2. Magyarország kötelezi magát, hogy elismeri mindazon szerződések vagy megegyezések teljes jog-érvényességét, amelyeket a szövetséges és társult hatalmak esetleg azon államokkal kötnének, amelyek az egykori orosz birodalom területén, amint az 1914. augusztus 1-én fennállott vagy annak egy részén alakultak vagy még ezután fognak alakulni, valamint elismeri ezen államok határait úgy, ahogy azok megfognak állapittatni.

IX. RÉSZLET.

Általános rendelkezések.

Jegyzet. 1. A B. mint *független* (szuverén) államot ismeri el M.-ot, melynek szuverénitását csupán a N. T. Tanácsa szüntetheti meg. Ebből következik az a korlátozás, amit a B. 73. cikke tartalmaz. Ez M.-nak más állammal vagy államokkal való *szövetkezésére* vonatkozik; t. i. csak a N. T. T. engedélyével léphet bele olyan *államkapcsolatba* (szövetséges állam, államszövetség, unió, konföderáció, stb.) mely függetlenségét közvetlenül vagy közvetve érinthetné.

2. Egy másik nagyjelentőségű rendelkezés (76. cikk) értelmében a volt osztrák-magyar monarchia területeinek *egyetlen lakosát sem szabad háborgatni vagy zaklatni* („ne pourra être inquiété ou molesté“) sem amiatt, hogy a világháború kitörése (1914. jul. 28.) és a békekötés közé eső idő alatt *milyen politikai magatartást tanusított*, sem pedig amiatt, hogy az illető hogyan rendezi *állampolgárságának* kérdését a jelen B. (1. fenti VI. részlet, 61. s. k. cikkek) alapján.

3. E részlet továbbá ujolag megismételteti M.-gal a szöv. és társ. nagyhatalmak által keresztül vitt *határrendezéseknek elismerését*, valamint a végleges és fentartás nélküli *lemondást* a B. 27. cikkében megállapított *uj határokon kívül fekvő területekről*. (74. 75. I.) Ugyancsak megismétli M. az állampolgárság szabályozásának (1. fenti VIII. részlet) elismerését (75. II.), kijelenti továbbá, hogy az e kérdésekre nézve a szöv. és társ. nagyhatalmak által kötendő ezutáni megállapodásokhoz is már eleve hozzájárul és kötelezi magát az átengedett területekre vonatkozó és azok igazgatása szempontjából fontos okmányok átadására. (77.)

A B. itt is felemlíti végül, hogy az osztrák-magyar monarchia szétdarabolásából keletkezett, illetőleg M. volt területéből részesedett államok és M. között külön egyezmények fognak rendelkezni a lakosság érdekeinek szabályozásáról (78. cikk; v. ö. B. 44. 47 és a nagyhatalmak ezen alapuló megállapodásait a kisebbségek védelmére s a forgalom szabadságára vonatkozóan — l. fenti VII. részl. —).

73. cikk.

Magyarország függetlensége elidegeníthetetlen, amíg a Nemzetek Társaságának Tanácsa másképp nem határoz, Következésképen Magyarország kötelezi magát, hogy — kivéve az említett Tanács hozzájárulása esetét — tartózkodik minden olyan természetű cselekedettől, mely közvetlenül vagy közvetve vagy bármilyen uton, különösen — míg fel nem vétetik a Nemzetek Társaságának tagjai közé — egy idegen hatalom ügyében való részvétel útján, függetlenségét veszélyeztetetné.

74. cikk.

Magyarország már most kijelenti, hogy elismeri és elfogadja Ausztria, Bulgária, Görögország, Lengyelország, Románia, a Szerb-horvát-szlovén állam és a Cseh-szlovák állam határait úgy, amint azokat a szövetséges és társult nagyhatalmak megállapítják.

Magyarország kötelezi magát, hogy elismeri a pótbékeszerződések és pótegyezmények teljes jogérvényességét, amelyeket a szövetséges és társult hatalmak kötöttek vagy kötni fognak azokkal a hatalmakkal, amelyek a volt osztrák magyar monarchia oldalán küzdöttek: kötelezi magát, hogy elfogadja azokat a rendelkezéseket, amelyek a volt német császárság, a volt osztrák császárság, a bolgár királyság és az ottomán császárság területe tárgyában hozattak vagy hozatni fognak s hogy elismeri az új államokat a számukra ily módon megállapított határok között.

75. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond a szövetséges és társult nagyhatalmak javára minden jogáról és igényéről azokra a területekre vonatkozólag, ame-

lyek ezelőtt a volt osztrák-magyar monarchiához tartoztak s amelyek Magyarországnak a 27. cikkben (II. rész, Magyarország határai) leírt új határain kívül esnek amelyek semmiféle más megállapodásoknak nem tárgyai.

Magyarország kötelezi magát, hogy ezekre a területekre nézve elismeri azokat a rendelkezéseket, melyeket a szövetséges és társult nagyhatalmak fognak hozni, különösen a lakosok állampolgárságát illetően,

76. cikk.

A volt osztrák-magyar monarchia területeinek egyetlen lakosát sem lehet bántani vagy zaklatni sem azért, hogy milyen politikai magatartást tanúsított az 1914. július 28-ától az ezen területek felett való felségjog végleges elismeréséig letelt időben, sem pedig állampolgárságának a jelen szerződés alapján való szabályozása okából.

77. cikk.

Magyarország az érdekelt szövetséges vagy társult kormányoknak haladéktalanul átadni tartozik mindenemű levéltárakat, lajstromokat, terveket, cimleteket és okmányokat, amelyek az átengedett területek polgári, katonai, pénzügyi, bírósági vagy egyéb igazgatásához tartoznak. Amennyiben ezen okmányok levéltárak, lajstromok, cimletek vagy tervek közül egyeseket elvittek volna, azok Magyarország részéről az érdekelt szövetséges vagy társult kormányok megkeresésére visszaszolgáltatandók.

Amennyiben az 1. bekezdésben említett katonai jelleggel nem bíró levéltárak, lajstromok, tervek, cimletek vagy okmányok egyszersmind a magyar közigazgatást is érdekelnék, úgy hogy átadásuk nem történhetné meg ez utóbbinak sérelme nélkül, Magyarország kötelezi magát a viszonyosság feltétele mellett, hogy azokról az érdekelt szövetséges és társult kormányoknak közlést ad.

78. cikk.

Magyarország és azon államok mindegyike között, amelyekbe a volt magyar királyságnak valamely területe bekebeleztetett, vagy amelyek az egykori osztrák-

magyar monarchia széttagolásából keletkeztek, külön egyezmények fognak rendelkezni a lakosság érdekeinek szabályozásáról, különösen ami polgári jogait, kereskedelmüket és hivatásuk gyakorlását illeti.

IV. RÉSZ.

Magyarországnak Európán kívüli érdekei.

79. cikk.

Magyarország, ami a jelen szerződésben megállapított határain kívül fekvő területeket illeti, a maga részéről lemond mindennemű jogról, címről vagy kiváltságról, bármily oly Európán kívüli területre nézve vagy azok tekintetében, amely területek a volt osztrák-magyar monarchiához vagy az ő szövetségeseihez tartozhattak, valamint az összes jogokról, címeiről vagy kiváltságokról, amelyek a szövetséges és társult hatalmakkal szemben megilletették.

Magyarország már most kötelezi magát elismerni és elfogadni a rendszabályokat, amelyek a szövetséges és társult nagyhatalmak részéről, adott esetben harmadik hatalmakkal való egyetértésben is, a fenti rendelkezésből eredő következmények szabályozása céljából fogantatosítottak vagy a jövőben fogantatosítani fognak.

I. RÉSZLET.

Marokko.

80. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond mindazon jogokról, igényekről vagy előjogokról, amelyek az 1906. április 7-iki algesirasi alapvető akta alapján, valamint az 1909. február 9-iki és 1911. november 4-iki német-francia megegyezésekből kifolyólag megilletik. A volt osztrák-magyar monarchia által a serif birodalommal kötött összes szerződések, megegyezések, megállapodások vagy egyezségek 1914. augusztus 12-étől kezdve megszűntnek tekintetnek.

Magyarország semmi esetre sem fogja ezeket a jogcselekményeket a maga javára érvényesíthetni és kötelezi magát, hogy semmi módon sem fog közbelépni a tárgyalásokon, amelyek Franciaország és a többi hatalom között Marokkóra vonatkozólag létrejöhetnek.

81. cikk.

Magyarország kijelenti, hogy a volt osztrák-magyar monarchia által elismert marokkói francia védnökség létesítésének összes következményeit elfogadja és lemond a marokkói kapitulációs rendszerről.

Ez a lemondás 1914. augusztus 12-ikétől kezdve érvényes.

82. cikk.

A serif-kormánynak teljes cselekvési szabadsága van azon szabályzat és feltételek megállapítása tekintetében, amelyek mellett magyar állampolgárok (ressortissants) Marokkóban letelepedhetnek.

A magyar védencek, a magyar haszonbérlok (censaux) és földmivelő társak 1914. augusztus 12-től kezdve elvesztik azon előjogok élvezetét, amelyek ezen minőségükből folytak, úgy hogy a közönséges jognak vannak alávetve.

83. cikk.

A volt osztrák-magyar monarchiának a serif-birodalomban levő összes jogai, úgy az ingók, mint az ingatlanok tekintetében azonnal és mindennemű kártalanítás nélkül a Maghzenre szállnak át.

Ebben a tekintetben a volt osztrák-magyar monarchia javainak és tulajdonainak tekintendők a Korona összes tulajdonai, valamint a volt osztrák-magyar uralkodócsalád magánjavai is.

Magyar állampolgároknak (ressortissants) a serif-birodalomban levő mindennemű ingókra és ingatlanokra vonatkozó jogai jelen szerződés X. része (gazdasági rendelkezések) III. és IV. részleteinek rendelkezései szerint bíráltnak el.

Bányajogok, amelyek esetleg a magyar állampolgároknak (ressortissants) a marokkói bányarendtartás alapján működő döntőbiróság által oda volnának ítélve, ugyanoly elbánás alá esnek, mint a marokkói magyar állampolgárok (ressortissants) egyéb birtokai.

84. cikk.

A magyar kormány biztosítja azon részvényeknek, amelyek Magyarországnak a marokkói állami bank tőkéjében való részesedését képviselik, a francia kormány által meghatározandó személyre való átruházását. Ez a személy a jogosultaknak ezen részvények értékét az állami bank által meghatározott értékben meg fogja téríteni.

Ez az átruházás azon adósságok visszafizetésének sérelme nélkül történik, amelyek magyar állampolgárok (ressortissants) részéről a marokkói állami bankkal szemben esetleg vállaltak.

85. cikk.

Marokkói áruk Magyarországra való bevitelük alkalmával ugyanazt a bánásmódot élvezik, mint a francia áruk.

II. RÉSZLET.

Egyiptom.

86. cikk.

Magyarország kijelenti, hogy Nagybritanniának 1914. december 18-án Egyiptom felett kihirdetett védnökségét elismeri és a maga részéről lemond Egyiptomban a kapitulációs rendszerről. Ez a lemondás 1914. augusztus 12-től kezdve bír hatállyal.

87. cikk.

A volt osztrák-magyar monarchia kormánya által Egyiptommal kötött szerződések, egyezmények, megállapodások vagy egyezségek 1914. augusztus 12-től kezdve megszünteknek tekintetnek.

Magyarország semmi esetre sem fogja ezeket a jogcselekményeket a maga javára érvényesíthetni és kötelezi magát, hogy semmi módon nem lép közbe azon tárgyalásokon, amelyek Nagybritánia és a többi hatalom között Egyiptomra nézve létrejöhetnek.

88. cikk.

Addig is, amig életbe nem lép oly egyiptomi törvény, amely teljes hatáskörű bíróságokat fog felállítani, a Szultán Őfelsége rendeleti uton fog gondoskodni arról, hogy a törvénykezést a magyar állampolgárok (ressortissants) és azok tulajdona felett a brit konzuli bíróságok gyakorolják.

89. cikk.

Az egyiptomi kormánynak teljes cselekvési szabadsága van azon szabályzat és feltételek megállapítása tekintetében, melyek mellett magyar állampolgárok (ressortissants) ott letelepedhetnek.

90. cikk.

Magyarország, a maga részéről beleegyezését adja a Khedive Őfelsége által 1904. november 28-án kiadott azon dekrétum érvénytelenítéséhez, mely az egyiptomi allamadóssági bizottságra vonatkozik, illetőleg beleegyezését adja mindazon változtatásokhoz, melyeket az egyiptomi kormány ezen dekrétumon megteendőknek tart.

91. cikk.

Magyarország a maga részéről beleegyezik abba, hogy a Suez-csatornán való szabad áthajózás tárgyában az 1888. október 29-én Konstantinápolyban aláírt egyezményben a szultán Ő felségére ruházott jogok Ő brit felsége kormányára szálljanak át.

Lemond az egyiptomi tengeri és vesztegzári egészségügyi tanácsban való részvételtől és a maga részéről hozzájárul ahhoz, hogy ezen tanács jogai az egyiptomi hatóságokra átruháztassanak.

92. cikk.

A volt osztrák-magyar monarchiának Egyiptomban levő minden java és tulajdona jog szerint és minden kártérítés nélkül az egyiptomi kormányra hárul át.

E tekintetben a volt osztrák magyar monarchia javainak és tulajdonainak tekintendők a koronajavak, valamint a volt osztrák-magyar uralkodó családnak magánjai is.

A magyar állampolgároknak (ressortissants) Egyiptomban levő mindennemű ingó és ingatlan javai a jelen szerződés X. része (gazdasági rendelkezések) II. és IV. részeinek rendelkezései szerint kezeltetnek.

93. cikk.

Egyiptomi áruk a Magyarországra való bevitelnél ugyanazon elbánásban részesülnek, mint a brit áruk.

III. RÉSZLET.

Sziám.

94. cikk.

Magyarország a maga részéről megszüntnek tekinti a volt osztrák-magyar monarchia által Sziámmal kötött valamennyi szerződést, egyezményt, vagy megállapodást, ideértve az ezekből netán származó jogokat, címeket, vagy előjogokat, valamint a Sziámban való konzuli biráskodásra való igényét 1917. júl. 22-től számítva.

95. cikk.

Magyarország a maga részéről a volt osztrák-magyar monarchiának Sziámban levő minden javait és tulajdonát, kivéve a diplomáciai vagy konzuli lakásoknak vagy hivatali helyiségeknek használt épületeket, valamint a bennük levő tárgyakat és butorokat, Sziámnak engedi át. Ezek a javak és tulajdonok jog szerint és minden kártalanítás nélkül a sziámi kormányra háramlanak át.

Magyar állampolgároknak (ressortissants) Sziámban levő minden magánbirtoka, magántulajdona és magánjoga a jelen szerződés X. részének (gazdasági záradékok) rendelkezései szerint bíraltatik el.

96. cikk.

Magyarország, úgy a maga, mint állampolgárai részére lemond a sziámi kormánnyal szemben minden igényéről, mely magyar javak likvidálására, vagy magyar állampolgároknak (ressortissants) Sziámban való internálására vonatkozik. Az ezen likvidálások valamelyiké-

nek eredményénél érdekelt felek jogait ez a határozomány nem érinti, lévén ezek a jogok a jelen szerződés X. részében (gazdasági rendelkezések) szabályozva.

IV. RÉSZLET.

China.

97. cikk.

Magyarország a maga részéről China javára lemond mindazon előjogokról és előnyökről, melyek őt az 1901. szeptember 7-én Pekingben aláírt zárójegyzőkönyv s annak mellékletei, jegyzékei és kiegészítő okmányainak rendelkezései szerint megilletik. Lemond továbbá, az említett jegyzőkönyv értelmében, China javára az 1914. augusztus 14-e utáni időre vonatkozólag minden kártérítési igényről.

98. cikk.

A jelen szerződés életbeléptétől kezdve a magas szerződő felek mindegyike annyiban, amennyiben reá tartozik, alkalmazza:

1. Az új chinai vámtarifára vonatkozó 1902. augusztus 29-i egyezményt.

2. Az 1905. szeptember 27-i egyezményt Whang-Poo-ra vonatkozóan, valamint az 1912. április 4-i ideiglenes kiegészítő egyezményt.

China azonban nem köteles Magyarországnak azon előnyöket és előjogokat megadni, melyekhez a volt osztrák-magyar monarchia javára ezen egyezményben hozzájárult.

99. cikk.

Magyarország a maga részéről átengedi Chinának azon épületekre, rakodópartokra, pontonokra, kaszárnyákra, erődökre, fegyver- és hadilőszerekre, mindennemű hajóra, szikratáviró-berendezésekre és egyéb a volt osztrák-magyar monarchiát illető köztulajdonra való jogait, amelyek a tientsin-i osztrák-magyar telepen, vagy a chinai terület egyéb részeiben vannak, vagy netalán ott találhatók.

Magától értetődik azonban, hogy a diplomáciai vagy a konzuli lakásoknak vagy hivatali helyiségeknek használt épületek, valamint az ezekben foglalt értékek és butorok a fenti átengedésben nem foglaltak. Azon-

kivül a chinai kormány a volt osztrák-magyar monarchiának a pekingi ugynevezett követségi negyedben levő köz- és magántulajdonára vonatkozólag semmi intézkedést sem fog tenni azon hatalmak diplomáciai képviselőinek hozzájárulása nélkül, melyek a jelen szerződés életbeléptekor az 1901. szeptember 7-i zárójegyzőkönyvben mint felek megmaradnak.

100. cikk.

Magyarország a maga részéről elfogadja a chinai kormány által részére engedélyezett azon szerződések megszüntetését, melyek alapján a tientsin-i osztrák-magyar telep jelenleg fennáll.

China, mely a nevezett területekre nézve ismét felségiogainak teljes birtokába lép, kijelenti, hogy e területeket a nemzetközi letelepedés és kereskedelem rendelkezésére bocsátja. Kijelenti, hogy azon szerződések megszűnése, melyek alapján az engedély jelenleg fennáll, nem érintihei a szövetséges és társult hatalmak alattvalóinak tulajdonjogait, kik ezen telepen részese-déssel bírnak.

101. cikk.

Magyarország lemond minden igényről a chinai kormánnyal, valamint minden szövetséges és társult kormánnyal szemben magyar állampolgárok (ressortissants) Chinában való internálása és azok hazahozatala címén. Ugyancsak lemond minden igényről osztrák-magyar hajóknak Chinában való lefoglalásából, vagy az ezen országban 1917. augusztus 14-e óta magyar tulajdonon, jogokon és érdekeken történt felszámolásból, zár alá vételből, rendelkezésből, vagy birtokbavételből kifolyólag. Ez a rendelkezés azonban nem érinti azon telek jogait, akik e felszámolások valamelyikének anyagi eredményénél érdekelve vannak; ezeket a jogokat a jelen szerződés tizedik része (gazdasági rendelkezések) szabályozza.

V. RÉSZ.

Katonai, hajózási és légi rendelkezések.

Abból a célból, hogy az összes nemzeteknél a fegyverkezések általános korlátozásának előkészítése

lehetővé tétessék, Magyarország kötelezi magát az alább felsorolt katonai, hajózási és légi határozmányok pontos megtartására.

I. RÉSZLET.

Katonai rendelkezések.

I. Fejezet.

Általános rendelkezések.

102. cikk.

A jelen szerződés életbeléptetését követő három hónapon belül Magyarország hadseregének az alább meghatározott mértékben leszerelve kell lennie.

103. cikk.

Az általános katonai védőkötelezettség Magyarországon megszűnik. A magyar hadsereg felállítása és kiegészítése a jövőben csak önkéntes toborzások útján fog történni.

II. Fejezet.

A magyar hadsereg létszáma és keretei.

104. cikk.

A magyar hadsereg haderejének teljes létszáma nem haladhat meg 30 000 embert, beleértve a tiszteket és a pótkeretek (troupes des dépôts) csapatait is.

A magyar hadsereget kitevő formációk Magyarország kívánsága szerint határozatnak meg, de a következő fenntartásokkal:

1. A felállított egységek létszáma az ezen Részlethez csatolt IV. táblázatban kimutatott legnagyobb és legkisebb számok határai közt legyen

2. A tisztek aránya, beleértve a törzsek személyzetét és a különleges szolgálatokat, nem haladhatja meg egy huszadát, az alisztek aránya pedig egy tizenötödöt a fegyverben levő teljes létszámnak.

3. A géppuskák, ágyuk és tarackok száma nem

haladhatja meg a fegyverben levő minden egyes ezer fő után megállapított és a jelen Részlethez csatolt V. táblázatban feltüntetett mennyiséget.

A magyar hadsereg kizárólag a rendnek Magyarország területén való fentartására és az ország határainak felügyeletére alkalmazható.

105. cikk.

A Magyarország által felállítható törzseknek és mindennemű alakulatoknak maximális állománya a jelen címhez csatolt táblázatokban meg van jelölve. Ezeket a számokat nem kell pontosan megtartani, de túllépni semmiesetre sem szabad.

Minden egyéb, a csapatok vezényletére vagy a háború előkészítésére vonatkozó szervezet tilos.

106. cikk.

Minden mozgósítási vagy a mozgósítással kapcsolatos intézkedés tilos.

A formációknak, az igazgatási szolgálatoknak és törzseknek semmiesetre sem szabad pótkerettel bíniuk.

Állatok vagy egyéb katonai szállítási eszközök rekvirálására szolgáló előkészítő intézkedések tiltva vannak.

107. cikk.

A csendőrök, vámőrök, erdőőrök, helyi vagy községi rendőrök vagy egyéb hasonló alkalmazottak száma nem haladhatja túl azoknak a számát, akik 1913-ban hasonló szolgálatot végeztek és akik jelenleg Magyarország területi határai között, amint azokat jelen szerződés meghatározza, szolgálatot teljesítenek. Mindamellett a Szövetkezett és Társult Nagyhatalmak ezt a létszámot felemelhetik abban az esetben, ha ezt a 137. cikkben említett ellenőrző bizottság a helyszínén történt megállapítás alapján elégtelennek találja.

Ezen alkalmazottak száma a jövőben csupán a népszaporulatnak megfelelően emelhető azokban a helységekben vagy községekben, ahol alkalmazva vannak.

Ezeket az alkalmazottakat, valamint a vasuti személyzetet semminemű katonai gyakorlatban való részvételre nem szabad összehívni.

108. cikk.

Minden csapatalakulat, mely a jelen Részlethez csatolt táblázatban megjelölve nincs, tilos. Azok, amelyek a 30.000 emberrel engedélyezett állományon felül fennállanak, a 102. cikkben megjelölt határidőben feloszlátandók.

III. Fejezet.

Kiegészítés és katonai kiképzés.

109. cikk.

Minden tisztnek hivatásos tisztnek kell lennie. A jelenleg szolgáló tiszteknek, akik a hadseregben maradnak, kötelezniök kell magukat, hogy legalább 40 éves korukig szolgálnak. A jelenleg szolgáló tiszték, akik az új hadseregben való szolgálatra nem kötelezik magukat, minden katonai szolgálat alól fel vannak mentve és nem vehetnek részt semminemű elméleti vagy gyakorlati katonai kiképzésben.

Az újonnan kinevezett tiszteknek kötelezniök kell magukat, hogy legalább 20 egymást követő esztendőn át tényleges szolgálatot teljesítsenek.

Azon tiszték arányszáma, akik szolgálatukat szolgálati kötelezettségük lejáratá előtt bármely okból elhagyják, egy esztendőben nem haladhatja túl a 104. cikkben megjelölt tisztii összlétszám egy huszadrészét. Ha ez az arányszám kényszerítő körülmények folytán túllépetné, az ennek folytán a keretekben beálló csökkenés új kinevezésekkel nem pótolható.

110. cikk.

Az altiszték és legénységi egyének kötelezettségének egész tartama nem lehet kevesebb, mint tizenkét egymásután következő év, melyből legalább hatot fegyver alatt kell tölteni.

Azon legénység arányszáma, mely egészségi, fegyelmi vagy bármely más okból a szolgálati idő lejáratá előtt elbocsáttatik, egy esztendőben nem haladhatja túl a 104. cikkben meghatározott összállomány egyhuszadrészét. Ha ez az arányszám kényszerítő körülmények folytán túllépetné, az így támadó csökkenést új toborzással pótolni nem szabad.

IV. Fejezet.

Katonai iskolák, tanintézetek, társulatok és egyletek.**111. cikk.**

A katonai iskolákban való tanulásra bocsátható tanulók száma pontosan meg kell hogy feleljen a tisztikar kereteiben üresedésbe jutó állások számának. A tanulók és a keretek benne foglaltatnak a jelen cím 104. cikkében megállapított létszámban.

Ennélfogva mindazon katonai iskolák, melyek ennek a szükségletnek meg nem felelnek, megszüntetendők.

112. cikk.

Oly tanintézetek, melyek a 111. cikkben megjelölve nincsenek, valamint a sport és egyéb egyesületek semmiféle katonai kérdéssel nem foglalkozhatnak.

V. Fejezet.

Fegyver, lőszer és hadianyag.**113. cikk.**

A jelen szerződés életbelépését követő három hónap lejártá után a magyar hadsereg fegyverzete nem haladhatja meg az 1000 fő után megállapított és a jelen Részlethez csatolt V. táblázatban feltüntetett mennyiségeket.

A létszámhoz képest mutatkozó fölöslegek csak az esetleg szükségessé váló pótlások fedezésére használhatók.

114. cikk.

A magyar hadsereg rendelkezésére álló lőszerkészletek a jelen Részlet V. táblázatában megállapított mennyiséget túl nem haladhatják.

A jelen szerződés életbeléptét követő három hónapon belül a magyar kormány a fegyverekben és lőszerben ezidőszent meglevő felesleget azokon a helyeken fogja letétbe helyezni, melyeket neki a szövetséges és társult Nagyhatalmak kijelölnek.

Más lőszerkészletet, lőszerraktárt vagy lőszertartálékot létesíteni nem szabad.

115. cikk.

Fegyverek, lőszer és minden hadianyag gyártása csak egyetlen egy gyárban fog történni. Ezt az állam fogja igazgatni, mint tulajdonát és termelése szigoruan arra a mértékre korlátozandó, mely a 104., 107., 113. és 114. cikkekben felsorolt katonai létszámokhoz és fegyverizethez szükséges.

Mindazáltal a szövetségeit és társult Nagyhatalmak a részükről megfelelőnek talált időszakokra nézve felhatalmazást adhatnak, hogy a fentemlített gyártás egy vagy több oly más gyárban is történhessék, a melyeket a 137. cikkben említett ellenőrző bizottság engedélyezni fog.

Vadászfegyverek gyártása szabad, de csak azzal a feltétellel, hogy a Magyarországon gyártott golyós vadászfegyverek egyikének sem lehet olyan kalibere, mint valamely európai hadseregben használt hadifegyveré.

A jelen szerződés életbeléptét követő három hónapon belül minden egyéb telep, mely fegyverek, lőszer vagy más hadiszerek termelésére, előkészítésére, beraktározására vagy megvizsgálására szolgál, megszüntetendő, vagy valamely tisztán kereskedelmi célra alakítandó át.

Ugyanezen időtartamon belül valamennyi arzenál, kivéve azokat, melyek a megengedett lőszerkészletek beraktározására fognak szolgálni, megszüntetendő, személyzetük pedig elbocsátandó.

116. cikk.

A telepek és arzenálok gépi berendezését, abban a mértékben, amelyben az a megengedett termelés szükségleteit túlhaladja, használaton kívül kell helyezni, vagy pedig valamely tisztán kereskedelmi célra kell átalakítani és pedig a 137. cikkben szabályozott szövetségszervező ellenőrző bizottság rendelkezéseinek megfelelő módon.

117. cikk.

A jelen szerződés életbeléptét követő három hónapon belül minden Magyarországon levő fegyver, lőszer és hadianyag, beleértve a repülőelhárítás bármilyen anyagát is, ha a megengedett mennyiséget túlhaladja, eredetére való tekintet nélkül kiszolgáltatandó a szövetséges és társult Nagyhatalmaknak.

Ez a kiszolgáltatás a magyar területnek azokon a pontjain fog történni, amelyeket a nevezett hatalmak kijelölnek; ezek a hatalmak fognak egyébként ezen anyagok rendeltetése felett is dönten.

118 cikk.

Mindennemű fegyvernek, lőszernek és hadianyagnak Magyarországra való bevitele kifejezetten tilos. Ugyanez áll mindennemű külföldre szánt fegyver, lőszer és hadianyag gyártására és kivitelére nézve.

119. cikk.

Lángvetőknek, fojtó, mérges vagy hasonló gázoknak, épügy mint minden ilyenmű folyadéknak, anyagnak vagy eljárásnak Magyarországon való használata szigorúan tilos és tilos azok előállítása és bevitele is.

Ugyanez áll mindazon anyagokra nézve, amelyek különösen az említett ipari termékek vagy eljárások előállítását, fenntartását vagy használatát célozzák.

Hasonlóképen tiltva van páncélkocsikat (chars blindés), tankokat vagy hadicélokra használható más hasonló gépeket Magyarországon előállítani, vagy oda bevinni.

I. Táblázat.

Egy-egy gyaloghadosztály összeállítása és legmagasabb létszáma.

E g y s é g e k	Legmagasabb létszám egységenként	
	Tisztek	Legénység
Gyaloghadosztály törzse	25	70
Hadosztály törzsgyalogság	5	50
Hadosztály törzstüzérség	4	30
3 gyalogezred ¹ , (65 tiszt és 2000 ember létszámmal)	195	6000
1 lovasszárad	6	160
1 aknavető zászlóalj (3 század)	14	500
1 pionier zászlóalj ²)	14	500
1 tábori tüzérezred ³)	80	1200
1 kerékpáros zászlóalj 3 századdal	18	450
1 összekötő különítmény ⁴)	11	330
Hadosztály egészségügyi intézet	28	550
Egyéb szolgálatok	14	940
Egy gyaloghadosztály összlétszáma	414	10780

¹) Mindegyik ezred 3 gyalogzászlóaljból áll. Mindegyik zászlóaljnak 3 gyalog és 1 géppuskás százada van.

²) Mindegyik zászlóalj 1 törzsből, 2 pionier századból, 1 hidász-szakaszból és 1 fényszóró szakaszból áll.

³) Mindegyik ezrednek 1 törzse, 3 tábori vagy hegyi tüzérosztága van, összesen 8 üteggel, ütegenként 4 tábori vagy hegyi ágyúval, vagy tarackkal.

⁴) Ennek a különítménynek van 1 távbeszélő és táviró osztaga, 1 lehallgató szakasza és 1 postagalamb szakasza.

II. Táblázat.

Egy lovashadosztály összeállítása és legmagasabb létszáma.

E g y s é g e k	Az egységek legmagasabb száma egy hadosztályban	Legmagasabb létszám egységenként	
		Tisztek	Legénység
Lovashadosztály törzse	1	15	50
Lovasezred ¹⁾	6	30	720
Tábori tüzérosztág (3 üteg) . .	1	30	430
Auto-géppuskás és auto-ágyus osztag ²⁾	1	4	80
Különböző szolgálatok		30	500
A 6 ezredből álló lovashadosztály összállománya		259	5380

¹⁾ Mindegyik ezrednek 4 százada van.

²⁾ Mindegyik osztagnál van 9 páncélkocsi, melyhez tartozik 1 ágyu, 1 géppuska és 1 pótgéppuska, 4 összekötőkocsi, 2 ételmezési kocsi, 7 teherautó, köztük 1 műhelyautó, 4 motor-kerékpár.

JEGYZET A nagy lovas csapattesteknek lehetnek különböző számú ezredeik és állhatnak önálló dandárokból is a fenti létszámok határain belül.

III. Táblázat.

Egy vegyes dandár összeállítása és legmagasabb létszámai.

E g y s é g e k	Legmagasabb létszám egységenként	
	Tisztek	Legénység
Dandártörzs	10	50
2 gyalogezred ¹	130	4000
1 kerékpáros zászlóalj	18	450
1 lovasszáhad	5	100
1 táberi tüzérosztal	20	400
1 aknavető század	5	150
Különböző szolgálatok	10	200
A vegyes dandár összállománya . . .	198	5350

¹) Mindegyik ezrednek 3 gyalogzászlóalja, mindegyik zászlóaljnak 3 gyalogos százada és egy géppuskás százada van.

IV. Táblázat.

Az egységek legalacsonyabb létszámai, tekintet nélkül a hadseregben fennálló szervezetre.
(Hadosztályok, vegyes dandárok stb.)

E g y s é g e k	Legmagasabb létszám (pro memoria)		Legalacsonyabb létszám	
	Tisztek	Legénység	Tisztek	Legénység
Gyaloghadosztály .	414	10780	300	8000
Lovashadosztály . .	259	5380	180	3650
Vegyes dandár . .	198	5350	140	4250
Gyalogezred . . .	65	2000	52	1600
Gyalogzászlóalj . .	16	650	12	500
Gyalogos vagy gép- puskás század . .	3	160	2	120
Kerékpáros osztag .	18	450	12	300
Lovasezred	30	720	20	450
Lovasszázad	6	160	3	100
Tüzérezred	80	1200	60	1000
Tábori tüzerűteg .	4	150	2	120
Aknvető század . .	3	150	2	100
Pionir zászlóalj . .	14	500	8	300
Hegyi tüzerűteg . .	5	320	3	200

V. Táblázat.

Engedélyezett legnagyobb mennyiség fegyverekben és lőszerekben.

A n y a g	Mennyiség 1000 emberre	Lőszermennyiség fegyverenként (puskák, ágyuk stb.)
Puska vagy karabély ¹⁾	1150	500 lövadék
Nehéz vagy könnyű gépfegyverek	15	10000 „
Könnyű aknavetők	2	1000 „
Középszerű aknavetők	2	500 „
Tábori vagy hegyi ágyuk, vagy tarackok	3	1000 „

¹⁾ Az önműködő puskák vagy karabélyok a könnyű gépfegyverekhez számítanak. Nehéz ágyuk, azaz melyeknek kalibere nagyobb mint 105 milliméter, nincsenek engedélyezve, kivéve azokat, melyek az erődítmények normális felfegyverzését alkotják.

II. RÉSZLET.

Hajózási rendelkezések.

120. cikk.

A jelen szerződés hatálybalépésétől kezdve az összes osztrák-magyar hadihajók, beleértve a tengeralattjárókat, végleg a szövetséges és társult Nagyhatalmak részére kiszolgáltatottnak nyilvánítottak.

A dunai flotillák összes monitorjai, torpedói és felfegyverzett hajói a szövetséges és társult Nagyhatalmak részére kiszolgáltatandók.

Mindazonáltal Magyarországnak megvan a joga, hogy a Dunán a folyamrendőrség céljaira 3 felderítő járművet (chaloupes-éclaireurs) tartson, azon feltétellel, hogy azok kiválasztását a jelen szerződés 138. cikkében meghatározott bizottság végzi.

A szövetséges és társult Nagyhatalmak ezt a számot felemelhetik, ha az említett bizottság a helyszínén történt megállapítás után azt elégtelennek találja.

121. cikk.

Az alább felsorolt osztrák-magyar segédcirkálók és segédjárművek leszereltetnek és mint kereskedelmi hajók kezeltetnek:

Bosnia,	Herkules,
Gablonz,	Pola,
Carolina,	Najade,
Africa,	Pluto,
Tirol,	Präsident Wilson (az-
Argentina,	előtt Kaiser Franz
Lussin,	Joseph),
Teodo,	Trieste,
Nixe,	Baron Bruck,
Gigante,	Elisabeth,
Dalmat,	Metcovich,
Persia,	Baron Call,
Prinz Hohenlohe,	Gaea,
Gastein,	Cyclop,
Helouan,	Vesta,
Graf Wurmbrand,	Nympha,
Pelikan,	Büffel.

122. cikk.

Az összes hadihajók, beleértve a tengeralattjárókat, amelyek jelenleg Magyarországhoz tartozó, vagy a volt osztrák-magyar monarchiához tartozott kikötőkben építés alatt állnak, lebontandók. A lebontás munkáját e szerződés hatálybalépése után lehető legrövidebb idő alatt meg kell kezdeni. Mindamellelt az aknalerakó hajók, melyek Porto-Rében építés alatt állanak, megmaradhatnak, ha a szövetségközi tengeri ellenőrző bizottság és a jóvátételi bizottság azt véleményezi, hogy közgazdasági okokból célszerű volna kereskedelmi alkalmazásuk. Ebben az esetben az említett hajók át fogják adni a jóvátételi bizottságnak, amely megállapítja értéküket és ez az érték egészben vagy részben Magyarország vagy Ausztria hitelénél annakidején a jóvátételek címénél be fog számíttatni.

123. cikk.

Mindazon gépek, tárgyak és bármiféle anyagok, amelyek bárminő osztrák-magyar hadihajó lebontásából származnak, legyenek azok felvizi vagy tengeralattjáró hajók, csak tisztán ipari vagy kereskedelmi célokra fordíthatók.

Ezeket a külföldnek sem átadni, sem eladni nem szabad.

124. cikk.

Mindennemű tengeralattjáró hajó építése vagy beszerzése Magyarországnak tiltva van, még akkor is, ha az csak kereskedelmi célokra szolgál.

125. cikk.

Minden fegyver, lőszer és mindennemű tengerészeti hadianyag, beléértve az aknákat, torpedókat, amely az 1918. nov. 3-iki fegyverszünet aláírásakor Ausztria-Magyarország birtokában volt, végleg a szövetséges és társult Nagyhatalmak részére kiszolgáltatottnak nyilvánítottatik.

126. cikk.

Magyarország a fentiekben megjelölt tárgyak szolgáltatásáért (120. és 125. cikkek), leszereléséért (121. cikk), lebontásáért (122. cikk), kezelési módjáért (121. cikk), valamint használatáért (123. cikk) csak annyiban tétetik felelőssé, amennyiben azok saját területén vannak.

127. cikk.

A jelen szerződés hatálybalépésétől számított 3 hónapon át a budapesti magyar dróttalan nagyalloást a szövetséges és társult Nagyhatalmak kormányainak meghatalmazása nélkül nem szabad oly hírek továbbítására használni, amelyek oly tengerészeti, katonai vagy politikai kérdésekre vonatkoznak, amelyek Magyarországot vagy az Ausztria-Magyarországgal szövetségben állott más hatalmakat érintik. Ez az állomás továbbíthat kereskedelmi táviratokat, de csak nevezett hatalmak ellenőrzése mellett, amely hatalmak a használandó hullámhosszat meg fogják állapítani.

Ugyanezen időtartam alatt Magyarország sem saját, sem Ausztria, Németország, Törökország, vagy Bulgária területén nem állíthat fel dróttalan nagyalloásokat.

III. RÉSZLET.

Katonai és tengeri léghajózásra vonatkozó rendelkezések.

128. cikk.

Magyarország haderejének semminemű katonai vagy tengerészeti repülőszolgálatára nem lehet. Kormányozható léghajó egy sem tartható meg.

129. cikk.

A jelen szerződés hatálybalépésétől számított 2 hónapon belül a repülő-személyzet, amely jelenleg a magyar szárazföldi és tengeri haderőben lajstromozva van, leszerelendő.

130. cikk.

A szövetséges és társult hatalmak csapatainak a magyar területről való teljes kivonulásáig a szövetséges és társult hatalmak légi járműveinek Magyarországon teljes közlekedési, átrepülési és leszállási szabadságuk van.

131. cikk.

A jelen szerződés érvénybelépésétől számított 6 hónapon át repülőgépek és azok részeinek, nemkülönben repülőgépmotoroknak, vagy azok részeinek előállítása és behozatala vagy kivitele az egész magyar területre nézve tilos.

132. cikk.

A jelen szerződés érvénybelépésétől kezdve Magyarország katonai és vízi repülőszolgálatának egész anyaga saját költségén a szövetséges és társult Nagy hatalmaknak kiszolgáltatandó.

A kiszolgáltatásoknak a nevezett hatalmak kormányaitól meghatározott helyeken kell történniök és 3 hónap alatt be kell fejeződniök.

Az anyagba különösen beleértendő az az anyag, amely hadicélokra használtatott vagy alkalmazható, azaz:

A kész avionok és hidro-avionok, továbbá azok, amelyek készülékben, javítás vagy szerelés alatt vannak ;

A repülőképes kormányozható léghajók, továbbá azok, amelyek készüléfében, javítás vagy szerelés alatt vannak;

A hidrogén előállítására szolgáló készülékek;

A hangárok és mindennemű légijármű-csarnok.

A kormányozható léghajókat kiszolgáltatásuk pillanatáig Magyarország költségén hidrogéngázzal töltve kell tartani; a hidrogéngáz előállítására szolgáló készülékek, épügy, mint a repülőgép-csarnokok, a nevezett hatalmak elhatározása szerint a kormányozható léghajók kiszolgáltatásának pillanatáig Magyarország birtokában hagyhatók;

A repülőgépmotorok;

A cellák;

A fegyverzet (ágyuk, gépágyuk, géppuskák [fusils mitrailleurs], aknavetők, (lances-bombes), torpedóirány-csővek [lances torpilles], szinkronizációs készülékek, célzási készülékek;

A lőszer: töltény, lövedékek, töltött bombák, bombatestek, robbanó anyagkészletek, vagy az ezek gyártására szolgáló anyagok;

A hajózási műszerek;

A repülőszolgálatban alkalmazott dróttalan táviró, fényképező és mozgófénykép készülékek;

Egyes részletek, amelyek valamely fenti kategóriába tartoznak.

A fentnevezett anyagot az említett hatalmak kormányainak meghatalmazása nélkül más helyre szállítani tilos.

IV. RÉSZLET.

Szövetségközi ellenőrzőbizottságok.

133. cikk.

Minden a jelen szerződésben foglalt és a szárazföldi és tengerészeti haderőre s léghajózásra vonatkozó rendelkezést, melynek keresztülvitelére határidő van kiűzve, Magyarország a szövetséges és társult nagyhatalmak részéről e célra kijelölt szövetségközi bizottságok ellenőrzése mellett hajt végre.

Az említett bizottságok a szövetséges és társult Nagyhatalmakat a magyar kormánnyal szemben mindenben képviselik, ami a szárazföldi és tengerészeti had-

erőre s léghajózásra vonatkozó határozatok kivitelét illeti. A bizottságok hozzák a magyar hatóságok tudomására azon határozatokat, amelyeket a szövetséges és társult Nagyhatalmak kormányai hozni fognak, vagy amelyeket az említett határozmányok kivitele szükségessé tehetne.

134. cikk.

A szövetségközi ellenőrzőbizottságok szolgálati helyüket Budapesten rendezhetik be és jogosultak arra, hogy valahányszor szükségesnek tartják, felkereshetik a magyar állam területének bármely pontját: bárhova albizottságokat küldhetnek; felhatalmazhatják egy vagy több tagjukat, hogy bárhova mehessen.

135. cikk.

A magyar kormány köteles az ellenőrzőbizottságoknak mindazon felvilágosításokat és okmányokat kiszolgáltatni, amelyeket azok feladatuk teljesítéséhez szükségesnek tartanak, szolgáltatni köteles továbbá minden eszközt a személyzet és anyag tekintetében, amelyre az említett bizottságoknak szükségük lehet, hogy biztosíthassák a szárazföldi és tengerészeti haderőre s léghajózásra vonatkozó rendelkezések tökéletes keresztülvitelét.

A magyar kormány köteles minden szövetségközi ellenőrzőbizottsághoz egy alkalmas megbízottat kijelölni, akinek feladata, hogy a bizottságtól átvegye azon közléseket, amelyeket a bizottság a magyar kormánynak tesz és hogy a bizottság részére az összes kért felvilágosításokat és iratokat megszerezze.

136. cikk.

Az ellenőrzőbizottságok fentartása és kiadásai, valamint a működésével járó költségek Magyarország terhére esnek.

137. cikk.

A katonai szövetségközi ellenőrzőbizottság feladata különösen az lesz, hogy a magyar kormánytól átvegye a felvilágosításokat a fegyver, lőszer- és hadiszergyarak, vagy műhelyek helyi fekvésére és működésére vonatkozólag.

Ugyan e bizottság veszi át a kiszolgáltatott fegyvert, lőszert, hadiszert és hadiszergyártási szerszámokat,

megállapítja a helyet, ahol a kiszolgáltatásnak történnie kell és felügyeletet gyakorol a jelen szerződésben előírt lerombolásoknál, használaton kívül helyezéseknél vagy átalakításoknál.

138. cikk.

A szövetségközi tengerészeti ellenőrzőbizottság feladata különösen az lesz, hogy a hajógyárakhoz ki-
menve, ott az azokban található hadihajók lebontására felügyeljen, a kiszolgáltattott fegyvert, lőszert és tengerészeti hadianyagot átvegye és hogy az elrendelt lerombolásokat és lebontásokat ellenőrizze.

A magyar kormány köteles a szövetségközi tengerészeti felügyelőbizottságoknak minden felvilágosítást és okmányt kiszolgáltatni, amelyet azok szükségesnek tartanak, hogy biztosítsák a tengerészeti határozatok tökéletes keresztülvitelét; különösen pedig át kell adni a hadihajók terveit, fegyverzetük összeállítását, ágyuk, lőszer, torpedók, aknák, robbanóanyagok, dróttalan távirókészülékek részleteit és modelljeit, általában mindent, ami a tengeri hadviselés anyagára vonatkozik; épígy mindennemű törvényhozási, igazgatási vagy szabályozási okmányt.

139. cikk.

A szövetségközi repülésügyi ellenőrzőbizottság feladata különösen az lesz, hogy leltározza a jelenleg a magyar kormány birtokában lévő repülőanyagot és hogy megvizsgálja a repülőgép-, repülőgépmotor- és léghajó műveket, a gyárakat, amelyek légi jármű által használható fegyvert, lőszert és robbanóanyagot gyártanak, továbbá hogy megsejmlélien minden magyar földön lévő repülőteret, repülőgépcsarnokot, kikötőhelyet, telepet és raktárt és ahol szükséges, elrendelje az említett anyagok szállítását és hogy azt át is vegye.

A magyar kormány köteles a szövetségközi repülésügyi bizottság részére az összes felvilágosításokat és okmányokat kiszolgáltatni, amelyek törvényhozási vagy közigazgatási rendelkezéseket tartalmaznak, vagy egyéb tartalmuk, és amelyeket az szükségesnek ítél, hogy a repülésügyre vonatkozó összes rendelkezések pontos keresztülvitelét biztosítsa; különösen pedig az összes magyar repülőszolgálat kötelékében lévő személyzet számszerű összeállítását nemkülönben a meglévő,

készülő vagy megrendelt anyag, az összes repülőgépanyagok előállításával foglalkozó gyárak, üzemek, repülőgépcsarnokok és repülőkikötők teljes jegyzékét.

V. RÉSZLET.

Általános rendelkezések.

140. cikk.

A jelen szerződés érvénybelépésétől számított 3 hónapon belül a magyar törvények a szerződés jelen részének értelmében átalakítandók és ez állapotban a magyar kormány által megtartandók.

Ugyanezen határidőig a magyar kormánynak, mindazon közigazgatási és egyéb jellegű rendszabályokat életbe kell léptetni amelyek jelen rész határozatainak keresztülvitelét célozzák.

141. cikk.

Az 1918. nov. 3-iki fegyverszünet következő határozatai: az 1. Cím (katonai rendelkezések) 2. és 3. paragrafusai és a csatolt jegyzőkönyv (katonai rendelkezések) 1. fejezetének 2., 3. és 6. paragrafusai, amennyiben a fenti határozatokkal nem ellenkeznek, érvényben maradnak.

142. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy e szerződés érvénybe lépésétől kezdve semmiféle idegen földön alakuló katonai, tengerészeti vagy repülésügyi küldöttséget el nem ismer, ilyeneket sem nem küld, sem elutazni nem enged; kötelezi magát továbbá, hogy megteszi a megfelelő intézkedéseket arra nézve, hogy a magyar állampolgárokat (ressortissants) megakadályozza abban, hogy Magyarország területét abból a célból hagyhassák el, hogy idegen hatalmak hadseregébe, haditengerészetébe vagy repülőszolgálatába magukat felvétessék vagy azokhoz beosztassanak, azok kiképzéséhez hozzájáruljanak, vagy egyáltalán valamely idegen országban a katonai, haditengerészeti, vagy repülési oktatásban segédkezzenek.

A szövetséges és társult hatalmak a maguk részéről megegyeznek abban, hogy a jelen szerződés érvénybelépésétől kezdve hadseregük, hajóhaduk és repülőhad-seregükbe magyar állampolgárt nem vesznek fel és azokhoz nem osztanak be, hogy azok a katonai kiképzéshez hozzájáruljanak; így egyáltalán nem alkalmaznak magyar állampolgárt mint katonai, haditengerészeti vagy repülési oktatót.

Jelen rendelkezés mindamellett nem érinti Franciaország azon jogát, hogy az idegen légiót a francia katonai törvények és szabályok szerint utoncozza.

143. cikk.

Amieddig a jelen szerződés érvényben marad, Magyarország kötelezi magát, hogy aláveti magát minden olyan vizsgálatnak, amelyet a Nemzetek Társaságának Tanácsa többségi határozattal szükségesnek fog találni.

VI. RÉSZ.

Hadifoglyok és sirhelyek.

I. RÉSZLET.

Hadifoglyok.

144. cikk.

A magyar hadifoglyoknak és a magyar állam polgári internáltjainak hazaszállítása jelen szerződés életbelépése után a legrövidebb idő alatt meg fog történni és a legsürgősebben fog foganatósíttatni.

145. cikk.

A magyar hadifoglyok és polgári internáltak hazaszállítását a 144. cikkben megállapított módon egy bizottság fogja intézni, amely bizottság egyrészt a szövetséges és társult hatalmak, másrészt a magyar kormány képviselőiből fog alakulni.

Minden egyes szövetséges és társult hatalom részéről egy-egy albizottság szabályozza a hadifoglyok hazaszállítása keresztülvitelének részleteit, amely albizottság csak az érdekelt állam és a magyar kormány képviselőiből fog alakulni.

146. cikk.

Mihelyt a hadifoglyok és polgári internáltak a magyar hatóságnak átadottak, utóbbi köteles azoknak otthonukba való haladéktalan továbbszállításáról gondoskodni.

Közülök azok, akiknek lakóhelye a háború előtt oly területen volt, amelyet most a szövetséges és társult hatalmak csapatai tartanak megszállva, a szövetséges és társult hatalmak katonai hatóságai engedélyének és ellenőrzésének fenntartásával szintén hazaszállítandók.

147. cikk.

Minden a hazaszállításból eredő költség az elindítás pillanatától kezdve a magyar kormány terhére esik, amely köteles a szállítóeszközöket és a technikai személyzetet szolgáltatni, amennyiben ezt a 145. cikkben meghatározott bizottság szükségesnek fogja találni.

148. cikk.

Hadifoglyok és polgári internáltak, akik fegyelmi vétségéből kifolyólag eljárás alatt állnak, vagy büntetésüket töltik ki, hazaszállítatnak, tekintet nélkül arra, hogy büntetésük ideje vagy az ellenük folyamatba tett eljárás befejeződött-e vagy sem. Ez a rendelkezés nem alkalmazható az oly hadifoglyokra és polgári internáltakra, akik oly cselekmények miatt volnának büntetendők, amelyeket 1920. jan. 1-e után követtek el. Hazaszállításukig az összes hadifoglyok és polgári internáltak a fennálló szabályzatoknak vannak alávetve, különösen munka és fegyelem tekintetében.

149. cikk.

A hadifoglyok és polgári internáltak, akik nem fegyelmi, hanem más cselekmény miatt állnak eljárás vagy büntetés alatt, letartóztatásban tarthatók.

150. cikk.

A magyar kormány kötelezi magát, hogy mindazon személyeket, akik hazaszállíthatók, kivétel nélkül befo-
gadja területére.

Azok a magyar hadifoglyok vagy magyar hono-
sok, akik hazaszállítást nem óhajtják, kivehetők
a hazaszállítás alól, azonban a szövetséges és társult
hatalmak fenntartják maguknak a jogot, hogy vissza-
vagy semleges országba szállíthassák őket, vagy enge-
délyt adjanak nekik, hogy az ő területükön lakhassanak.

A magyar kormány kötelezi magát, hogy e sze-
mélyek vagy hozzátartozóik ellen semmiféle kivételes
rendszerabályt nem fogantatosít, azokat ez okból megfor-
lásban nem részesíti, sem pedig zaklatásnak nem teszi ki.

151. cikk.

A szövetséges és társult hatalmak fenntartják ma-
guknak a jogot, hogy a hatalmukban levő magyar hadi-
foglyok és magyar honosok hazaszállítását attól tegyék
függővé, hogy a magyar kormány a szövetséges és társult
hatalmak hadifoglyairól és más állampolgáraitól, akik
akaratuk ellenére esetleg még Magyarországon vissza-
tartatnak, felvilágosítást ad és őket azonnal szabad-
lábra helyezi.

152. cikk.

A magyar kormány kötelezi magát, hogy:

1. az eltűntek felkutatására alakult bizottságoknak
eljárását megkönnyíti, azoknak az összes szükséges
szállítási eszközöket rendelkezésre bocsátja; minden
fogolytáborba, fogházba, kórházba s minden egyéb
helyiségbe őket beengedi, valamint rendelkezésükre
bocsátja az összes köz- és magánokiratokat, amelyek
a kutatásoknál segítségükre lehetnek;

2. eljár az oly magyar hivatalnokok és magán-
személyek ellen, akik a szövetséges és társult hatalmak
állampolgárainak ottlétét eltitkolták, vagy miután arról
tudomást szereztek, annak bejelentését elmulasztották.

153. cikk.

A magyar kormány kötelezi magát, hogy az összes
tárgyakat, pénzt, értékeket és okiratokat, amelyek a

szövetséges és társult hatalmak valamely állampolgárának tulajdonát képezték és a magyar hatóságok által visszatartattak, jelen szerződés érvénybelépése után azonnal visszaadja.

154. cikk.

A Magas Szerződő Felek kijelentik, hogy kölcsönösen lemondanak a hadifoglyoknak az ő területükön való ellátásából eredő költségek megtérítéséről.

II. RÉSZLET.

Sírhelyek.

155. cikk.

A szövetséges és társult kormányok és a magyar kormány gondoskodnak arról, hogy az ő területükön eltemetett oly egyének sírhelyei, kik a hadsereghez és haditengerészethez tartoznak, tiszteletben tartassanak és fenntartassanak.

Kötelezik magukat, hogy [minden oly bizottságot elismernek, amely valamely kormány által az illető temetőben személyazonosság megállapításával, lajstromozással, vagy emlékművek felállításával avagy fenntartásával bízott meg, továbbá, hogy e bizottságokat feladatuk kivitelében támogatni fogják.

Megegyeznek továbbá abban, hogy kölcsönösen minden tekintetben megkönnyítik katonáik és tengerészeik földi maradványainak hazaszállítására irányuló óhajok teljesítését, fenntartva az országban fennálló törvényes rendelkezések és a közegészségügyi követelmények megtartását.

156. cikk.

A fogságban elhalt hadifoglyok és polgári internáltak sírhelyei, akik a különböző hadviselő államok polgárai voltak, jelen szerződés 155. cikkének rendelkezései értelmében kellő módon karban fognak tartatni.

A szövetséges és társult hatalmak egyrészt, a magyar kormány másrészt kötelezik magukat, hogy:

1. átadják egymásnak az elhaltak teljes névjegyzékét, minden, azok személyazonosságának megállapítására szolgálható adattal;

2. megadnak minden felvilágosítást azon halottak számát és temetkezési helyét illetőleg, akiket személyazonosságuk megállapítása nélkül temettek el.

VII. RÉSZ.

Büntető rendelkezések.

157. cikk.

A magyar kormány elismeri a szövetséges és társult hatalmak azon jogát, hogy azon személyeket, kik a háboru törvényei és szokásai ellen elkövetett cselekményekkel vádoltatnak, katonai bíróságuk elé állithassák. A bűnösöknek talált személyekre a törvényekben előirt büntetések fognak kiszabni. Ez a rendelkezés alkalmazást fog nyerni akkor is, ha Magyarországnak, vagy valamely szövetségesének igazságszolgáltatása részéről fog is bűnvádi eljárás vagy üldözés történni.

A magyar kormány kötelezve van a szövetséges és társult hatalmaknak vagy közülök annak, aki őt felszólítja, mindama személyeket kiszolgáltatni, akik a háboru szokásai és törvényei ellen elkövetett cselekmény miatt előtte megjelölhetnek akár névszerint, akár a rang, tisztség, vagy azon állás megadásával, amelyre a magyar hatóság az illetőket alkalmazta.

158. cikk.

Aki valamely a szövetséges és társult hatalmak állampolgárai elleni büntetést követett el, az illető hatalom katonai törvényszéke elé állíttatik.

Aki valamely a szövetséges és társult hatalmak állampolgárai elleni büntetést követ el, oly katonai törvényszék elé állíttatik, amely az érdekelt hatalmak hatonai törvényszékeinek tagjaiból alakul.

Minden esetben meg van a vádlottnak az a joga, hogy védőjét maga válassza.

159. cikk.

A magyar kormány kötelezi magát, hogy kiszolgáltatja az összes okiratokat és adatokat, bármineműek legyenek is azok, amelyeknek kiszolgáltatása a bűn-

cselekmény tárgyát képező tényeknek tökéletes megítélésére, a bűnösök felkutatására és felelősségük pontos megállapítására szükségesnek fog mutatkozni.

160. cikk.

A 157—159. cikkek rendelkezései azon államok kormányaira is alkalmazást nyernek, amelyeknek a volt osztrák-magyar monarchia egyes területei átadattak, oly személyekre vonatkozólag, akik valamely, a háboru törvényeibe és szokásaiba ütköző cselekedettel vádoltatnak és a megjelölt államok területén vannak, vagy azok rendelkezésére állanak. Ha az illető személyek valamely megjelölt államban állampolgárságot szereztek, az illető állam kormánya kötelezi magát minden olyan rendszabály foganatosítására, amely szükséges ahhoz, hogy az érdekelt hatalom közbelépésére és azzal egyetértőleg az illető személy üldözése és megbüntetése biztosítva legyen.

VIII. RÉSZ.

Jóvátételek.

Jegyzet. Magyarország a többi központi hatalmakkal egyetemleg felelős mindazokért a károkért, a melyeket a szövetséges és társult hatalmak és polgáraik a háboru következtében szenvedtek. Ezek a károk közül azonban, tekintve M. rossz közgazdasági helyzetét, csak azok fizetendők meg, melyek az I. mellékletben vannak részletezve (I. a 174 cikk után). A szerződés nem határozza meg összegszerűen a fizetendő összeget, hanem ezt egy bizottságra bizza. Ez a „jóvátételi bizottság“, mely Magyarországra nézve külön osztályt alakít. Döntési joga azonban az osztálynak nincs, hanem csak a bizottságnak. A bizottságban az öt nagyhatalom van többségben (I. II. melléklet). A bizottság teljhatalmu; semmiféle törvény sem köti (II. mell. 11. §.), semmi cselekményéért nem felelős (II. mell. 21 §). A magyar kormányt ugyan köteles meghallgatni, de ez a döntésbe nem szólhat bele, hanem köteles fizetni annyit, amennyit a bizottság megállapít. A bizottság az érdekelt kormányok hoz-

zárulásával (164. cz.) Magyarország adóságát el is engedheti. Halasztásokat adhat.

Magyarország a tartozást 30 év alatt fizeti le részben készpénzben és árukban, részben pedig úgy, hogy a bizottság Magyarország gazdasági forrásait közvetlenül lefoglalja (III. IV. V. mell.), nevezetesen elveszi M. összes tengeri, kereskedelmi és halászhajóit (bárha magánemberek tulajdonai is) folyamhajóinak egy részét, állatainak, gépeinek, építő anyagainak, a pécsi bánya széntermelésének egy a bizottság által megállapítandó részét és az összes tengeralatti kábeleket. Ezenfelül M. mint állam köteles kifizetni a magyar polgároknak az Entente polgáraival szemben fennálló tartozásait, átadja hadianyagát. M. tartozásai kifizetésének biztosítása végett az Entente javára M. összes közjavaira és közjövedelmeire elsőbbségi jog áll fenn. M. többé aranyat nem exportálhat. (180. cikk). A bizottság M. összes gazdasági reformjait ellenőrizheti, pénzügyi rendszerét megvizsgálhatja abból a szempontból, hogy a tartozás lefizetése lehetőleg biztosítva legyen és hogy M. költségvetése legalább is annyira terhes legyen a polgárokra, mint bármely Entente-államé. M. ki lévén merülve, az E.-től nyers anyagokat kap, hogy iparát fejlesztve, fizetőképesebb legyen.

A fizetés módja:

Elsősorban az 1918. nov. 3. utáni megszállás költségeit valamint a M.-nak adandó nyersanyagok árát kell kifizetni 1921. tavaszáig. M. aranyra szóló kötvényeket ad ki, melyek közül az első kibocsátás 1921. május 1.-ig fizetendő. A második kibocsátás az egész törlesztési időszak alatt lessz visszafizetendő és az első öt évben $2\frac{1}{2}\%$ -kal, azontul 5% -kal kamatozik, 1926.-tól pedig további 1% (az egész tőke után számítva, nem pedig a mindenkori hátralék után) fizetendő tőketörlesztésre. Köteles M. a bizottság kívánatára a kamatok és tőke fedezésére további kibocsátásokra is 5% kamatozással.

Mindezekén felül M. köteles visszaadni mindent, amit elvitt a háboru alatt (állatokat, gépeket stb.) az E. államok területéről. Ha már természetben nem lehet, úgy az értéket téríti meg. Ezek a teljesítések nem számítatnak be a jóvátételi összegbe (nem iratnak M. javára).

Ha M. nem fizet:

a jóvátételi bizottság értesíti az E. államokat, melyek tetszésük szerint bármit megtehetnek M.-gal és M. nincs jogositva, hogy ezeket az intézkedéseket ellenséges cselekedeteknek minősíthetné.

I. RÉSZLET.

Általános rendelkezések.

161. cikk.

A szövetséges és társult kormányok kijelentik, Magyarország pedig elismeri, hogy Magyarországot és szövetségeseit terheli a felelősség azért, hogy mindazokat a veszteségeket és károkat okozták, amelyeket a szövetséges és társult kormányok és polgárai szenvedtek, mint azon háboru következményeit, amelyet Ausztria-Magyarország és szövetségeseinek támadása rájuk kényszerített.

162. cikk.

A szövetséges és társult kormányok elismerik, hogy Magyarország forrásai nem elegendők arra, hogy ezen veszteségek és károk teljes jóvátételét biztosíthassák, tekintetbe véve ezen forrásoknak a jelen szerződés többi rendelkezéseiből előálló állandó csökkenését.

A szövetséges és társult kormányok mindamellett megkövetelik, Magyarország pedig kötelezi magát, hogy mindazokat a károkat jóváteszi, amelyek mindenik szövetséges és társult Hatalom polgári lakosságának és javaiknak azon időtartam alatt, ameddig az illető Hatalom Magyarországgal háboruban állott, az említett szárazföldi, tengeri és légi támadással okoztattak, és általában minden kárt, amely az idecsatolt I. mellékletben meg van határozva.

163. cikk.

A megjelölt károk értékét, amelyek jóvátételére Magyarország kötelezve van, szövetségközi bizottság határozza meg, amely a „Jóvátételi Bizottság (Comission des réparations) nevet viseli és az alábbiakban valamint az idecsatolt II—V. mellékletben meghatározott

alakkal és hatáskörrel fog felállíttatni. A Németországgal kötött szerződés 233. cikkében meghatározott bizottság a jelen szerződésből folyó eltérésektől eltekintve, a jelen bizottsággal azonos: a bizottság kebelében a jelen szerződés alkalmazásából eredő különleges kérdések számára egy osztály alakul. Ennek az osztálynak csupán tanácsadó hatásköre van, kivéve, ha a jóvátételi bizottság ezen tulmenő oly hatáskörrel fogja felruházni, melyet szükségesnek lát.

A Jóvátételi Bizottság az igényeket felülvizsgálja és a magyar kormánynak is méltányos lehetőséget nyújt arra, hogy meghallgattassék.

A Bizottság egyuttai fizetési tervet is állít fel, amely a határidőket és Magyarország által 1921. május 1-jével kezdődő 30 évi időtartam alatt történő törlesztés feltételeit megállapítja az adósság azon részére nézve, amely Magyarország terhére esik, miután a bizottság megállapította, hogy Németország abban a helyzetben van-e, hogy azon összeg hátralévő részét meg tudja fizetni, amely a Németország és szövetségeseivel szemben támasztott és a bizottság által igazolt követelések értelmében terhére esik. Az esetben azonban; ha Magyarország ezen idő alatt adósságának kiegyenlítésével hátralékban maradna, minden kiegyenlítetlen maradék-összeg fizetése a bizottság tetszése szerint későbbi évekre halasztható, vagy külön elbánás tárgya lehet, azon feltételek mellett, amelyeket a szövetséges és társult hatalmak a jelen szerződés jelen részében jelzett eljárás után meg fognak állapítani.

Jegyzet. Egyelőre nem állapíttatik meg, hogy mennyit fizessen M. Előbb a bizottság megállapítja Németország teljesítő képességét s azután dönti el, hogy mennyit fizessen M. Ausztria, Bulgária (és Törökország). De M. addig is köteles fizetni és kötvényeket kibocsátani. Ha azonban a kötvények összege magasabb lenne annál, mint a mit M. a végleges megállapítás szerint fizetni köteles, a többletkötvények megsemmisíttetnek (II. mell. 12. §. c.).

164. cikk.

A Jóvátételi Bizottság 1921. május 1-étől kezdve időnkint megvizsgálja Magyarország segédforrásait és teljesítőképességét, Magyarország képviselőinek méltá-

nyos lehetőséget adva arra, hogy meghallgattassanak; a bizottság teljhatalommal bír a 163. cikkben említett fizetési határidők meghosszabbítására és a fizetés módzatainak megváltoztatására; azonban a bizottságban képviselt különböző kormányok külön meghatalmazása nélkül semmiféle fizetést el nem engedhet.

Jegyzet. Ez a cikk a kis államokat a jóvátételek tekintetében egészen a nagyhatalmak kezébe adja. A bizottság ugyanis, melyben a nagyhatalmaké a többség ha nem is engedheti el a kis államok hozzájárulása nélkül az ezekkel szemben fennálló tartozásokat, de azok megfizetését illuzóricussá teheti, joga lévén a törlesztési időszakot meghosszabbítani (akár 200 évre is) és a fizetési módzatokat megváltoztatni.

165. cikk.

Magyarország fizet a fenti követelések számlájára az 1920. évben és az 1921. év első 4 hónapján keresztül annyi részletben és oly formában (aranyban, árukban, hajókban, értékpapirokban stb.), mint azt a Jóvátételi Bizottság megállapítja, oly összeget, melyet a bizottság fog megállapítani; ez összegből elsősorban a megszálló hadseregnek az 1918. november 3-iki fegyverszüneti szerződés után felmerült költségei fognak fizettni, fizethetők továbbá ez összegből való levonás után, nevezett kormányok engedélyével, nyersanyagok és élelmicikkek oly mennyiségben, amelyeket a szövetséges és társult Nagyhatalmak kormányai szükségeseknek fognak tartani arra, hogy Magyarország jóvátételi kötelezettségeinek eleget tehessen. A maradékösszeg Magyarország jóvátételi adósságaiból levonandó. Magyarország ezenkívül átadja az idecsatolt II. Melléklet 12. c) §-ában előírt bonokat.

166. cikk.

Magyarország beleegyezik továbbá, hogy úgy, amint ez a III. IV. és V. mellékletben a kereskedelmi hajórajra, anyagi helyreállításra és nyersanyagokra vonatkozólag külön-külön meg van határozva, Magyarország gazdasági forrásai közvetlenül használtassanak fel a jóvátételekre, ami mindig úgy értendő, hogy az átadott javaknak és azok használatának értéke, úgy amint ezt az

említett mellékletek meghatározzák, azzal az értékkel, amely az ott meghatározott módon fog megállapíttatni. Magyarország javára iratik és a fenti cikkekben meghatározott kötelezettségekből levonatik.

167. cikk.

A folytatólagos fizetéseket, beleértve a fenti cikkekben tárgyaltakat, amelyeket Magyarország az említett igények kielégítésére teljesít, a szövetséges és társult hatalmak egymás közt, az általuk előre megállapított és a méltányosságra, valamint mindegyiknek jogos igényeire alapított arányban felosztják.

A felosztásnál a 173. cikkben és a III., IV. és V. mellékletben tárgyalt jóváírások értéke ugyanugy fog számíttatni, mint az ugyanazon évben teljesített fizetések

168. cikk.

A fentebb megállapított fizetéseken kívül Magyarország a Jóvátételi Bizottság által megállapított eljárás szerint teljesíti a felvett, elvitt vagy zár alá helyezett készpénzek, továbbá az igénybe vett, elvitt, vagy zár alá vett állatok, bárminemű tárgyak és értékek készpénzben való visszatérítését, amennyiben az azonosság megállapítása lehetséges; legyen az Magyarország vagy szövetségesi területén, vagy azon területeken, amelyek jelen szerződés teljes végrehajtásáig vagy Magyarország vagy szövetségesi birtokában maradnak.

Jegyzet. Ezen tárgyak értéke nem iratik M. javára (173. cikk).

169. cikk.

A magyar kormány kötelezi magát, hogy a fenti 168. cikkben említett visszaszolgáltatást azonnal végrehajtja és a 163., 164., 165. és 166. cikkben meghatározott fizetéseket és átadásokat teljesíti.

170. cikk.

A magyar kormány elismeri a 163. cikk rendelkezései szerint felállítandó bizottságot, oly formában, mint az a szövetséges és társult hatalmak kormányai által a II. melléklet szerint összeállítható; visszavonhatatlan u

elismeri azon jogok és hatáskör birtokát és gyakorlását, amelyeket a bizottságnak a jelen szerződés ad.

A magyar kormány megad a bizottságnak minden felvilágosítást, amelyre annak szüksége van, a pénzügyi helyzetet, a pénzügyi műveleteket, a javakat, a termelőerőt, Magyarország és állampolgárainak készleteit, nyersanyagának folyó előállítását és ipari termékeit illetőleg; hasonlókép az 1914—1919. évi háboru hadműveletei felől megad minden felvilágosítást, amelynek ismeretét a bizottság szükségesnek találja.

Felruhazza a bizottság tagjait és azok képviselőit mindazon jogokkal és mentességekkel, amelyeket a barátságos államok rendszeresen akkreditált diplomáciai képviselői Magyarországon élveznek.

Magyarország beleegyezik továbbá, hogy a bizottság és az általa esetleg foglalkoztatott személyzet költségeit és fizetéseit fedezze.

171. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy minden oly törvényt, rendszabályt és rendeletet kihirdet, hatályban tart és közzétesz, amely szükséges a jelen rendelkezések tökéletes keresztülvitelének biztosítására.

172. cikk.

A jelen szerződés jelen részének határozatai semmiben sem érintik jelen szerződés X. része III. és IV. címének (Gazdasági rendelkezések) intézkedéseit.

173. cikk.

A jóvátételre vonatkozó kötelezettségek címén Magyarország javára a következő tételek irandók:

a) Minden végleges egyenleg Magyarország javára a jelen szerződés X. részének III. és IV. szakasza (Gazdasági rendelkezések) szerint.

b) A IX. (Pénzügyi rendelkezések) és a XII. (kikötők, víziutak, vasutak) részekben említett engedmények alapján Magyarországnak járó minden összeg.

c) Minden összeg, amely a jóvátételi Bizottság döntése szerint Magyarország javára irandó azon a címen, hogy a jelen békeszerződés határozmányai alapján Magyarország átruházott valamely másnemű tulajdont, jogokat, engedélyeket, avagy más érdekeket.

Semmiesetre sem irhatók azonban Magyarország javára a jelen szerződés 168. cikke alapján történő visszaszolgáltatások.

Jegyzet. A X. Rész III. cikke értelmében M. fizeti ki polgárainak adóságait és beszedi a külföldieknek magyar polgárokkal szemben fennálló tartozásait. Ezek a kölcsönös követelések folyószámlára iratnak s ha M. javára több folyik be, mint a mennyit M. kifizet, ezt a többletet M. nem kapja meg, hanem az a jóvátételi számlán M. javára iratik.

A X. Rész IV. cikke értelmében az Entente államoknak jogukban áll — bizonyos kivételekkel — minden vagyont, mely az ő területükön magyar polgárokat vagy magyar társaságokat megillet, likvidálni. Az ebből befolyó összeg M. jóvátételi tartozásából leiratik.

A IX. Rész szerint az átadott hadianyag értéke iratik M. javára. Ezenfelül ez a rész szabályozza azt a kérdést, hogyan oszlanak meg az államadóságok M. eldarabolásából kifolyólag. Az ezen elszámolásokból kifolyó egyenleg is M. javára iratik.

A XII. Rész egyes vasuti vonalak átengedését szabályozza. Ezen engedmények ellenértéke is M. javára iratik.

A bizottságnak jogában van M. javára írni oly engedmények ellenértékét is, melyek a fentiek közé nem számíthatók.

174. cikk.

A magyar tengeralatti kábelek átengedését, amennyiben az a jelen szerződés valamely külön rendelkezésének tárgyát nem képezi, az idecsatolt VI. melléklet szabályozza.

I. Melléklet.

A fenti 162. cikknek megfelelően, Magyarországtól azon károk összeségére nézve követelhető kártérítés, melyek a következő kategóriákba esnek:

1. Károk, amelyek oly polgári egyéneknek okoztak, akiket személyükben, életükben, vagy az eltartásukra utalva volt hátramaradottaikban bármely háborús cselekedet érintett, ideértve a bombázásokat és más szá-

razföldi, tengeri és légi támadásokat, ugyszintén mindkét hadviselő csoport összes hadműveleteinek minden közvetlen következményét, bárhol állott légyen is az elő.

2. Károk, amelyeket Magyarország vagy szövetségesi oly polgári személyeknek vagy az eltartásukra utalva volt hátramaradottjaiknak okoztak, akik bárhol is kegyetlenkedésnek, erőszakosságnak vagy rossz bánásmódnak áldozatai (beleértve az életben vagy egészségben való megkárosításnak bebörtönzés, deportálás, internálás, kiutasítás, a nyílt tengeren való elhagyás vagy kényszermunka által történt okozását is).

3. Károk, amelyeket Magyarország vagy szövetségesi saját, elfoglalt vagy megszállott területen polgári személyeknek vagy az eltartásukra utalva volt hátramaradottjaiknak okoztak az egészséget, munkaképességet vagy becsületet károsító cselekményekkel.

4. Károk, amelyeket a hadifoglyok bárminemű rossz bánásmód következtében szenvedtek.

5. Amennyiben a szövetséges és társult hatalmak népeinek okozott valamely kár fennforog, mindennemű nyugdíj és hasonló természetű megtérítés, amely a háboru katonaiáldozatainak, a szárazföldi, tengeri és légi haderőknél megcsonkítottaknak, sebesülteknek, betegeknek, rokkantaknak és mindazon személyeknek, engedélyeztettek, kik fenntartói ez áldozatok voltak; a szövetséges és társult Hatalmakkal szemben fennálló ezen adósság összege — e kormányok mindegyike részére — nevezett nyugdíjak és kártérítések tökéértékére át fog számíttatni, még pedig — a jelen szerződés hatálybalépésének időpontját véve alapul — a Franciaországban 1919. május 1-én érvényben volt díjszabás alapján.

6. Ama támogatás költségei, amelyben a szövetséges és társult Hatalmak kormányai a hadifoglyokat, azok családait és az eltartásukra utalva volt személyeket részesítették.

7. A szövetséges és társult Hatalmak kormányai által a mozgósítottak és a hadseregben szolgáltak családjai és az eltartásukra utalva volt egyéb személyek részére kiutalt illetmények; az ezeknek járó összegek az ellenségeskedés lefolyásának mindegyik esztendejére a Franciaországban az illető évben az ilyfajta fizetések fordított összegek alapján fog számíttatni.

8. A polgári személyeknek abból eredő kára, hogy Magyarország vagy szövetségesi rájuk rótták azt a

kötelezettséget, hogy megfelelő díjazás nélkül dolgozzanak.

9. Károk, amelyek valamely szövetséges és társult Hatalomnak vagy a szövetséges és társult Hatalmak állampolgárainak okoztattak azok tulajdonában bárhol is (kivéve a hadsereg és haditengerészet műveit és anyagait) azáltal, hogy az illető tulajdon elszállíttatott, lefoglaltatott, megromgáltatott, vagy szétromboltatott Magyarország vagy szövetségeseinek cselekménye által, szárazon, vizen vagy levegőben, vagy károk, amelyek az ellenségeskedés vagy bárminő hadművelet egyenes következményeképp származtak.

10. Károk, amelyeket Magyarország vagy szövetségesei pénzbüntetések (prélèvements), vagy hasonló kivetések (exactions) által a polgári lakosságnak okoztak.

Jegyzet. A 161. általános elvként kimondja, hogy M. felelős minden veszteségért és kárért, melyet akár a szöv. hatalmak maguk, akár polgáriak szenvedtek. Tényleg azonban főleg a *polgároknak* okozott károkat kell megfizetni (162. cikk.), míg az Entente-államok, mint ilyenek javára csak a következők fizetendők:

a) a háboruban elesett vagy munkaképtelenné vált entente-katonák avagy hátramaradottjaik részére fizetendő nyugdíjak és végkielégítések tőkésített összege;

b) az entente államok által a hadifoglyok és hozzátartozóik támogatására fordított összegek;

c) az entente államok hadseregében szolgált egyének hozzátartozóinak adott hadisegély összege;

d) az entente-államok államvagyonában (kivéve a hadianyagot és haditengerészetet) okozott károk;

e) Az okkupáció költségei 1918. nov. 3. óta. (Lásd 181. cikk.)

Ezek szerint M. *hadikárpótlást nem fizet*, hanem csupán kártalanítást a polgári lakosság részére. Voltaképpen a fenti a. b. c. pontok is a polgári lakosság kártalanítását jelentik, sőt a d. pontban is az állam mint magánjogi alany szerepel.

II. Melléklet.

1. §.

A 163. cikkben meghatározott bizottság a „Jóvá-tételi Bizottság” (Commission des réparations) nevet

viseli; a következőkben „a Bizottság“ („la Comission“) néven fog jelölni.

2. §.

A Bizottság tagjait az Amerikai Egyesült Államok, Nagybritannia, Franciaország, Olaszország, Japán, Belgium, Görögország, Lengyelország, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén állam és a Cseh-Szlovák állam nevezik ki. Az Egyesült Államok, Nagybritannia, Franciaország, Olaszország, Japán és Belgium egy-egy küldöttet nevez ki, az 5 többi hatalom pedig egy közös képviselőt küld az alábbi 3. §. 3. bekezdésében meghatározott feltételek mellett. Minden egyes küldött kinevezésével egyidejűleg egy-egy helyettes küldött kinevezése is meg fog történni, aki a küldöttet megbetegedés vagy kényszerű távolmaradás esetén helyettesíti, de egyébként csak az a joga van meg, hogy a tárgyalásokon jelen legyen, anélkül, hogy azokban részt vehetne.

Fentnevezett hatalmak közül ötnél többnek kiküldöttje semmiesetre sem jogosult a bizottsági tárgyalásokon és a szavazásokban részt venni. Az Amerikai Egyesült Államok, Nagybritannia, Franciaország és Olaszország képviselőinek mindig meglesz ez a joguk, Belgium képviselőjének minden oly esetben, mely a következőkben megnevezve nincs. Japán képviselőjének ez a joga megvan minden oly esetben, midőn tengeri károk kérdéséről van szó. A fenti többi öt hatalom közös megbízottjának megvan e joga, ha oly kérdések kerülnek tárgyalás alá, amelyek Ausztriára, Magyarországra, vagy Bulgáriára vonatkoznak.

Minden egyes, a bizottságban képviselt kormánynak joga van a visszalépésre, ha ebbeli szándékát 12 hónappal előbb a bizottságnak bejelentette és az első bejelentéstől számított 6-ik hó leforgása alatt azt megerősíti.

3. §.

A szövetséges és társult hatalmak közül az, amely valamely ügyben érdekelve lehet, jogosult megbízottat kinevezni, ha az illető hatalom igényeit és érdekeit vizsgálják és beszélik meg. Ily esetekben a megbízott megjelenik és ülnöki minőségben működik, de szavazati joga nincs.

A bizottságnak a 163-ik cikknek végrehajtása végett felállítandó osztálya a következő hatalmak képviselőiből

fog állani: Amerikai Egyesült Államok, Nagybritannia, Franciaország, Olaszország, Görögország, Lengyelország, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén és a Cseh-Szlovák állam, anélkül, hogy ez összeállítás befolyásolhatná bármely tekintetben is a felszólalások megengedhetőségét. Ha az osztály szavaz, az Amerikai Egyesült Államok, Nagybritannia, Franciaország és Olaszország képviselői 2—2 szavazattal bírnak,

A többi 5 fent megnevezett hatalom egy közös megbizottat nevez ki, aki a jelen melléklet 2. cikkében megjelölt módok szerint foglal helyet a jóvátételi bizottságban. Ez a megbizott, ki egy-egy évre nevezetik ki, felváltva az 5 nevezett hatalom valamelyikének állampolgáraiból (ressortissants) fog kikerülni.

4. §.

Ha egy megbizott, helyettes vagy ülnök meghal, visszalép vagy visszahivatik, a lehető legrövidebb idő alatt helyettesítendő.

5. §.

A bizottság állandó fő-irodája Párisban van és ott a jelen szerződés érvénybelépése után a legrövidebb idő alatt megfogja tartani első ülését; később mindig oly helyen és időben jön össze, amelyet alkalmasnak ítél és amely esetleg szükséges lesz feladatának leggyorsabb keresztülvitelére.

6. §.

A Bizottság első ülésén a fentnevezett kiküldöttekből egy elnököt és egy alelnököt választ, akik egy évig maradnak tisztjükben és újból megválaszthatók; ha az elnöki vagy az alelnöki tisztség az év folyamán megüresednék, a Bizottság azonnal köteles nevezett időtartam hátraérvő részére új választást tartani.

7. §.

A Bizottság jogosult arra, hogy: oly tisztviselőket, ügynököket és alkalmazottakat nevezzen ki, akik feladatának kivitelére szükségesek: hogy azok díjazását megállapítsa; hogy osztályokat, választmányokat alakítson, amelyek tagjai mások is lehetnek, mint a Bizottság tagjai és hogy a feladatának megoldásához szük-

séges minden végrehajtó rendszabályt életbeléptessen; végül hogy hivatalnokait, ügynökeit, osztályait és választmányait felruházza a szükséges hatáskörrel és hogy nekik teljhatalmat adhasson.

8. §.

A Bizottság összes tanácskozásai titkosak, hacsak a Bizottság egyes esetekben, különleges okokból más-kép nem dönt.

9. §.

A Bizottság köteles oly időpontokban, melyeket időről-időre megállapít, a magyar Kormány kérelmére minden oly tanuvallomást és bizonyítékot átvenni, amelyet Magyarország a fizetéképességét illető összes kérdésekben felajánl.

10. §.

A Bizottság megvizsgálja az összes panaszokat és a magyar kormányt a méltányosság szerint meghallgatja, anélkül azonban, hogy a magyar kormány bármily módon a Bizottság határozataiban részt vehetne. Ugyanigy meghallgatja a Bizottság Magyarország szövetségeseit is, ha azt hiszi, hogy azok érdekei forognak szóban.

11. §.

A Bizottság nincs kötve semmiféle törvényhozáshoz, sem valamely tételes törvénykönyvhöz, sem pedig semmiféle különleges szabályhoz a vizsgálat, vagy az eljárás tekintetében; a Bizottságot egyedül az igazságosság, méltányosság és jóhiszeműség fogja vezérelni. Határozatai egyöntetű elvekhez, és szabályokhoz fognak igazodni, ha ily elvek és ily szabályok alkalmazhatók lesznek. A Bizottság fogja megállapítani az igényre vonatkozó bizonyítási módok szabályait. Alkalmazhat minden jogszerű számítási módszert.

12. §.

A Bizottságnak megvan mindazon teljhatalma és gyakorol minden oly jogosultságot, amelyet neki a jelen Szerződés ad.

Általában a Bizottságnak a jelen részben tárgyalt jóvátételi kérdésekben a legmesszebbmenő ellenőrző és

végrehajtó jogosultsága van és az azokra vonatkozó rendelkezéseket is értelmezheti. Jelen szerződés határozványainak épségbentartása mellett a Bizottság a 2. és 3. pontban megnevezett különböző szövetséges és társult kormányokból alakul és azok kizárólagos képviselője gyanánt szerepel a kérdéses kormányokat illető pontok tekintetében avégből, hogy a szerződés jelen részében meghatározott időpontokban Magyarországnak a jóvátételért teljesítendő fizetéseit átvegye, engedményezze, megőrizze és felossza. A Bizottságnak a következő feltételekhez és szabályokhoz kell igazodnia:

a) A megállapított követelések teljes összegének minden oly részét, amely nem aranyban, hajóban, értékpapirokban, árukban, vagy egyéb módon fizettetik, Magyarország a Bizottság részéről megállapítandó feltételek mellett fedezendő olykép, hogy biztosíték fejében megfelelő értékű kötelezvényt, címletet, kötvényt vagy egyéb egyenértéket átad biztosítékaul annak, hogy az illető részadósságot elismeri.

b) Magyarország fizetőképességének időszaki becslése végett a Bizottság megvizsgálja Magyarország pénzügyi rendszerét: 1. annak ellenőrzése végett, hogy Magyarország összes bevételei, beleértve azokat is, amelyek valamely belső kölcsön kezelésére vagy fizetésére, vannak szána, elsősorban a jóvátételre szükséges összegek fizetésére helyesen használtassanak fel és 2. hogy általában bizonyosságot szerezzen arról, hogy a magyar pénzügyi rendszer aránylag éppen oly megterhelést tartalmaz, mint a Bizottságban képviselt hatalmak bármelyikéé.

A Jóvátételi Bizottság utasításokat fog kapni arra nézve, hogy különös tekintettel legyen: 1. a magyar területnek, úgy amint annak határait a jelen szerződés megállapította, valóságos közgazdasági és pénzügyi helyzetére és 2. segítő eszközeinek és fizetőképességének a jelen szerződés határozmányjaiból előálló csökkenésére. Amíg Magyarország helyzete változást nem szenved, a Bizottság köteles lesz e tényeket figyelembe venni, úgy Magyarország kötelezettségei végösszegének megállapításánál, mint azon készpénzfizetések meghatározásánál, melyekkel ez az állam le akarja róni tartozásait, mint pedig a Magyarország által a kamatfizetések tekintetében esetleg kérendő halasztások kérdésénél.

c) A Bizottság a 165. cikk értelmében követelni fogja, hogy Magyarország adóssága elismerésének biztosítékául, bemutatóra és aranyra szóló bonokat adjon át, melyek a magyar Kormány vagy bármelyik alárendelt hatósága által kivetett vagy kivethető mindenemű adótól és illetéktől mentesek lesznek; ezek a bonok a Bizottság által alkalmasaknak talált időpontokban és három részletben, melyek összegét szintén a Bizottság fogja megállapítani, át fognak adatni. (Az aranykorona a jelenlegi Szerződés IX. rész (pénzügyi határozatok) 197. cikk értelmében lesz fizetendő). És pedig:

1. A bemutatóra szóló bonok első kibocsátása kamatok nélkül legkésőbb 1921. május 1-ig fizetendő; ezen bonok törlesztésére különösen azon fizetések fognak fordíttatni, amelyek teljesítésére Magyarország a jelen rész 165. cikke értelmében kötelezte magát, levonatván a megszálló csapatok fenntartási költségének visszatérítésére és a Magyarország élelmiszer- és nyersanyag-ellátására szánt összegek; azok a bonok, melyek 1920. május 1-ig nem váltatnak be, az alább (12. cikk, c. 2.) körülírt típusu új bonokkal cserélendők ki.

2. A bemutatóra szóló bonok második kibocsátása az 1921—1926. években $2\frac{1}{2}\%$ -al (két és fél százalékkal), azután pedig 5% -kal (öt százalékkal) kamatozik, míg a kibocsátás teljes összege után törlesztés képen, 1926-tól fogva 1% (egy százalék) lesz fizetendő.

3. Írásbeli kötelező nyilatkozat lesz kiadandó arra nézve, hogy Magyarország, mint újabb teljesítményt, 5% -kal (öt százalékkal) kamatozó, bemutatóra szóló bonokat fog kibocsátani, azonban csak akkor, ha a Bizottság meggyőződik arról, hogy Magyarország képes lesz kamat- és törlesztési kötelezettségén keeleget tenni, midőn is a tőke és kamatok fizetésének módját és időpontját a Bizottság fogja megállapítani.

A kamatok esedékességi napjai, a törlesztési alapkénti felhasználása, valamint az összes hasonló kérdések, melyek a bonok kibocsátására, kezelésére és a kibocsátás szabályozására vonatkoznak, a Bizottság által időnként állapíttatnak meg.

Elismerés és biztosíték céljából új kibocsátások lesznek kívánhatók oly feltételek mellett, melyeket a Bizottság időnkint utólagosan megállapít.

Az esetben, ha a Jóvátételi Bizottság a szövetséges és társult Hatalmak követelésének kielégítésére

megállapított közös terhek Magyarországra eső részének összegét nem csupán ideiglenesen, hanem véglegesen megállapítja, a Bizottság az ezen összegen felül esetleg kiadott összes bonokat azonnal megsemmisíti.

d) Az esetben, ha a Magyarország által jóvátételi adósságának biztosítása vagy elismeréseképen kibocsátott bonok, kötelezvények vagy egyéb adósság elismerések véglegesen és nem csupán biztosítékké más személyeknek adatnak át, nem pedig azon különböző Kormányoknak, melyek javára eredetileg Magyarország jóvátételi adósságának összege megállapított, nevezett adósság ezekkel az utóbb említett kormányokkal szemben megszűntnek tekintendő, még pedig oly összeg erejéig, mely az ily módon véglegesen átutált bonok névértékének megfelel; Magyarország kötelezettsége ezen bonokra nézve csupán arra a kötelezettségre fog szorítkozni, mely azokban kifejezésre jut.

e) A költségek, melyek a háboru alatt megszállott és elpusztított vidékeken levő javak helyreállítása és ujjaépítése által keletkeznek, beleértve a butorokkal, gépekkel és mindenféle anyaggal való felszerelést, abban az árban fognak felszámíttatni, mely ár megfelel a helyreállítási és ujjaépítési munkák értékének a teljesítés idején.

f) A Bizottság tartozik minden határozatát, amely Magyarország bárminő megállapított adósságának teljes avagy részleges tőke vagy kamat elengedésére vonatkozik, megfelelően indokolni.

13. §.

A Bizottság a szavazásra vonatkozólag a következő szabályokat követi:

Ha a Bizottság határozatot hoz, a szavazati joggal bíró összes megbizottaknak vagy távollétükben helyetteseiknek szavazatai jegyzőkönyvbe vétetnek. A szavazástól való tartózkodás a tárgyalás alatt álló javaslat ellen adott szavazatnak tekintendő. Az ülnököknek nincs szavazati joguk.

Egyhangú határozat szükséges a következő kérdések esetén:

a) Oly kérdések, amelyek a szövetséges és társult Hatalmak felségjogát vagy Magyarország adósságának vagy kötelezettségének teljes vagy részleges elengedését érintik.

b) Oly kérdések, melyek a bonok vagy a magyar Kormány által kibocsátandó egyéb értékpapírok összegére és feltételeire, valamint eladásuk, forgalomba bocsátásuk és szétoztásuk időpontjának és módozatainak megállapítására vonatkoznak.

c) Az 1921. évi máius hó 1-je és bezárólag 1926. vége között esedékes fizetéseknek teljes vagy részleges oly elhalasztása, mely 1930. éven túl terjed.

d) Az 1926. év után esedékes fizetéseknek teljes vagy részleges elhalasztása három évet meghaladó időtartamra.

e) Oly kérdések, melyek egy adott esetben a kár becslésénél alkalmazandó módszerre vonatkoznak, ha ez valamely hasonló esetben előzőleg követett módszertől eltér.

f) A jelen Szerződés jelen részében foglalt határozatok értelmezésére vonatkozó kérdések.

Minden egyéb kérdésre vonatkozólag elegendő a szótöbbség.

Az esetben, ha a megbizottak között vélemény-eltérés merülne fel arra vonatkozólag, vajjon egy bizonyos eset azok közé tartozik-e vagy sem, melyeknél a határozathozatal egyhangú szavazást kíván és a vélemény-eltérés az illető Kormányokkal való utasításkérés útján nem intézhető el, a szövetséges és társult Hatalmak kormányai kötelezik magukat arra, hogy a véleményeltérést haladéktalanul oly pártatlan személyiség döntésének vetik alá, kinek megválasztására nézve megegyeznek és kinek határozatát elfogadni kötelezik magukat.

14. §.

A Bizottságnak a reáruházott hatáskör keretén belül hozott határozatai azonnal végrehajthatók és minden további alakításág nélkül azonnal alkalmazhatók.

15. §.

A Bizottság az általa megállapítandó alakban minden érdekelt Hatalomnak küld:

1. elismervényt, mely szerint birtokában van a nevezett Hatalom számlája javára a fentemlített kibocsátású bonoknak; az említett elismervényt az érdekelt Hatalmak kérésére legfeljebb 5 (öt) részre (coupures) szét lehet osztani.

2. időről-időre elismervényeket, melyek szerint a nevezett Hatalom számlájának javára esetleg egyéb oly javak vannak birtokában, melyeket Magyarország a maga jóvátételi adósságának számlája javára átadott.

Ezen elismervények névre szólnak és a Bizottság értesítése után hátirat útján átruházhatók.

Ha a Bizottság bonokat eladásra vagy forgalomba bocsát és javakat szolgáltat ki, tartozik megfelelő összegű elismervényeket bevonni.

16. §.

Az 1921. évi május 1-től kezdődőleg a magyar kormány adóssága után a Bizottság által megállapítandó kamatokkal fog megterhelhetni, levonatván a készpénzben, avagy az ennek megfelelő egyenértékben, avagy végül a Bizottság javára kibocsátott bonokban történt összes teljesítések és a 173. cikkben idézett fizetések.

Ennek a kamatnak kamatlába 5% lesz, hacsak a Bizottság valamely későbbi alkalommal ennek a kamatlábnak módosítását a körülményekkel igazoltnak nem fogja találni.

Ha a Bizottság 1921. május 1-én a magyar adósság teljes összegét megállapítja, úgy felszámíthatja az 1918. november 11-től vagy a Bizottság által 1921. május 1-ig megállapítható bármely más időponttól kezdve számított kamatokat azon összegek után, melyekkel Magyarország az anyagi károk jóvátétele címén tartozik.

17. §.

Ha Magyarország a jelen szerződésnek jelen részében reá rótt bármely kötelezettségének végrehajtását elmulasztaná, a Bizottság haladéktalanul tartozik ezt közölni minden érdekelt Hatalommal és egyidejűleg a legalkalmasabbnak látszó javaslatokat tenni az ezen mulasztással szemben teendő intézkedésekre vonatkozólag.

18. §.

Azon intézkedések, melyek a szövetséges és társult Hatalmak részéről igénybe vehetők Magyarország szándékos kötelezettség-mulasztása esetén és amelyekre

nézve Magyarország kötelezi magát, hogy azokat ellenséges cselekményeknek nem minősíti, a következők lehetnek: gazdasági és pénzügyi tilalmak és megtorló rendszabályok és általában oly más intézkedések, amelyeket az illető Kormányok az adott körülmények között legalkalmasabbnak találnak.

19. §.

A szövetséges és társult Hatalmak megállapított követeléseire előlegként aranyban teljesítendő fizetések vagy egyenértékük a Bizottság által bármikor elfogadhatók ingatlan javak, áruk, vállalatok, magyar, vagy Magyarországon kívül eső területekre való jogok és engedmények, hajók, kötelezvények, mindenféle részvények vagy értékpapírok, vagy Magyarország vagy más államok pénznemei alakjában is; ezeknek az aranyat helyettesítő értékét igazságos és méltányos kulcs szerint a Bizottság fogja megállapítani.

20. §.

Ha a Bizottság oly intézkedéseket állapít meg vagy fogad el, melyek bizonyos javaknak vagy jogoknak fizetés helyett való adásában állnak, tartozik mindenkor a szövetséges és társult vagy semleges Hatalmaknak, valamint ezek állampolgárainak mindennemű jogát és érdekét tekintetbe venni.

21. §.

A Bizottság minden egyes tagja hivatali kötelezettségeinek keretében minden cselekedetért, vagy mulasztásáért csak azzal a Kormánnyal szemben felelős, mely őt kinevezte. A szövetséges és társult Kormányok közül egyik sem vállal felelősséget valamelyik másik Kormány javára.

22. §.

A jelen Melléklet, a jelen Szerződés határozatainak érintetlenül hagyása mellett a Bizottságban képviselt Kormányok egyhangu határozata alapján megváltoztatható.

23. §.

Ha Magyarország és szövetségesei megfizették mindazokat az összegeket, melyekkel a jelen Szerződés

vagy a Bizottság határozatai alapján tartoznak és ha az összes átvett összegek, vagy ellenértékeik az érdekelt Hatalmak között elosztattak, a Bizottság feloszlik.

Jegyzet. 1. A jóvátételi bizottságban az Egyesült Államok, Anglia, Franciaország és Olaszország mindig benne vannak egy-egy taggal. Ezenkívül még csak egy tag lehet benne, még pedig Japán delegátusa akkor, ha tengeri károkról van szó, Belgiumé egyéb esetekben is (hacsak valamely rendelkezés ki nem zárja) végül Görögország Lengyelország, Románia, Jugoszlávia és a Cseh-Szlovák állam egy közös képviselője csak akkor, ha Ausztriáról, Magyarországról, vagy Bulgáriáról van szó.

2. A jóvátételi bizottságnak az a külön osztálya, mely M. ügyeit intézi, az Egyesült Államok, Anglia, Franciaország és Olaszország, továbbá Görögország, Lengyelország, Románia, Jugoszlávia és a Cseh-Szlovák állam képviselőiből alakul. Ez az osztály tehát egészen más személyekből alakul, mint maga a bizottság. Míg ez utóbbiak az 1. pont szerint csak 7 tagja van s az üléseken csak 5 tag vehet részt, addig az említett osztálynak 9 tagja van, de mivel a négy nagyhatalom képviselőinek két-két szavazata van, a szavazatok összes száma 13, melyekből a négy nagyhatalomé 8, az öt kis államé pedig 5.

3. Az „osztály“ csak javaslatokat tehet a „bizottság“-nak, de ez utóbbi adhat neki magasabb hatáskört is.

4. Az osztály javaslataival szemben M. közvetlenül a bizottság elé járulhat ellenjavaslataival, de a bizottság tanácskozásain nem vehet részt.

5. Bár a bizottság teljhatalmu, mégis vannak bizonyos megszorítások. Ugyanis kimondatik, hogy M. a jóvátételi adósság azon részéről, melyet nem fizet aranyban, vagy árukban, kötvényeket köteles kibocsátani (l. a bevezetést); M. állami költségvetését úgy kell szerkeszteni, hogy a polgárok legalább annyira meg legyenek terhelve, mint az E. államokéi és hogy az államjövedelmekből elsősorban is a jóvátételi adósság fizetessék, megelőzve a belföldi kölcsönök kamataira vagy törlesztésére fordítandó összegeket is; az E. államok területén elpusztított épületek stb. helyreállítási költsége nem a pusztítás idején,

fennálló értékkel vétetik számba, hanem a helyreállítás jelenlegi, vagy későbbi valódi költségével.

6. A bizottság döntése ellen M. nem emelhet ellenvetést.

7. A jóvátételi adósság végösszegét a bizottság 1921. május 1-én állapítja meg (ez az időpont azonban nem fix) és akkor 1918. nov. 11. óta — vagy a bizottság által megállapítandó későbbi időpont óta — folyó 5⁰/₀ kamatokat hozzászámítja.

8. A fizetés helyett adandó áruk, hajók, vállalatok stb. értékét a bizottság állapítja meg.

9. A bizottság addig áll fenn, a míg az adósság nincs kifizetve és a befolyó összegek fel nem oszthatnak.

III. Melléklet.

1. §.

Magyarország elismeri a szövetséges és társult Hatalmaknak azt az igényét, hogy a háború következtében elveszett, vagy sérült szállító-kereskedelmi hajóik és halászhajóik visszatéríttessenek, tonna tonnáért (brutto ürtartalom) (juge brute) és kategoria kategóriáért.

Ennek dacára és bár a ma meglévő magyar hajók és bárkák tonnatartalma jóval kisebb, mint a szövetséges és társult Hatalmak kárára az Ausztria-Magyarország és szövetségesei támadása folytán elveszett tonnatartalom, a fent elismert jog ezen magyar hajókra és bárkákra az alább következő feltételek mellett fog érvényesíttetni:—

A magyar kormány saját nevében és az összes érdekelt feleket kötelező hatállyal átruházza a szövetséges és társult Kormányokra a volt magyar Királyság állampolgárainak birtokában lévő, összes kereskedelmi és halászhajók tulajdonját.

2. §.

A magyar Kormány tartozik a jelen Szerződés hatálybalépésétől számított két hónapon belül az 1. pontban jelzett hajókat a jóvátételi Bizottságnak kiszolgáltatni.

3. §.

Az 1. pontban jelzett hajók alatt értendők mind-azok a hajók és vízi járművek, melyek: a) az osztrák-magyar kereskedelmi lobogót viselik, illetve annak viselésére jogosítva vannak és amelyek a volt magyar Királyság valamelyik kikötőjében vannak belajstromozva vagy b) melyek oly személy, társaság vagy egyesület tulajdona, mely a volt magyar Királyság alattvalója (ressortissant), vagy oly társaság vagy egyesület tulajdona, mely egy másik, nem szövetséges vagy társult államhoz tartozik és a volt Magyar királyság állampolgárainak (ressortissants) ellenőrzése vagy igazgatása alatt áll; vagy c) melyek jelenleg építés alatt vannak, még pedig 1) a volt magyar Királyságban; 2) valamely, nem a szövetséges és társult Hatalmakoz tartozó államban oly személy, társaság, vagy egyesület részére, mely a volt magyar Királyság alattvalója (ressortissant)

4. §.

Avégből, hogy az ilyképen átadott hajókra nézve fennálló tulajdonjog megszerezhető legyen, a magyar Kormány:

a) minden hajóra nézve a jóvátételi Bizottság kivánságára eladási okmányt vagy bármely más a tulajdonjogot igazoló okmányt tartozik átadni, mely igazolja a hajó teljes tulajdonának mindenféle előjogoktól, jelzálogtól és egyéb tehertől mentes átszármaztatását a Bizottságra;

b) tartozik a jóvátételi Bizottság által előírandó összes intézkedéseket megtenni, hogy ezen hajóknak a nevezett Bizottság részére való átadása biztosíttassék.

5. §.

Magyarország kötelezi magát, hogy jelen Szerződés hatálybalépésétől számított két hónapon belül a jóvátételi Bizottság által meghatározandó eljárás szerint az összes folyami hajókat és a folyamhajózásnak egyéb közlekedési eszközeit (aparat mobile), melyek 1914. június 28-a óta bármely jogcím alatt tulajdonába vagy valamelyik alattvalójának tulajdonába jutottak és melyeknek azonossága megállapítható, a szövetséges és társult Hatalmaknak természetben és jókarban visszaadja.

Magyarország kötelezi magát, hogy a folyami hajózás tonnatartalmában beállott azon veszteségek kiegyenlítésére, melyeket a szövetséges és társult Hatalmak a háboru alatt bármely oknál fogva szenvedtek és melyek a fent előirt visszaadások által nem tehetők jóvá, folyami hajóállományának egy részét, ezen veszteségek erejéig, legfeljebb azonban az 1918. november 3-iki állomány szerinti összes hajóknak 20 százalékát átengedi.

Az átengedés végrehajtási módját a jelen szerződés XII. Részének 284. cikkében (kikötők, vízi utak és vasutak) említett választott bírák szabályozzák, kiknek feladata lesz a folyóhajózási tonnatartalom elosztására vonatkozó azon nehézségeket elhárítani, melyek bizonyos folyamhálózatok új nemzetközi igazgatásából, vagy az ezen hálózatokra befolyással bíró területi változásokból erednek.

6. §.

Magyarország kötelezi magát az összes intézkedések megtételére, melyeket a jóvátételi Bizottság esetleg azon célból fog előírni, hogy a teljes tulajdonjogot megkapja mindazon hajókra nézve, melyek a szövetséges és társult Hatalmak beleegyezése nélkül a háboru alatt semleges zászló alá kerültek vagy átruházás alatt állanak.

7. §.

Magyarország a szövetséges és társult Kormányokkal, valamint ezek alattvalóival (ressortissants) szemben az összes magyar hajók és vízijárművek lefoglalásából vagy használatából eredő és az ezen hajók és bárkák által szenvedett veszteségek vagy károkból kifolyó minden igényről lemond.

8. §.

Magyarország lemond minden igényről azon hajóira vagy rakományaira nézve, melyek ellenséges tengeri támadás vagy ennek következményei folytán előbb elsüllyesztettek, később azonban kiemeltettek és amelyeknél a szövetséges és társult Kormányok valamelyike vagy ennek polgárai tulajdonosi, bérlői, biztosítói vagy más jogcím alapján érdekelve vannak, tekintet

nélkül a volt osztrák-magyar Monarchiának vagy szövetségesének tengeri zsákmánybírása által esetleg hozott marasztaló ítéletekre.

Jegyzet. 1. Minden tengeri járművet, akár magántulajdon, akár nem, M. köteles kiadni.

2. A folyamhajózási járművek közül mindazokat ki kell adni, melyek 1914. július 28. óta M. vagy valamely polgára tulajdonába kerültek, a többiek közül pedig ki kell adni 20%-ot.

3. M. nem kérhet kárpótlást a háboruban elvesztett vagy megsérült magyar hajókért.

IV. Melléklet.

1. §.

A szövetséges és társult Hatalmak kívánságához képest Magyarország beleegyezik, hogy az előző Részben megállapított kötelezettségeinek részben való teljesítése végett az alább következő közelebbi határozmányok szerint gazdasági segédforrásait közvetlenül fordíttassanak a szövetséges és társult Hatalmak által meghatározandó módon a háboru által károsított azon területek helyreállítására, melyek ezekhez a Hatalmakhoz tartoznak.

2. §.

A szövetséges és társult Hatalmak Kormányai a jóvátételi Bizottságnak jegyzékeket adnak át, melyekben fel vannak véve:

a) az állatok, gépek, vasuti anyagok, felszerelések, szerszámok és minden hasonló kereskedelmi jellegű cikk, melyeket Magyarország elvitt, felhasznált, vagy elpusztított vagy amelyek a hadműveletek közvetlen következményeként elpusztítottak és amelyekre nézve a nevezett kormányok követelik, hogy azok közvetlen és sürgős szükségletek kielégítésére a jelen Szerződés hatálybalépésének napján a magyar állam területén található ugyanoly természetű állatokkal vagy tárgyakkal pótolassanak;

b) újjáépítésre szolgáló anyagok (kövek, téglák, cseréptéglák épületfa, ablaküveg, acél, mész, cement,

stb.) gépek, fűtőberendezések, butorok és mindazok a kereskedelmi jellegű cikkek, melyekre nézve a nevezett Kormányok azt kívánják, hogy azok Magyarországon gyártassanak és állíttassanak elő és a háboru által károsított vidékek ujjaépítése céljából nekik átadassanak.

3. §.

Az előbbi 2. cikk a) pontjában felsorolt tárgyakra vonatkozó jegyzékek a jelen Szerződés hatálybalépésétől számított három hónapon belül adatnak át.

A jegyzékekbe fel kell venni mindazokat a részleteket, a melyek az ily tárgyakra vonatkozólag a kereskedelmi szerződésekben szokásosak, beleértve a pontos részletezést, az átadás határidejét, (legfeljebb 4 év) és helyét: de nem tüntetendő fel sem az ár, sem a becsérték; ezeket az alább részletezendő módon a Bizottság állapítja meg.

4. §.

Közvetetlenül a jegyzékek kézhezvétele után a Bizottság megvizsgálja, vajjon az azokban felsorolt anyagok és állatok Magyarországtól követelhetők-e. A Bizottság határozatában annyiban lesz tekintettel Magyarország belső szükségleteire, amennyiben ez társadalmi és gazdasági életének fenntartása szempontjából szükséges; hasonlóan tekintettel lesz az árakra és az időpontokra is, melyek mellett és amidőn hasonló cikkek a szövetséges és társult országokban kaphatók és össze fogja őket hasonlítani azokkal, melyek a magyar cikkekre nézve alkalmazandók; végre tekintettel lesz az általános érdekre, mely a szövetséges és társult Hatalmak részéről fűződik ahhoz, hogy Magyarország ipari élete ne bomoljon fel annyira, hogy jóvátételi kötelezettségeire vonatkozó teljesítőképességét megbénítsa.

Oly gépek, vasuti felszerelések, gépalkatrészek, szerszámok és a kereskedelmi forgalom hasonló tárgyai, melyek ezidőszertig ipari vállalatokban használtatnak, Magyarországtól csak az esetben követelhetők, ha egyébként e tárgyakból semmiféle készlet nem áll rendelkezésre vagy eladásra készen; másrészt az ily követelések nem léphetik túl az egyes magyar vállalatokban vagy gyárakban található egyes tárgyak mennyiségének 30 százalékát.

A Bizottság alkalmat fog nyújtani a magyar Kormány képviselőinek arra, hogy egy bizonyos határidőn belül nyilatkozzanak aziránt, mily mértékben van módjukban a nevezett anyagot, állatokat és tárgyakat szállítani.

A Bizottság határozata azután lehetőleg sürgősen a magyar Kormánynak és a különböző résztvevő szövetséges és társult Kormányoknak tudomására hozandó.

A magyar Kormány kötelezi magát az ezen közlésben megnevezett anyagok, tárgyak és állatok szállítására és a résztvevő szövetséges és társult Hatalmak kötelezik magukat, mindegyik a maga részéről, ezen szállítványok elfogadására, feltéve, hogy az adott részletezésnek megfelelnek vagy a Bizottság véleménye szerint a jóvátételi munkálatoknál való felhasználásra nem alkalmatlanok.

5. §.

A Bizottság állapítja meg a fentiek szerint szállítandó anyagok, tárgyak és állatok értékét és a Szövetséges és társult Hatalmak, amelyek e szállításokat átveszik, beleegyeznek abba, hogy azok értékével megterheltessenek és elismerik, hogy a megfelelő összeg Magyarország által teljesített fizetés gyanánt kezelendő és a jelen Szerződés 167. cikke értelmében osztandó fel.

Azon esetekben, amikor az anyagi helyreállítás-hoz a fenti feltételek szerinti jog érvényesítettik, a Bizottság tartozik meggyőződni arról, vajjon a Magyarország javára irt összeg az általa teljesített munka vagy szállított anyag normális értékének megfelele és hogy vajjon az érdekelt Hatalom által támasztott és a szerint részben jóvátett kártalanítási követelés összege a leszállított-e abban az arányban, a melyben a jóvátételhez való hozzájárulás ténylegesen megtörtént.

6. §.

Azon országok közvetetlen szükségleteinek fedezésére, melyeknek marhaállományát elvitték, elfogyasztották, vagy elpusztították, a szövetséges és társult hatalmak a jóvátételi Bizottságnak közvetetlenül a jelenlegi Szerződés életbelépése után jegyzéket adhatnak át azon marhákról, melyek átadását a Szerződés életbelépéséről számított 3 hónapon belül kéri, mint rögtö-

nős előleget a fenti 2. pontban emített állatokra vonatkozó igényre.

A jóvátételi Bizottság fogja eldönteni, hogy a fent jelzett 3 hónapi határidőn belül milyen mennyiségű marhaállományt kell szállítani és Magyarország kötelezi magát, hogy ezen szállításokat a Bizottság határozatainak megfelelőleg hajtja végre.

A Bizottság az érdekelt Hatalmak közt fel fogja osztani a szállítandó állatokat, figyelembe véve a Hatalmak mindegyikének közvetetlen szükségletét és azokat, a melyek már kielégítették az egyrészt a szövetséges és társult Hatalmak közt, másrészt Ausztria, illetőleg Bulgária közt kötött szerződések által.

A szállított állatoknak egészségi tekintetben és állapotukat illetőleg is normálisaknak kell lenniök.

Ha nem állapítható meg, hogy az így átadott állatok megfelelnek bizonyos elhajtott vagy rekvirált mennyiségnek, értékéül a jelen melléklet 5. pontjában foglalt határozmányoknak megfelelően Magyarországnak a jóvátételi kötelezettségek számláján javára fog iratni.

Jegyzet. 1, Az E. államok összeállítják mindazon tárgyak (állatok, gépek, vasuti és építési anyagok stb.) jegyzékét, melyeket területükön M. elpusztított, vagy onnan elvitt s melyeknek természetben való visszatérítését kívánják. E jegyzékeket a bizottság megvizsgálja és meghatározza a visszaadandó mennyiséget, de nem vesz el senkitől többet készletének 30%-ánál.

2. Az így átadandó mennyiségre előlegül M. két hónapon belül köteles bizonyos számú élőmarhát kiadni.

V. Melléklet.

1. §.

Magyarország a szövetséges és társult Kormányok mindegyikének a részleges jóvátétel céljából elővételi-jogot ad az alább felsorolt nyers anyagoknak évi szállítására, a jelen Szerződés hatálybalépését követő öt éven belül, még pedig oly mennyiségben, amely ugyanazon arányban állnak a hasonló termékeknek a háboru előtti Ausztria-Magyarországból a szövetséges, vagy társult Hatalmak mindegyikének országaiba történt

évi bevitelek mennyiségeihez, a milyen arányban állanak Magyarország segédforrásai. a jelen Szerződés szerint megállapított határain belül, a háboru előtti osztrák-magyar Monarchia segédforrásaihoz;

Épületfa és fatermékek;

Vas és vasötvények.

Magyarország ezenkívül részleges jóvátétel címén megadja a szövetséges és társult Hatalmaknak az évenkénti szállításra vonatkozó előjogot, 5 évre a jelenlegi Szerződés életbelépésétől számítva, a pécsi bányákból származó olyan mennyiségű aknaszénre, mely mennyiséget a jóvátételi Bizottság fog időszakonként meghatározni s melyre nézve a jóvátételi Bizottság fog rendelkezni a szerb-horvát-szlovén állam javára, később meghatározandó feltételek mellett.

2. §.

Az előző § ban jelzett termékekért fizetendő árak azonosak lesznek a magyar állampolgárok (ressortissants) által fizetett árakkal; emellett a csomagolás és a magyar határig való szállítás azon legkedvezőbb feltételek mellett eszközlendő, melyek hasonló termékek szállításánál a magyar állampolgároknak (ressortissants) engedélyeztetnek.

3. §.

A jelen mellékletben megállapított elővételi jogok a jóvátételi Bizottság útján gyakoroltatnak. E Bizottságnak a fentemlitett határozatok végrehajtása céljából jogában lesz, hogy határozzon minden oly kérdésben, mely az eljárásra, a szállítmány minőségére és mennyiségére, valamint a szállítási határidőkre és módzatokra vonatkozik. Minden a szükséges részletezésekkel ellátott igénylés 120 nappal a szállítás megkezdésére kitűzött határidő közlendő Magyarországgal amennyiben oly szállításról van szó, amely 1920. év július 1-től kezdve teljesítendő és 30 nappal ezen határidő előtt oly szállítás esetén, amely a jelen Szerződés életbelépte és 1920. július 1-e közötti időben teljesítendő. Amennyiben a Bizottság véleménye szerint ezen igények teljes kielégítése oly természetű, hogy a magyar ipari szükségleteket tulságosan megterhelné, úgy azok kielégítését elhalaszthatja, hatálytalaníthatja és az elsőbbség tekintetében sorrendet állapíthat meg.

VI. Melléklet.

Magyarország saját és állampolgárai (ressortissants) nevében Olaszország javára lemond mindennemű jogairól, igényeiről vagy előjogairól, amelyek oly tengeralatti kábelekre vagy ezeknek részeire nézve illetik meg, amelyek olasz területeket kapcsolnak össze, beleértve a jelen Szerződés által Olaszországra eső területeket is. Hasonlóképen lemond Magyarország saját és állampolgárai (ressortissants) nevében a Szövetséges és társult Nagyhatalmak javára mindennemű jogairól, igényeiről vagy előjogairól, amelyek oly tengeralatti kábelekre vagy ezeknek részeire nézve illetik meg, amelyek Magyarország által a jelen Szerződés rendelkezései értelmében a különböző szövetséges és társult Hatalmaknak átengedett területeket kötnek össze.

Az érdekelt államok tartoznak a parti állomásokról (atterissage) és ezen kábelek működésének fenntartásáról gondoskodni.

Ami a Trieszt-Korfu közötti kábelt illeti, az olasz Kormány a kábeltulajdonos társasággal szemben ugyanazon jogi helyzetbe jut, amelyben az osztrák-magyar Monarchia volt.

Az ezen melléklet első két bekezdésében említett kábelek és kábelrészek értéke az eredeti befektetési összeggel számítva, de megfelelő értékcsökkenési hányad levonásával a jóvátételek címén Magyarország javára iratlik.

II. RÉSZLET.

Különös határozmányok.

175. cikk.

A 168. cikkben foglalt határozmányok végrehajtása végett Magyarország kötelezi magát arra, hogy mindazt az iratot, okmányt, régiséget és műtárgyat, valamint mindazt a tudományos és könyvészeti anyagot, mely a megszállott területekről elvitetett, minden egyes szövetséges és társult Hatalomnak visszaszolgáltatja tekintet nélkül arra, vajjon az az állam, tartományi, vagy községi igazgatás, jóléti intézmények, az egyház, vagy más köz- vagy magánintézmény tulajdonát képezi-e.

176. cikk.

Hasonlóképen visszaszolgáltatja Magyarország mindazokat az előbbi cikkben megjelöltekkel azonos természetű tárgyakat, melyek 1914. június 1 óta az átengedett területekről vitettek el, kivéve a magánosoktól vásárolt tárgyakat.

A jóvátételi Bizottság ezen tárgyakra nézve adott esetben a jelen Szerződés IX. részének (pénzügyi határozmányok) 191. cikkében foglalt határozatokat fogja alkalmazni.

177. cikk.

Magyarország visszaszolgáltatja minden egyes érdekelt szövetséges és társult Hatalomnak a közintézményei birtokában levő mindazon iratot, okmányt és történelmi feljegyzést, mely az átengedett területek történetével közvetlen összefüggésben van és onnan 1868. január elseje óta eltávolított. Ez az időhatár azonban, amennyiben Olaszországról van szó, egészen a Királyság kikiáltásának időpontjáig [1861] terjed vissza.

A mi a művészeti, régiségtani, tudományos, vagy történelmi jellegű oly tárgyakat vagy okiratokat illeti, a melyek oly gyűjtemények részei, melyek korábban az osztrák-magyar kormányhoz, vagy koronához tartoztak, abban az esetben, ha a jelen szerződés másképp nem intézkedik, Magyarország kötelezi magát, hogy:

a) tárgyalni fog az érdekelt államoknál, ha ezek barátságos rendezést kérnek, melynek értelmében az említett gyűjteményeknek bármely része, valamint mindazok a fentemlített természetű tárgyak, vagy okiratok, melyek a fentemlített államok szellemi vagyonába kellene hogy tartozzanak, viszonzosság címén eredeti államukba vissza lesznek szolgáltatathatók,

b) semmit sem idegenít el és nem osztat fel az említett gyűjteményekből s az említett tárgyak egyikéről sem rendelkezik 12 éven belül, kivéve ha e határidő letelte előtt valamely különleges megegyezés történik, biztosítja ezek megőrzését és jókarban tartását és azt, hogy az említett gyűjteményeket a rájuk vonatkozó leltárakkal, katalogusokkal és kezelési nyiratokkal egyetemben mindazoknak a tanulmányozóknak rendelkezésére tartja, a kik a szövetséges és társult hatalmak alattvalói.

Viszont Magyarországnak joga lesz, hogy az említett hatalmakhoz és különösen Ausztriához fordulhasson azzal a kívánsággal, hogy tárgyaljon a fentiekkel megegyező fejtételek mellett a végből, hogy a szükséges megegyezések létesíttessenek ama fent említett természetű gyűjtemények, okiratok és tárgyak Magyarországra való hazaszállítása érdekében, melyekre a b. pontban meghatározott biztosítékok alkalmazandók.

178. cikk.

A volt osztrák-magyar Monarchiából keletkezett új államok és azok az államok, amelyek a Monarchia területének egy részét kapják, a maguk részéről arra kötelezik magukat, hogy a birokukba került területeken esetleg található mindazon iratot, okmányt és feljegyzést, mely 20 évnél nem régebb keletű és mely a magyar terület történetével vagy közigazgatásával közvetlen összefüggésben van, Magyarországnak visszaszolgáltatják.

179. cikk.

Magyarország elismeri, hogy tartozik Olaszországgal szemben végrehajtani azokat a kötelezettségeket, amelyeket megállapít az 1859. november 10-i zürichi szerződés XV. pontja, az 1866. október 3-i bécsi szerződés XVIII. pontja és az 1868. július 14-i flórenczi megegyezés, melyek Olaszország és Ausztria-Magyarország között kötettek, amennyiben a nevezett pontok nem hajtottak végre teljes egészükben és amennyiben az okiratok és tárgyak, melyekre vonatkoznak, Magyarországnak vagy szövetségeseinek területén vannak.

Jegyzet. 1. Az E.-államok területéről elvitt műkinccseket, iratokat stb. vissza kell adni.

2. Vissza kell adni az ily tárgyakat akkor is, ha Erdélyből, Bánátból s a többi átengedett területről vitték a mostani M.-ba 1914. június 1. óta, (kivéve a magánegyénektől vásárolt tárgyakat). Lásd a 191. cikket.

3. A jelenlegi M.-ban levő történelmi emlékek, okmányok és iratok közül azokat, melyek Erdélyre s a többi átengedett területre vonatkoznak, vissza kell adni, ha 1868. január 1. óta vitettek el onnan.

4. Az a kérdés, hogy M.-n központosított mügyűjteményekből, könyvtárakból stb. mi adassék át a levált területeknek, nyitva maradt és későbbi tárgyalásokra hagyatott, de M. 20 évig ezeket nem idegenitheti el.

IX. RÉSZ.

Pénzügyi határozmányok.

Jegyzet. *A rész tartalma.* Magyarország fizeti az okkupálásával járó összes költségeket, melyek 1918. november 3 ika óta felmerültek, a jóvátételi bizottság által megállapítandó módozatok szerint. Átadja a fegyverszüneti szerződésben megállapított hadi anyagot, melynek értéke M. javára esik, a jóvátételi összegből levonatván.

A magyar államadósság *háboru előtti* összege megoszlik M. és az abból elvett területek, illetőleg azon államok közt, melyekhez most ezek az elvett területek tartoznak. Ez utóbbi államokat az alábbiakban „uj államok”-nak nevezzük, bár nem szabatosan, de a rövidség kedvéért. Az arányt, melyben ezek az államok az államadósságot viselik, a jóvátételi bizottság állapítja meg (l. alább a 186. cikknél adott magyarázatot). Viszont az elvett területeken levő volt magyar államjavak az uj állam birtokába mennek át s ezek értékét az uj állam megtéríti M.-nak. Tehát pl. Románia megtéríti M.-nak az Erdélyben kapott volt magyar államjavak értékét, amiből az átvett államadósság persze levonatik. Minden állam az államadósságnak csak átvett részéért felel.

Az így átvett államadósságokról az átvevő államok kötvényeket állítanak ki saját pénznemükre szólóan. Tehát pl. a 100 koronajáradék helyett leire szóló kötvényt.

Az olyan államadósságok, melyekről járadékok, kötvények, kincstári jegyek stb. nem bocsáttattak ki, egyedül M. terhére esnek.

Az államadósságok átvételének végrehajtása oly módon történik, hogy az uj államok összeszedik és lebélyegzik a területükön levő magyar államadósági kötvényeket s azok számait közlik a jóvátételi bizottsággal (ezen kötvények birokosai az uj államnak lesz-

nek hitelezőivé). Ha az így lebélyegzett kötvények névértéke kisebb az államadósság átvett részénél, az új állam a különbözetről kötvényeket ad át a jóvátételi bizottságnak. Ha pedig a kötvények névértéke több, a bizottság ad az illető új államnak a kérdéses többlet erejéig kötvényeket.

A kötvénybirtokosok a régi helyett új kötvényt kapnak.

A magyar *hadikölcsön* kötvényeket minden állam a saját területén lebélyegzi, bevonja és a jóvátételi bizottságnak beküldi, a tulajdonosoknak pedig igazolványt ad. A hadikölcsönkötvényekért az új államok egyáltalán nem felelnek, maga M. is csak azokért felel, melyek M. vagy oly állam honosainak birtokában vannak, mely nem kapott M. területéből.

Az osztrák-magyar bank *bankjegyei* bevonás után a jóvátételi bizottsághoz tétetnek át, mely megkezdi az O. M. bank felszámolását. (Lásd alább a 189. cikk megváratát.)

Az átengedett területeken (pl. Erdélyben) levő *államvagyon*t az új államok kapják, de nem kapnak részt a területükön kívül fekvő államvagyonból (pl. a Budapesten központosított országos intézményekből, mint a minisztériumok épületei, berendezései stb.) Az így átvett államvagyonnak a jóvátételi bizottság által megállapítandó értékét — levonva abból a helyi hozzájárulást, pl. a telek értékét vagy a községi hozzájárulást stb. — az új államok megtérítik M.-nak.

Ingyenesen kapják az új államok a megyék, községek és más helyi önkormányzati intézmények javait, az iskolákat és kórházakat.

M. kötelezhető arra, hogy polgárainak a többi központi hatalmak és Oroszország területén levő *vállalatait* megváltsa és a jóvátételi bizottságnak átengedje. Ezek értéke a jóvátételi számlán M. javára iratik. Használóan kötelezi magát annak tüzésére, hogy a többi központi hatalom megválthassa a saját polgárainak M-on levő vállalatait.

M. a többi központi hatalom ellen 1914. július 28. óta keletkezett követeléseit az E. államoknak átengedi.

A magyar *nyugdíjasok*, ha az új államok honosai lettek, M. ellen nem támaszthatnak követelést.

180. cikk.

Azon változtatások fentartásával, melyeket esetleg a jóvátételi Bizottság engedélyezhet, a jóvátételnek és egyéb oly terheknek biztosítására, melyek a jelen szerződésből, továbbá, bármely kiegészítő szerződésekből, vagy a Magyarország és a szövetséges és társult Hatalmak közt az 1918. november 3-án kötött fegyverszünet idején kötött megállapodásokból erednek, — elsőbbségi jog létesíttetik Magyarország összes vagyonára és minden jövedelmére.

A magyar Kormány 1922. május 1-ig a jóvátételi Bizottság által képviselt szövetséges és társult Hatalmak engedélye nélkül sem aranyat ki nem vihet, sem aranyról nem rendelkezhetik, sem annak kivitelére vagy az avval való rendelkezésre engedélyt nem adhat.

181. cikk.

Magyarország, az 1918. november 3-án kötött fegyverszüneti szerződés aláírásától kezdve, a jelen szerződésben megjelölt határokig terjedő magyar területeket megszálló szövetséges és társult hadseregek összes fentartási költségeit a jelen cikk 5. bekezdésében foglalt fentartással viselni tartozik. A hadsereg fentartásához tartozik: az emberek és állatok élelmezése, beszállásolás és elhelyezés, a zsoldok és járulékok, fizetések és illetmények, éjjeli szállás, fűtés, világítás, ruházat, felszerelés, szerszám, lófelszerelés, fegyverzet, továbbá gördülőanyag, a repülőanyag, a beteg- és sebesültápolás, állatorvógyászat és lópótlás, az összes szállítási szolgálat [vasuti, tengeri, folyam- és teher kocsi és auto szállítások] a közlekedési és hírszolgálat s általában valamennyi közigazgatási és műszaki szolgálati ág, mely a csapatok szolgálatára, tényleges állományuk és katonai teljesítőképességük fentartására szükséges.

A magyar Kormány köteles a szövetséges és társult Hatalmaknak a fenti természetű valamennyi kiadást, amennyiben azok a szövetséges és társult Hatalmak által a megszállott területeken eszközölt vételek és rekvirálások fejében eszközöltettek, koronákban vagy minden más törvényes értékben megtéríteni, mely Magyarországon a korona helyébe lép.

Az esetben, ha egy szövetséges Kormány ezeket a megszállt területen eszközölt vételeket és rekvirálásokat

más pénznemben és nem koronákban fizette, ezeknek a kiadásoknak megtérítése Magyarországon törvényes forgalommal bíró bármely pénznemben történik, azon az árfolyamon, amely az illető visszafizetés időpontjában érvényben volt, avagy egy megegyezőes árfolyamon.

Minden egyéb fentebb felsorolt kiadás a megtérítést követelő ország pénzében fizetendő.

A fenti rendelkezések az 1918. november 3-ika óta eszközölt hadműveletekre csak annyiban vonatkoznak, amennyiben a jóvátételi Bizottság ezt megállapítja, ez utóbbi, ami eme hadműveleteket illeti, teljhatalmulag dönt minden oly kérdésben, mely különösen a következőkre vonatkozik:

a) az operáló hadseregek kiadásai, nevezetesen ezek részletes kimutatása és összege, e kiadásoknak Magyarországra eső része, e rész kifizetésének módja, a pénznem, melyben a kifizetés történik és minden esetleges rendelkezés, mely kedvezményre vagy elsőségre vonatkozik e fizetés tekintetében;

b) mindennemű javaknak és értékeknek a hadműveletek folyamán történt rekvirálása és különösen ezen javak vagy értékek egyes részeiből egyiknek vagy másiknak esetleg hadizsákmánnyá nyilvánítása, a visszaszolgáltatás elrendelése, a vissza nem szolgáltatott javak és értékpapírok értékének rávezetése a birtokló Hatalom jóvátételi számlája terhére, a fizetés módja készpénzben vagy a jóvátételi számla megterhelésével való kártalanítás, a fizetés vagy kártalanítás esedékessége.

182. cikk.

Magyarország elismeri az összes anyag átadására vonatkozó kötelezettségét, mely általa a szövetséges és társult Hatalmaknak az 1918. nov. 3-iki fegyverszünet és a fegyverszünetet követő összes utólagos egyezmények végrehajtás-képen kiadott vagy kiadandó és elismeri a szövetséges és társult Hatalmaknak erre az anyagra való jogát.

A fent megjelölt anyagnak a jóvátételi Bizottság által megszabott becsértéke a szövetséges és társult Hatalmaknak járó jóvátételi összeg abból levonatván, Magyarországnak javára iratik, amennyiben a jóvátételi Bizottság azt tekintettel az illető anyagnak nem katonai jellegére, helyén valónak találja.

Nem iratnak Magyarország javára a szövetséges és társult Hatalmaknak vagy azok állampolgárainak (ressortissants) azon javai, melyek a fegyverszüneti egyezmény alapján adattak vissza vagy szolgáltatottak ki abban az állapotban, melyben voltak (à l'identique).

183. cikk.

A jelen cikk utolsó bekezdésében foglalt fentartás mellett a 180. pontban megállapított elsőbbségi jog következő sorrendben fog fennállani:

a) a megszálló hadseregek költségei a fegyverszünet alatt, amint azok a 181. cikkben megjelöltettek;

b) az összes megszálló hadseregek költségei a jelen Szerződés életbelépte után, amint azok a 181. cikkben megjelöltettek;

c) a jelen Szerződésből vagy a pótszerződésekéből és pótegyezményekből eredő jóvátételi kötelezettségek összege;

d) minden egyéb teher, mely a fegyverszüneti egyezmény a jelen Szerződés és a pótegyezmények és pótszerződések szerint Magyarországra hárul.

Magyarország részére történt élelmiszer- és nyersanyagszállítások megtérítése, valamint más, Magyarország által teljesítendő fizetések azon mértékig, melyet a szövetséges és társult kormányok szükségesnek tartanak, hogy Magyarország képes legyen jóvátételi kötelezettségének teljesítésére, — oly mértékben és azon feltételek alatt, amint azt a nevezett kormányok megállapították vagy megállapítani fogják, — előnyben fognak részesülni.

A jóvátételi Bizottság dönti el a 181. cikk rendelkezései alapján, mennyiben és mily feltételek mellett nyer elsőbbséget azoknak a kiadásoknak a megtérítése, amelyek az 1918. november 3-ika óta végrehajtott hadműveleteknél merültek fel.

184. cikk.

Az előző határozmányok nem érintik a szövetséges és társult Hatalmak mindegyikének jogát, hogy ellenséges követelések vagy ellenséges vagyon felett rendelkezék, mely a jelen Szerződés életbeléptének pillanatában joghatósága alatt találhatók.

Jegyzet. Lásd a X. Rész magyarázatát.

185. cikk.

Az előző határozmányok semmiképen sem érintetik azokat a zálog- és jelzálogjogokat, melyeket a szövetséges és társult Hatalmak vagy ezek állampolgárai (ressortissants) javára a volt magyar Kormány vagy a volt magyar Királyság állampolgárai (ressortissants) szabályszerűen engedélyeztek vagyonukra vagy bevételeikre, amennyiben ezen zálogok vagy jelzálogok létesülése megelőzte a hadiállapot fennállását Ausztria-Magyarország és az érdekelt Hatalmak bármelyike között, kivéve azt az esetet, ha a jelen Szerződés vagy a pótszerződések és pótmegállapodások határozményaiiban ezen zálogokra és jelzálogokra nézve módosítások foglaltatnak.

186. cikk.

1. Azon Államok mindegyike, a melyekre az osztrák-magyar Monarchia valamely területe átruháztatott vagy amelyek ezen Monarchia feldarabolásából keletkeztek, Magyarországot is beleértve, köteles átvenni a magyar Kormány által vasutakon, vagy más vagyonon külön biztosított adósságok egy részét az 1914. július 28-iki állapot szerint. Minden állam a biztosított adósságnak azt a részét köteles átvenni, mely a jóvátételi Bizottság nézete szerint olyan vasutakra és egyéb olyan vagyona esik, amelyek a jelen Szerződés vagy pótszerződések és pótegyezmények szerint az illető államra átruháztattak.

A kötelezettség összegét, mely minden Állam részéről, Magyarországot kivéve, a biztosított adósságból átveendő, a jóvátételi Bizottság határozza meg, olyan elvek szerint, melyeket méltányosaknak tart. Az így megállapított értékösszeg levonásba hozatik abból az összegből, mellyel az illető Állam Magyarországnak tartozik az volt vagy mostani magyar Kormány olyan vagyonaért vagy tulajdonáért, mely a nyert területekkel együtt került birtokába. Minden Állam a biztosított adósságnak csak azért a részéért szavatol, melyet a jelen cikk értelmében vesz át és azok a hitelezők, a kik javára a biztosított adósságoknak valamely Állam által átvett része fennáll, más államok ellen nem emelhetnek igényt.

Az a vagyon, melynek különös rendeltetése az ezen cikkben említett adósságok biztosítása, különösen az új adósságok biztosítására tartatik fenn. Oly esetben

azonban, ha a jelen Szerződés ezen vagyonnak több Állam közötti elosztását vonná maga után, ennek a vagyonnak az ezen Államok egyikének területén levő része az adósságnak csak az illető Állam által vállalt részének biztosítására szolgál biztosítéskül az adósság többi részének kizárásával.

Jelen cikk alkalmazásánál biztosított adósságoknak tekintendők a volt magyar Kormány által vállalt azon fizetési kötelezettségek, melyek vasutvonalak vagy hasonló vagyon megvételére vonatkoznak. Az ezen kötelezettségekből eredő terhek elosztását a jóvátételi Bizottság határozza meg ugyanolyan módon, mint a biztosított adósságoknál.

Amennyiben a jelen cikk szerint valamely adósság átruháztatik, az átruházás elszámolása az adósságot elvállalt állam pénzegységében történik, ha az eredeti adósság osztrák magyar papírpénzre szólott. A konverziónál az az árfolyam lesz irányadó, amelyen az adósságot átvevő állam először cserélte be az osztrák-magyar papírkoronákat saját pénzegységére. Az alap, melyen az osztrák magyar koronapapírpénznek arra a pénzértékre való átváltása történik, amelyre a címletek kiállítandók, a jóvátételi Bizottság jóváhagyásától tétetik függővé, mely, ha helyénvalónak találja, kívánhatja, hogy az illető állam, mely a konverziót eszközli, a feltételeket módosítsa. Ilyen módosítás csak akkor lesz követelhető, ha a Bizottság úgy találja, hogy a pénzegység vagy pénzegységek értéke, melyek azon pénzegység helyébe lépnek, melyre a régi címletek szóltak, a konverzió alkalmával idegen pénzegységre átváltva jelentékenyen alacsonyabb, mint az eredeti pénzegység értéke.

Ha az eredeti magyar adósság egy vagy több idegen pénzértékre szól, az új adósságnak is ugyanazon értékre vagy értékekre kell szólnia.

Ha az eredeti magyar adósság osztrák-magyar aranyegységekre szól, az új adósságnak egyenértékű összegekre kell szólnia arany fontokban vagy az amerikai Egyesült Államok arany dolláraiban, a három érték-éremnek az 1914. január 1 én érvényben volt törvényes határozmányok szerinti sulya és finomsága alapján.

Abban az esetben, ha a régi címletek kifejezetten vagy hallgatólag a fizetés pénzértékének megválasztásában szabad választást engednek egy külföldi fix árfolyamra vagy más opcióra nézve, úgy az új címletek-

nek is ugyanazon előnyöket kell nyújtaniok.

2. Azon államok mindegyike, melyekre a volt osztrák-magyar Monarchia valamely területe átruháztatott, ideértve Magyarországot is, továbbá amelyek ezen Monarchia feldarabolásából keletkeztek, köteles a régi magyar Kormány nem biztosított és cimletek által képviselt adósságának egy részét az 1914. július 28-i állapot szerint átvenni; ez a rész — az 1911., 1912. és 1913.-i három pénzügyi esztendő átlagának alapul vétele mellett — azon arány alapján számítatik, mely a jelen Szerződés szerint megosztott terület bizonyos bevételei és az egész régi magyar terület megfelelő bevételei között mutatkozik és pedig olyan bevételek után, melyek a jóvátételi Bizottság nézete szerint a legalkalmasabbak, hogy ezen területek megfelelő teljesítőképessége tekintetében igazságos mértékül szolgáljanak. Bosznia és Hercegovina bevételei ennél a számításnál nem vétetnek tekintetbe.

Mindamellett, ha a cimletek által képviselt nem biztosított államadósság tekintetében 1919. július 28. előtt fennálltak pénzügyi megegyezések, azokat a jóvátételi Bizottság figyelembe veheti, a midőn ezt az adósságot a fent említett államok között felosztja.

A cimletek által képviselt adósságra vonatkozólag a jelen cikkben meghatározott kötelezettség a következő mellékletben megállapított módozatok szerint teljesítendő.

A magyar Kormány egyedül szavatol az egykori magyar Kormány által 1914. július 28.-a előtt vállalt oly kötelezettségekért, melyek nincsenek képviselve a jelen Szerződésben kifejezetten megjelölt járadékcimletek, bonok, kötelezvények, értékpapírok és jegyek által.

A jelen cikkben és annak alábbi mellékletében foglalt határozmányok egyike sem nyer alkalmazást a volt magyar Kormány által az osztrák-magyar banknál a pénzjegykibocsátás fedezetéül letett cimletekre.

Melléklet.

Az az adósság, mely a 186. cikkben megjelölt módon osztandó fel, a cimletekkel képviselt és nem biztosított egykori magyar államadósság az 1914. július 28-iki állapot szerint.

A jelen Szerződés életbeléptetését követő három havi határidőn belül azok az államok, melyek a nem biztosított egykori magyar államadósságot átveszik, ha

ezt már előbb meg nem tették, le fogják bélyegezni még pedig minden állam az ő saját külön bélyegzőjével ezen adósság összes cimleteit, melyek területükön találtnak. Az így lebélyegzett cimletek számai feljegyztetnek és ezen számok a lebélyegzésre vonatkozó irományokkal együtt a jóvátételi Bizottságnak átadatnak.

Olyan cimletek tulajdonosai, melyek valamely a lebélyegzésre a jelen melléklet szerint köteles állam területén találtnak, a jelen Szerződés életbeléptének napjával a cimletek értékösszege erejéig az illető állam hitelezőivé válnak és más állam ellen semmiféle igényük nincs.

Ha a lebélyegzésnél kiderül, hogy az egykori nem biztosított magyar államadósság valamely kibocsátásából eredő cimletek összege, melyek valamely állam területén találtnak, alacsonyabb, mint e kibocsátásnak az a része, mellyel ezen állam a jóvátételi Bizottság által megterhe tetett, az illető állam köteles lesz a Bizottságnak a megállapított különbözeti összeg erejéig új cimleteket átadni. A jóvátételi bizottság fogja megállapítani ezen új cimletek formáját és az egyes szelvények (coupures) értékét. Ezen új cimletek a kamatozás és törlesztés tekintetében ugyanazon jogokat fogják nyújtani, mint azok a régi cimletek, amelyeket helyettesítenek. Ezeknek egyéb jellege a jóvátételi Bizottság jóváhagyásával állapítandó meg.

Ha az eredeti cimlet osztrák magyar pénzjegyekre szólt, az új cimlet, mely az helyettesíti, a kibocsátó állam pénzértékére fog szólni. Ezen konverziónál az az árfolyam lesz mérvadó, mely mellett a kibocsátó állam elsőizben cse élte be saját pénzértékére az osztrák-magyar koronajegyeket. Az az alap, melyen az osztrák-magyar papirkorona konverziója történni fog, arra a pénznemre, amelyre ezek a cimletek szólni fognak, a jóvátételi Bizottság jóváhagyásától függ, mely ha ezt helyénvalónak találja, követelheti, hogy az az állam, mely a konverziót eszközli, a feltételeket módosítsa. Ilyen módosítás csak akkor fog kívántatni, ha a Bizottság úgy találja, hogy azon pénzegység vagy pénzegységek értéke, melyek a régi cimletek névértékének helyébe lépnek, a külföldi váltó árfolyamokkal szemben a konverzió időpontjában jelentékenyen alacsonyabb, mint az eredeti pénzegység értéke.

Ha az eredeti cimlet egy vagy több külföldi pénz-

értékre szolt, az uj cimleteknek is ugyanazon pénzértékre, vagy pénzértékekre kell szolania. Ha az eredeti cimlet osztrák-magyar aranyegységekre szol, ugy az uj cimleteknek is egyenértékü összegekre kell szolania arany sterlingfontokban vagy az Amerikai Egyesült Allamok arany dollárjaiban, amikor is az egyenérték a három értékérem sulya és finomsága az 1914. január 1-én érvényben volt törvények szerint állapittatik meg.

Abban az esetben, ha a régi cimletek kifejezetten vagy hallgatólagosan a fizetés pénzértékének megválasztásában szabad választást engednek egy külföldi fix árfolyamra vagy más váltási opcióra nézve, ugy az uj cimleteknek is ugyanazon előnyöket kell nyujtaniok.

Ha a lebélyegezésnél kiderül, hogy azoknak a cimleteknek értéke, amelyek a nem biztosított régi magyar államadósság egyik kibocsátásából származnak és valamely állam területén találtnak, magasabb, mint e kibocsátásnak az a része, mellyel ezen állam a jóvátételi Bizottság által megterheltetett, ugy az illető államnak a Bizottságtól meg kell kapnia a jelen melléklet határozmányai értelmében eszközölt uj kibocsátásoknak megfelelő részét.

A nem biztosított régi magyar államadósság oly cimleteinek tulajdonosai, melyek azon Államok területein kívül vannak elhelyezve, melyeknek az egykori osztrák-magyar Monarchia területei átengedettek vagy amelyek ezen Monarchia feldarabolásából keletkeztek, Magyarországot beleértve, kormányaik közvetítésével át fogják adni cimleteiket a jóvátételi Bizottságnak. Ennek ellenében a Bizottság igazolványokat fog nekik kiadni, melyek jogot adnak nekik mindazon uj cimletkibocsátások aránylagos részére, melyek a megfelelő régi cimletek átváltoztatására eszközöltetnek és ezen melléklet határozmányai szerint átadtnak.

Azon államok vagy tulajdonosok, kiknek joguk van a jelen melléklet határozmányai szerint kiadott uj cimletek egy részére, mindezen kibocsátások cimletei teljes értékéből oly részt kapnak, mely megfelel annak az arálynak, melyben a régi kibocsátások cimleteiből birt rész áll azon cimletek összeségéhez, mely a jóvátételi Bizottságnak kicserelés végett a jelen melléklet értelmében átadattak.

A jóvátételi Bizottság, ha helyénvalónak találja, a jelen melléklet értelmében kibocsátott uj cimletek tu-

lajdonosaival megegyezést köthet az adós államok mindegyike által kibocsátandó összesített kölcsönök kibocsátását illetőleg. Ezen kölcsönök cimletei a jelen melléklet értelmében kiadott cimletek ellenében azon feltételek mellett cseréltetnek be, melyek a Bizottság és a tulajdonosok közötti megegyezés alapján állapíttatnak meg.

Azon állam, mely az egykori magyar Kormány cimletéért szavatosságot vállal, magára veszi ezen cimlet szelvényeit és törlesztési részleteit is, melyek jelen Szerződés életbelépte után esedékessé váltak, de esetleg nem lettek beváltva.

Az az adósság, amely a 186. cikkben megjelölt módon osztandó fel, magában foglalja az itt tárgyalt egykori magyar nem biztosított államadósságon kívül az osztrák adósságnak azt a részét, amelyért a volt magyar Királyság Kormánya szavatolt az 1907. december 30-iki osztrák-magyar törvénnyel jóváhagyott egyezmény szerint (B. L. I. No. 278.) és amely a magyar Szent Korona országainak Ausztria-Magyarország közös adósságában való részesedését állapítja meg.

Minden állam, mely a jelen Szerződés értelmében az előző pontban tárgyalt osztrák adósságnak egy részét magára vállalja, az új cimleteket tartozik átszolgáltatni a jóvátételi Bizottságnak, oly összeg erejéig, amely megegyezik a szóban forgó osztrák adósság reája eső részével.

E cimletek kiszámítását a jóvátételi Bizottság fogja megállapítani. Ennek lehetőleg azonosnak kell lenni azon volt osztrák cimletekével, amelyekkel kicserélendők, hogy átadassanak azon államoknak vagy az osztrák cimletek azon tulajdonosainak, akiknek joguk van minden az osztrák szerződés 203. cikkének melléklete értelmében a cimletkibocsátás egy részéhez.

Jegyzet. A 186. cikk és melléklete a háboru előtti magyar államadósság viseléséről rendelkezik, míg a háboru alatt keletkezett államadósságról a 188. cikkben van szó.

A békebeli államadósságnak kétféle kategóriáját különbözteti meg a szerződés: biztosított és nem biztosított adósság. Azok a kötelezettségek, melyeket az állam egyes vasutak megváltása vagy más hasonló vagyon tulajdonának megszerzése alkalmával vállalt, szintén a biztosított fogalma alá esnek.

A biztosított adósságok M. és az új államok között oly arányban oszlanak meg, mint a mely arányban megosztottak az adósságok biztosítására szolgáló államjavak (pl. a mely arányban a volt magyar vasutak megosztottak M., Románia, Jugoszlávia, a Cseh-Szlovák állam és Ausztria között a feldarabolás következtében). Közelebbről ezt az arányt a jóvátételi bg. állapítja meg.

Ellenben a nem biztosított adósságok abban az arányban oszlanak meg, amelyben az új államokra eső volt magyar területekből 1911—1913. évben átlagosan befolyt államjövedelmek az egész volt M. államjövedelmeihez álltak. Közelebbről ezt az arányt a jóvátételi bg. állapítja meg.

A biztosított államadósságok garantálására lekötött államjavak továbbra is ezen adósságok speciális biztosítékaul szolgálnak, de ha e javak szétszlottak M. és az új államok közt, azok csak azon adósságszért szavatolnak, amely arra az államra esik, melynek területén a javak vannak.

Az átvett államadósság szólhatott koronára vagy más pénznemre (pl. frankra, font sterlingre). Előbbi esetben az átvevő államok azt saját pénzükre konvertálják a korona beváltási kulcsa szerint (tehát Rban 1 korona helyett 50 bani), a melyet a jóvátételi bg. esetleg felemelhet. Ha az adósság más pénznemre vagy aranyra szólt, az változatlanul marad.

Csak azok az államadósságok osztatnak meg, melyekről cimletek bocsátattak ki. Ellenben a magyar állam más adósságai a magyar állam terhére maradnak (pl. egyes ügyletekből, szállításokból, bankoknál, vagy más cégeknél fennálló állami tartozások).

Minden állam első sorban a saját területén levő államadóssági cimleteket (pl. koronajáradék-kötvényeket) leltározza azok értékével (konvertálva 100 K t 50 leire) adósa lesz a saját polgárainak, kiknek M. elleni igényei megszűnnek. Ezen régi cimletek helyett minden állam új cimleteket ad ki a saját pénznemére szólóan. A J. B. megállapítja, hogy melyik országban mennyi van a régi cimletekből. Ha már most pl. Románia a saját területén kevesebb cimletet talált, mint a mekkora államadósságot átvett, pótlólag még annyi új cimletet bocsát ki, a mennyi még hiányzik az átvett államadósság teljes összegéhez. Ezt a több-

letet, illetőleg az azt képviselő új cimleteket a J. B.-nak adja át, mely viszont ezeket a cimleteket szétszítja azon államok közt, melyek a saját területükön több cimletet találtak, mint a mennyi államadósságot átvettek. Az utóbbi államok cimletbirtokosai tehát megkapják a saját államukból az új cimleteket, de viszont maguk az államok annak az összegnek erejéig, melylyel saját polgáraiknak az átvett államadósságon felül tartoznak, román cimleteket kapnak s Romániának lesznek hitelezőivé. Ily módon a kiegyenlítés lehetséges. Azok a cimletbirtokosok, kik oly állam polgárai, amely nem kap területet M.-ból (pl. Németország, Franciaország), a régi cimletek helyett szintén új cimleteket kapnak s az ezeket kibocsájtó államok hitelezői lesznek.

187. cikk.

1. Ha az új határok, amint azokat a jelen Szerződés megállapítja, egy közigazgatási kerületet átvágnak, mely mint ilyen valamely saját szabályszerű köztartozással volt terhelve, úgy az illető közigazgatási kerület minden új része átveszi az adósság egy-egy részét, mely rész nagyságát a jóvátételi Bizottság határozza meg, a jelen Szerződés 186. cikkében az államadósságok felosztására nézve megállapított elvek szerint. A végrehajtást a jóvátételi Bizottság szabályozza.

2. Bosznia és Hercegovina államadóssága úgy tekintetik, mint egy közigazgatási kerület adóssága és nem mint a volt osztrák-magyar Monarchia államadóssága.

188. cikk.

A jelen Szerződés életbelépte utáni két hónapi határidőn belül azon államok mindegyike, melyekre a volt osztrák-magyar monarchia valamely területe átruháztatott, vagy amelyek ezen monarchia feldarabolásából keletkeztek, Magyarországot is ideértve, kötelesek, ha ezt még meg nem tette, a területén található különböző cimleteket, melyek a volt magyar Kormány által 1918. október 31.-e előtt törvényesen kibocsájtott és cimletekkel képviselt hadi adósság illető részének megfelelnek, külön bélyegzővel lebélyegezni.

Az ilyképp lebélyegzett értékpapírok igazolványok ellenében becserélendők és a forgalomból kivonandók;

számaikat meg kell állapítani, maguk a cimletek a becserélésre vonatkozó összes okmányokkal együtt a jóvátételi Bizottságnak átadatnak.

A cimleteknek az illető állam által a jelen pontban foglalt feltételek mellett történt lebélyegzése és igazolványokra való becserélése az államra nézve nem jelentik azt a kötelezettséget, hogy ezzel valamilyen terhet vállal vagy elismer, amennyiben az állam maga nem adta a lebélyegzési és helyettesítési műveleteknek kifejezetten ezt a jelentőséget.

A fentemlitett államokat, Magyarországot kivéve, a volt magyar Kormány hadi adósságából kifolyólag semmilyen kötelezettség nem terheli, bárhol legyenek is ezen adósság cimletei; de sem ezen államok kormányai, sem állampolgárai (ressortissants) a birtokukban levő hadiadóssági cimletekből semmi esetben nem emelhetnek igényeket más államok ellen, Magyarországot is ideértve.

Egyedül a magyar Kormány szavatol a volt magyar Kormány hadi adósságának azért a részéért, mely a jelen Szerződés aláírása előtt azon államok kormányának vagy állampolgárainak tulajdonában volt, melyek nem részesedtek a volt osztrák-magyar monarchia területéből. A fentemlitett többi állam semmiképpen sem felelős a hadi adósság ezen részéért.

Ezen pont határozmányai nem nyernek alkalmazást a volt magyar Kormány azon cimleteire, melyek általa az osztrák-magyar banknál az ezen bank által kiadott bankjegyek fedezete gyanánt lettek letétbe helyezve.

A jelenlegi magyar Kormány egyedül szavatol a háború folyamán a volt magyar Kormány által felvett adósságokért, melyeket nem a jelen Szerződésben kifejezetten megjelölt járadékcimletek, bonok, kötelezvények, értékpapírok vagy pénzjegyek képviselnek.

Jegyzet. A hadikölcsön kötvények romániai birtokosainak a békeszerződés semmi jogot sem biztosít sem a saját államokkal, sem M.-al szemben. Az új államok — hogy polgáraikat ne szegényítsék — megtehetik, hogy polgáraik hadikölcsön kötvényeit beváltják vagy konvertálják, de ez nem kötelességük. M. azonban köteles beváltani azokat a hadikölcsön kötvényeket, melyek a békeszerződés aláírása előtt nem Romániá-

ban, Cseh-Szlovákiában, Jugoszláviában, Lengyelországban, Ausztriában, vagy Olaszországban, hanem valamely más országban voltak elhelyezve.

Oly háborús államadósságokért, melyek nem cimletek útján jöttek létre, egyedül M. felel.

Azokat a hadikölcsön kötvényeket, melyeket Ausztria vagy M. az osztrák magyar banknál a bankjegyek fedezetére letett, e két állam szintén köteles beváltani a bankjegy tulajdonosok igényeinek részben való kielégítése végett. (189. cikk 13. §. és 188. cikk utolsó előtti bek.)

189. cikk.

1. Az Ausztriával kötött Szerződés életbelépte utáni két hónapon belül azok az Államok, melyek a volt osztrák-magyar Monarchia valamely területét megkapták vagy amely k ezen Monarchia feldarabolásából keletkeztek, a mostani Ausztriát és Magyarországot is ideértve, ha eddig még nem tették, kötelesek az osztrák-magyar banknak területeiken levő bankjegyeit egy külön bélyegzővel lebélyegezni.

2. Az osztrák szerződés életbeléptét követő 12 hónapi határidőn belül azok az Államok, melyek a volt osztrák-magyar Monarchia valamely területét megkapták vagy amelyek ezen Monarchia feldarabolásából keletkeztek, ideértve a mostani Ausztriát és Magyarországot, kötelesek a fenti határozmány szerint lebélyegzett pénzjegyeket az általuk meghatározandó feltételek mellett saját pénzüikkel vagy egy új pénzzel helyettesíteni.

3. Azon államok kormányai, amelyek az osztrák-magyar bank pénzjegyeinek konverzióját, akár lebélyegzés útján, akár saját vagy új pénzjegyek kibocsátásával már keresztülvitték és amelyek ez alkalommal ezen pénzjegyeket mind vagy azok egy részét lebélyegzés nélkül a forgalomból kivonták, kötelesek az így bevont pénzjegyeket vagy lebélyegezni vagy a jóvátételi Bizottság rendelkezésére bocsátani.

4. Az Ausztriával kötött Szerződés életbeléptét követő 14 hónapi határidőn belül azon Kormányok, melyek a jelen Szerződés határozmányai szerint az osztrák-magyar bank pénzjegyeit saját vagy új pénzjegyekre cserélték, kötelesek ezeket a csere alkalmával a forgalomból kivont osztrák-magyar bankjegyeket, akár le van-

nak bélyegezve, akár nem, a jóvátételi Bizottságnak átadni.

5. A jóvátételi Bizottság a jelen pont végrehajtása-
képpen neki átadott pénzjegyek felett az alábbi melléklet
határozmányai szerint fog rendelkezni.

6. Az osztrák-magyar bank felszámolási műveletei
az osztrák szerződés aláírását követő napon kezdődnek.

7. A felszámolást biztosok végzik, akiket a jóvátételi Bizottság evézből nevez ki.

E felszámolásnál a biztosoknak figyelembe kell venniük a bank alapszabályait és általában a bank működésére vonatkozólag érvényben levő szabályzatot anélkül, hogy ezzel a jelen cikk határozmányai sérelmet szenvednének.

Ha a jelen cikkek és függelékek, valamint a bankalapszabályok által meghatározott felszámolási szabályok magyarázata tekintetében kétségek merülnének fel, a nézeteltérés a jóvátételi Bizottság vagy az általa kinevezett választott bíró elé terjesztendő. A döntés ellen felebbezésnek nincsen helye.

8. A bank által 1918 október 27-ike után kiadott pénzjegyek kizárólag a volt vagy a mostani osztrák és magyar Kormányok által ezen pénzjegyek fedezetére a banknál letétbe helyezett címletekkel fedeztetnek. Ezen pénzjegyek tulajdonosainak azonban a bank többi aktívára semmiféle joguk nincsen.

9. A bank által 1918. október 27-ig bezárólag kibocsátott pénzjegyek tulajdonosai, amennyiben ezek a pénzjegyek a jelen cikk határozmányai szerint a felszámolásba való részvétel feltételeinek megfelelnek, azonos jogokkal bírnak a bank összes cselekvő vagyonára. A volt, vagy mostani osztrák és magyar Kormány által a különböző jegykibocsátások fedezetéül letétbe helyezett címletek nem tekintetnek ezen cselekvő vagyon alkotórészeiül.

10. A volt vagy mostani osztrák és magyar Kormány által az 1918. október 27-ig bezárólag kiadott pénzjegyek fedezetéül a banknál letétbe helyezett címletek megsemmisítetnek, amennyiben olyan pénzjegyekre vonatkoznak, melyek az osztrák magyar Monarchiának az 1918. július 28-iki állapota szerint fenállott területén oly államok részéről lettek konvertálva, amelyek ilyen területet kaptak, vagy amelyek a Monarchia feldarabolásából keletkeztek, ideértve Ausztriát és Magyarországot is.

11. A volt és mostani osztrák Kormány, vagy magyar Kormány által az 1918. október 27 ig bezárólag kibocsátott pénzjegyek fedezetül átadott címletek, melyek nem lettek a jelen cikk 10. pontja értelmében megsemmisítve, tovább is bizonyos összeg erejéig szavatolnak ezen kibocsátás oly pénzjegyeiért, melyek 1918. június 15-én a volt osztrák-magyar Monarchia területén kívül voltak, Ide tartoznak minden más kizárásával: 1. az utódállamok által a volt Monarchián kívül eső területükön összegyűjtött és a 4. pont szerint a jóvátételi Bizottságnak átadott pénzjegyek; 2 valamely más állam által összegyűjtött és az alábbi melléklet szerint a bank felszámoló biztosainak bemutatott pénzjegyek.

12. Az 1918. október 27-ig bezárólag kiadott minden egyéb pénzjegy tulajdonosainak semmi joguk sincsen sem a volt vagy a jelenlegi osztrák és magyar Kormányok által pénzjegyfedezetül letétbe helyezett címletekre, sem egyáltalán a bank cselekvő vagyonára. Azok a címletek, melyek a 10. és 11. pontok rendelkezései szerint sem meg nem semmisítették, sem nem értékesítették, meg lesznek semmisítve.

13. A jelenlegi Ausztria és Magyarország saját részeikre vonatkozólag, minden más ország kizárásával, vállalják a szavatosságot a volt, vagy a mostani osztrák és magyar Kormányok által a banknál pénzjegyfedezet gyanánt letétbe helyezett címletekért, amennyiben ezek nem lettek megsemmisítve.

14. Az osztrák-magyar bankjegyek tulajdonosainak olyan veszteségekért, melyeket a bank felszámolása alkalmával netalán szenvednek, semmilyen igényük nincsen a jelenlegi Ausztria és Magyarország kormányaival vagy más akármely kormánnyal szemben.

15. Az esetre, ha a jelen Szerződés alkalmazása az aláírás időpontja miatt akadályokba ütköznék, a jóvátételi Bizottságnak joga van a jelen Szerződésben megállapított határidők módosítására.

Melléklet.

1. §.

Az osztrák-magyar bank valamennyi, a 189. cikk értelmében a forgalomból kivont pénzjegyeinek átadása alkalmával az illető kormányok kötelesek a jóvátételi Bizottságnak a keresztülvitt konverziók természetére és összegére vonatkozó összes iratokat is átadni.

2. §.

Ez iratok átvizsgálása után a jóvátételi Bizottság a nevezett kormányoknak igazolványokat fog átadni, melyek külön tüntetik fel azon pénzjegyek összegét, melyeket

a) a volt osztrák-magyar Monarchia határain belül annak 1914. július 28-iki állapota szerint

b) valahol máshol konvertáltak.

Ezekkel az igazolványokkal a tulajdonosok a bank felszámolási biztosainál érvényesíthetik azokat a jogokat, melyek az ilyképpen becserélt pénzjegyeket a bank cselekvő vagyonának szétosztásánál megilletik.

3. §.

A bank felszámolásának befejezése után a jóvátételi Bizottság az így bevont pénzjegyeket megsemmisíti.

4. §.

Az 1918. október 27-ig bezárólag kiadott pénzjegyek csak annyiban adnak jogot a bank cselekvő vagyonára, amennyiben azokat annak az országnak a kormánya mutatja be, melyben találtnak.

Jegyzet. Az Osztrák-Magyar bank vagyonát a J. B. osztja fel. Erre a vagyonra igényt tarthatnak:

a., azok az államok, melyek Ausztria-Mgból területet kaptak és az osztrák-magyar bank bankjegyeit beváltották vagy lebélyegezték;

b., azok az államok, melyek nem kaptak Ausztria-Magyarország területéből, de területükön vannak az O. M. banknak bankjagyei;

c., azok az államok vagy magánosok, akik az O. M. bank által 1918. okt. 27.-e után kibocsátott bankjegyek birtokában vannak. Ez utóbbiak azonban csak azokból a címletekből igényelhetnek kielégítést, melyeket az osztrák vagy magyar kormány az O. M. banknál letett egyenesen ezen 1918. okt. 27. után kibocsátott bankjegyek fedezésére. A bank egyéb vagyonából kielégítést nem kaphatnak.

A mi már most az a., és b., pontot illeti, a következőket kell megjegyezni:

Csakis olyan bankjegyebről van szó, melyek 1918. okt. 27. előtt bocsátattak ki. Ezek alapján a bank va-

gyonából kielégítést csakis maguk az államok, melyek területén a bankjegyek el voltak helyezve, követelhetnek ellenban a magánosok nem. Az eldugott bankjegyeket tehát nem lehet az O. M. bank ellen érvényesíteni. Minthogy a banknak számbavehető aranyfedezete nincs, egyik államnak sem lesz érdeke, hogy a beváltás elől elrejtett bankjegyeket utólag beváltssa, mert az így vállalt kötejezettségért alig kap ellenértéket. Más kérdés persze, hogy az illető állam pénzügyi politikája nem kívánja-e meg, hogy polgáraiért ily irányu áldozatot hozzon.

Az O. M. bank vagyona arra szolgál, hogy az a., és b., pontban említett államok által a J. B. útján bemutatandó bankjegyek abból beváltassanak. Ez a vagyon két kategóriára oszlik (a c., pontról nem beszélve többé):

1., azok a cimletek, melyeket az osztrák-magyar kormányok a banknak átadtak a végből, hogy a banknak ellenértéket adjanak az általa kiadott bankjegyek fejében.

2., a bank egyéb vagyona (ingatlanok, követelések, értéktárgyak, váltók stb. stb.)

A bank által kihocsátott bankjegyeket bemutató azon államok, melyek az a) alá esnek, az 1. alatti vagyonból a következő bekezdésben említett kivétellel nem követelhetnek kielégítést, hanem csak a 2. alattiból. Ennélfogva az 1. alatti cimletek megsemmisíttetnek oly összeg erejéig, a mennyit az osztrák-magyar monarchiából területet kapott államok az osztrák-magyar bank bankjegyeiből konvertáltak. Megsemmisíttetnek az új Mgban és az új Ausztriában elhelyezve volt bankjegyek összegének megfelelő cimletek is.

A megsemmisítés után megmaradó cimletek azon bankjegyek fedezetéül fognak szolgálni, melyek 1919. június 15-én a volt osztrák-magyar monarchia területén kívül el voltak helyezve. Tehát Románia pl. ezen cimletekből kielégítést követelhet azon bankjegyek erejéig, melyek az említett időben a régi királyság területén voltak.

Ezen megmaradó cimletek beváltásáért azonban egyedül Ausztria és Mg — mindegyik a saját részéért — felelős.

A kik az O. M. bank bankjegyein vesztek, senkitől sem kérhetnek kártalanítást.

190. cikk.

A volt osztrák-magyar Monarchia váltópénzének saját területén levő állaga tekintetében azon államok mindegyike, amelyekre a volt osztrák-magyar Monarchia valamely területe átruháztatott vagy amelyek ezen monarchia feldarabolásából keletkeztek, Magyarországot beleértve, teljes intézkedési szabadsággal bír.

Ezek az államok semmiesetre sem emelhetnek semmilyen igényeket sem a náluk lévő váltópénz miatt más államok ellen, sem saját javukra, sem állampolgáraik (ressortissants) javára.

191. cikk.

Azok az államok, melyekre a volt osztrák-magyar Monarchiából valamely terület átruháztatott vagy amelyek a Monarchia feldarabolásából keletkeztek, megszerzik az összes jogokat és tulajdonokat, mely az egykori, vagy jelenlegi magyar Kormányt megillették és területükön találtatnak.

Jelen cikk értelmében a volt vagy jelenlegi magyar Kormány javainak és birtokainak tekintendők a volt magyar Királyság javai, ezen Királyság érdekei, az osztrák-magyar Monarchia közös vagyonából, a volt osztrák-magyar uralkodó család valamennyi koronajava és vagyonja.

A volt vagy mostani magyar kormánynak saját területén kívül lévő javaira és tulajdonaira azonban ezek az államok semmilyen igényt sem támaszthatnak.

A jóvátételi Bizottság meghatározza a különböző államok részéről, Magyarországot kivéve, megszerzett javak és tulajdonok értékét; ezen értékekkel az átvevő állam megterhelhetik, ezek Magyarország jóvátételi számláján javára iratnak. Az ilyképen szerzett közvagyon értékéből a jóvátételi Bizottság egy további összeget hoz levonásba, mely megfelel annak a hozzájárulásnak, melyet ezen birtokért tartományok, községek, vagy más önkormányzatu helyi hatóságok pénzben, földben vagy anyagban közvetlenül fizettek.

A 186. cikkben a biztosított adósságról szóló határozmányoknak megfelelőleg és azok épségben tartása mellett azon esetben, ha egy állam a jelen cikk szerint mint átvevő szerepel, az előző bekezdés szerint Magyarország javára irt és az illető állam terhére könyvelt

értékösszegből levonásba hozatik a volt magyar Kormány nem biztosított adósságának az a része, mely a jóvátételi Bizottság becslése szerint a szerzett birtokon és tulajdonon eszközölt beruházásoknak megfelel.

A jóvátételi Bizottság a levonás magasságának megállapításánál oly elveket fog alkalmazni, melyeket méltányosaknak fog tartani.

A volt vagy jelenlegi magyar Kormány java és tulajdona alatt a bármily néven nevezendő boszniai és hercegovinai ingatlanok részlettulajdona is számítandó, melyért a volt osztrák magyar Monarchia kormánya az 1909. február 26-i egyezmény 5. cikke szerint az ottomán kormánynak 2,500.000 török fontot fizetett. Ez a részlettulajdon arányos lesz a volt magyar Királyság által a megjelölt fizetéshez történt hozzájárulással. Ezen résznek a jóvátételi Bizottság által felbecsült értéke a magyar Kormánynak a jóvátételi számlán javára irandó:

A fenti határozmányoktól eltérően fizetés nélkül átruházandók:

1. Az egykori osztrák-magyar Monarchia tartományainak, községeinek és más autonóm helyi hatóságainak javai és tulajdonai, valamint a Boszniában és Hercegovinában levő oly javak és tulajdonok, melyek nem voltak a volt osztrák magyar Monarchiáé.

2. A volt osztrák-magyar Monarchia tulajdonát képező iskolák és kórházak.

Ezenkívül a jóvátételi Bizottság jóváhagyásával az első bekezdésben megjelölt államok, amelyek területeket nyertek, megszerezhetnek fizetés nélkül minden ingatlant vagy minden egyéb az illető területen fekvő javakat, melyek korábban a cseh, horvát-szlavon-dalmáciai királyságok vagy Bosznia és Hercegovina vagy a ragusai vagy velencei köztársaságok, vagy a trienti vagy brixeni hercegpüspökségek tulajdonát képezték és amelyek értéke főleg a hozzájuk fűződő történeti emlékből áll.

Jegyzet. Lásd a bevezetést a IX. Rész elején.

192. cikk.

Magyarország a maga részéről lemond minden képviselőletről vagy részvételtől, mely neki vagy állampolgárainak (ressortissants) bármilyen szerződések, egyez-

mények, vagy megállapodások által bizottságok, ügynökségek és állami bankok igazgatásában és ellenőrzésében, valamint minden egyéb nemzetközi, pénzügyi és gazdasági ellenőrző vagy igazgatási intézményekben biztosítva volt, amennyiben ezek bármely szövetséges és társult államban, Németországban, Ausztriában, Bulgáriában vagy Törökországban vagy a nevezett államok birtokain és tartományaiban és a volt orosz császári Birodalomban működnek.

193. c kk.

1. Magyarország kötelezi magát, hogy az Ausztriával kötött békeszerződés életbeléptétől egy hónap alatt átruházza azt az összeget, amely az ottomán államadósság igazgatótanácsa nevében aranyban volt letéve az osztrák-magyar Banknál a török Kormány első papírpénzkibocsátásának fedezésére.

2. Magyarország a maga részéről lemond mindazokról az előnyökről, melyek a bukaresti, a breszt-litovski és az ezeket kiegészítő Szerződésekből erednek, anélkül azonban, hogy ez a jelen szerződés X. Részének (gazdasági határozmányok) 227. cikkét érintené.

Kötelezi magát, hogy minden fizetési eszközt, készpénzt, értékeket, értékesíthető kereskedelmi papírt (instrumentele negotiable) vagy terméket, melyeket az előbb említett Szerződések alapján kapott, akár Romániára, akár a szövetséges és társult Hatalmakra megfelelő módon átruházza.

3. A jelen pont határozmányai alapján fizetendő készpénz összegek és a szolgáltatandó vagy átadandó mindennemű fizetési eszközök, értékek és termékek a szövetséges és társult nagyhatalmak részéről az általuk később hozandó határozatok szerint fognak felhasználtatni.

4. Magyarország kötelezi magát, hogy elismeri az 1919. június 28-án Versaillesben a szövetséges és társult Hatalmak és Németország között megkötött Békeszerződés 259. cikkének 5. bekezdésében kikötött arany átruházásokat, valamint az ugyanazon Szerződés 261. cikkében megjelölt követelés átruházását.

194. cikk.

Nem érintve azokat a joglemondásokat, melyeket Magyarország a jelen Szerződés egyéb határozmányai

alapján saját vagy állampolgárainak (ressortissants) jogaira nézve tett, a jóvátételi Bizottság a jelen Szerződés életbeléptétől számított egy éven belül követelheti, hogy Magyarország megszerezze a saját állampolgárainak (ressortissants) minden jogát vagy érdekét minden oly közérdekű vállalatban, vagy engedélyezésben (koncesszió), mely Oroszországban, Törökországban Németországban, Ausztriában vagy Bulgáriában vagy ezen Államok birtokaiban és tartományaiban vagy olyan területen áll fenn, mely terület előbb Magyarországhoz vagy szövetségeseihez tartozott és Magyarország vagy szövetségesei által átengedendő vagy a szövetséges és társult Hatalmakkal kötött valamely szerződés alapján, megbízott által kormányozandó. Másrészt Magyarország köteles a felszólítás napjától számított hat hónapon belül ezen jogok és érdekek összeségét, valamint minden hasonló jogot és érdeket, mely netalán az egykori vagy jelenlegi magyar Kormányt megilletik, a jóvátételi bizottságra átruházni.

Magyarország magára vállalja az ily módon károsult (deposszedált) állampolgárai (ressortissants) kártalanítását és a jóvátételi Bizottság jóvátételek címén Magyarország javára írja azokat az összegeket, amelyek az átruházott jogok és érdekek értékének megfelelnek. Ezt az értéket a jóvátételi Bizottság fogja megállapítani. Magyarország a jelen szerződés életbeléptétől számított hat hónapon belül tartozik a megszerzett, esetleges vagy még nem gyakorolt jogok és érdekek jegyzékét átadni a jóvátételi Bizottságnak és úgy a maga, valamint állampolgárai (ressortissants) nevében lemond a szövetséges és társult Hatalmak javára minden fentemlített jogról és érdekről, még ha a fentemlített jegyzékből ki is maradtak volna.

195. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a német, osztrák, bolgár vagy török Kormányt semmikép sem fogja megakadályozni abban, hogy a német, osztrák, bolgár vagy török állampolgároknak (ressortissants) bármely magyar közérdekű vállalatnál vagy engedélynél (koncesszió) fennálló jogait és érdekeit megszerezze, melyek a jóvátételi Bizottság által a szövetséges és társult Hatalmak és a német, osztrák, bolgár vagy török Kormány között kötött Békészerződés, Szerződések vagy kiegészítő megállapodások alapján vétetnek igénybe.

196. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a szövetséges és társult Hatalmakra átruházza a jóvátételre vonatkozó mindazon követeléseit vagy jogait, melyek a volt vagy jelenlegi magyar kormányt Németországgal, Ausztriával, Bulgáriával vagy Törökországgal szemben megilletik és különösen a jóvátételre vonatkozó azon összes követeléseket vagy jogokat, melyek az 1914. július 28. tól, a jelenlegi Szerződés életbeléptéig vállalt kötelezettségek teljesítéséből származnak vagy származni fognak.

A vonatkozó ezen követelések vagy jogok értékét a jóvátételi Bizottság fogja megállapítani és Magyarországnak a jóvátételből származó tartozások számláján javára fogja írni.

197. cikk.

Amennyiben a jelen Szerződés vagy a kiegészítő szerződések és megállapodások ellenkező rendelkezést nem tartalmaznak, minden a jelenlegi szerződés alapján osztrák-magyar aranykoronában megállapított készpénzfizetés a hitelező választása szerint vagy Londonban font sterlingben vagy New-Yorkban az Amerikai Egyesült Államok aranydollárjában vagy Párisban aranyfrankban vagy Rómában aranylírában fizetendő.

A jelen cikk végrehajtásánál a fenti aranyérmek mindegyike az 1914. január 1-én törvényesen megállapított súlynak és finomságnak kell, hogy megfeleljen.

198. cikk.

Mindazon pénzügyi megegyezések, melyek a volt osztrák-magyar Monarchia feldarabolása és az államadóságok és a pénzrendszer újjászervezése következtében az előbbi cikkekben felsorolt határozatok alapján szükségessé válnak, a különböző érdekelt Kormányok egyetértésével úgy szabályoztatnak, hogy minden félnek a lehető legjobb és legméltányosabb elbánás biztosítva lesz. Ezen megegyezések többek között a bankokat, biztosító-társaságokat, takarékpénztárakat, postatakarékpénztárakat, földhitelintézeteket, jelzálogintézeteket és minden más hasonló intézetet illetik, amelyek a volt osztrák-magyar Monarchia területén működnek. Abban az esetben, ha az említett Kormányok ezen pénzügyi kérdésekre vonatkozólag megegyezésre nem tudnának jutni, vagy az egyik

kormány azon a nézeten volna, hogy állampolgárai méltánytalan bánásmódnak vannak kitéve, a jóvátételi Bizottság az egyik érdekelt Kormány kérésére egy vagy több választott bírót fog kinevezni, akiknek döntése ellen nem lesz felelősség.

199. cikk.

A volt magyar Királyság polgári vagy katonai nyugdíjasai, akiről elismertetett, hogy a jelenlegi Szerződés alapján valamely más állam állampolgárai lettek, nyugdíjuk címén semmiféle igényt nem támaszthatnak a magyar kormánnyal szemben.

Jegyzet. Lásd a 61. és köv. cikkeket.

X. RÉSZ.

Gazdasági határozmányok.

A rész tartalma.

Jegyzet. I. *Kereskedelmi viszonyok.* Magyarország az E. államoknak a legnagyobb kedvezménye bizonyítja a be- és kivitelnél, minden chicane kizárásával. Minden más államnak adott kedvezmény ipsa facto kiterjed az E. államokra is. Kivétetik Ausztria és Csehszlovákország, melyek öt éven át külön kedvezményeket kaphatnak M.-tól. Egyelőre a békeidőbeli vámokat sem emelheti M. Külön rendelkezések vannak a szénre és a lignitre. Külön rendelkezések vannak az Ausztria és M. közti viszonyra is. A kedvezmények kiterjednek az E. államok polgárai által M.-on létesítendő iparvállalatokra is. — M. köteles bizonyos nemzetközi szerződéseket fenntartani.

II. *A tartozások,* de csupán a *készpénztartozások* kifizetésének ügye kényszerítő módon szabályoztatik. E szerint ha m. honos más honosnak vagy más honos magyar honosnak tartozik, a helyzet a következő:

1. Azok a készpénztartozások vannak csak szabályozva, melyek a háboru előtt jártak le, vagy már a háboru alatt jártak is le, de oly ügyletből származnak, melynek teljes vagy részleges lebonyolítását a háboru

megakasztotta; továbbá az állampapírok után járó tőkebevéltási összegek és kamatok, ha azok a háboru előtt vagy alatt váltak esedékessé és azoknak az ellenséges vagy semleges állampolgárok részére való kifizetése a háboru alatt nem volt felfüggesztve.

2. Az ilyen tartozásokat magánuton nem szabad kifizetni, hanem csakis a felállítandó vizsgáló és kiegyenlítő hivatalok (VH) útján.

3. Minden állam felelős az ily tartozásokért, kivéve ha az adós már a háboru előtt bejelentette fizetési képességét vagy ha az összeggel oly társaság tartozott, melyek a háboru alatt felszámoltak.

4. A követelést az idegen hitelező a saját országbeli VH-nál jelenti be, bemutatván az arról szóló okiratokat (pl. kötelezvényt) is. Erre ez a VH. a magyar VH-lal közli az adatokat, mire a magyar VH. felhívja a magyar adóst, hogy nyilatkozzék, elismeri-e a tartozást. Ha elismeri vagy a magyar VH. három hónap alatt nem nyilatkozik, az idegen VH. kifizeti a hitelező követelését, megterhelve azzal a magyar VH-t (vagyis a magyar államot). Ha az adós a követelést nem ismeri el, a követelést perelni kell.

5. A tartozást leiben kell kifizetni háboru előtti árfolyamon, hacsak a kötelezvény kifejezetten más árfolyamot nem állapít meg.

6. *Mindezen rendelkezések azonban nem terjednek ki a volt magyar honosokra, kik csak a békeszerződés által lettek román honosok (l. 254. cikk). Másokra is csak akkor a katonaság, ha Románia a ratifikálástól számított egy hónap alatt kijelenti, hogy azokhoz hozzájárul. Ha ez nem történik meg, a hitelező csak magánuton érvényesítheti követelését.*

III. A javak, jogok és érdekek. Ezekre vonatkozólag vannak:

1., általános rendelkezések,

2., külön rendelkezések azon volt magyar állampolgárok tekintetében, a kik a területátengedés következtében román, cseh, jugoszláv vagy osztrák állampolgárokká lettek.

1. *Általános rendelkezések.* Az E. államok honosainak javaira vonatkozó és még végre nem hajtott háborus rendszabályok (pl. ezen javak likvidálása) azonnal megállítandók, a mennyiben pedig e rendszabályok

végrehajtottak, M. kártalanítást fizet. Viszont az E. államok a magyar állampolgároknak az ő területükön levő javait likvidálhatják. Az ebből befolyó összegek fedezetül szolgálnak az E. honosok kárigényeire. Saját honosait M. köteles kártalanítani.

Az ellenséges honosok között a háboru előtt kötött szerződések — az alább felsoroltak kivételével — az ellenségeskedés megkezdésétől kezdődő hatálylyal semmisek, hacsak valamely E. állam közérdekből azok fenntartását nem kéri. Kivételnek azok a szerződések, melyeket volt (de a területátengedés következtében E. honosokká lett) magyar állampolgárok olyan egyénekkel kötöttek, kik továbbra is magyar állampolgárok maradtak; kivételnek továbbá az ellenséges honosok között kötött oly szerződések, melyeket valamelyik hadviselő állam megengedett. Mindezek érvényben maradnak. Érvényben maradnak továbbá a 234—238. cikkekhez tartozó melléklet 2. § ában felsorolt szerződések, továbbá egyes tőzsdei, zálogadási és biztosítási ügyletek is, valamint egyes keresk. papirokból folyó követelések. A háboru alatt lejárt határidők vagy formalitások (óvás stb.) elmulasztása a követelés érvényesítését nem gátolja; az elévülés nem áll be. Egyes vitás kérdésekben vegyes választott bíróság dönt.

Az ipari tulajdon visszaállíttatik (l. a részleteket a 245. cikk után).

2. *Különös rendelkezések.* Ezek a fent III. 2. alatt említett volt magyar állampolgárookra vonatkoznak. Nevezzük őket a rövidség kedvéért új román honosoknak, Erdélyt, Bánátot, stb. pedig új román területnek.

Az új román honosok megtartják M.-on összes ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogaikat a területváltozáskor fennálló magyar törvények szerint magyar területen levő javaik, jogaik és érdekeik birtokába azonnal visszahelyeztetnek és a 1918. nov. 3. óta a tőkére kivetett adók visszatérítendőik, leibén, a 254. cikk szerinti árfolyamon.

A magyar honosoknak az új román területen levő javai nem likvidálhatók, kivéve persze a magyar állam javakat.

Új román honosoknak magyar honosokkal szemben (vagy viszont) fennálló tartozásai leiben fizetendő 1918 nov. 1.-i árfolyammal.

I. RÉSZLET.

Kereskedelmi összeköttetések.

I. Fejezet.

Vámszabályok, vám díjtételek és vám-
korlátozások.

200. cikk.

Magyarország kötelezettségét vállal arra, hogy a szövetséges és társult államok bármelyikének áruait, nyers terményeit vagy gyártmányait bárholnan érkeztek legyen is, a Magyarországra való bevitel alkalmával nem fogja más vagy nagyobb vám díjtételekkel, vagy terhekkel sújtani, beleértve a belföldön kirótt adókat, mint bármelyik említett vagy bármely más idegen államnak azonos áruait, nyers terményeit, vagy gyártmányait.

Magyarország semmi oly tilalmat vagy korlátozást sem fog fenntartani vagy életbeléptetni a szövetséges és társult államok bármelyikének területén termelt vagy gyártott, bárholnan érkező áruk Magyarországra való bevitelére, amely nem terjedne ki egyformán ezen államok bármelyikében vagy bármely más idegen országban termelt vagy gyártott hasonló árukra, nyers-terményekre, vagy gyártmányokra is.

201. cikk.

Magyarország kötelezettségét vállal továbbá arra, hogy a bevittelt illető ügykezelésben a szövetséges és társult államok egyikének kereskedelmét sem fogja érne hátrányos megkülönböztetés, szemben bármely más ilyen állammal vagy bármely más idegen országgal; nem fogja érne közvetett eszközök alkalmazása útján sem, mint amilyenek a vámszabályzatok vagy elvámolási eljárásokból, hitelesítési vagy vegyelemzési módszerekből, a vám díjtételek fizetési módzataiból, az osztályozási módszerek vagy tarifák értelmezéséből, vagy egyedáruságok gyakorlásából származhatnak.

202. cikk.

Mindenben, ami a kivittelt illeti, Magyarország kötelezettségét vállal arra, hogy Magyarországról a szövet-

séges és társult államok bármelyikének területére kivitt árukat, nyersterményeket, vagy ipari gyártmányokat nem fogja más vagy nagyobb vámdíjtételekkel vagy terhekkel sújtani, a belföldön kirótt adókat is ideértve, mint aminők ezen államok bármelyikébe vagy bármely más idegen országba kivitt hasonló árukat terhelnek.

Magyarország semmi olyan tilalmat, vagy korlátozást sem fog fenntartani a területéről a szövetséges és társult államok bármelyikébe küldött áruk kivitelére, amely nem terjedne ki egyformán ezen államok bármelyikébe vagy bármely más idegen országba küldött hasonló árukra, nyersterményekre, vagy ipari gyártmányokra is.

203. cikk.

Minden kedvezmény, mentesség vagy kiváltság, melyet Magyarország az áruk bevitele, kivitele vagy átvitele tekintetében bármely szövetséges és társult államnak vagy bármely idegen országnak nyújtana, egyidejűleg és felélenlül, kérelem és ellenszolgáltatás nélkül, ki fog terjedni valamennyi szövetséges és társult államra.

204. cikk.

Ellentétben a XII. rész (Kikötők, víziutak és vasutak) 260. cikkének rendelkezéseivel, az oly kikötőkön áthaladó áruk, amelyek a háboru előtt a volt osztrák-magyar Monarchia területén feküdtek, a jelen Szerződés életbeléptetl számítandó 3 éven át a Magyarországra való bevitel tekintetében oly vámdíjmérsékléseket fognak élvezni, amelyek megfelelő arányban állanak azokkal, melyek a 1906. évi osztrák-magyar vámtarifa értelmében alkalmaztattak az illető árukra a jelzett kikötőkön át való bevitelre nézve.

205. cikk

Habár a 200—203. cikkek határozmányai fenn is állanak, a szövetséges és társult Hatalmak megegyeznek abban, hogy nem fognak e határozmányokra hivatkozni oly külön megegyezésekből kifolyó előnyöknek a maguk számára való biztosítására, melyeket esetleg a magyar kormány az osztrák kormánnyal, vagy a cseh-szlovák állammal kötne meg oly a megegyezések-

ben részletezendő nyers vagy ipari termények különös vámhatósági kezelésére nézve, melyek ezen országokból erednek és onnan jönnek, feltéve, hogy a jelzett meg-egyezőések időtartama nem lépi túl az öt esztendőt a jelen Szerződés életbeléptétől számítva.

206. cikk.

A jelen Szerződés életbeléptétől számított első hat hónapon keresztül a Magyarország által a szövetséges és társult államokból oda irányuló bevitelre kivetett vámdíj ételek nem lehetnek magasabbak a volt osztrák-magyar Monarchiának 1914. július 28-án érvényben volt legkedvezőbb beviteli vámdíjtételeinél.

Az első hat hónap lejártával ez a rendelkezés további 30 hónapig érvényben fog maradni kizárólag friss és szárított gyümölcs, zöld főzelék, faolaj, tojás, sertés és hentesárúk és élő baromfi bevitelére nézve, amennyiben e termények a mondott időpontban (1914. július 28.) a szövetséges vagy társult hatalmakkal kötött szerződésekben megállapított szerződéses vámdíjtételeket élveztek.

207. cikk.

1. A Cseh Szlovák állam, Lengyelország és Magyarország külön megegyezéseket rogna egymással kötni szénnek, a lignitet is ideértve, élelmiszereknek és nyersanyagoknak kölcsönös szállítására vonatkozólag.

2. Addig is, míg a megegyezések létrejönnek, de semmiesetbe sem a jelen Szerződés életbeléptétől számított öt esztendőn túl, a Cseh-Szlovák állam és Lengyelország kötelezettséget vállálnak az iránt, hogy a Magyarországra irányáló szén és lignit kivitelét semmi- nemű kiviteli vámmal vagy egyéb korlátozással sem fogják terhelni, ogy mennyiség erejéig, melyet az érdekelt államok közt való megegyezés hiányában a jóvátételi Bizottság fog megállapítani. Ezen mennyiség megállapításában a jóvátételi Bizottság figyelembe fog venni minden körülményt, ideértve azon szén és lignit mennyiségeket, melyek a háboru előtt szállítottak egyrészt a mostani magyar terület, másrészt Szilézia és a volt osztrák birodalom azon területei között, melyek a jelen szerződés értelmében a Cseh-Szlovák államhoz csatoltak, valamint az ezen országokban most kivitel cél-

jára rendelkezésre álló mennyiségeket is. Magyarország viszont a Cseh-Szlovák államnak és Lengyelországnak az 1. bekezdésben említett lignitet, élelmiszert és nyersanyagokat fogja szállítani, a jóvátételi Bizottság határozatai szerint.

3. A Cseh-Szlovák állam és Lengyelország továbbá kötelezettséget vállalnak arra, hogy ugyanezen időszakban meg fogják tenni a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szén és lignit magyarországi vásárlók rendelkezésére álljon ép oly kedvező feltételek alatt, mint amilyenek alatt hasonló termények és hasonló viszonyok közt Cseh-Szlovák állambeli, illetve lengyelországi vagy bármely más országbeli vevőknek eladottnak.

4. A 2. és 3. bekezdés határozmányai, amelyek megtiltják kiviteli vámok vagy korlátozások alkalmazását és megállapítják az eladás feltételeit, alkalmazást fognak nyerni a Magyarország részéről Lengyelország, illetve a Cseh-Szlovák állam számára szállított lignitre nézve is.

5. A fenti határozmányok bármelyikének végrehajtását vagy értelmezését illetőleg felmerülő nézeteltérés esetén a jóvátételi Bizottság dönt.

6. Avégből, hogy Lengyelország, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén állam, a Cseh-Szlovák állam, Magyarország és Ausztria kölcsönösen segítségére lehessenek egymásnak azon termékek tekintetében, melyek eddig elé ezen államok területei között kicseréltek (échange) és ezen területek termelésére vagy kereskedelmére nélkülözhetetlenek, ezen államok egyike vagy másika a jelen szerződés életbeléptétől számított 6 hónapon belül tárgyalásokat fog indítani, hogy a többi államok egyikével a jelen szerződés, nevezetesen a 200—205. cikkek rendelkezései értelmében, külön megegyezéseket létesíthessen.

Ennek a határidőnek lejárla után az az állam, amely sikertelenül fáradozott ily megegyezés létrehozásán, a Jóvátételi Bizottságtól kérheti a megegyezés létrejöttének szorgalmazását.

208. cikk.

1. Magyarország és Ausztria külön megegyezéseket fognak kötni egymással élelmiszerek, nyersanyagok és iparcikkek kölcsönös szállítására vonatkozólag.

2. Addig is, míg e megegyezések létrejönnek, de semmiesetre sem a jelen szerződés életbeléptétől

számított öt esztendőn túl, Magyarország kötelezettséget vállal az iránt, hogy az Ausztriába irányuló Magyarországon termelt mindennemű élelmiszer kivitelét semminemű kiviteli vámmal vagy egyéb korlátozással sem fogja terhelni oly mennyiség erejéig, melyet az érdekelt államok közt való megegyezés hiányában, a jóvátételi Bizottság fog megállapítani. Ezen mennyiség megállapításában a jóvátételi Bizottság minden körülményt figyelembe fog venni, különösen a két érdekelt ország termelését és fogyasztási szükségleteit. Ausztria viszont Magyarországnak az 1. bekezdésben említett nyersanyagokat és iparcikket fogja szállítani, a jóvátételi Bizottság határozatai szerint.

3. Magyarország továbbá kötelezettséget vállal arra, hogy ugyanezen időszakban meg fogja tenni a szükséges lépéseket annak biztosítására, hogy minden ilyennemű termény ausztriai vásárlók számára rendelkezésre álljon ép oly kedvező feltételek alatt, mint amilyenek alatt hasonló termények hasonló viszonyok közt magyarországi vagy bármely más országbeli vásárlóknak eladatnak.

4. A fenti határozmányok bármelyikének végrehajtását vagy értelmezését illetőleg felmerülő nézeteltérés esetén a jóvátételi Bizottság dönt.

II. Fejezet.

Hajózás.

209. cikk.

A Magas Szerződő Felek megegyeznek abban, hogy el fogják ismerni bármelyik tengerpartot nélkülöző szerződő fél hajóinak lobogóját, ha azok az ő területükön fekvő valamely megállapított helyen lajtsromozva vannak; az illető hely a hajók lajtsromozási kikötője lesz.

III. Fejezet.

Tisztességtelen verseny.

210. cikk.

1. Magyarország kötelezettséget vállal arra nézve, hogy életbe fog léptetni minden törvényhozási és

közigazgatási intézkedést, mely a szövetséges és társult Hatalmak bármelyikéből származó nyersterményeket vagy gyártmányokat a kereskedelmi ügyletekben a tisztességtelen verseny minden nemétől megvédi.

Magyarország kötelezettséget vállal arra nézve, hogy megtiltja és lefoglalás vagy más megfelelő szankció útján elfojtja a maga területén mindazon áruknak bevitelét, kivitelét, gyártását, forgalmát, eladását vagy áruba bocsájtását amelyek magukon, belső vagy külső csomagolásukon bárminő, az áruk eredetét, nemét, természetét vagy sajátos minőségét illetőleg közvetlenül vagy közvetve félrevezetésre alkalmas jelzéseket, neveket, felírásokat vagy bárminő ily jelet viselnek.

2. Magyarország kötelezi magát azzal a feltétellel, hogy e tekintelben neki viszonyosság nyújtatik, hogy alkalmazkodik mindazon törvényekhez, valamint közigazgatási vagy bírósági döntésekhez, melyek bármely szövetséges vagy társult Államban érvényben levő és Magyarországgal az illetékes hatóságok útján közölt ily törvények alapján hoztak és a melyek meghatározzák vagy szabályozzák a helyi elnevezések jogát az oly borokra vagy szeszes italokra nézve, a melyeket abban az országban állítottak elő, a hol az illető hely van, valamint a melyek ily helyi elnevezések használatára vonatkozó feltételeket megállapítják, és az ily törvénnyel, vagy rendelettel ellenkezésben levő helyi megnevezéseket viselő termények vagy cikkek bevitelét, kivitelét, készítését, forgalmát, eladását vagy áruba bocsájtását Magyarország el fogja tiltani és el fogja nyomni a jelen pont 1. bekezdésében előirt eszközökkel.

IV. Fejezet.

A szövetséges és társult Hatalmak polgáraival (ressortissants) való bánásmód.

211. cikk.

Magyarország kötelezi magát:

a) hogy nem veti alá a szövetséges és társult Hatalmak polgárait (ressortissants) a foglalkozások, hivatások, kereskedelem és ipar gyakorlását illetőleg oly tilalmaknak, melyek nem egyformán alkalmaztatnak minden idegenre kivétel nélkül;

b) hogy nem veti alá a szövetséges és társult Hatalmak polgárait (ressortissants) semminemű oly szabálynak vagy korlátozásnak az a) bekezdésben jelzett jogaik tekintetében, melyek közvetlenül, vagy közvetve az említett bekezdés határozmányait érinthetnék vagy a melyek mások vagy kedvezőtlenebbek volnának, mint azok, amelyeket a legnagyobb kedvezményt élvező nemzet alattvalóira alkalmaznak;

c) hogy nem veti alá a szövetséges és társult Hatalmak polgárait, (ressortissants), azok javait, jogait vagy érdekeit, ideértve a társaságokat és egyesületeket, melyekben ezek érdekelve vannak, semmilyen közvetett vagy közvetlen tehernek, adónak vagy illetéknek, amely más vagy nagyobb volna mint az, amely saját polgárait (ressortissants) vagy azok javaira, jogaira vagy érdekeire volna kiróható;

d) hogy nem veti alá a szövetséges és társult Hatalmak polgárait (ressortissants) semminemű korlátozásnak, amely nem lett volna alkalmazható az illető hatalmak polgárait (ressortissants) 1914. július hó 1.-én, kivéve, ha az illető korlátozás egyformán éri saját polgárait (ressortissants) is.

212. cikk.

A szövetséges és társult Hatalmak polgárai (ressortissants) magyar területen személyük, javaik, jogaik és érdekeik állandó védelmét fogják élvezni és szabadon fordulhatnak a bíróságokhoz.

213. cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy elismeri saját polgárai (ressortissants) új állampolgárságát, melyet azok a szövetséges és társult Hatalmak törvényei értelmében és e Hatalmak illetékes hatóságainak döntései alapján megszereztek vagy megfognak szerezni és hogy ezeket az alattvalókat (ressortissants) az új állampolgárságnak e megszerzése alapján feloldja eredeti államukkal szemben minden kötelék alól minden tekintetben.

214. cikk.

A szövetséges és társult hatalmak Magyarország városaiban és kikötőiben főkonzulokat, konzulokat,

alkonzulokat és konzuli ügynököket nevezhetnek ki. Magyarország kötelezi magát, hogy azon főkonzulok, konzulok, alkonzulok és konzuli ügynökök kinevezését, kiknek neveit közölni fogják vele, elismeri és tevékenységük gyakorlásában a rendes szabályok és szokások szerint beleegyeznek.

V. Fejezet.

Általános határozmányok.

215. cikk.

A Magyarországra a fenti I. fejezetben kiszabott kötelezettségek a jelen Szerződés életbelépésének napjától számított öt év múlva megszűnnek hatályosak lenni, amennyiben a szöveg nem rendelkezik másképpen vagy amennyiben a Nemzetek Társaságának Tanácsa legalább tizenkét hónappal e határidő lejártá előtt nem dönt úgy, hogy e kötelezettségek változtatással vagy változtatás nélkül még egy további időszak alatt érvényben maradjanak.

Azonban megeegyzés áll fenn arra nézve, hogy — kivéve azt az esetet, hogy a Nemzetek Társasága másképpen határoz — a Magyarországra a jelen szerződés 200. 201. 202. vagy 203. cikkében kiszabott kötelezettségeket, a jelen szerződés hatályba lépésétől számított három évi határidőn túl egy szövetséges vagy társult Hatalom sem veheti igénybe, hacsak Magyarországnak kölcsönösséget nem biztosít.

A 211. cikk változtatással vagy anélkül, az öt évi időszak lejártá után esetleg hatályban fog maradni, a Nemzetek Társasága Tanácsának többsége határozata szerint, egy oly további időszakra, mely öt évnél hosszabb nem lehet.

216. cikk.

Ha a magyar Kormány nemzetközi kereskedelmet fivlytat, ebből a szempontból nem fog olybbá tekintetni, mint a felségjoggal kapcsolatos jogok, kiváltságok, vagy mentességek birtokosa és nem is fog ezekkel a jogokkal, kiváltságokkal és mentességekkel birni.

II. RÉSZLET.

Allamszerződések.

217. cikk.

Azonnal a jelen Szerződés életbelépte után és az abban foglalt határozatok fenntartásával a volt osztrák-magyar Monarchia által kötött gazdasági és műszaki jellegű többoldalú szerződések, egyezmények, megállapodások közül csupán azok nyernek alkalmazást Magyarország és azok között a szövetséges és társult Hatalmak között, amelyek azokban mint szerződő felek részt vettek, amelyek alább és a következő cikkekben fel vannak sorolva:

1. Az 1884. március 14.-iki, 1886. december 1.-iki, 1887. március 23.-iki egyezmények és az 1887. július 7.-iki záró jegyzőkönyv a tengeralatti kábelek védelméről.

2. Az 1909. október 11.-iki egyezmény a nemzetközi automobilforgalmat illetőleg.

3. Az 1886. május 15.-iki megegyezés az elvámolandó teherkocsik ólomzár alá helyezéséről és az 1907. május 18.-iki jegyzőkönyv.

4. Az 1886. május 15.-iki megegyezés a vasutak műszaki szabványosítására nézve.

5. Az 1890. július 5.-iki egyezmény a vámtarifák közzétételéről és a vámtarifák közzététele céljából szervezendő nemzetközi egyesülésről.

6. Az 1907. április 25.-iki egyezmény a török vámtarifák felemeléséről.

7. 1857. március 14.-iki egyezmény a Sund és Belt tengerszorosokban szedett áthaladási illetékeknek (droits des peage) megváltásáról.

8. Az 1861. június 22.-iki egyezmény az elbai áthaladási illetékek megváltásáról.

9. Az 1863. július 16.-iki egyezmény a Scheldén való áthaladási illetékének megváltásáról.

10. Az 1888. október 29.-iki egyezmény a suezi csatorna szabad használatát biztosító végleges szabályozás megállapítását illetőleg.

11. Az 1910. szeptember 23.-iki egyezmény a tengeren történt összeütközések és a mentés dolgában fennálló szabályok egységesítését illetőleg.

12. Az 1904. december 21.-iki egyezmény a kórházhajóknak a kikötői illetékek és adók alól való mentesítését illetőleg.

13. Az 1906. szeptember 26.-iki egyezmény a nők éjjeli munkájának megszüntetéséről.

14. Az 1904. május 18.-iki és 1910. május 4.-iki egyezmények a leánykereskedelem elfojtásáról.

15. Az 1910. május 4.-iki egyezmény a fajtalan közlemények megszüntetéséről.

16. Az 1903. december 3.-iki egészségügyi egyezmény a megelőző 1892. január 30.-iki, 1893. április 15.-iki, 1894. április 3.-iki és 1897. március 19.-iki egyezményekkel együtt.

17. Az 1875. május 20.-iki egyezmény a méterrendszer egységesítéséről és tökéletesítéséről.

18. Az 1906. november 29.-iki egyezmény erősen ható gyógyszerek előállítására vonatkozó egyöntetű utasításokról.

19. Az 1885. november 16.-iki és 19.-iki egyezmény az egységes hangvilla megállapításáról.

20. Az 1905. június 7.-iki egyezmény a Rómában felállítandó nemzetközi mezőgazdasági intézet ügyében.

21. Az 1881. november 3.-iki és 1889. április 15.-iki egyezmények a phylloxera elleni védőrendszabályokról.

22. Az 1902. március 19.-iki egyezmény a mezőgazdaságban hasznos madarak védelméről.

23. Az 1902. június 12.-iki egyezmény a kis-korúak feletti gyámságról.

218. cikk.

A jelen Szerződés hatálybalépésétől kezdve a Magas Szerződő Felek a következőkben felsorolt egyezményeket és megállapodásokat — a maguk részéről — újból alkalmazni fogják és Magyarország kötelezi magát, hogy a jelen pontban foglalt különös rendelkezésekhez alkalmazkodni fog.

Postai egyezmények:

Az egyetemes postaegyesület által Bécsben 1891 július 4.-én kötött egyezmények és megállapodások.

Az egyetemes postaegyesület által Washingtonban 1897. június 15.-én aláírt egyezmények és megállapodások.

Az egyetemes postaegylet által Rómában 1906. május 26.-án aláírt egyezmények és megállapodások. Táviróegyezmények.

A Szentpétervárott, 1875. július 10/22.-én aláírt Nemzetközi Táviróegyezmények.

A nemzetközi távirókonferencia által 1908. június 11.-én Lissabonban megállapított szabályok és tarifák.

Magyarország kötelezi magát, hogy nem fogja megtagadni hozzájárulását azon az új államok által kötendő különös megegyezésekhez, melyek az egyetemes postaegyletre és a nemzetközi táviróegyletre vonatkozó egyezményekben és megállapodásokban, melyekhez az új államok csatlakoztak vagy csatlakozni fognak, említve vannak.

219. cikk.

A jelen Szerződés hatálybalépésétől kezdődőleg a Magas Szerződő Felek — a maguk részéről — alkalmazni fogják az 1912. július 5.-iki nemzetközi rádió-távirati egyezményt és Magyarország kötelezi magát, hogy alkalmazkodni fog azon ideiglenes szabályokhoz, melyeket vele a szövetséges és társult Hatalmak közölni fognak.

Ha a jelen Szerződés életbelépésétől számított öt éven belül az 1912. május 5.-iki egyezmény pótlására a rádiótávirói forgalom szabályozását illetőleg új egyezmény köttetnék, ez új egyezmény kötelező lesz Magyarországra nézve még abban az esetben is, ha Magyarország vonakodnék akár az egyezmény kidolgozásában résztvenni, akár azt aláírni.

Ez az új egyezmény egyuttal pótolni fogja a fennálló ideiglenes szabályokat.

220. cikk.

Az ipari tulajdon védelméről szóló 1911. június 2.-án Washingtonban módosított 1883. március 20.-iki párisi nemzetközi egyezmény és a gyári és kereskedelmi védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló 1891. április 14.-iki megegyezés a jelen Szerződés életbelépésétől kezdődőleg alkalmazást nyernek oly mértékben, amennyiben e szerződésből származó kivételek és korlátozások által nem érintetnek és módosíthatnak.

221. cikk.

A jelen szerződés életbeléptétől kezdődőleg a Magas Szerződő Felek — a maguk részéről — alkalmazni fogják az 1905. július 17.-iki a polgári perekre vonatkozó hágai egyezményt. Ez a rendelkezés nem vonatkozik Franciaországra, Portugáliára és Romániára.

222. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a jelen Szerződés életbeléptésétől számított 12 hónapon belül az előírt formában hozzájárul az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9.-iki berni nemzetközi egyezményhez, ennek az 1908. november 13.-iki berlini módosításaihoz és a Bernben 1914. március 20.-án aláírt toldalék jegyzőkönyvhöz.

A fentemlített egyezményhez való hozzájárulásának időpontjáig Magyarország kötelezi magát arra, hogy a szövetséges és társult Hatalmak polgárainak (ressortissants) irodalmi és művészeti műveit elismeri és a mondott egyezmények elveinek szellemében való valóságos (effectiv) intézkedésekkel megvédi.

Ezenkívül és függetlenül a fentemlített hozzájárulástól, Magyarország kötelezi magát arra, hogy a szövetséges és társult Hatalmak mindegyike polgárainak (ressortissants) minden irodalmi és művészeti művét továbbra is oly elismerésben és oly védelemben részesíti, amely legalább is az 1914. július 28.-án fennállott mértéket eléri és ugyanazon feltételek mellett.

223. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a következő egyezményekhez hozzájárul:

1. Az 1906. szeptember 26.-iki egyezmény, mely a fehér foszfornak a gyufagyártásban való használatát megszünteti.

2. Az 1913. december 31.-iki egyezmény a kereskedelmi statisztikák egyesítéséről.

224. cikk.

A jelen szerződés általános elveiből vagy különös határozásaiából kiindulva a szövetséges és tár-

sult Hatalmak mindegyike be fogja jelenteni Magyarországnak azon bárminemű kétoldali megegyezéseket, melyek közötté és a volt osztrák-magyar Monarchia között fennállottak és melyek fennállását kívánja.

A jelen pontban említett notifikálás vagy közvetlenül vagy egy más Hatalom közvetítésével fog történni. A bejelentés keltével az illető egyezmény újra életbe lép.

A szövetséges és társult Hatalmak egymásközt kötelezik magukat arra, hogy csak oly egyezményeket fognak alkalmazni Magyarországgal szemben, amelyek a jelen Szerződés határozmányaiával összeegyeztethető.

A notifikálás esetleg fel fogja említeni az említett egyezményeknek mindazon rendelkezéseit, melyek, mivel a jelen Szerződés határozmányaiával ellenkeznek, nem fognak alkalmazhatóknak tekintetni.

Véleményeltérés esetén döntés végett a Nemzetek Társaságához kell fordulni.

A notifikálásra a szövetséges és társult Hatalmaknak hat havi határidő áll rendelkezésükre a jelen szerződés hatálybaléptétől számítva.

Csak azon kétoldali egyezmények lépnek érvénybe a szövetséges és társult Hatalmak és Magyarország közt, amelyek a jelzett bejelentés tárgyát képezték.

A fenti szabályok a jelen Szerződést aláíró bármely szövetséges és társult Hatalom és Magyarország között fennálló minden kétoldali szerződésre vonatkoznak, még azon esetben is, ha az illető szövetséges és társult Hatalom nem volt hadiállapotban Magyarországgal.

225. cikk.

Magyarország ezennel elismeri, hogy mindazon szerződések, egyezmények és megállapodások melyeket Magyarország vagy a volt osztrák-magyar Monarchia Németországgal, Ausztriával, Bulgáriával vagy Törökországgal 1914. aug. 1-e óta a jelen Szerződés életbelépéig kötött, hatálytalanok.

226. cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy a szövetséges és társult Hatalmaknak, valamint azok tisztviselőinek és polgárainak mindazon bárminemű jogok és elő-

nyök élvezetét, melyeket Magyarország vagy a volt osztrák-magyar Monarchia 1914. aug. 1-e előtt kötött szerződések, egyezmények, vagy megállapodások után Németországnak, Ausztriának, Bulgáriának, vagy Törökországnak vagy azok tisztviselőinek és polgárainak (ressortissants) biztosított, mindaddig biztosítja, amíg ezen szerződések, egyezmények és megállapodások érvényben vannak.

A szövetséges és társult Hatalmak fenntartják maguknak a jogot, hogy e jogok és előnyök élvezetét elfogadják vagy nem.

227. cikk.

Magyarország elismeri hogy mindazon szerződések, egyezmények és megállapodások, melyeket Magyarország vagy a volt osztrák-magyar Monarchia 1914. júl. 28. előtt, vagy ezen időpont után a jelen Szerződés életbeléptéig Oroszországgal — vagy bármely állammal vagy kormánnyal, melynek területe azelőtt Oroszországhoz tartozott, — továbbá Romániával megkötött, hatálytalanok.

228. cikk.

Abban az esetben, ha valamely szövetséges vagy társult Hatalom, Oroszország, vagy valamely állam, vagy kormány, melynek területe azelőtt Oroszországhoz tartozott 1914. július 28. óta katonai megszállás után vagy bármely más módon vagy okból kényszerült volna Magyarországnak vagy a volt osztrák-magyar Monarchiának vagy valamely magyar állampolgárnak (ressortissant) engedélyeket, előjogokat vagy bárminő kedvezményeket nyújtani vagy bármely közhatóság által nyújtatni, az ily engedélyek, előjogok és kedvezmények a jelen Szerződés folytán érvénytelenekké válnak.

A jelen érvénytelenítésből esetleg eredő kártérítési vagy egyéb igények nem érvényesíthetők sem a szövetséges vagy társult Hatalmak, sem azon Hatalmak, Államok, Kormányok vagy hatóságok ellen, melyeket a jelen cikk kötelezettségeik alól felold.

229. cikk.

A jelen Szerződés életbeléptétől kezdődőleg Magyarország kötelezi magát arra, hogy a maga részéről a szövetséges és társult Hatalmakat és azok polgárait

(ressortissants) teljes mértékben mindazon bárminemű jogokban és előnyökben, a amelyekben Magyarország vagy a volt osztrák-magyar Monarchia szerződések, egyezmények, vagy megállapodások útján 1914. jul. 28. óta a jelen Szerződés életbeléptéig a nem hadviselő államokat vagy azok polgárait (ressortissants) részesítette, mindaddig részesíteni fogja, ameddig az illető szerződések, egyezmények és megállapodások Magyarországon érvényben vannak.

230. cikk.

A Magas Szerződő Felek közül azok, akik még nem írták alá vagy akik már aláírták, de még nem ratifikálták az 1912. jan. 23-án Hágában megkötött Opium-Egyezményt, megegyeznek abban, hogy a mondott Egyezményt érvénybe léptetik és hogy e végből késedelem nélkül, de mindenesetre a jelen Szerződés életbeléptétől számított 12 hónapon belül, meghozzák a szükséges törvényeket.

Megegyeznek továbbá abban, hogy a jelen Szerződés ratifikációja azon Hatalmakra nézve, amelyek az említett egyezményt még nem ratifikálták, minden tekintetben úgy tekintetik, mint az említett Egyezmény ratifikációja és a Hágában a harmadik Opium-konferencia által 1914-ben a határozatok értelmében felvett külön jegyzőkönyv aláírása.

A francia Köztársaság Kormánya a jelen Szerződés ratifikációinak letétbe helyezéséről felvett jegyzőkönyv hitelesített másolatát meg fogja küldeni Hollandiának és fel fogja szállítani Hollandia kormányát, hogy a mondott hitelesített másolatot fogadja el és úgy vegye letétbe, mintha ez az Opium-egyezmény ratifikációjának letétje és az 1914-i pótló jegyzőkönyv aláírása volna.

III. RÉSZLET.

Tartozások.

231. cikk.

A pénztartozások alább felsorolt fajai, az e) alatti bekezdésben megszabott közzétételtől számított 3 hónapon belül a Magas Szerződő Felek mindegyike által felállítandó vizsgáló és kiegyenlítő hivatalok közvetítésével lesznek rendezendők:

1. A háboru előtt esedékes olyan tartozások, amelyekkel a Szerződő Felek valamelyikének a saját területén lakó polgára (ressortissant) egy ellenséges Hatalom saját területén lakó valamelyik polgárának tartozik;

2. valamelyik Szerződő Félnek saját területén lakó polgára (ressortissant) javára a háboru folyamán lejárt olyan tartozások, amelyek egy ellenséges Hatalomnak saját területén lakó polgárával (ressortissant) kötött olyan ügyletből vagy szerződésből erednek, amelyek teljes vagy részleges végrehajtása a hadiállapot folytán felfüggesztetett;

3. a háboru előtt vagy alatt lejárt és valamelyik Szerződő Fél polgárának (ressortissant) oly értékpapírok után járó kamatok, melyeket egy ellenséges Hatalom bocsátott ki vagy intézett (retras) feltéve, hogy a kamatok fizetését e Hatalom saját polgárai (ressortissants) vagy a semlegesek részére a háboru alatt nem függesztette fel;

4. a háboru előtt vagy alatt visszafizetendő és valamelyik Szerződő Fél állampolgárának oly értékpapírok után járó tőketartozások, amelyeket egy ellenséges Hatalom bocsátott ki, feltéve, hogy az ily tőkeösszegnek kifizetését e Hatalom saját polgárai vagy a semlegesek részére a háboru alatt nem függesztette fel.

A volt osztrák-magyar Monarchia Kormánya által kibocsátott vagy átvállalt értékpapírok után fizetendő kamat vagy tőketartozásokat illetőleg a Magyarország javára irandó vagy általa fizetendő összeg nem haladhatja meg azokat a kamat- és tőketartozásokat, amelyek a jelen szerződés IX. része (Pénzügyi feltételek) és a jóvátételi Bizottság által megállapított elvek szerint Magyarországra esnek.

A IV. cimben és annak mellékletében meghatározott ellenséges javak, jogok és érdekek felszámolásának eredményeként befolyt összegeket a vizsgáló és kiegyenlítő hivatalok az alább a d) alatti bekezdésben megállapított pénznemben és árfolyam szerint fogják elszámolni és azok fölött a fentemlített szakaszban és mellékletében előírt feltételek szerint fognak rendelkezni.

A jelen cikkben említett műveletek az alábbi

elvek szerint és a jelen Cimhez tartozó mellékletnek megfelelően fognak végrehajtani:

a) a Magas Szerződő felek mindegyike a jelen Szerződés életbeléptétől kezdődő hatálylyal meg fogja tiltani az oly tartozásoknak megfizetését, megfizetésének elfogadását, valamint az érdekelt feleknek a mondott tartozások rendezésére vonatkozó minden olyan érintkezését, amely nem a vizsgáló és kiegyenlítő hivatalok útján történik;

b) a Magas Szerződő Felek mindegyike a maga részéről felelős lesz a saját állampolgárai által fizetendő ilyen tartozásokért, kivéve azokat az eseteket, amelyekben az adós a háboru előtt csőd alatt állott, fizetéseképtelen volt, fizetésének beszüntetését bejelentette vagy amelyekben a tartozás oly társaságot kötelezett, amelynek ügyleteit a háboru alatt a háborus kivételes jogszabályok alapján felszámolták;

c) Valamely Magas Szerződő Fél állampolgárának (ressortissant) egy ellenséges Állam polgára (ressortissant) részéről járó összegeket az adós állam vizsgáló és kiegyenlítő hivatalának terhére kell könyvelni és a hitelezőnek a hitelező országának vizsgáló és kiegyenlítő hivatala útján kell kifizetni;

d) A tartozásokat annak a szövetséges vagy társult hatalomnak — ideértve a szövetséges hatalmak gyarmatait és protektorátusait (a brit „dominion“-okat és Indiát) — pénznemében kell kifizetni vagy jóváírni, amely érdekelve van. Ha a tartozás más pénznemben volna fizetendő, akkor az az érdekelt szövetséges vagy társult Hatalom (gyarmat, protektorátus brit dominion vagy India) pénznemében fizetendő, vagy hitelezendő. Az átszámítás a háboru előtti árfolyam szerint történik.

E rendelkezés alkalmazásában a háboru előtti átszámítási árfolyam egyenlőnek veendő azzal az átlagos távirati átutalási árfolyammal, amely az érdekelt szövetséges vagy társult országban, ezen Hatalom és Ausztria-Magyarország közötti háboru kitörését közvetlenül megelőző hónap folyamán érvényben volt.

Ha azon pénznemnek, amelyben a tartozás ki van fejezve, az érdekelt szövetséges vagy társult Hatalom pénznemére való átszámítására szerződésileg egy határozott átszámítási árfolyam van kikötve,

akkor a fenti rendelkezések az átszámítási árfolyamra nézve nem jöhetnek alkalmazásba.

Az új államokra, mint Lengyelországra és a Cseh-Szlovák Államra nézve a tartozások fizetésénél és hitelezésénél alkalmazandó pénznem és átszámítási árfolyam, a VIII. részben meghatározott jóvátételi Bizottság által lesz megállapítandó, hacsak az érdekelt Államok a függőben lévő kérdésekre nézve előzetesen meg nem egyeznek.

e) A jelen cikk és a hozzátartozó melléklet rendelkezései csak azon esetben lesznek alkalmazhatók egyrészt Magyarország és másrészt a szövetséges és társult Hatalmak bármelyike, azok gyarmatai vagy a protektorátusuk alatt álló országok vagy valamely brit dominion vagy India között, ha a jelen Szerződésnek az érdekelt Hatalom által, illetve a dominion vagy India részére történő ratifikációját tartalmazó okirat letétbe helyezésétől számított egy hónapon belül Magyarország megfelelő értesítést kap a kérdéses szövetséges és társult Hatalom vagy dominion vagy India kormányától, az eset körülményeihez képest.

f) Azok a szövetséges és társult Hatalmak, amelyek a jelen cikkhez és annak mellékletéhez hozzájárultak, megegyezhetnek egymás között abban, hogy ezek alkalmazást nyerjenek a területükön lakó állampolgáraik (ressortissants) és a magyar állampolgárok (ressortissants) közötti jogviszonyokra. Ez esetben a jelen határozmány alkalmazásával teljesítendő fizetések az érdekelt szövetséges és társult vizsgáló és kiegyenlítő hivatalok közti rendezés tárgyát fogják képezni.

Melléklet.

1. §.

A 231. cikk e) pontjában meghatározott notifikálástól számított három hónapon belül a Magas Szerződő Felek mindegyike az ellenséges tartozások behajtása és fedezése céljából egy „Vizsgáló és kiegyenlítő hivatalt” állít fel.

Helyi vizsgáló és kiegyenlítő hivatalok a Magas Szerződő Felek területének egy része számára is

létesíthetők. Az ilyen helyi hivatalok saját területükön ugyanugy járnak el, mint a központi hivatalok; azonban az ellenséges országok vizsgáló és kiegyenlítő hivatalával való érintkezés csak a központi hivatal közvetítésével történhetik.

2. §.

A jelen mellékletben „ellenséges tartozások“ kifejezéssel a 231. cikk első bekezdésében körülírt pénzbeli kötelezettségek jelöltetnek meg, „ellenséges adósok“ nézvel azok a személyek, akiket ezekkel az összegekkel tartoznak „ellenséges hitelezők“ névvel azok a személyek, akiknek ezek az összegek járnak a „hitelező hivatal“ névvel a hitelező országában fennálló vizsgáló és kiegyenlítő hivatal, és „adós-hivatal“ névvel az adós országában fennálló vizsgáló és kiegyenlítő hivatal.

3. §.

A Magas Szerződő Felek a 231. cikk a) pontjában meghatározott tilalomba ütköző bűncselekményeket azokkal a büntetésekkel fogják sújtani, amelyek jelenlegi törvényeikben az ellenséggel folytatott kereskedelemre nézve vannak meghatározva. Azok az államok, melyek nem tiltották el az ellenséggel való kereskedést, törvényeket fognak kihirdetni, melyek a fent említett bűncselekményeket szigorú büntetésekkel fogják sújtani. Hasonlóképen meg fognak tiltani a Magas Szerződő Felek területükön az ellenséges adósságok behajtására vonatkozó minden peres eljárást kivéve a jelen mellékletben meghatározott eseteket.

4. §.

A 231. cikk b) pontjában érintett kormány-szavatosság akkor nyer alkalmazást, ha a tartozást bármely okból nem lehet behajtani, kivéve azt az esetet, amikor az adósság az adós országának törvényei szerint a háború kitörése időpontjában elévült, vagy ha az adós abban az időben csőd alatt állott, fizetése képtelen volt vagy fizetéseinek beszüntetését bejelentette, vagy ha az adóssággal olyan társaságot terhelt, melynek üzleteit a háború alatt a háborús kivételes

jogszabályok értelmében felszámolták. Ilyen esetben a jelen mellékletben részletezett eljárás nyer alkalmazást a szétoztásra kerülő összeg kifizetésére.

E kifejezések „csőd alatt álló“, „fizetésképtelen“ azon törvényhozásokra vonatkozik, melyek az ily jogi helyzeteket szabályozzák. Ez a kifejezés „bejelentett fizetésmegszüntetés“ ugyanazzal a jelentéssel bír, mint az angol jogban.

5. §.

A hitelezők a hitelező hivatalnál fogják az ennek felállításától számítandó hat hónapon belül követeléseiket bejelenteni és a hivatal által kívánt okmányokat és adatokat betérjeszteni.

A Magas Szerződő Felek minden szükséges intézkedést megfognak tenni arra, hogy az ellenséges hitelezők és adósok összejátszását (collusions) üldözzék és megbüntessék. A hivatalok mindazokat a bizonyítékokat és adatokat közölni fogják egymással, amelyek az összejátszás (collusions) kiderítését s megbüntetését elősegítik.

A Magas Szerződő Felek a felek költségére és a hivatalok útján a lehetőség szerint megkönnyítik a postai és távirati érintkezést oly adósok és hitelezők közt, akik tartozásuk összegére nézve megegyezést kívánnak létesíteni.

A hitelező hivatal közölni fogja az adóshivatallal a nála bejelentett összes tartozásokat. Az adóshivatal annak idején értesíteni fogja a hitelező hivatalt az elismert és az el nem ismert tartozásokról. Az utóbbi esetben az adóshivatal a tartozás el nem ismerésének okait is megemlíti.

6. §.

Ha valamely tartozást egészen vagy részben elismertek, az adóshivatal az elismert összeget azonnal a hitelező hivatal javára írja és ezt egyidejűleg közli vele.

7. §.

Ha az adóshivatal a hozzáintézett értesítés vételétől számított három hónapon belül (vagy a hitelezőhivatal hozzájárulásával megállapított ennél hosszabb

időn belül), a tartozás el nem ismerését a hitelező hivatal tudomására nem hozza, a tartozás teljes összegében elismertnek tekintendő és az összeg azonnal a hitelező hivatal javára irandó.

8. §.

Ha a tartozás egészében vagy részben el nem ismertetett, a két érdekelt hivatal az ügyet együttesen megvizsgálja és a felek között egyezséget igyekszik létrehozni.

9. §.

A hitelező hivatal az országának kormánya által rendelkezésére bocsátott alapokból, a kormány által megállapított feltételek mellett a magánhitelezőknek a hivatal javára irt összegeket kifizeti, azonban kockázat, költségek vagy megbízási jutalék címén a szükségességeknek mutatkozó összegeket visszatartja.

10. §.

Aki olyan ellenséges tartozás fizetését igényli, amelyet egészben vagy részben nem ismertek el, birság fejében az el nem ismert rész 5%-os kamatát fogja fizetni a hivatalnak. Éppen úgy, aki jogtalanul megtagadja valamely tőle követelt tartozás egész összegének vagy egy részének elismerését, birság fejében 5%-os kamatot fog fizetni azon összeg után, amelyre nézve megtagadása nem ismertett el jogosultnak.

Ezek a kamatok a 7. §-ban említett időtartam lejártá napjától kezdve addig a napig fizetendő, amelyen az igény jogosulatlannak ismertetik el vagy a tartozás kifizettetik.

Mindegyik hivatal intézkedik az őt megillető bíróságok behajtása iránt és felelős arra az esetre, ha a behajtás nem eszközölhető.

A bíróságok az ellenséges hivatal javára iratnak, amely azokat mint a jelen határozatok végrehajtására szükségelt költségekhez való hozzájárulásokat fogja kezelni.

11. §.

A hivatalok egymásközt való műveleteinek mérlege minden három hónapban megállapittatik, az

egyenleget pedig az adós állam egy hónapon belül készpénzben tartozik megfizetni.

Mindazonáltal, az egy vagy több szövetséges és társult Hatalom terhére esetleg keletkező egyenlegek a háboru folytán és okából a szövetséges és társult Hatalmaknak vagy azok polgárainak (ressortissants) járó összegek teljes lefizetéséig vissza fognak tartatni.

12. §.

A hivatalok közötti tárgyalások megkönnyítésére mindegyik hivatal képviselőt tart abban a városban, a hol a másik hivatal működik.

13. §.

Indokolt kivételektől eltekintve az ügyek tárgyalása, amennyire csak lehetséges, az adóshivatal iródaiban fog történni.

14. §.

A 231. cikk b) pontja értelmében a Magas Szerződő Felek felelősek adós polgáraik (ressortissants) ellenséges tartozásainak megfizetéseért.

Ezért az adóshivatal a hitelezőhivatal javára fog irni minden elismert tartozást, még abban az esetben is, ha azok behajtása az egyes adósoktól lehetetlen. Mindazonáltal a Kormányok az elismert tartozások behajtásához szükséges hatalmat Hivataluknak meg fogják adni.

15. §.

Mindegyik Kormány viseli a saját területén működő hivatal költségeit, beleértve a személyzet fizetését.

16. §.

Abban az esetben, ha két hivatal nem tud meg egyezésre jutni arra nézve, hogy valamely követelés jogosult-e vagy sem, ugyszintén az ellenséges adós és az ellenséges hitelező vagy hivatalok közt felmerülő viták esetén, a vitás eset választott bíróság döntése alá bocsátandó (ha a felek erre nézve megegyeznek és a feltételek tekintetében is megállapodásra jutnak) vagy pedig a VI. részletben alább meghatározott vegyes választott törvényszék elé terjesztendő.

Mindazonáltal a hitelezőhivatal megkeresésére a vitás eset az adós lakhelyén levő rendes bíróság döntése alá is bocsátható.

17. §.

A vegyes választott törvényszék a rendes bíróság vagy a választott bíróság által megítélt összegek a hivatal útján oly módon hajtathatnak be, mint a azokat az adóshivatal jogosultaknak ismerte volna l.

18. §.

Mindegyik érdekelt kormány ki fog jelölni egy megbizottat, aki országának hivatala nevében a vitás eseteknek a vegyes választott bíróság elé való terjesztéséről gondoskodik.

Ez a megbizott általános felügyeletet fog gyakorolni az országa polgárai által alkalmazott meghatalmazottak és ügyvédek felett.

A törvényszék az okmányok alapján ítél. Joga van azonban a feleket meghallgatni, a kik akár személyesen jelenhetnek meg, akár pedig képviseltetik magukat, még pedig tetszésök szerint akár a két kormány által elismert meghatalmazottakkal, akár a fentemlített megbizottal, a kinek joga van a fél érdekében közbenjárni, ugyszintén a fél által elejtett kérelmet újra felvenni és fenntartani.

19. §.

Az érdekelt hivatalok a birtokukban levő összes adatokat és okmányokat kötelesek a vegyes választott törvényszék elé terjesztetni és ezáltal lehetővé tenni azt, hogy a törvényszék az elébe terjesztett ügyekben gyors döntést hozhasson.

20. §.

Ha a felek egyike a két hivatal egyértelmű döntése ellen felfolyamodással él, letétbe kell helyezni bizonyos összeget, mely csak akkor térítettik vissza és pedig az elért siker arányában, ha az első döntés a felebbező javára módosittatik, a mikor is az ellenfél köteles lesz a visszatérítés arányában a költségek megfelelő részét viselni. A letét a bíróság által elfogadott kezességgel (cauțiune) is helyettesíthető.

Minden a bíróság elé vitt ügy után a vitás összeg 5%-át, hacsak a bíróság nem határoz másképp, a vesztes fél fizeti. Ez az összeg a fent említett letételhez hozzáadandó. A kezességtől ugyancsak független.

A törvényszék a felek egyikének bizonyos kártérítési összeget ítélhet meg a perköltségek összege erejéig.

Minden ezen §. értelmében fizetendő összeg különálló tételként a nyertes fél hivatalának javára irandó.

21. §.

Az ügyek gyors lebonyolítása érdekében a hivatalok és a vegyes választott törvényszék személyzetének kijelölésénél gondot kell fordítani arra, hogy csak olyanok jelöltesse ki, akik az érdekelt ellenséges ország nyelvét ismerik.

A hivatalok egymás közt szabadon levelezhetnek és okmányokat saját nyelvükön küldhetnek egymásnak.

22. §.

A tartozások, hacsak az érdekelt Kormányok között ettől eltérő megegyezés nem létesült, a következő feltételek mellett kamatoznak:

Nem jár kamat az osztalék, kamat, vagy más időszakonként visszatérő tartozások után, melyek valamely tőke kamatját képezik.

A kamatláb évi 5%, kivéve azt az esetet, amikor a hitelező szerződés, törvény vagy helyi szokás folytán ettől eltérő kamatlábra jogosult. Ebben az esetben ez a kamatláb lesz az irányadó.

A kamatok az ellenségeskedések kezdetének napjától, ha pedig a fizetendő tartozás a háború alatt járt le, a lejárat napjától számítandók, addig a napig, amelyen az összeg a hitelező hivatal javára iratik.

A kamatok, ha járnak, úgy tekintendők, mint a hivatalok által elismert adósságok a hitelező hivatalnak ugyan úgy irandók javára.

23. §.

Ha a hivataloknak vagy a vegyes választott törvényszéknek határozata szerint valamely követelés

nem tartozik a 231. cikkben meghatározott követelések közé, a hitelező követelésének behajtását a rendes bíróságnál vagy bármely más alkalmas jogi úton keresheti.

A hivatalhoz intézett igénybejelentés félbeszakítja az elévülést.

24. §.

A Magas Szerződő Felek megegyeznek abban, hogy a választott törvényszék döntéseit véglegeseknek tekintik és alattvalóikra kötelezőkké teszik.

25. §.

Ha valamely hitelező hivatal megtagadja azt, hogy az adóshivatalnak valamely követelést bejelentsen vagy valamely a jelen mellékletben meghatározott eljárási intézkedést valamely nála szabályszerűen bejelentett követelésnek egészben vagy részben való érvényesítése céljából megtegyen, köteles a hitelezőnek oly bizonylatot kiállítani, amely a követelés összegét feltünteti mire az illető hitelező követelésének behajtását a rendes bíróság útján vagy más alkalmas jogi úton kísérelheti meg.

Jegyzet, 1. 231. cikknek és mellékletének rendelkezései nem alkalmazhatók az új román honosok és a magyar állampolgárok közti viszonylatban (254. cikk). Ennélfogva ezek egymás elleni követeléseiket a törvény rendes útján érvényesítik s szabályozva csupán annyi van, hogy a tartozást leiben kell fizetni, még pedig a genfi tőzsdén az 1918. nov. 1-ét megelőző két hónapban jegyzett árfolyam középátlagán.

2. A 231. cikk csak készpénzkövetelésekre vonatkozik.

IV. RÉSZLET.

Javak, jogok és érdekek.

232. cikk.

1. Az ellenséges országban levő magánjavak, jogok és érdekek kérdése a jelen címben foglalt elvek és a csatolt melléklet rendelkezései szerint nyer megoldást.

a) Az alábbi melléklet 3. pontjában meghatározott, háborus kivételes rendszabályok és rendelkezések, amelyek a volt magyar királyság területén a szövetséges vagy társult Hatalmak állampolgárainak (ressortissants) javait, jogait és érdekeit illetőleg hozattak, ideértve azokat a társaságokat és szervezeteket, amelyekben ezek az állampolgárok (ressortissants) érdekelve voltak, feltéve, hogy azok végrehajtása még nem nyert befejezést, azonnal megszűnnek, vagy felfüggesztetnek, a szóbanforgó javak, jogok és érdekek pedig a jogosultaknak visszaadtnak.

b) A jelen Szerződésből esetleg származható ellentétes rendelkezések épségbentartása mellett, a szövetséges vagy társult Hatalmak fenntartják maguknak a jogot, hogy visszatartsák és felszámolják mindazokat a javakat, jogokat és érdekeket, amelyek a jelen Szerződés hatálybaléptekor a volt magyar királyság állampolgárait (ressortissants) avagy az ezek által ellenőrzött társaságokat illetik meg, de a szövetséges és társult Hatalmak területén vagy gyarmataikon, birtokaikon és protektorátusuk alatt álló országokban vannak; beleértve a nevezett Hatalmaknak a jelen Szerződés értelmében átengedett vagy az ellenőrzésük alatt álló területeket.

A felszámolás az érdekelt szövetséges vagy társult Állam törvényeinek megfelelően fog történni, a tulajdonos a javakról, jogokról és érdekekről nem rendelkezhetik, azokat semmiképen meg nem terhelheti az érdekelt Állam beleegyezése nélkül.

A jelen cikk értelmében nem tekintetnek magyar állampolgároknak (ressortissants) azok a személyek, akik a jelen Szerződés hatálybaléptének időpontjától számított hat hónapon belül igazolják, hogy a jelen Szerződés rendelkezéseihez képest teljes joggal megszerezték valamelyik szövetséges vagy társult Hatalom állampolgárságát, valamint azok sem, akik a 62. cikk alapján ezt az állampolgárságot az illetékes hatóságok beleegyezésével korábbi községi illetőség (pertinenza) alapján szerezték meg.

c) A b) pontban érintett jog gyakorlásából származó vételárak vagy kártérítések amaz ország törvényhozása által meghatározott becslési és felszámolási módok szerint fognak megállapíttatni, amelyekben a javakat visszatartották avagy felszámolták.

d) A szövetséges és társult Hatalmak vagy azok állampolgárai (ressortissants) között egyrésről és a volt magyar királyság állampolgárai közt másrésről, valamint egyrésről Magyarország, másrésről a szövetséges vagy társult Hatalmak és azok alattvalói (ressortissants) között fennálló jogviszonyokban a jelen Szerződésben megállapított fenntartások mellett minden háborus kivételes rendszabály vagy jogfosztó jogszabály, továbbá minden cselekmény, mely a csatolt melléklet 1 és 3. pontjaiban meghatározott eme szabályok alapján végrehajtatott, vagy végrehajtandó, véglegesnek és mindenkre alkalmazhatónak tekintik.

e) A szövetséges vagy társult Hatalmak állampolgárainak (ressortissants) háborus kivételes rendszabályok és a jogfosztó jogszabályok alkalmazása folytán javaikat, jogaikat vagy érdekeiket ért károk vagy hátrányok fejében, ideértve azokat a volt magyar királyság területén levő társaságokat vagy szervezeteket, amelyekben érdekelve voltak, kártérítési joguk van. Az ily állampolgárok (ressortissants) által emiatt beadott felszólalásokat, a VI. cimből meghatározott vegyes választott törvényszék vagy e törvényszék által kijelölendő választott bíró fogja megvizsgálni és megállapítja a kártérítési összeget: a kártérítések Magyarország terhére esnek és a volt magyar királyság állampolgárainak vagy az általuk ellenőrzött társulatoknak a felszólaló Állam területén levő vagy ellenőrzése alatt álló javai vagy az általuk ellenőrzött társulatokból a b) cikkben meghatározott módon, felvehetők lesznek. Ezek a javak az ellenséges kötelezettségek záloga gyanánt lesznek lefoglalhatók, a csatolt melléklet 4. pontjában meghatározott föltételek betartása mellett. E kártérítések kifizetését a szövetséges és társult Hatalom is eszközölheti és az összeget Magyarország terhére írhatja.

f) Valahányszor valamely szövetséges vagy társult Hatalom állampolgára, (ressortissant) aki tulajdonosa oly javaknak, jognak vagy érdeknek, amely a volt magyar királyság területén valamely jogfosztó jogszabály tárgya volt, kívánni fogja, az e) pontban érintett felszólalásnak hely fog adatni a nevezett tárgy visszaszolgáltatása által, föltéve, hogy a tárgy még természetben létezik.

Ez esetben Magyarországnak meg kell tennie minden szükséges intézkedést, hogy a tulajdonától elűtött tulajdonost ismét tulajdonának birtokához juttassa, menten

mindennemű olyan tehertől vagy szolgálomtól amellyel a tulajdont a felszámolás után esetleg megterhelték volna és kártalanítania kell minden a visszaszolgáltatás által károsult harmadik személyt.

Ha a jelen pontban érintett visszahelyezés nem volna foganatosítható, az érdekelt Hatalmak vagy a vizsgáló és kiegyenlítő hivatalok közvetítésével a III. részlethez csatolt mellékletben körülírt különleges megegyezések jöhetnek létre annak biztosítására, hogy valamely szövetséges vagy társult Hatalom állampolgára (ressortissant) kártalaníttassék az e) pontban érintett kárért olyan előnyök vagy ellenértékek nyújtása által, amelyeket a tőle megvont tulajdon, jogok vagy érdekek fejében elfogadni kész.

A jelen pont értelmében történt visszaszolgáltatás arányában az e) pont alkalmazásával megszabott vételárak vagy kártalanítási összegek a visszaadott tulajdon jelenlegi értékével kisebbedni fognak, figyelembe véve a használatból való megfosztásért vagy értékcsökkenésért járó kártalanításokat.

g) Az f) pontban érintett jogosultság az olyan tulajdonosoknak van fenntartva, akik olyan szövetséges amely Hatalomnak területén az ellenséges javak, jogok vagy társult Hatalmak alattvalói (ressortissants) vagy érdekek általános felszámolását elrendelő törvényhozási intézkedések a fegyverszünet aláírása előtt nem voltak alkalmazásban.

h) Kivéve azt az esetet, amikor az f) pont alkalmazásával természetben való visszaszolgáltatás történt, a bárhol levő ellenséges javak, jogok és érdekek a kivételes háborús törvényhozás alapján, vagy a jelen cikk alkalmazásával történt felszámolásából származó, tiszta bevételekre, valamint általában az összes egyéb vagyponra, ugyancsak ellenséges készpénzvagyonokra nézve, kivéve a javak felszámolásának jövedelmét s azokat a készpénzvagyonokat, amelyek a szövetséges vagy társult országokban a b) pont utolsó bekezdésében megjelölt személyek tulajdonai, a következő rendelkezések lesznek irányadók:

1. Ami a III. Részlet és a mellékletét elfogadó Hatalmakat illeti, az említett jövedelmek és vagyonok az említett Részlet és melléklet alapján létesített vizsgáló és kiegyenlítő Hivatal közvetítésével annak a Hatalomnak javára fognak iratni, amelynek a tulajdonos állampolgára;

(ressortissant); minden aktiv egyenleg, amely ebből Magyarország javára esik, a jelen Szerződés VIII. Részé-
(Jóvátételek) 173. cikkében meghatározott elbánásban fog
részesülni.

2. Ami a III. Részlet és mellékletét el nem fogadó
Hatalmakat illeti, a javak, jogok és érdekek jövedelme
és a szövetséges vagy társult Hatalmak állampolgárainak
(ressortissants) Magyarország által lefoglalt készpénzva-
gyonai azonnal ki fognak fizetnie az arra jogosultnak
avagy Kormányának. Minden egyes szövetséges vagy
társult Hatalom saját törvényei és rendeletei szerint fog
rendelkezhetni azok felett a javak, jogok érdekek jöve-
delme és azon készpénzvagyonok felett, amelyek a volt
magyar királyság állampolgárainak (ressortissants) vagy
a felügyeletük alatt álló társaságok tulajdonában voltak,
a b) pontban foglaltak szem előtt tartásával és amelyeket
az illető Hatalom elkobzott. Ezeket az összegeket a jelen
cikkben vagy pedig a csatolt melléklet 4 pontjában meg-
határozott felszólalások és követelések fedezésére fogja
fordíthatni. Minden tulajdon, jog vagy érdek vagy e
tulajdon felszámolásából eredő jövedelem, továbbá min-
den olyan készpénzkövetelés, amelyről a fentiek értel-
mében rendelkezés nem történt, a nevezett szövetséges
vagy társult Hatalom által visszatartható és ez esetben
annak készpénzéértéke a jelen Szerződés VIII Részének
(Jóvátételek) 173. cikkében meghatározott elbánás alá esik.

i) A 250. cikk rendelkezéseinek fenntartásával oly
felszámolások esetén, amelyek akár a jelen Szerződést
aláíró szövetséges és társult Hatalmak gyanánt szereplő
új Államokban, akár a Magyarország által fizetendő
jóvátételekben nem részesülő Államokban fogatosítottat-
nak, a nevezett Államok által fogatosított felszámolá-
sok jövedelme a jóvátételi Bizottságnak a jelen Szerző-
dásban és különösen a 165. cikk (VIII. Rész Jóvátéte-
lek), 194. cikk (IX. Rész Pénzügyi rendelkezések) értel-
mében biztosított jogok fenntartásával közvetlenül a
tulajdonosoknak fizetendők. Ha a tulajdonos a jelen
Rész VI. Részletében előírt vegyes választott törvényszék
vagy egy ezen bíróság által kijelölt bíró előtt igazolja,
hogy az eladási feltételek vagy a szóbanforgó állam
Kormányának rendes törvényhozáson kívül tett intéz-
kedései igazságtalanul hátrányosan befolyásolták az árat
a törvényszék vagy a választott bíró az arra jogosult,
nak méltányos és az illető Állam által fizetendő kár-
térítést ítélhet meg.

j) Magyarország kötelezi magát, hogy állampolgárait (ressortissants) a szövetséges vagy társult országokban levő javaik, jogaik vagy érdekeik felszámolása vagy visszatartása miatt kártalanítja.

k) A tőkére kivetett illetékek és adók összege, amelyet Magyarország a szövetséges vagy társult Hatalmak alattvalóinak javai, jogai és érdekei után 1918. november hó 3-ika óta a jelen Szerződés jogerőre lépése után lefolyt 3 hónap lejártáig, — vagy ha oly javakról, jogokról vagy érdekekről van szó, amelyek kivételes háborús rendelkezéseknek voltak alávetve, a jelen Szerződés rendelkezéseinek megfelelő visszatérítésig — behajtott vagy be kellett volna hogy hajtsa, a jogosultaknak megterítendő.

II. Az előző rendelkezések fenntartása mellett semmiseknek és meg nem történteknek nyilvánítanak a fentemlitettek kivételével mindazok az intézkedések, amelyeket a volt Magyar Királyság területén a törvényes vagy tényleges hatóságok 1918. november 3-ika óta a jelen Szerződés hatálybalépétségig tettek és melyek a szövetséges és társult Hatalmak vagy állampolgáraiknak (ressortissants) javait, jogait vagy érdekeit sértik, ideértve azokat a társaságokat és szövetkezeteket, amelyekről azok érdekelve voltak.

A fenti a), e), f), h) és k) pontok rendelkezései alkalmazandók a szövetséges és társult Hatalmak állampolgárainak (ressortissants) tulajdonában lévő javakra, jogokra és érdekekre, ideértve azokat a társaságokat és szövetkezeteket, amelyekben azok érdekelve voltak és amelyek károsító rendelkezéseknek voltak tárgyai, mint pl. kisajátítások, elkobzások, lefoglalások, rekvizíciók, elpusztítások vagy rongálások, amelyek akár törvények vagy rendeletek alapján, akár a Magyarországon fennállott törvényes vagy tényleges hatóságok vagy a lakosság erőszakos ténykedései által okozottak.

III. A társaságokhoz és szövetkezetekhez számítatnak nevezetesen a Budapesten és Magyarország egyéb nagyobb városaiban fennálló orthodox-görög egyházközségek, ugyancsak a vallási (pieuses) vagy egyéb alapítványok is, mielőtt a szövetséges és társult Hatalmak ezen közösségekben vagy alapítványokban érdekelve vannak.

IV. Semmiféle joghátrány (véchéance) sem a jelenre, sem a multa nézve nem érheti a szövetséges és társult

Hatalmak állampolgárait, beleértve az oly társaságokat vagy szövetkezeteket, amelyekben ezek érdekelve voltak, oly formások vagy nyilatkozatok elmulasztása miatt, amelyeket rájuk valamely a fegyverszünet után kelt és a jelen Szerződés hatályba lépésének időpontját megelőző magyar törvény vagy rendelet állapít meg.

233. cikk.

Magyarország a 232. cikk alkalmazása által a szövetséges és társult Hatalmak állampolgárainak (ressortissants) visszatérített javak, jogok és érdekek tekintetében, ideértve azokat a társaságokat vagy szövetkezeteket, amelyekben ezek az alattvalók érdekelve voltak, az alábbiakra kötelezi magát:

a) A szövetséges és társult Hatalmak állampolgárainak javait, jogait és érdekeit, eltekintve a jelen Szerződésben kifejezetten megállapított kivételektől, abba a jogi állapotba helyezni és megtartani, amelyben a háboru előtt érvényben volt törvények szerint a volt Magyar Királyság állampolgárainak (ressortissants) javai, jogai és érdekei voltak.

b) A szövetséges vagy társult Államok állampolgárainak (ressortissants) javait, jogait és érdekeit semmiféle olyan, a tulajdonjogot sértő rendelkezésnek alá nem vetni, amelyek nem alkalmaztatnak ugyancsak a magyar állampolgárok (ressortissants) javaira, jogaira és érdekeire is, továbbá megfelelő kártalanításokat fizetni oly esetben, ha ily rendelkezések megtörténtek.

Jegyzet. 232, 233 cikkek és a függelék rendelkezései az új román polgárookra csak annyiban állnak, a mennyiben a 246—259. cikkek másként nem rendelkeznek. Ilyen eltérés van pl. a 250. cikkben.

2. Javak, jogok, érdekek. Ide értendők mindenemű ingatlan és ingó dolgok, továbbá a követelések, megnyílt örökségek, haszonrészeselek vállalatokban, részvényeken és szövetkezeti üzletrészekben alapuló követelések, szabadalmak stb. stb.

3. A háboru alatt az E.-államok polgárainak javait M. zár alá vette és részben fel is számolta, vagy más módon rendelkezett velük. Ezek voltak az ugynevezett *háborus kivételes rendszabályok*. Ezeket a békeszerződés nem érinti (232. cikk d. pont és melléklet 1. §.), vagyis minden ilyen rendelkezés érvé-

nyes marad, csakhogy az E.-államok polgárai az azok végrehajtásából eredő káruk megterítését kívánhatják. Az ily igények felett a 232 cikk e., pontjában megnevezett hatóságok döntenek. Ellenben a még végre nem hajtott hasonnemű rendszabályokat többé nem szabad végrehajtani, hanem az E. államok honosainak meg kell kapniok javaikat, ingóikat és érdekeiket. Az említett kivételes rendszabályok csak akkor semmisek, ha azokat M. okkupált idegen területen tette, vagy pedig ha azok 1918. november 3. után keletkeztek. M. honosainak nincs követelési joguk oly esetben, ha valamely E. hatalom tett ily háborus kivételes rendszabályokat magyar honosoknak az illető E. hatalom területén levő javaival szemben.

4. Az E.-államok a magyar honosoknak az illető E. állam területén levő javait, jogait, érdekeit likvidálhatják (kivéve azokat, melyek a korábban M.-hoz tartozó területen vannak; 250. cikk), feltéve, hogy az illető jogosult a szerződés életbeléptétől számított hat hónap alatt be nem bizonyítja, hogy valamely E. állam honossá lett. Az ezen likvidálásokból befolyó összeg:

a) azokban az államokban, melyek hozzájárultak ahhoz, hogy polgáraik kölcsönös követelései a 231. cikkben meghatározott módon VH-ok útján fizetessenek ki, ezen VH-ok útján M. javára iratnak a jóvátételi számlán. Előbb azonban ezekből az összegekből kilehet fizetni az E.-államok polgárainak a 3. pont szerint járó kártérítését, és egyéb, a melléklet 4. §-ában említett követeléseket;

b) egyéb államokban a befolyó összegekből ki lehet fizetni az utóbb említett kártérítést és követeléseket, a maradékot pedig akár kiadni a likvidált vagyionok volt tulajdonosainak, akár M.-nak, akár pedig a jóvátételi számlán M. javára irni.

Az így károsult magyar honosokat M. kártalanítja.

5. Az érvényben maradó szerződések közül legfontosabbak a biztosítási szerződések, melyeket a felek a háboru kiütése előtt kötöttek.

A *tűzbiztosítási szerződés* nem veszti hatályát még díj nem fizetés okából sem, ha a fél a háboru alatt le nem fizetett biztosítási díjakat a békeszerződés

hatálybaléptétől számított három hónap alatt utólag megfizeti.

Az életbiztosítási szerződés nem veszti hatályát önmagában az ellenséges viszony következtében. A háboru alatt esedékessé vált követelések 5% kamattal együtt utólag behajthatók. Ha a biztosítási díjak a háboru alatt nem fizetettek, az életbiztosítási szerződés ugyan díj nemfizetés miatt érvényét veszítette, de a biztosított vagy jogutódai a békeszerződés hatálybaléptétől számított 12 hónap alatt a biztosító társaságtól joga van a kötvénynek azt az értékét követelni, amelylyel az az érvénytelenítéskor birt. Hogy mi ez az érték, a békeszerződés nem mondja meg, de bizonyára a befizetett díjaknak az a része, mely takarékbetéti jellegű (a magyar keresk. törvény 505. §-a szerint a díjak egy harmadrésze). Ha azonban a díj nemfizetést a háborus rendszabályok okozták (pl. külföldre nem volt szabad pénzt küldeni), a biztosított a békeszerződés hatálybaléptétől számított három hónap alatt a hátrálékos díjakat 5% kamattal együtt lefizetheti és a szerződés hatályban maradását követelheti.

A viszontbiztosítások hatálytalanokká váltak, de a hatálytalanná válásig viselt kockázat ellenértékét meg kell téríteni. Csak abban az esetben áll fenn a viszontbiztosítás még három hónapig, ha a viszontbiztosítottnak az ellenséges invázió következtében nem volt módjában más biztosítót találni. Hatályban maradnak még az egyes konkrét életbiztosítási szerződések viszontbiztosításai is.

Melléklet.

1. §.

A 232. cikk d) pontja szellemében megerősítetik a tulajdon kisajátítására vonatkozó minden olyan intézkedésnek, a vállalatok vagy társaságok felszámolása tárgyában hozott minden rendeletnek, határozatnak vagy utasításnak érvényessége, amelyet a Magas Szerződő Felek egyikének valamelyik bírósága vagy közigazgatási hatósága a háborus törvényhozás alkalmazásával az ellenséges javak, jogok vagy érdekekre vonatkozóan hozott vagy kibocsátott, vagy amelyek ilyenként kibocsátottaknak vagy hozottaknak tekinthetők. Minden személynek érdekei úgy tekintendők, mintha érvényesen

lett volna tárgya a javakra, — ideértve a fentemlített szóbanforgó érdekeket — vonatkozó összes szabályzatoknak, rendeleteknek, határozatoknak vagy utasításoknak; tekintet nélkül arra, hogy az említett rendeletek, szabályzatok, határozatok vagy utasítások ezekre az érdekekre vonatkoznak-e vagy sem. Valamely a fentemlített szabályzatok, rendeletek, határozatok vagy utasítások alapján végrehajtott tulajdon-, jog- vagy érdek-át ruházás szabályszerűsége tekintetében semmiféle felszólalás nem emelhető. Hasonlóképen megerősítették az érvényessége mindazoknak az intézkedéseknek, amelyek valamely tulajdon, valamely vállalat vagy társaságra vonatkozóan történtek, akár vizsgálatról, zárlatról, kényszer-igazgatásról, használatról, rekvizicióról, felügyeletről vagy felszámolásról, javak, jogok és érdekek eladásáról vagy gondozásáról, adósságok behajtásáról vagy megfizetéséről, költségek, terhek, kiadások megfizetéséről vagy bárminemű egyéb oly intézkedésről van szó, amelyeket rendeletek, szabályzatok, határozatok vagy utasítások végrehajtásaként a Magas Szerződő Felek egyikének valamely bírósága vagy közigazgatási hatósága kiadott, hozott vagy végrehajtott, avagy úgy tekinthető, hogy azokat a háborus kivételes törvényhozás alkalmazásával ellenséges javak, jogok vagy érdekekre vonatkozólag beadta, hozta vagy végrehajtotta, azzal a megfontatással, hogy e pont rendelkezései nem lehetnek hátrányosak a szövetséges vagy társult Hatalmak állampolgárai (ressortissants) által szerzett tulajdonjogra nézve, amelyeket ezek az állampolgárok már megelőzően (précédamment) jóhiszeműen, jogosan és a javak fekvőhelyén fennálló törvényeknek megfelelően szereztek.

A jelen § határozatai nem alkalmazhatók a fent felsorolt intézkedések közül azokra, amelyeket a volt osztrák-magyar Kormány a megszállott vagy elfoglalt területeken tett, sem azokra a fent felsorolt intézkedésekre, amelyeket Magyarország vagy a magyar hatóságok 1918. november 3-ika után tettek; mindezek az intézkedések semmisek.

2. §.

Sem Magyarország által, sem állampolgárai (ressortissants) által, sem pedig a volt magyar királyság állampolgárai (ressortissants) által vagy nevükben más által, bárhol legyen is lakhelyük, valamely szövetséges és

társult Hatalom ellen, vagy az illető szövetséges és társult Hatalom bármely bíróságának vagy közigazgatási hatóságának nevében vagy parancsára eljáró valamely személy ellen benyújtott, a magyar állampolgárok (ressortissants) javait, jogait vagy érdekeit illető ténykedésre vagy bármely mulasztásra vonatkozóan a háboru alatt vagy a háboru előkészítésére való tekintettel végrehajtott cselekmény miatt, semmiféle felszólalás vagy panasz nem fogadható el. Hasonlóképen nem fogadható el semmiféle felszólalás vagy kereset bármely személy ellen mindenemű oly ténykedés vagy mulasztás miatt, amely bármelyik szövetséges vagy társult Hatalomnak háborus kivételes intézkedéseiből, törvényeiből és szabályzataiból ered.

3. §.

A 232. cikkben és a jelen mellékletben ez a kifejezés: „háborus kivételes intézkedések” magában foglalja azokat a bármely természetű törvényhozási, közigazgatási, bírósági vagy egyéb intézkedéseket, amelyeket ellenséges javakra vonatkozóan hoztak vagy hozni fognak és amelyeknek anélkül, hogy a tulajdonjogot sértnék, az a hatásuk volt vagy lesz, hogy a tulajdonosoktól megvonják a javaikkal való rendelkezést; ilyenek nevezetesen a felügyeleti, kényszerigazgatási, zárlati intézkedések továbbá azok a rendszabályok, amelyeknek célja volt vagy lesz az ellenséges vagyonok elvétele, hasznosítása vagy blokkolása bármely okból, bármely formában és bármely helyen. Az ily intézkedések végrehajtásaként teljesített cselekményeknek tekintendők a közigazgatási hatóságoknak vagy bíróságoknak mindazon határozatai, utasításai, rendeletei vagy rendelkezései, amelyek az intézkedéseket az ellenséges javakra alkalmazzák, valamint a bármely ellenséges javak igazgatásával vagy felügyeletével megbízott személy által teljesített összes cselekmények mint tartozások kifizetése, követelések behajtása, költségek, terhek kifizetése és tiszteletdíjak behajtása.

Jogfosztó jogszabályok (măsuri de dispozițiune) azok, amelyek az ellenséges javak tulajdonjogát érintették vagy érinteni fogják annak az ellenséges tulajdonos beleegyezése nélkül egészben vagy részben más személyre történő átruházása által; ilyenek különösen azok az intézkedések, amelyek az ellenséges javak eladását, felszámolását, a tulajdonjog átruházását, értékpapírok vagy ingó értékek megsemmisítését rendelik el.

4. §.

A volt magyar királyság állampolgárainak (ressortissants) valamely szövetséges vagy társult Hatalom területén lévő javai, jogai és érdekei, valamint az azok eladásából, felszámolásából vagy egyéb jogfosztó jogszabályok alkalmazásából eredő tiszta jövedelem az illető szövetséges vagy társult Hatalom által megterhelhető: elsősorban az ezen Hatalom állampolgárainak felszólalásai folytán azok javai, jogai és érdekeire vonatkozólag fennálló kártalanítások megfizetésével, beleértve azokat a társaságokat vagy szervezeteket, amelyeknél ezek az állampolgárok a volt magyar királyság területén érdekelve voltak; megterhelhetők továbbá azokkal a követelésekkel, amelyek az illető szövetséges vagy társult Hatalom állampolgárai javára a magyar állampolgárokkal (ressortissants) szemben fennállanak; megterhelhetők még a régi osztrák-magyar Kormány vagy bármely magyar hatóság által 1914 június 28. a után és az illető szövetséges vagy társult Hatalomnak a háboruba való belépése előtt elkövetett ténykedések miatt beadott felszólalásban érvényesített összegek megfizetésével. Az ily természetű felszólalások végösszegét választott bíró fogja megállapítani, akit Ador Gusztáv ur fog kijelölni, vagy amennyiben ő erre nem hajlandó, a VI. részben megjelölt vegyes választott törvényszék. Másodsorban megterhelhetők a szövetséges vagy társult Hatalom állampolgárainak felszólalásai folytán megítélt kártalanítások megfizetésével, ezeknek a többi ellenséges Hatalmak területén lévő javait, jogait, érdekeit illetőleg annyiban, amennyiben ezek a kártalanítások más módon nem nyertek kiegyenlítést.

5. §.

A 232. cikk rendelkezései ellenére, oly esetben, midőn közvetlenül a háboru kezdete előtt valamely az egyik szövetséges vagy társult Államban engedélyezett társaságnak egy általa ellenőrzött és Magyarországon engedélyezett társasággal közös joga volt gyári vagy kereskedelmi védjegyeknek más országokban való használatára vagy oly esetben, midőn neki társasággal más országokban való eladásra szánt árukra vagy iparcikkekre vonatkozólag kizárólagos gyártási eljárására közös joga volt, a magyar társaság kizárásával csakis az első társaságnak lesz joga ezeket a gyári védjegyeket más államokban

értékesíteni és a közös gyártási eljárások az elsőnek említett társaságnak fognak átadatni még abban az esetben is, ha a második társaságra vagy annak érdekeire, kereskedelmi tulajdonára vagy részvényeire vonatkozólag az osztrák-magyar Monarchiának érvényben levő háborus törvényhozás alkalmazása útján történt is valamely intézkedés. Mindazonáltal az első társaság, ha erre vonatkozólag megkerestetik, a második társaságnak át fogja adni azokat a mintákat, amelyek szükségesek a gyártásához, amely áruk azonban kizárólag csak magyar területen értékesíthetők.

6. §.

Addig az időpontig, amig a visszatérítés a 232. cikk értelmében keresztülvihető lesz, Magyarország felelős a szövetséges és társult Hatalmak állampolgárai (ressortissants) javainak, jogainak és érdekeinek megőrzéséért, ideértve azokat a társaságokat és szervezeteket, amelyekben ezek az állampolgárok (ressortissants) érdekelve voltak és amelyeket Magyarország valamely háborus kivételes intézkedésnek vetett alá.

7. §.

A szövetséges vagy társult Hatalmak kötelesek a jelen szerződés hatálybalépésének időpontjától számított egy éven belül megjelölni azokat a javakat, jogokat és érdekeket, amelyekre nézve a 232. cikk f) pontjában érintett jogot gyakorolni szándékoznak.

8. §.

A 232. cikkben megjelölt visszatérítések a magyar Kormány vagy a majdan helyébe lépő hatóságok rendelkezésére bocsátandók. A magyar hatóságok olyan megkeresésekre, amelyeket az érdekeltek a jelen Szerződés hatálybalépése után intéznek hozzájuk a gondnokok (administratori) ügyvitelére vonatkozóan, részletes felvilágosításokat kötelesek adni.

9. §.

A 232. cikk b) pontjában említett személyek javai, jogai és érdekeire nézve az e §-ban érintett felszámolás befejeztéig a rájuk vonatkozóan tett vagy teendő kivételes háborus intézkedések maradnak irányadók.

10. §.

Magyarország a jelen Szerződés hatályba lépésének időpontjától számított hat havi katáridőn belül köteles minden egyes szövetséges vagy társult Hatalomnak azokat a szerződéseket, bizonyítványokat, ügyiratokat és egyéb, tulajdonjogot megállapító okiratokat átadni, amelyek állampolgárai (ressortissants) kezében vannak és a nevezett szövetséges vagy társult Hatalom területén fekvő javak, jogok és érdekekre vonatkoznak, ideértve az ezen Hatalom törvényhozása által engedélyezett mindennemű társult részvényeit, kötelezvényeit, vagy egyéb ingó értékeit.

Magyarország az érdekelt szövetséges vagy társult Hatalom kívánságára bármely pillanatban megadja mindazokat a felvilágosításokat, amelyek a magyar honosoknak a nevezett szövetséges vagy társult Hatalom területén levő javaira, jogaira és érdekeire, valamint azokra az ügyletekre vonatkoznak, amelyek 1914. július 1.-e után az említett javak, jogok vagy érdekek tekintetében esetleg létesültek.

11. §.

A „készpénz vagyon“ kifejezés alatt értendő mindennemű hadüzenet előtt vagy után létesített letét vagy készlet, valamint a letétekből, hozadékokból és gondnokok, zárgondnokok vagy mások által beszedett jövedelmekből, bankokban letett fedezetekből vagy bármely egyéb forrásból eredő követeléseket, vagyonokat kell érteni minden olyan pénzüsség kizárásával, amely a szövetséges vagy társult Hatalmak vagy az ő külön államaik, tartományaik vagy községi hatóságaik tulajdonában van.

12. §.

Semmisnek nyilvánítatik a Magas Szerződő Felek állampolgárainak (ressortissants) valamint azoknak a társaságoknak és szervezeteknek melyekben ezek az állampolgárok (ressortissants) érdekelve voltak, készpénzvagyonának bárhol is történt elhelyezése, ha ez oly személyektől eredt, akik az ellenséges vagyonok felelős kezelői, vagy ezek ellenőrzői, vagy végül ha ezen személyek vagy valamely hatóság rendeletéből történt; e vagyonok fölötti rendelkezés az ily befektetések tekintetbe vétele nélkül fog eszközöltetni.

13. §.

Magyarország át fogja adni az illető szövetséges vagy társult Hatalmaknak, a jelen Szerződés hatályba léptétől számított egy hónapi határidőn belül, avagy megkeresésre bármely későbbi időpontban is, az összes számolásokat vagy könyvelési adatokat, levéltárakat, okmányokat és bármely természetű felvilágosításokat, amelyek az ő területén találhatók és amelyek ezen Hatalmak állampolgárainak (ressortissants) valamint azon társaságoknak vagy szervezeteknek, amelyeknél ez állampolgárok (ressortissants) érdekelve voltak, oly javaira, jogaira és érdekeire vonatkoznak, melyek akár a volt Magyar királyság területén akár általa vagy szövetségesei által megszállva tartott területeken valamely kivételes háborús intézkedésnek vagy valamely jogfosztó jogszabálynak tárgyai voltak.

Az ellenőrök, felügyelők, ügyvivők, igazgatók, zárgondnokok, felszámolók és gondnokok, — a magyar Kormány jóállása mellett — személyesen lesznek felelősek e számadások és okmányok azonnali és hiánytalan átadásáért és azok pontosságáért.

14. §.

Tekintettel arra, hogy a III. Részlet csak a fizetés módját szabályozza, a 232. cikk és a jelen mellékletnek az ellenséges országokban levő javak, jogok és érdekekre és azok felszámolásából eredő jövedelemre vonatkozó rendelkezései a tartozásokra, hitelekre és számlákra alkalmazandók.

Magyarország és a szövetséges és társult Hatalmak, azok gyarmatai, protekturátusuk alatt levő államok, a nagybritániai Dominionok vagy India között fölmerülő és a 232. cikkben érintett olyan kérdések szabályozásánál, amelyekre nézve nem történik olyan nyilatkozat, hogy a III. Részlet rendelkezései alkalmazást nyernek, ugyancsak az illetők állampolgárai (ressortissants) között, a III. Részletnek arra a pénznemre, amelyikben a fizetéseknek történniök kell és az átszámítási árfolyamra és a kamatokra vonatkozó rendelkezései fognak alkalmaztatni, hacsak az érdekelt szövetséges vagy társult Hatalom Kormánya a jelen Szerződés hatályba lépésétől számított hat hónapon belül nem hozza tudomására Magyarországnak, hogy az említett záradékok közül egy vagy több nem alkalmazható.

15. §.

A 232. cikk és a jelen melléklet rendelkezései alkalmazást nyernek az ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogokra, amelyek beleértendők a javaknak, jogoknak, érdekeknek, társaságoknak vagy vállalatoknak a szövetséges vagy társult Hatalmak által a kivételes háborús törvényhozás alkalmazása vagy a 232. cikk b) pontjában foglalt kikötések végrehajtása útján történt felszámolásába.

V. RÉSZLET.

Szerződések, elévülések, ítéletek.

234. cikk.

a) Az ellenségek között kötött szerződéseket attól az időpontról fogva, amelyben a felek közül bármelyik kettő ellenséggé vált, semmiséknek kell tekinteni, kivéve az adósságokat és az olyan pénztartozásokat; amelyek az illető szerződésekben kikötött cselekmény vagy fizetés teljesítéséből erednek és fenntartva a következőkben vagy a csatolt mellékletben meghatározott szerződésekre vagy szerződésnemekre vonatkozó kivételeket és különleges rendszabályokat.

b) A megsemmisítés a jelen cikk értelmében nem fog kiterjedni azokra a szerződésekre, melyeknek teljesítését a jelen Szerződés hatálybalépésétől számított hat havi határidőn belül közérdekből oly szövetséges vagy társult Hatalom Kormánya követeli, melynek a szerződő felek valamelyike állampolgára (ressortissants).

Ha az ekép hatályban maradt szerződések végrehajtása a felek egyikére nézve a kereskedelmi viszonyok megváltozása következtében jelentékeny hátránnyal jár, a VI. Részletben meghatározott vegyes választott törvényszék a károsult félnek méltányos kártalanítást ítélhet meg.

c) Az Amerikai Egyesült Államok és Japán alkotmányának és törvényhozásának rendelkezéseinél fogva a jelen cikk, valamint a 235. cikk és a csatolt melléklet nem alkalmazható azokra a szerződésekre, melyeket ezen Államok polgárai (ressortissants) a volt Magyar Királyság állampolgáraival (ressortissants) kötöttek. Hasonlóképpen nem alkalmazható a 240. cikk az Amerikai Egyesült Államokra vagy azok állampolgáira (ressortissants).

d) A jelen cikk, valamint a csatolt melléklet nem alkalmazható azokra a szerződésekre, amelyekben a szerződő felek azon tény folytán váltak ellenségekké, hogy egyikük valamely más állam szuverenitása alá kerülő területen lakott. — feltéve, hogy ez utóbbi a jelen Szerződésből kifolyólag megszerzi valamely szövetséges vagy társult Hatalom állampolgárságát; nem alkalmazható továbbá oly szerződésekre sem, melyeket a szövetséges vagy társult Hatalmak oly állampolgárai (ressortissants) kötöttek egymással, akik között a kereskedelem az által volt gátolva, hogy a felek egyike valamely szövetséges vagy társult Hatalomnak az ellenség által megszállott területén tartózkodott.

e) A jelen cikk és a csatolt melléklet egy rendelkezése alapján sem tekinthetők hatályukat veszítetteknek a hadviselő Hatalmak egyikének felhatalmazásával az ellenség és polgárok között kötött szerződés alapján jogszerűen teljesített ügyletek.

5. ci

a) A magas Szerződő Felek területén, az ellenségek közti viszonylatokban, a háboru tartamára mindenemű elévülési, vagy a kereseti jogot kizáró (forclusion) határidő felfüggesztetik akár a háboru kezdete előtti, akár ezutáni időponttól kezdett folyni; e határidők tovább folyása legkorábban három hónappal a jelen Szerződés hatálybalépése után ismét megkezdődik. Ez a rendelkezés fog alkalmaztatni a kamat- és osztalékszelvények, valamint akár kisorsolás folytán, akár bármely más címen kitizedendő értékpapírok fizetés miatti bemutatásának határidőire.

b) Abban az esetben, ha valamely cselekménynek vagy alakiságnak a háboru folyamán történt elmulasztása folytán a volt Magyar Királyság területén oly végrehajtási intézkedések foganatosítottak, melyek a szövetséges vagy társult Hatalmak valamely állampolgárára (ressortissant) nézve hátránynyal járnak, a szövetséges vagy társult Hatalom állampolgára által eszközölt felszólamlás a VI. Részletben meghatározott vegyes választott törvényszék elé fog terjesztetni. feltéve, hogy az ügy nem tartozik valamely szövetséges vagy társult Hatalom bíróságának illetékessége alá.

c) Bármely szövetséges vagy társult Hatalom érdekelt állampolgárának kívánságára a vegyes választott

törvényszék mindazon esetekben, amelyekben az ügy különleges körülményeinél fogva ez méltányos és lehetséges lesz, ki fogja mondani a b) pontban említett végrehajtási intézkedések által sértett jogok helyreállítását.

Ha ez a helyreállítás igazságtalan vagy lehetetlen volna, a vegyes választott törvényszék a károsult fél javára kártérítést állapíthat meg, mely a magyar Kormányt terheli.

d) Ha valamely ellenségek között kötött szerződés, akár azért, mert valamelyik fél annak egy kikötését nem teljesítette, akár pedig egy a szerződésben kikötött jog gyakorlásánál fogva érvénytelenített, a háborús fél a vegyes választott törvényszékhez fordulhat jóvátételért. A bíróság ez esetben a c) pontban körülírt jogkörrel jár el.

e) Jelen cikk megelőző pontjainak rendelkezései alkalmazást nyernek a szövetséges vagy társult Hatalmaknak azon alattvalóira (ressortissants), akik a volt magyar Kormány hatóságai által foganatosított, fent körvonalazott intézkedések következtében hadműveleti vagy megszállott területen szenvedtek kárt, feltéve, hogy egyébként kártalanítva nem lettek.

f) Magyarország a vegyes választott törvényszék által a jelen cikk megelőző pontjainak rendelkezéseivel egybehangzóan kimondott visszatérítések vagy az előző jogállapotha való visszahelyezések folytán jogaiban sértett minden harmadik személyt kártalanítani fog.

g) A kereskedelmi értékpapírokat illetően az a) pontban meghatározott három havi határidő azon naptól fog számíttatni, amelytől fogva az érdekelt Hatalom területein a kereskedelmi értékpapírokra fennálló kivételes jogszabályok véglegesen hatályon kívül helyeztetnek.

6. cikk.

Az ellenséges állampolgárok közti viszonylatokban a háboru előtt kiállított kereskedelmi értékpapírok nem tekintetnek érvénytelenné váltaknak pusztán azon körülmény folytán, hogy azok az előírt határidőkön belül elfogadás vagy fizetés céljából bemutatva nem lettek, sem pedig azért nem, mivel a kibocsátó (tireur) vagy forgató az el nem fogadásról vagy a nem fizetésről értesítve nem lett, nemkülönben az óvatolás elmulasztása

vagy valamely alakiságnak a háboru folyamán való nem teljesítése miatt sem.

Ha valamely kereskedelmi értékpapir elfogadás vagy fizetés miatti bemutatására vagy az el nem fogadásról vagy nem fizetésről a kibocsátóhoz (tireur) vagy a forgatóhoz intézendő értesítés, vagy végül az óvatolásra megszabott határidő a háboru tartama alatt lejárt és ha a fél, akinek a váltóit bemutatnia vagy óvatolnia vagy az el nem fogadásról vagy nem fizetésről értesítést adnia kellett volna, ezt a háboru tartama alatt nem tette meg, a jelen szerződés érvénybeléptétől számítva legkevesebb három hónapi határidő nyújtatik a célból, hogy az értékpapirt bemutassa, annak el nem fogadásáról vagy ki nem fizetéséről értesítést küldjön vagy azt megóvatolja.

37. cikk.

A szövetséges vagy társult Hatalmak valamelyikének bíróságai által hozott ítéletek, ha ezek a bíróságok a jelen Szerződés értelmében illetékesek, Magyarországon a jogerős ítéletek hatályával bírnak és végrehajtási rendelkezés (exequatur) szüksége nélkül.

Ha bármilyen tárgyan a volt magyar Királyság valamely bírói hatósága a háboru alatt a szövetséges vagy társult Hatalmak valamely állampolgára (ressortissant) vagy pedig valamely társaság vagy szervezet ellen, amelyben ez utóbbi állampolgárok (ressortissants) egyike érdekelve volt, oly eljárás során, melyben akár az illető állampolgár (ressortissant), akár a társulat védekezni nem tudott, ítéletet hozott vagy végrehajási cselekményt végzett, az a szövetséges vagy társult állampolgár (ressortissant), aki ez okból kárt szenvedett, kártérítést követelhet, amelyet a VI. Részben meghatározott vegyes törvényszék fog megállapítani.

A szövetséges vagy társult Hatalom polgárának (ressortissant) kérelmére a fenti kártérítés azáltal fogantatható, hogy a vegyes választott törvényszék rendelkezése és a lehetőséghez képest a felek a magyar bíróság ítélethozatalát megelőző állapotba helyeztetnek vissza.

A fenti jóvátételben részesítheti a vegyes törvényszék a szövetséges vagy társult Hatalmak oly állampolgárait (ressortissants), akik hadműveleti vagy megszállott területeken tett bírói intézkedések folytán szenvedtek kártalanítást, ha egyéb módon kártalanítva nem lettek.

38. cikk.

A III., IV., V. és VI. Részletek értelmében ez a kifejezés „a háboru tartama alatt” minden egyes szövetséges vagy társult hatalomra nézve a volt osztrák-magyar Monarchia és az illető Hatalom közötti háborus állapotnak bekövetkezésétől a jelen Szerződés hatálybaléptéig terjedő időközt jelenti.

Melléklet.

I. Általános rendelkezések.

1. §.

A 234., 235. és 236. cikkek értelmében a szerződést kötő felek ellenségeknek tekintetnek, ha az ügyletkötés köztük az egyik félre kötelező törvények, rendeletek vagy rendszabályok folytán tilossá vagy jogtalanná vált, még pedig vagy attól a naptól kezdődőleg, amikor az ügyletkötés köztük tilossá vált, vagy attól a naptól kezdve, amikor az ügyletkötés bármi más okból vált törvénytelené.

2. §.

A 234. cikkben meghatározott hatálytalanná válás alól ki vannak véve és a IV. Részlet 232. cikkének b) pontjában körvonalazott jogok sérelme nélkül, nemkülönben a szövetséges vagy társult Hatalmak által a háboru tartama alatt hozott belföldi törvények, rendeletek és rendszabályok valamint az illető szerződés rendelkezései alkalmazásának érintetlenül hagyásával, hatályukban megmaradnak:

a) azok a szerződések, amelyeknek célja tulajdonjogok, valamint ingó és ingatlan jószágok és értékek átruházása, feltéve, hogy a tulajdonjog átruházása vagy a tárgy átadása már megtörtént, mielőtt még a felek ellenségekké váltak;

b) bérletek, haszonbérletek és bérleti ígérek;

c) a jelzálog,- zálog és biztosítéki (nantissement) szerződések;

d) a bányákra, bányaművekre, kőbányákra vagy ásványtelepekre vonatkozó koncessziók;

e) a magánosok és államok, tartományok, községek vagy más hasonló közigazgatási jogi személyek között kötött szerződések, valamint ezen államok, tartományok, községek vagy más hasonló közigazgatási jogi személyek által nyújtott koncessziók.

3. §.

Ha valamely szerződés rendelkezései a 234. cikk értelmében részben hatályukat veszítik és ha a szétválasztás keresztül vihető, e szerződés többi rendelkezései érvényben fognak maradni a fenti 2. pontban jelzett belföldi törvények, rendeletek és rendszabályok alkalmazásának fenntartása mellett. Ha a szétválasztás nem vihető keresztül, a szerződés teljes egészében hatálytalaná válnak fog tekintetni.

II. Bizonyos szerződésnemekre vonatkozó különös rendelkezések.

Az érték- és árutőzsdei ügyletek (Stock and Commercial Exchange Contracts).

4. §.

a) A háboru tartama alatt az elismert áru- és értéktőzsdék által tett olyan műveletek, amelyek valamely ellenséges magánfél által a háboru előtt kötött tőzsdeügyletek lebonyolítását rendezik, a Magas Szerződő Felek által épügy, mint az illető rendelkezések alkalmazása során foganatosított intézkedések a következő fenntartással erősíttetnek meg:

1) hogy kifejezetten ki volt kötve, hogy a tőzsdei művelet a nevezett tőzsdék hatáskörébe fog tartozni;

2) hogy ezek a műveletek mindenki számára kötelezők voltak;

3) hogy a lebonyolítás feltételei igazságosak és észszerűek voltak;

b) Az előző pont nem alkalmazható a megszállás tartama alatt az ellenség által megszállt területek tőzsdéin foganatosított intézkedésekre.

c) A gyapotra vonatkozó olyan határidő-üzletek lebonyolítása, amely üzletek a liverpooli Gyapot-Társaság határozata értelmében 1914. június 31.-én meg voltak kötve, megerősíttetnek.

Zálog.

5. §.

Ellenség tartozásának biztosításául adott kézizálognak nemfizetés miatti eladása érvényesnek tekintetik abban az esetben is, ha a tulajdonos értesíthető nem volt, feltéve, hogy a hitelező jóhiszeműen és a rendes gondossággal járt el. Ebben az esetben a tulajdonos a zálogtárgy eladása miatt semmiféle igényt nem támaszthat.

Ez a rendelkezés nem vonatkozik zálogoknak az ellenség által eszközölt eladására, a megszállás tartama alatt hadműveleti vagy ellenség által megszállt vidékeken.

Kereskedelmi értékpapírok.

6. §.

Azokra a Hatalmakra vonatkozóan, amelyek a III. Részlethez és annak mellékletéhez hozzájárultak, az ellenségek között fennálló és kereskedelmi papírok kibocsátásából eredő pénztartozások az említett melléklet értelmében fognak rendeztetni a vizsgáló és kiegyenlítő hivatalok közvetítésével, amely hivatalok a papír birtokosa által érvényesíthető jogok tekintetében az utóbbinak jogaiba lépnek.

7. §.

Ha valaki akár a háboru előtt, akár a háboru tartama alatt kereskedelmi értékpapír kifizetésére kötelezte magát egy utóbbi ellenséggé vált másik személynek vele szemben vállalt tartozása folytán, az utóbbi az ellenségeskedések megkezdése ellenére is felelős lesz az előbbivel szemben vállalt kötelezettség következményei tekintetében.

III. Biztosítási szerződések.

8. §.

Ellenséggé vált személyek közt kötött biztosítási szerződések a következő cikkeknek megfelelően fognak szabályoztatni.

Tűzkárbiztosítások.

9. §.

Valamely tulajdonra vonatkozó tűzkárbiztosítási szerződések, amelyek egy a tulajdonban érdekelt és egy később ellenséggé vált személy közt kötöttek, nem fognak hatályukat veszítetteknek tekintetni az ellenségeskedés megkezdésénél vagy azon ténynél fogva, hogy a másik személy ellenséggé vált, sem azért, mert a felek egyike a háboru tartama alatt vagy a háboru után következő három havi időtartam alatt a szerződés valamely kikötését nem teljesítette, hanem hatályukat veszítik a jelen szerződés életbe léptét követő három hónap után legközelebb esedékes évi díj lejártától számítandó joghatállyal.

A háboru tartama alatt lejárt és ki nem fizetett díjakra, valamint a háboru tartama alatt szenvedett veszteségekből eredő igényekre vonatkozólag külön fog történni intézkedés.

10. §.

Ha valamely közigazgatási vagy törvényhozási intézkedés következtében valamely a háboru előtt kötött tűzkár-biztosítás a háboru tartama alatt az eredeti biztosítóról egy másik biztosítóra lett átruházva, az átruházás el fog ismertetni és az eredeti biztosító felelőssége az átruházás napjától számítva megszűniknek fog tekintetni. Mindazonáltal az eredeti biztosítónak joga lesz arra, hogy kérelmére kimerítően informáltassék az átruházás feltételeiről és amennyiben kitűnik, hogy ezek a feltételek nem voltak méltányosak, módosíthatni fognak oly módon, hogy méltányosakká válnak.

Egyébként a biztosítottnak jogában fog állani, hogy az eredeti biztosító beleegyezésével, a szerződést a vonatkozó kérés keltének napjától számított hatállyal az eredeti biztosítóra ismét visszaruházza.

Életbiztosítás.

11. §.

A valamely biztosító és egy később ellenséggé vált személy között kötött életbiztosítási szerződések nem fognak hatálytalanokká válnaknak tekintetni a had-

üzenetnél vagy annál a ténynél fogva, hogy az illető személy ellenséggé vált.

Minden összeg, amely az előző bekezdés alapján a hatálytalanná válnak nem tekintendő szerződés értelmében a háboru tartama alatt lejárt, a háboru után behajtható lesz. Ez az összeg a lejáratától a fizetés napjáig számítandó 5% os kamattal növekszik.

Ha a szerződés a háboru tartama alatt a díjak nem fizetése folytán érvénytelenné vált, vagy ha a szerződés kikötéseinek nem teljesítése következtében hatályát veszítette, a biztosítottak vagy képviselőinek vagy egyéb jogosultaknak jogukban fog állni bármikor a jelen Szerződés hatályba lépésének napjától számított 12 hónapon belül a biztosítótól a biztosítási kötvények az érvénytelen né vagy hatálytalanná válás napján fennálló értékét követelni

Ha a szerződés a háboru tartama alatt a díjaknak valamely háborus rendszabály folytán való meg nem fizetése következtében vált érvénytelenné, a biztosítottak, képviselőinek vagy az egyéb jogosultaknak jogukban áll a jelen Szerződés hatálybalépését követő három hónapon belül a szerződést ismét érvényesíteni az esetleg lejárt díjak és ezek 5%-os kamatainak megfizetése által.

12. §.

Valamely biztosítótársaságnak később ellenségessé vált országban levő fiókja által kötött életbiztosítási szerződésekre vonatkozólag, a szerződésben foglalt ellentétes kikötés hiján a helyi törvény lesz irányadó, de a biztosítónak joga lesz a biztosítottól vagy annak képviselőitől követelni azoknak az összegeknek a visszatérítését, amelyeket a háborus rendszabályokból folyólag fizetett a reá kényszerített vagy irányában támasztott oly követelések kielégítésére, amelyek ellentétben álltak magának a szerződésnek kikötéseivel és a szerződés megkötésének idejében fennálló törvényekkel és egyezményekkel.

13. §.

Mindazokban az esetekben, amikor a biztosító a szerződésre alkalmazandó törvény értelmében a szerződés által, dacára a díjak meg nem fizetésének kötelezettségben marad, joga lesz oly esetben, ha biztosítottat a

szerződés hatálytalanná válásáról a háboru következtében még nem értesíthette, a biztosítottól a meg nem fizetett díjakat azok évi 5% os kamataival együtt követelni; ez a jog a biztosítót megilleti addig az időpontig, amíg a biztosítottat értesíteni fogja a szerződés érvénytelenné válásáról.

14. §.

A 11—13. §-ok alkalmazásánál életbiztosítási szerződéseknek fognak tekinteni azok a biztosítási szerződések, amelyek a két fél kölcsönös kötelezettségének kiszámításánál a valószínű emberi élettartamot az annuitásokkal (taux d'intérêt) kombinációban veszik alapul.

Tengeri biztosítások.

15. §.

A biztosító és egy később ellenséggé vált személy között kötött tengeri biztosítási szerződések, ideértve az időre és a valamely utra szóló biztosításokat, semmisnek fognak tekinteni abban az időpontban, amikor az utóbbi személy ellenséggé vált, kivéve azt az esetet, amikor a szerződésben megállapított kockázat viselése a fenti időpontot megelőzően kezdetét vette.

Abban az esetben, ha a kockázat viselése még nem vette kezdetét, a díj fejében vagy egyéb címen fizetett összegek a biztosítótól visszakövetelhetők lesznek.

Az esetben, ha a kockázat viselése megkezdődött, a szerződés érvényesnek fog tekinteni, jöllehet a fél ellenséggé vált is és a szerződés határozmányai szerint járó díjak, valamint kártérítési összegek megfizetése a jelen Szerződés hatálybalépte után követelhető lesz.

Abban az esetben, ha megállapodás jön létre a hadviselő államok polgárainak (ressortissans) a háboru előtt keletkezett és a háborut követőleg behajtott tartozásai után kamatok fizetése tárgyában oly károokra vonatkozólag, melyeknek megtérítése tengeri biztosítási szerződés alapján követelhető, ez a kamat a kár bekövetkeztétől számított egy évi határidő elteltével kezd folyni.

16. §.

A később ellenséggé vált biztosítottal kötött tengeri biztosítási szerződés alapján nem követelhető oly tengeri kár megtérítése, melyet annak a hatalomnak, illetve szövetségesének vagy társának háborus cselekménye okozott, melynek a biztosító állampolgára (ressortissant).

17. §.

Ha bebizonyul az, hogy valamely személy, aki a háboru előtt egy később ellenséggé vált biztosítóval tengeri biztosítási szerződést kötött, az ellenségeskedés megkezdése után ugyanazon kockázatot fedező új szerződést kötött egy másik, nem ellenséges biztosítóval, az új szerződés, megkötésének napjától kezdődőleg, úgy fog tekintetni, mint amely az eredeti szerződés helyébe lépett és a lejárt díjakat azon elv alapján kell rendezni, hogy az eredeti biztosító a szerződés tényénél fogva csak addig az időpontig lesz felelős, amelyben az új szerződés megkötött.

Más biztosítások.

18. §.

A háboru előtt valamely biztosító és később ellenséggé vált személy között kötött olyan biztosítási szerződések, amelyekről a 9—17. pontok nem tesznek említést, minden tekintetben ugyanolyan elbírálás alá fognak esni, mint amilyen elbánás alá esnének az említett cikkek értelmében az ugyanazon felek között kötött tüzkárbiztosítási szerződések.

Viszontbiztosítások.

19. §.

Minden később ellenséggé vált személlyel kötött viszontbiztosítási szerződés azon ténynél fogva, hogy az a személy ellenséggé vált, megszűntnek fog tekintetni, azonban oly élet- vagy tengeri kockázat esetére, amelynek viselése a háborut megelőzőleg kezdetét vette, annak a jognak sértetlen fenntartásával, hogy háboru után az ily kockázatok fejében járó összegek fizetését behajtani lehessen.

Mindazonáltal, ha a viszontbiztosított fél ellenséges meg szállás következtében oly helyzetben volt, hogy más

viszontbiztosítót magának nem találhatott, a szerződés a jelen Szerződés hatályba lépésétől számított három havi időszak lejártáig fennáll.

Ha valamely viszontbiztosítási szerződés a jelen cikk alapján megsemmisítettik, a felek egymás között elszámolnak a fizetett és a fizetendő díjak és a bekövetkezett károk viselése tekintetében, amennyiben oly élet- vagy tengeri kockázatról van szó, melynek viselése a háboru előtt kezdődött meg. A 11.—17. pontokban meg említett kockázatok esetén a számlák kiegyenlítésére az az időpont irányadó, amelyben a felek ellenségekkel váltak, tekintet nélkül az ezen időpont után szenvedett károk tekintetében támasztott igényekre.

20. §.

Az előző pont rendelkezései ugyancsak kiterjednek a felek ellenséggé válásának napján fennállott azon viszontbiztosításokra, amelyeknél a biztosító a különleges kockázatok viselését vállalta, az élet- és tengeri kockázatok kivételével.

21. §.

Valamely életbiztosítási szerződés viszontbiztosítása, ha az külön szerződéssel történt és nem foglaltatik benn valamely általános viszontbiztosítási szerződésben, érvényben fog maradni.

22. §.

Valamely tengeri biztosítási szerződésnek a háboru előtt eszközölt viszontbiztosítása esetén a viszontbiztosítóra áthárított kockázat érvényben fog maradni, ha ez a kockázat viselése az ellenségeskedések beállta előtt kezdetét vette és a szerződés az ellenségeskedések megkezdésének ellenére is érvényben maradt. A viszontbiztosítási szerződés alapján akár díj, akár kártérítési ügy címén járó összegek a háboru után igényelhetők lesznek.

23. §.

A 16. és 17. pontok rendelkezései és a 15. pont utolsó bekezdése a tengeri kockázatok viszontbiztosítási szerződéseire alkalmaztatni fognak.

VI. RÉSZLET.

Vegyes választott törvényszék.

39. cikk.

a) A jelen Szerződés életbelépésétől számított három hónapon belül, egyrészről a szövetséges és társult Hatalmak mindegyike, másrészről pedig Magyarország között vegyes választott törvényszék alakittatik. Mindegyik választott törvényszék három tagból fog állni. Minden érdekelt kormány e tagok közül egyet nevez ki. Elnököt a két érdekelt kormány közös megállapodás útján választ.

Ha ez a megállapodás nem jönne létre, a választott törvényszék elnökét és két másik személyt, akik őt szükség esetén helyettesíthetik, a Nemzetek Társaságának Tanácsa, addig az időpontig pedig, míg az megalakul, Ador Gusztáv ur választja, amennyiben ebbe beleegyezik. Ezek a személyek azon Hatalmak állampolgáraiból vétetnek, amelyek a háboru alatt semlegesek maradtak.

Ha valamely Kormány egy hónapon belül nem gondoskodik a választott törvényszék hiányzó tagjának a fent körülírt módon való kijelöléséről, e tagot a másik Kormány az elnökön kívül fentebb említett két személy közül az elnök választja.

A tagok többségének határozata a választott törvényszék határozata lesz.

b) A vegyes választott törvényszékek, amelyek az a) pont alapján alakultak, a hatáskörükbe tartozó vitás kérdéseket a III., IV. V. és VII. részletek szabályai szerint fogják eldönteni.

Ezenkívül minden a jelen Szerződés életbelépése előtt a szövetséges és társult Hatalmak állampolgárai és magyar állampolgárok (ressortissants) között kötött szerződésekből folyó vitás kérdéseket a vegyes választott törvényszék dönti el, azokat a vitás kérdéseket kivéve, amelyek a szövetséges, társult vagy semleges Hatalmak törvényeinek értelmében az említett Hatalmak állami bíróságainak hatáskörébe tartoznak. Ebben az esetben a vitás kérdéseket az említett állami bíróságok a vegyes választott törvényszék kizárásával intézik el. A szövetséges és társult Hatalmak egyikének érdekelt polgára azonban a vegyes választott törvényszék elé is terjesztheti ügyét, amennyiben hazai törvénye ezt nem tiltja.

c) Ha az ügyek száma szükségessé teszi, a választott törvényszékhez több tag is kinevezhető, hogy minden egyes választott törvényszék több osztályra oszolhasson. Minden ilyen osztálynak a fönt foglaltak szerint kell megalakulnia.

d) Minden választott törvényszék maga állapítja meg peres ügyekben való eljárását, ha azt a jelen cikk melléklete függelékek határozatai nem szabályozzák. Joga lesz azon összegek megállapítására, melyeket a vesztés félnek az eljárás költségeire kell fizetnie.

e) Minden Kormány maga fizeti a egyes választott törvényszékhez általa kinevezett tagokat és megbizottakat is, akiket a törvényszék előtt való képviselésével megbiz. Az elnök fizetését az érdekelt kormányok külön egyezségben állapítják meg és ezen fizetések, ugyyszintén minden törvényszék közös kiadásának terhét a két Kormány megfelezi egymás között.

f) A Magas Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy bíróságaik és más hatóságaik, minden rendelkezésükre álló módon a választott törvényszékek segítségére lesznek, különösen a kézbesítések eszközlése és bizonyítékok gyűjtése tekintetében.

g) A Magas Szerződő Felek megegyeztek abban, hogy a egyes választott törvényszékek határozatait véglegeseknek tekintik és állampolgáraikra (ressortissants) nézve kötelezőkké teszik.

Melléklet.

1. §.

Ha a törvényszék valamely tagja meghal, visszalép vagy bármely okból hivatalát ellátni nem tudja, helyének betöltésénél ugyanaz az eljárás követendő, amelyet kinevezésénél követtek.

2. §.

A törvényszék eljárásában olyan szabályokat követ, amelyek az igazságosság és méltányosság elvének megfelelnek. Meghatározza a felek felszólalásainak rendjét és idejét; szabályozza a bizonyítékok felvételének alak-szerűségeit.

3. §.

Mindenik fél ügyvédei és meghatalmazottai joga-

sultak ügyük támogatására vagy védelmére fejtegetéseiket szóban vagy írásban a törvényszék elé terjeszteni.

4. §.

A törvényszék az előtte lefolyt ügyek és az eljárás iratait a kelet megjelölésével megőrzi.

5. §.

Az érdekelt Hatalmak mindegyike egy titkárt nevezhet ki. Ezek a titkárok alkotják a törvényszék egyes titkárságát és annak vannak alárendelve. A törvényszék kinevezhet és alkalmazhat egy vagy több hivatalnokot, akik szükségesek feladatai betöltéséhez.

6. §.

A törvényszék minden olyan kérdésben és esetben, amelyet eléje terjesztenek, az érdekelt felek által felhozott bizonyítékok, tanuvallomások és felvilágosítások alapján dönt.

7. §.

A Magas Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy a törvényszék vizsgálatai megejtéséhez szükséges könnyítéseket és felvilágosításokat megadják.

8. §.

Az eljárás nyelve ellentétes megállapodás hiányában az illető szövetséges vagy társult Hatalom választása szerint az angol, a francia, az olasz vagy a japán.

9. §.

A tárgyalások helyét és idejét a törvényszék elnöke határozza meg.

240. cikk.

Ha egy illetékes bíróság valamely a III., IV., V. vagy VII. részletek által érintett ügyben olyan ítéletet hozott vagy hoz, amely a fent megjelölt fejezetek határozmányainak nem felel meg, a károsodást szenvedett félnek jogában van jóvátételt követelni, amelyet a vegyes törvényszék állapít meg. Valamely szövetséges vagy társult Hatalom állampolgárának (ressortissant) kívánságára a

vegyes választott törvényszék, amennyiben ez lehetséges, a jóvátételt olyképen foganatosíthatja, hogy a feleket abba az állapotba helyezi vissza, amelyben az a volt magyar Királyság bírósága által hozott ítélet előtt volt.

VII. RÉSZLET.

Ipari tulajdon.

241. cikk.

A jelen Szerződés határozatainak fenntartásával, az ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogok, amint ezt a 220. és 222. cikkben említett párisi és berni nemzetközi egyezmények meghatározzák, a Magas Szerződő Felek területein újra hatályba lépnek vagy helyreállíttatnak azoknak a személyeknek vagy jogutódaiuknak javára, akik a háborús állapot beálltakor azokat élvezték. Éppenigy visszaállíttatnak, illetőleg újból érvénybe lépnek az igényjogosultak javára azok a jogok, amelyeket ezek a személyek, ha a háború közbe nem jött volna, a háború alatti időben az ipari tulajdon vagy valamely irodalmi vagy művészi mű kiadásának védelmét célzó kérelemmel elnyerhettek volna; a jogoknak eme visszaállítása vagy újabb érvénybe lépése a jelen szerződés életbe-léptével kezdődik.

Azok a cselekmények azonban, amelyek a háború alatt valamely szövetséges vagy társult Hatalom törvényhozó, végrehajtó vagy közigazgatási hatóságának különleges intézkedéseivel a volt magyar Királyság állampolgárainak (ressortissants) ipari, irodalmi vagy művészi tulajdonjogai tekintetében foganatosítottak, érvényben maradnak és teljes hatályukat továbbra is megtartják.

Semmiféle kártérítési igény vagy panasz nem emelhető sem Magyarország vagy állampolgárai (ressortissants), sem a volt magyar Királyság állampolgárai (ressortissants) részéről vagy nevükben ipari, irodalmi vagy művészi tulajdonjogoknak a háború alatt valamely szövetséges vagy társult Hatalom Kormánya vagy bármely más személy által az illető Kormány számlájára vagy beleegyezésével történt értékesítése miatt, sem pedig bármily olyan készítmények, készülékek, cikkek vagy bármilyen tárgyak eladása, áruba bocsátása vagy használata miatt, amelyekre ezek a jogok vonatkoznak.

Ha csak valamely szövetséges vagy társult Hatalomnak a jelen Szerződés aláírása időpontjában érvényben levő törvényei másképen nem rendelkeznek, a 232. cikk b) bekezdésében említett személyek tulajdona tekintetében járó vagy fizetett összegek, az e cikk második bekezdésében említett különleges intézkedések végrehajtásából származó bármely cselekmény vagy művelet alkalmazásánál ugyanolyan elbánás alá esnek, amint a jelen Szerződés értelmében e személyeknek másnemű követelései és azok az összegek, amelyek a volt magyar Királyság Kormányának kivételes intézkedései következtében a szövetséges és társult Hatalmak polgárainak (ressortissants) ipari, irodalmi vagy művészi tulajdonából szereztettek, éppen olyan beszámítás és elbánás alá esnek, mint magyar állampolgárok (ressortissants) egyéb tartozásai.

A szövetséges és társult Hatalmak mindegyike fenntartja magának azt a jogot, hogy azokra az ipari, irodalmi és művészi tulajdonjogokra (kivéve a kereskedelmi és gyári védjegyeket), amelyeket magyar állampolgárok (ressortissants) a háboru előtt vagy a háboru alatt szereztek vagy utólag szerezni fognak, e jogok gyakorlása, gyakorlásának engedélyezése, a gyakorlás ellenőrzésének továbbra is fenntartása által vagy bármily más módon olyan korlátozásokat, feltételeket és megszorításokat alkalmazzon, amilyeneket a nemzeti védelem céljából, közérdekből vagy avégből tart szükségesnek, hogy a saját polgárainak magyar területen levő ipari, irodalmi és művészi tulajdonjogaira nézve Magyarország részéről a méltányos elbánásban való részesítést avagy általában a jelen Szerződés értelmében Magyarország részéről elvállalt valamennyi kötelezettség teljesítését biztosítsa. Ami azokat az ipari, irodalmi vagy művészi tulajdonjogokat illeti, amelyek a jelen Szerződés hatálybalépése után nyerhetők el, a szövetséges és társult Hatalmaknak fent biztosított joga csak akkor gyakorolható, ha a korlátozások, feltételek és megszorítások az ország védelme vagy a közérdek szempontjából szükségeseknek látszanak.

Abban az esetben, ha a szövetséges és társult Hatalmak az előbbi határozatokat alkalmazzák, megfelelő (rational) kártalanítás vagy megtérítés fizetendő, amely ugyanugy használandó fel, mint a jelen szerződés hatá-

rozatai szerint a magyar állampolgárokat (ressortissants) illető minden egyéb követelés.

A szövetséges és társult Hatalmak mindegyike fenntartja magának azt a jogot, hogy az ipari, irodalmi és művészi tulajdonjogoknak minden olyan teljes vagy részleges átruházását vagy átengedését, amely 1914. július 28-ika óta történt vagy a jövőben történni fog és amely a jelen Szerződés határozatainak alkalmazását megghusíthatná, semmisnek és hatálytalannak tekintse.

A jelen cikk határozatai nem alkalmaztatnak társaságok és vállalatok ipari, irodalmi vagy művészi tulajdonjogaira, amelyek a szövetséges és társult Hatalmak kivételes háborús törvényhozása alapján felszámoltattak, vagy a 232. cikk b) pontja szerint ezután felszámoltatnak.

242. cikk.

A jelen Szerződés életbelépésétől számított, legalább egy évi határidő engedélyeztetik minden pótlék és bírság kizárásával a Magas Szerződő Felek állampolgárainak (ressortissants) arra, hogy mindazokat a cselekményeket foganatosíthassák, formaszzerűségeket teljesíthessék, illetékeket megfizethessék, és egyáltalában minden kötelezettségüknek megfeleljenek, amelyeket az egyes Államok törvényei és rendelkezései az oly ipari tulajdonjogok fenntartására vagy elnyerésére előírnak, amelyek 1914. július 28-ikán már fennállottak, vagy azóta, ha a háboru ki nem tört volna, a háboru előtt, vagy a háboru tartama alatti időben benyújtott kérések alapján elnyerhetők lettek volna; ez a határidő fennáll a nevezettek javára az ilyenmű jogokkal szemben való ellenmondás megtételére is. Mindamellett ez a cikk az Amerikai Egyesült Államokban nem ad jogot a jogok leszállítására irányuló eljárás (procedure d'interférence) újravételére, ha ez az eljárás végső fokon (l'audience finale) lefolyt.

Azok az ipari tulajdonjogok, amelyek valamely cselekmény elmulasztása, valamely formáság nem teljesítése vagy valamely illeték meg nem fizetése következtében hatályukat veszítették, újból hatályba helyeztetnek, azonban a szabadalmak és minták tekintetében azzal a kikötéssel, hogy minden szövetséges és társult Hatalom intézkedéseket tehet olyan harmadik személyek jogainak megvédésére, akik az érvénytelenségi idő alatt szabadalmakat és mintákat használtak ki vagy értéke-

sítettek. Ezenkívül a magyar állampolgárokat (ressortissants) megillető és megint életbelépő találmányi szabadalmak és minták az engedélyek megadása tekintetében azoknak a szabályoknak, amelyek a háboru alatt reájuk alkalmazhatók lettek volna, ugyyszintén a jelen Szerződés minden határozatának, továbbra is alávetettek.

Az 1914. július 28-ika és a jelen Szerződés hatálybalépésének időpontja közötti időszak valamely szabadalom kihasználásának vagy gyári és kereskedelmi védjegyek és minták használatának idejére nézve nem jön számításba. Sem szabadalmak, sem gyári vagy kereskedelmi védjegyek, sem minták, amelyek 1914. július 28-án még érvényben voltak, nem nyilváníthatók elveszetteknek vagy semmiseknek pusztán abból az okból, hogy a jelen Szerződés életbelépésétől számított két évi határidő letelte előtt nem használtattak és nem alkalmaztattak.

243. cikk.

Azok az elsőbbségi határidők, amelyek az 1883. évi március 20-ikán Párisban kötött és Washingtonban az 1911. évben megújított nemzetközi egyezmény 4. cikke által vagy bármely más érvényes egyezmény vagy törvény által a találmányi szabadalmak, használati minták, gyári és kereskedelmi jegyek, mustrák és minták iránti kérvények benyújtására vagy bejegyzésére vonatkozólag megállapítottak és amelyek 1914. július 28.-án még nem jártak le, továbbá azok a határidők, amelyek a háboru alatt kezdődtek, vagy ha a háboru nem lett volna, kezdődhetek volna, a Magas Szerződő Felek mindegyike által a másik Magas Szerződő Fél minden állampolgára (ressortissant) javára hat havi határidő lejártáig meghosszabbíthatnak.

E meghosszabbítás nem érinti azonban a Magas Szerződő Felek valamelyikének vagy valamely olyan személynek jogait, amely, illetőleg aki a jelen Szerződés hatálybalépése idejében jóhiszeműleg olyan ipari tulajdonjog birtokában van, amelyek az elsőbbségi határidők igénybevételével kért jogokkal ellentétben állanak: jogait akár személyesen, akár ügynökök vagy engedményesek útján, akikre e jogokat a jelen Szerződés hatálybalépése előtt átruházták, továbbra is élvezhetik anélkül, hogy mint utánpótlók bármily módon háboríthatók vagy üldözhetők volnának.

244. cikk.

Sem keresetnek, sem követelésnek nincs helye egyrészt a volt magyar Királyság polgárai (ressortissants) vagy a volt magyar Királyság területén lakó avagy iparukat ott gyakorló személyek, másrészt pedig a szövetséges és társult Hatalmak polgárai (ressortissants) vagy az ezen Hatalmak területén lakó, avagy iparukat ott gyakorló személyek részéről, vagy oly harmadik személyek részéről, akikre a háboru alatt ily személyek jogukat engedményezték, olyan tényállások alapján, amelyek a másik fél területén a hadüzenet időpontja és a jelen Szerződés életbeléptének időpontja között következtek be, s a melyek olybá lettek volna tekinthetők, mint amelyek a háboru bármely pillanatában is fe állott és a 242—243. cikkek értelmében visszaállítandó va mely ipari, irodalmi vagy művészi tulajdonjogot sérte ex.

Épöly kevésbé nyílik keresetjog hasonló személyek javára az ipari, irodalmi vagy művészeti tulajdonjognak megsértése címén egyrészt a szövetséges vagy társult Hatalmak, másrészt Magyarországon területén a jelen Szerződés aláírásától számított egy éven belül valamely időpontban történt eladás vagy áruba bocsátás miatt, ha olyan készítményekről vagy cikkekről, olyan irodalmi vagy művészeti művekről van szó, amelyek a hadüzenet és a jelen Szerződés aláírása közötti időben állítottak elő vagy tétettek közzé, sem az ily tárgyak megszerzése, sem alkalmazásba vétele vagy felhasználása miatt; megjegyzendő azonban, hogy e rendelkezés nem nyer alkalmazást, ha a jogosítottak lakhelye, ipari vagy kereskedelmi telepe az osztrák-magyar hadsereg által a háboru folyamán megszállott területeken volt.

Ez a cikk az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország közötti viszonylatban nem nyer alkalmazást.

245. cikk.

Az ipari tulajdonjog értékesítésének engedélyezése vagy irodalmi vagy művészeti művek sokszorosítására vonatkozó szerződések, amelyek a hadi állapot előtt egyrészt a szövetséges és társult Hatalmak állampolgárai (ressortissants) vagy az ezek területein lakó vagy ott ipart űző személyek, másrészt a volt magyar Királyság állampolgárai (ressortissants) között kötöttek a volt osztrák-magyar Monarchia és a szövetséges vagy

társult hatalom között létrejött hadiállapot kezdetétől számítva megszűnteknek tekintendők. De az eredetileg ilyen szerződésnél fogva engedélyes félnek minden esetben jogában áll, hogy a jelen Szerződés életbeléptétől számított hat hónapi időtartamon belül a jogosulttól új engedélynek kiállítását kívánhassa, amelynek feltételeit — a felek közötti megegyezés hiányában — annak az országnak illetékes bírósága állapítja meg, amelynek törvényhozása alatt szereztettek meg a jogok, kivéve azokat az eseteket, amelyekben a volt magyar Királyság törvényhozása alatt szerzett jogok alapján elnyert engedélyről van szó. Ez esetben a feltételeket a jelen rész VI. Részletében meghatározott vegyes választott törvényszék fogja meghatározni. A törvényszék adott esetben megállapíthatja ez alkalommal azokat a megtérítési összegeket, amelyeknek megfizetését e jogoknak a háboru alatt történt használatáért jogosnak találja.

A már a háboru alatt fennállt engedély folytatása nem érinti az ipari, irodalmi vagy művészi tulajdonjogra vonatkozó olyan engedélyeket, amelyek a szövetséges vagy társult Hatalmak egyikének kivételes háborus törvényhozása alapján engedélyeztettek. Ez utóbbiak érvényesek maradnak és megtartják teljes hatályukat, és abban az esetben, ha egy ilyen engedély eredetileg a háboru előtt kötött engedélyezési szerződés alapján feljogosítottak adatott volna meg, ez az engedély ugy tekintendő, mint az előbbi engedély helyettesítése.

Ha az ipari tulajdonjognak értékesítésére vagy irodalmi, drámai vagy művészeti műveknek sokszorosítására vagy előadására vonatkozólag még a háboru előtt kötött szerződés vagy a háboru előtt adott hasonló tartalmu engedély alapján a háboru alatt bizonyos összegek fizetettek volna a 232. b) cikkben meghatározott személyeknek, ezek az összegek épen úgy használatnak fel, mint a jelen Szerződés értelmében az előbb említett személyek egyéb tartozásai és követelései.

Ez a cikk az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország közötti viszonylatban nem nyer alkalmazást.

Jegyzet. 1. Az ipari tulajdon alatt a szerzői jogot is érti.

2. Az ipari tulajdon védelméről az 1883. március 20-i párisi nemzetközi szerződés szól. Ezen szerződés alapján létesült az „Union internationale pour la protec-

tion de la propriété industrielle", melynek a résztvevő államok a tagjai. Ezek az államok kötelezték magukat, hogy minden más tagállam polgárainak ipari tulajdonjogát ugyanugy megvédik, mint a saját polgáraikét. A szerződést kiegészíti az 1883. március 20-i zárójegyzőkönyv, az 1885. május 11-i végrehajtási rendelet, az 1891. április 14-i madridi egyezmény és az 1900. dec. 14-i brüsszeli pótírat. Tovább fejlesztette a washingtoni 1911. június 2-i megállapodás. Ezek szerint minden feltaláló bármely tagállamban szabadalmat kap; az ipari védőjegy és a kereskedelmi cég minden tagállamban egyforma védelem alatt áll.

3. A szerzői jog nemzetközi védelméről az 1886. szept. 9-i berni nemzetközi szerződés szól. Részt vettek benne a főbb európai államok és Japán (az Amerikai Egyesült Államok nem).

A szerződés szerint a tagállamok polgárainak szerzői joga minden más tagállamban egyformán védelemben részesül.

Fontos módosításokat tartalmaz az 1908. nov. 13-i berlini szerződés, valamint a berni 1914. márc. 20-i pótjegyzőkönyv.

4. A békeszerződés szerint mindazok, a kik ipari, vagy szerzői jogaikat a háboru alatt nem élvezhettek, azokba visszahelyeztetnek. Azonban a magyar honosokkal szemben az E.-államok által tett törvényhozási vagy hatósági intézkedések érvényben maradnak s a magyar honosok — bárha a békeszerződés alapján valamely E.-állam honosaivá lettek is — igényeket nem támaszthatnak.

5. Az E.-államok a magyar honosoknak az E.-államokban szerzett ipari tulajdonjogát közérdekből korlátozhatják. Különösen pedig a magyar honosok szabadalmait felhasználhatják, azok használatára engedélyeket (licenzciákat) adhatnak, de azért kártalanítást fizetnek, mely M. jóvátételi számlája javára iratik.

6. A szabadalmi díjakat s más eféle illetékeket egy év alatt pótlólag le lehet fizetni s az elmulasztott formalitásokat is lehet pótolni. Harmadik személyek, a kik a szabadalmat — mintnogy hatályát veszítettnek tekintették — a háboru alatt értékesítették, a kártérítéstől mentesíthetők. A szabadalom gyakorlati keresztülvitelére előírt határidőkbe a háboru ideje nem számít be.

7. A szabadalmi és egyéb ipari, valamint a szerzői

Jog *bitorlása* miatt nincs keresetnek helye, ha az ellenséges területen a háboru alatt történt. Sőt a bitorlás útján előállított cikkek és sajtótermékek a békeszerződés után egy évig még eladhatók.

8. Az ipari tulajdon vagy szerzői jog értékesítése tárgyában a háboru előtt kötött szerződések felbontottnak tekintetnek, ha a felek utóbb ellenséges polgárok lettek. Azonban az engedélyes megújítást kérhet.

9. A fenti rendelkezések az oly volt magyar honosokra, kik a területengedés következtében E-honosak lettek, nem alkalmazhatók teljesen.

VIII. RÉSZLET.

Az átengedett területekre vonatkozó különleges rendelkezések.

246. cikk.

Azon természetes és jogi személyek közül, akik azelőtt a volt magyar Királyságnak alattvalói (ressortisants), valamint Bosznia és Hercegovina alattvalói (ressortissants) mindazok, akik magánál a jelen Szerződésnél fogva valamely szövetséges vagy társult Hatalom állampolgárságát megszerzik, az alább következő rendelkezésekben, mint „a volt magyar Királyság állampolgárai”, (ressortissants) a többiek pedig, mint „magyar állampolgárok” (ressortissants) jelöltetnek meg.

Jegyzet. Mi az alábbiakban csak Romániára leszünk tekintettel s ezért azokat, a kiket a 246. cikk a „volt magyar királyság állampolgárai” névvel jelöl, mi „új román honosok” névvel jelöljük, míg azokat, a kik „magyar állampolgárok” névvel jelöltetnek, mi „magyar honosoknak”-nak nevezünk.

247. cikk.

Ama területek lakói, amely területek a jelen Szerződés alapján Magyarország által átruháztatnak, tekintet nélkül erre az átruházásra és az állampolgárságnak ebből előálló megváltozására, Magyarországon mindazoknak az ipari, irodalmi és művészeti tulajdonjogoknak teljes élvezetében maradnak, amelyeknek az átruházás időpontjában fennálló törvényhozás értelmében birtokosai voltak.

Jegyzet. Az új román honosok ipari és irodalmi tulajdonjoga Mál szemben nem változik. Mindezen jogokat ugyanugy gyakorolhatják, mintha magyar honosok maradtak volna,

Az ipari stb. tulajdon védelmére szolgáló szerződési intézkedések azonban az új román honosok javára is szólnak, tehát ezek is érvényesíthetik a szabadalmi díjak utólagos fizetésére stb. vonatkozó jogokat. Ez következik a 257. cikkben foglaltakból, továbbá egyrészt a 252. cikk rendelkezéseiből, másrészt abból, hogy az új román polgárokat a békeszerződés nem zárja ki a 241. s köv. cikkek következményeiből, sőt nekik többet nyújt, mint a nemzetközi szerződésekben biztosított védelmet, a mennyiben a 247. cikkben ugyanazt a védelmet nyújtja, a melyet élveznének, ha magyar honosok volnának. M. ezt a védelmet ezentúl már nem is korlátozhatja.

Az E-államok azon joga, hogy magyar honosok ipari stb. tulajdonjogát korlátozhassa, nem terjed ki az új román polgárokra, még ha a szabadság stb. elnyerésekor magyar honosok voltak is. Ez abból következik, hogy a 241. cikk vonatkozó rendelkezése nem „a volt magyar királyság honosai“, hanem a „magyar honosok“ kifejezést használja (l. ehhez a 246. cikket). Megengedem azonban, hogy az ellenkező értelmezés is jogosult.

248. cikk.

A volt magyar Királyság állampolgáira (ressortissants) valamint a magyar állampolgárokra (ressortissants) és jogaikra, kiváltságaikra és javaikra vonatkozó oly kérdések, amelyek sem a jelen Szerződéssel, sem azzal a szerződéssel, amelynek szabályoznia kell egyes közvetlen vonatkozásokat amaz államok között, amely államokra a volt Monarchia valamely területe átruházott vagy amelyek a monarchia felosztásából keletkeztek, nem szabályoztattak, az érdekelt államok között — beleértve Magyarországot — létesítendő külön egyezményeknek lesznek tárgyai, magától értetődően, hogy ezek az egyezmények a jelen Szerződés egyezményeivel semmiképen sem állhatnak ellentmondásban.

E célból a jelen Szerződés hatálybalépésétől számított három hónapon belül az érdekelt Hatalmak kiküldöttjei között tanácskozás fog tartatni.

249. cikk.

A magyar Kormány a volt magyar Királyság állampolgárait (ressortissants) magyar területen fekvő tulajdonaik, jogaik és érdekeik birtokába újból haladéktalanul visszahelyezi.

Visszatérítendő a jogosultaknak mindazon vagyoni adók és közterhek összege, amely a volt magyar Királyság állampolgárainak (ressortissants) tulajdona, jogai vagy érdekei után 1918. évi november 3-ika óta beszedett, vagy amely a jelen Szerződés határozmányai értelmében leendő visszatérítésig, — illetőleg, ha olyan tulajdonról, jogokról vagy érdekekről van szó, amelyek nem voltak háborús kivételes rendelkezések tárgyai, a jelen Szerződés hatálybalépésétől számított három havi határidő lejártáig — beszedettnék vagy felszaporodnék.

A visszatérített tulajdon, jogok és érdekek attól a pillanattól fogva, amelyben Magyarországból elvitettek, vagy a kérdéses vállalatok ott többé nem üzemelnek, az ugyanazon személy tulajdonát képező más javakra vagy vállalatra esetleg kivetett adóval meg nem adóztatnak.

Az esetben, ha Magyarországból kivont tulajdon, jogok vagy érdekek után bárminemű illetékek előre megfizetettek volna, ez illetékeknek a tulajdon, jogok és érdekeknek kivonása utáni időre eső előre megfizetett része az igényjogosultnak visszatérítettetik.

A jelen szerződésnek a pénznemre, amelyben a fizetés teljesítendő, valamint az átszámítási kulcsra vonatkozó 231 d) és 254. cikkei azokban az esetekben, a melyekre vonatkoznak, a jelen cikk első bekezdésében említett követelések visszafizetésénél alkalmazást nyernek.

A volt magyar Királyságban alapított vagy létesített és a volt magyar Királyság állampolgárainak (ressortissants) szánt mindennemű hagyományok, ajándékozások, ösztöndíjak és alapítványok, amennyiben Magyarország területén vannak, annak a szövetséges és társult Hatalomnak, amelynek az illető személyek jelenlegi állampolgárai (ressortissants) vagy állampolgárává lesznek a jelen Szerződés vagy az aktuális ügyek rendezésére irányuló Szerződések alapján, abban az állapotban bocsátandók a rendelkezésére, amely állapotban ezek az alapítványok 1914. július 28.-án voltak, tekintetbe véve az alapítvány céljaira teljesített szabályszerű fizetéseket.

Abban az esetben, ha ama családi alapítványoknak

amelyeket a magyar Állam fog tovább is kezelni, szabályzata a javadalmak élvezését a magyar állampolgárságtól teszi függővé, a vélelmezett javadalmazottak a nyugdíjra, nevelési járulékra, hozományokra és más előnyökre vonatkozó igényeiket abban az esetben is megtartják, ha e javadalmazottak a jelen Szerződés vagy az aktuális ügyek rendezésére irányuló Szerződések alapján azon Államok egyikének állampolgárságát szereztek meg vagy fogják később megszerezni, melyeknek a volt magyar Királyság területei a nevezett szerződések alapján átadattak vagy átadatni fognak.

Abban az esetben, ha egy család kihalásával, amelynek érdekéken egy ilyen alapítvány létesítettett, az alap a magyar Államra vagy egy magyar állami intézményre szállnának, az alapítvány arra az Államra fog szállani, amelyhez az utolsó javadalmazott tartozott.

Jegyzet. Minden új román honos követelheti magyar területen levő javai kiadását. Az ezekre 1919. nov. 3. óta kivetett vagyonadók nem járnak és ha lefizették, visszatérítendőek. Ha az illető vagyonok háborus kivételek alapján elkoboztattak (l. pl. a hazaárulók vagyoni felelősségéről szóló magyar törvényt), az értéket kell megtéríteni leiben a 231. cikk d, pontjában, illetőleg a 254. cikkben meghatározott árfolyamon.

Az alapítványokban, ösztöndíjakban stb. az új román honosok tovább is részesülnek.

250. cikk.

A 232. cikk és a IV. Részlethez tartozó melléklet rendelkezéseivel szemben, a magyar állampolgároknak (ressortissants) vagy az általuk ellenőrzött társaságoknak a volt osztrák-magyar Monarchia területén fekvő javai, jogai és érdekei nem esnek az e rendelkezésekben meghatározott lefoglalás vagy felszámolás alá.

Ilyen javak, jogok és érdekek a jogosultaknak minden efajta rendszabálytól vagy az elidegenítésre, kényszerkezelésre vagy zár alá vételre vonatkozó bármely más olyan rendelkezéstől mentesen, amelyek 1918. évi november 3.-ától jelen Szerződés hatályba léptéig tétettek, vissza fognak adadni. A visszaszolgáltatás abban az állapotban fog történni, amelyben azok a szóbanlévő rendszabályok alkalmazása előtt találtattak.

A jelen cikk alapján a magyar állampolgárok részéről emelhető felszólamlások a 239. cikkel létesített vegyes választott törvényszék elé tartoznak.

A javak, jogok és érdekek, amelyekről a jelen cikk szól, nem foglalják magukba azt a tulajdont, amely a IX. Részlet (Pénzügyi megállapodások) 191. cikke alá esik.

A VIII. Rész (Jóvátételek) I. Részletének III. mellékletében a magyar állampolgároknak (ressortissants) hajókon és bárkákon (návi și vapoare) levő tulajdonára vonatkozó rendelkezéseit a jelen cikk nem érinti.

Jegyzet. Ez a cikk kivieszi a magyar honosok vagyonát a likvidálás alól, mert a magyar honosoknak a 63. cikk biztosítja a szabad elköltöztést s a vagyon szabad elvitelét.

251. cikk.

A tengeri uton szállítandó áruk eladására vonatkozó minden szerződés, amelyet 1917. jan. 1. előtt egyrészről a volt magyar Királyság polgárai (ressortissants) és másrészről a volt osztrák-magyar Monarchiának, Magyarországnak, Boszniának és Hercegovinának közigazgatási hatóságai vagy magyar állampolgárok kötöttek, megsemmisíttetik, kivéve azokat a tartozásokat és más pénzbeli kötelezettségeket, amelyek a szerződésben szabályozott valamely műveletből vagy fizetésből erednek. Minden egyéb szerződés, amelyet ugyanezek a szerződő felek 1918. november 1. előtt kötöttek s mely eddig az időpontig érvényben volt, érvényben marad.

252. cikk.

Az elévülésre, határidőkre (forclusion) és jogok elvesztésére vonatkozólag a 235. és 236. cikkek rendelkezései az átengedett területeken olyképp nyernek alkalmazást, hogy ezen kifejezés helyébe: „a háboru kezdete” a következő kifejezés teendő: „minden egyes a szövetséges és társult Hatalom által közigazgatási uton meghatározandó ama nap, amelyen a Szerződő felek közti összeköttetés tényleg vagy jog szerint lehetetlenné vált,” továbbá ez a kifejezés: „háboru tartama”: a következő kifejezéssel helyettesítendő: „a fent említett nap és a jelen Szerződés hatályba lépése közötti időszak.”

Jegyzet. A vonatkozó rendelet még nem adatott ki.

235. cikk.

Magyarország kötelezi magát, arra, hogy semmi-féle módon nem akadályozza meg, hogy valamely, a volt osztrák-magyar Monarchia törvényei szerint alapított oly társaságnak, amelyben a szövetséges és társult Hatalmak polgárai (ressortissants) érdekelve vannak, javai, jogai és érdekei bármely más Hatalom törvényei szerint alakult társaságra átruháztassanak, kötelezi magát, hogy megkönnyíti mindazokat a rendelkezéseket, amelyek ezen átruházás keresztülviteléhez szükségesek és a tőle esetleg igényelt támogatást megadja a szövetséges és társult Hatalmak polgárainak (ressortissants) vagy oly társaságoknak, amelyekben azok érdekelve vannak, hogy Magyarországon, vagy az átengedett területen levő javaikat, jogaikat és érdekeiket viссzaszerzhessék.

Jegyzet. Ha román részvényesek pl. Budapesten a magyar kereskedelmi törvény szerint alakítottak részvénytársaságot, a Romániában érvényes törvények szerint új társaságot alapíthatnak s erre a régi társaság vagyonát átruházhatják.

254. cikk.

A III. Részlet a 231. d) cikk kivételével, nem alkalmaztatik olyan adósságokra, amelyek magyar állampolgárok (ressortissants) és a volt magyar Királyság (ressortissants) között jöttek létre.

A ujonnan alakult államok számára és a 231. d) cikkben foglalt különleges határozatok fenntartásával a jelen cikk első bekezdésében említett tartozások abban a pénznemben fizetendőek, amely abban az államban, melynek polgárává (ressortissant) lett a volt magyar Királyság polgára (ressortissant), a fizetés teljesítésekor törvényes forgalomban van. Az átszámításnál a genfi tőzsdén az 1918. november 1-ét megelőző két hónapban jegyzett közép árfolyam alkalmazandó.

Jegyzet. Az új román honosok a magyar honosok elleni készpénz követeléseiket (és fordítva) csak a törvény rendes útján érvényesíthetik. Azonban a fizetésnek leiben kell történnie, még pedig a második bekezdésben említett árfolyamon.

A háboru alatt keletkezett ügyletekből kifolyó tartozásokról nincs intézkedés, mert a 231. cikk szövegébenél abból indultak ki, hogy a háboru alatt ellenséges polgárok nem köthettek ügyleteket. Megjegyzendő azonban, hogy az erdélyi románok csak 1918. nov. 1-én, a mikor Romániához csatlakoztak, kerültek háborus állapotba Magyarországgal. A 254. §. tehát az 1918. nov. 1. előtt kötött ügyletekből származó tartozásokra vonatkozik. A később keletkezett tartozások az általános jogszabályok szerint fizetendők (l. pl. az osztrák polgári törvénykönyv 988. 989. §. ait).

255. cikk.

Azoknak a biztosító társaságoknak amelyeknek főszékhelye olyan területen volt, amely azelőtt a volt osztrák-magyar Monarchiának volt része, joguk lesz a jelen Szerződés életbeléptetése után tíz éven keresztül tevékenységüket magyar területen gyakorolni anélkül, hogy az állami hovatartozóság megváltozása azt a jogi helyzetet, melyben ezelőtt voltak, bármiképen befolyásolná.

Ezalatt az idő alatt az említett társaságok ügyleteit Magyarország nem veheti alá magasabb adóilletéknek vagy tehernek, mint amilyeneket a hazai társaságok ügyleteire kiró. Tulajdonuk nem korlátozható olyan rendelkezések által, amelyek hasonló módon belföldi biztosító társaságok javaira, jogaira és érdekeire is nem alkalmaztatnak; ilyen rendelkezések alkalmazása esetén megfelelő kártérítés fizetendő.

A jelen határozmányok csak annyiban és annyi ideig alkalmazhatók, amennyiben a magyar biztosító társaságoknak, melyek üzleti tevékenységüket azelőtt az átengedettterületeken gyakorolták, viszonyosságalapon ugyancsak biztosítatik az a jog, hogy tevékenységüket az említett területeken akkor is gyakorolhassák, ha székhelyük ezen a területeken kívül esett.

Az említett tíz évi határidő lejárta után a kérdéses biztosító társaságok, amelyek a szövetséges és társult Hatalmak valamelyikéhez tartoznak, a jelen Szerződés e részének 211. cikkében megállapított elbánást élvezik.

A jelen cikk rendelkezéseit csak akkor kell alkalmazni a szövetkezetekre, ha azok törvényes szervezete

tagjaik valóságos felelősségét is magával hozza, mindazon műveletek és szerződések tekintetében, melyek az említett szövetkezetek tevékenységi körébe tartoznak.

Jegyzet. A cikk rendelkezései nem egészen világosak, de értelmük az, hogy az új román területen székelő biztosító társaságok még tíz évig ugyanugy működhetnek a megmaradt magyar területen is, mintha magyar társaságok maradtak volna.

A viszonyosság alapján a magyar biztosító társaságoknak az új román területen hasonló jog biztosítottatik.

A tíz év letelte után eme társaságok csak a 211. cikk védelmében részesülnek, vagyis nem vethetők alá súlyosabb terheknek, mint a magyar vállalatok.

A szövetkezetekre ezek a rendelkezések csak akkor állanak, ha tagjaik korlátlan felelőssége mellett működnek.

Mindezekből következik, hogy a kérdéses biztosító társaságokra a magyar kereskedelmi törvények a külföldi részvénytársaságokra vonatkozó 210. és köv. §-ai 10 évig nem alkalmazhatók; nem alkalmazható a 461. §. sem.

256. cikk.

Azoknak a javaknak az elosztását, amelyek közösségek vagy olyan a közjog keretébe tartozó jogi személy birtokát képezik, amelynek tevékenysége a jelen Szerződés által felosztott területeken gyakoroltatott, külön egyezmények fogják szabályozni.

257. cikk.

Azok az Államok, amelyekre a volt osztrák-magyar Monarchiából ruháztattak át területek, vagy pedig amelyek a Monarchia szétdarabolásából keletkeztek, elismerik az ipari, irodalmi és művészi tulajdonjogokat, amelyek akkor, midőn e területek fennhatóságuk alá jutottak, ott érvényben voltak, vagy a jelen Szerződés 241. cikkének alkalmazása által hatályba helyeztetek vagy visszaállítottak. Ezek a jogok érvényben fognak maradni az alatt az idő alatt, mely őket a volt osztrák-magyar Monarchia törvényei alapján megilleti.

Az iratok, lajstromok és tervek tekintetében minden kérdést, mely az ipari, irodalmi és művészi tulajdon

szabályozására, ugyszintén ezeknek a volt osztrák-magyar Monarchia hivatalai részéről történő esetleges átadására vagy közlésére vonatkozik, amaz Államok hivatalai számára, amelyek a nevezett Monarchiából területeket vettek át vagy az újonnan alakult Államok hivatalai számára, külön egyezmény fog szabályozni.

Jegyzet. Románia tiszteletben fogja tartani azt az ipari stb. tulajdont, mely az új román területen fennállt az ezen terület átruházásakor. Ez azonban nem érinti Romániának azt a jogát, hogy a kérdéses tulajdonjogokat a 241. cikk értelmében korlátozhassa.

258. cikk.

A jelen Szerződés egyéb határozmányainak sérelme nélkül kötelezi magát a magyar Kormány, hogy a maga részéről minden egyes Hatalomnak, amelyre a volt osztrák-magyar Monarchiából területek ruháztatnak át, vagy amely a Monarchia felosztásából keletkezett, átadja a volt osztrák-magyar Monarchia Kormányai vagy hatóságai vagy az ő ellenőrzésük alatt működő nyilvános vagy magántestületek által gyűjtött tartalékok ama részét, amely az e területeken fennálló társadalmi és állami biztosítások fentartására szükséges.

A Hatalmak, amelyeknek ezek az összegek átadatnak, kötelesek azokat a biztosításokból eredő kötelezettségek teljesítésére fordítani. Az átadás feltételeit a magyar Kormány és az érdekelt Kormányok között kötendő külön egyezmények fogják szabályozni.

Ha ezek a külön egyezmények a megelőző szakasz szerint a jelen Szerződés életbelépésétől számított három hónapon belül nem köttettek meg, az átadás feltételei minden egyes esetben egy öttagú bizottság elé terjesztendők, amelyeknek egyik tagját a magyar Kormány, egyet a másik érdekelt Kormány és három tagját a nemzetközi munkahivatal a többi Államok polgárai közül nevezi ki.

Ennek a bizottságnak megalakulásától számított három hónapon belül, szótöbbséggel elfogadott, a Nemzetek társaságának Tanácsa elé terjesztendő javaslatokat kell elfogadnia: a Tanács döntései Magyarország és a másik érdekelt állam által azonnal végérvényeseknek tekintendők.

Jegyzet. Itt főleg a munkásbiztosítási, nyugdíjbiztosítási stb. tartalékok felosztásáról van szó.

259 cikk.

A jelen Részlet rendelkezései, amelyek Magyarország vagy a magyar állampolgárok (ressortissants) és a volt magyar Királyság állampolgárai (ressortissants) közti viszonyra vonatkoznak, alkalmaztatnak a Magyarország vagy a magyar állampolgárok (ressortissants) és a volt osztrák Császárság állampolgárai (ressortissants) közti ugyanilyen természetű viszonyokra, amelyeket az Ausztriával kötött békeszerződés 263. cikke szabályoz.

Viszont az említett Szerződés X. rész VIII. Részletének a rendelkezései, amelyek Ausztria vagy az osztrák állampolgárok (ressortissants) és a volt osztrák Császárság állampolgárai (ressortissants) közti viszonyra vonatkoznak, alkalmaztatnak az Ausztria vagy az osztrák állampolgárok (ressortissants) és a volt magyar Királyság állampolgárai (ressortissants) közti ugyanilyen természetű viszonyokra, amelyeket a jelen Szerződés 246. pontja szabályoz.

Jegyzet. Az osztrák békeszerződés 263. cikke megfelel a magyar békeszerződés 246. cikkének. A mi ez utóbbiban „magyar honos“, ott „osztrák honos“; a mi a 246. cikkben „a volt magyar királyság honosa“, az a 263. cikkben „a volt osztrák császárság honosa“.

XI. RÉSZ.

Léghajózás.

260. cikk.

A szövetséges és társult Hatalmakhoz tartozó (ressortissant) légi járművek a magyar területen és vizeken teljes repülési és leszállási szabadsággal fognak birni és általában, de különösen veszély esetén mindazokat az előnyöket fogják élvezni, amelyeket a magyar légi járművek.

261. cikk.

A szövetséges és társult Hatalmakhoz tartozó (ressortissant) és bármely idegen állam felé áthaladó

légi járművek jogosultak a Magyarország által életbe léptetett és úgy a magyarországi, mint a szövetséges és társult Hatalmak tulajdonában levő légi járművekre egyaránt alkalmazandó szabályzatok megtartása mellett leszállás nélkül áthaladni.

262. cikk.

A Magyarországon létesített és a belföldi közforgalom részére rendelkezésére álló repülőterek a szövetséges és társult Hatalmak légi járműveinek is rendelkezésére állanak és ott minden illeték — ide értve a leszállási illetékeket és gondozási és ellátási (aménagement) költségeket — tekintetében a magyar légi járművekkel egyenlő elbánásban fognak részesülni.

263. cikk.

A jelen rendelkezések fenntartása mellett az áthaladás, átrepülés és leszállásnak a 260., 261. és 262. cikkeken megállapított joga azon szabályoknak, van alávetve, amelyeket Magyarország megállapítani szükségesnek vél, magától értetődően, hogy ezek a szabályok különbség nélkül alkalmazandók magyar vagy a szövetséges és társult Hatalmak tulajdonát képező légi járművekre.

264. cikk.

A szövetséges és társult Hatalmak bármelyike által kiadott vagy érvényesnek elismert bizonyítvány, amelyek a nemzetiséget, a repülőképesseget igazolják, ugyasintén a repülő tanúsítványok és engedélyek Magyarországon érvényeseknek és ugyanoly értékűeknek fognak elismertetni, mint a Magyarország által kibocsátott bizonyítványok, tanúsítványok és engedélyek.

265. cikk

A belföldi kereskedelmi léghajózási forgalomban a szövetséges és társult Hatalmakhoz tartozó (ressortissants) légi járművek Magyarországon a legnagyobb kedvezményt élvező nemzettel egyenlő elbánásban részesülnek.

266. cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy oly intézkedéseket fog megtenni, amelyek alkalmasak annak

biztosítására, hogy minden saját területe felett repülő magyar légi jármű alkalmazkodni fog azokhoz a szabályokhoz, amelyek a világítójelek és jelzések, a légi szabályok és a repülőterek feletti vagy az azok közelében való légi forgalom tárgyában a léghajózást illetőleg a szövetséges és társult Hatalmak között létesült egyezményben megállapítottak.

267. cikk.

Az előbbi cikkekben foglalt kötelezettségek 1923. évi január hó 1-éig maradnak érvényben, hacsak Magyarország a Nemzetek Társaságába előbb nem vétetik fel vagy ha a szövetséges és társult Hatalmak hozzájárulásával nem hatalmaztatik fel arra, hogy az említett Hatalmak között a léghajózást illetőleg létesült Egyezményhez hozzájárulhasson.

XII. RÉSZ.

Kikötők, viziutak és vasutak.

I. RÉSZLET.

Általános rendelkezések.

268. cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy területén át a nemzetközi forgalom részére legalkalmasabb utakon, úgymint vasutakon, hajózható vizi utakon, vagy csatornákon a szövetséges és társult, vele határos vagy nem határos Hatalmak bármelyikének területéről származó vagy oda rendelt személyek, áruk, hajók vasuti kocsik és posta részére a szabad átmenetet engedélyezi.

A személyek, áruk, hajók, kocsik, vasuti kocsik és a postaszolgálat semmiféle átmeneti illetéknek, semmiféle felesleges késedelemnek vagy korlátozásnak nem fognak alávetettni és ezeknek az illetékek és könnyítések tekintetében, valamint minden egyéb tekintetben joguk lesz Magyarországon oly elbánásra, mint amilyenben a belföldiek részesülnek.

Az átmeneti áruk minden vám- és egyéb hasonló illetékek alól mentesek.

Az átmeneti forgalmat terhelő minden illetéknek és díjnak, figyelembe véve a forgalom feltételeit, méltányosaknak kell lenniök. Semmiféle illeték, könnyítés vagy megszorítás nem függhet közvetlenül vagy közvetve attól, hogy az egész szállítási út bármely részén használt vagy használandó hajónak vagy más szállítási eszköznek ki a tulajdonosa, vagy milyen a nemzetisége.

269. cikk.

Magyarország kötelezettséget vállal arra nézve, hogy területén átutazó kivándorlókra vonatkozólag az oda és visszafelé irányuló átmenetben a szállítási vállalatokra semmiféle ellenőrzést nem fog életbeléptetni vagy fenntartani, kivéven azokat a rendelkezéseket, amelyek annak megállapítása céljából szükségesek, hogy a kivándorlók tényleg átutaznak-e; ha evégből valamely igazgatási szolgálat szerveztetik, Magyarország semmiféle hajózási társaságnak, sem bármely más szervezetnek, társaságnak, vagy forgalomban érdekelt magánszemélynek nem fogja megengedni, hogy abban bármily módon részt vegyen, sem pedig azt, hogy ebben a tekintetben közvetlen, vagy közvetett befolyást gyakoroljon.

270. cikk.

Magyarország nem fog különbséget tenni, sem pedig közvetlenül vagy közvetve előnyöket nyújtani a területére való behozatalban vagy a területéről való kivitelben a vámok, illetékek és tilalmak tekintetében, továbbá a jelen Szerződésben foglalt külön rendelkezések érintetlenül hagyása mellett a területére utazó vagy onnan induló személyek, avagy a területéről származó vagy oda irányított áruk szállításának díjai és feltételei tekintetében nem fog különbséget tenni, sem pedig közvetlenül vagy közvetve előnyöket nyújtani sem a belépési vagy kilépési határ szerint, sem a használt szállítási eszközök (ide értve a légi járműveket is) minemisége, tulajdonosa vagy lobogója szerint, sem a hajó, vasuti kocsi, légi jármű vagy más szállítási eszköz eredeti vagy közbenső kiindulási pontja, azok végleges vagy közbenső rendeltetési helye, a megtett ut vagy az átrakodási helyek szerint, sem pedig aszerint, hogy az áruk közvetlenül magyar kikötőn át, vagy közvetve idegen kikötőn át hozattak-e be, vagy vitettek-e ki s vé-

gül a szerint sem, hogy az áruk szárazföldön vagy légi úton hozattak-e be, vagy vitettek-e ki.

Magyarország különösen nem léptethet életbe a szövetséges és társult Hatalmak bármelyikének kikötői, hajói hátrányára magyar kikötőkön, vagy más hatalom kikötőin át, tengeri vagy folyami hajóval lebonyolítandó kivitelt vagy behozatal részére bármily pótdíjat vagy bármely közvetlen vagy közvetett jutalmazást, különösen kombinált dijszabások alakjában; Magyarország továbbá azokat a személyeket és árukat, amelyek a szövetséges és társult Hatalmak bármelyikének kikötőjén át, vagy azok hajóival szállítatnak, semmi olyan alakiságoknak vagy késedelmeknek nem vetheti alá, amelyeknek ezek a személyek vagy áruk nem volnának alávetve akkor, ha valamely magyar kikötőben, vagy más hatalom kikötőjén át, avagy pedig magyar hajóval, vagy más hatalom hajójával továbbíttatnának.

271. cikk.

Igazgatási és műszaki tekintetben minden szükséges intézkedés megteendő, hogy az áruknak a magyar határon való átmenete, amennyire csak lehet, megrövidíttessék és hogy biztosíttassék az áruknak az említett határoktól való továbbítása és szállítása oly dologi feltételek mellett — nevezetesen a gyorsaságot és a továbbítás gondosságát illetőleg, — melyeket ugyanolynemű áruk élveznek, amelyek ugyanoly szállítási feltételek mellett magyar területen továbbíttatnak, anélkül, hogy különbség tétetnék a szerint, hogy azok a szövetséges és társult Hatalmak területeiről származnak, vagy oda vannak szánva, avagy ezen területekről vagy területekre átmeneti forgalomban szállítatnak.

Különösen a romlandó áruk szállítása gyorsan és rendszeresen bonyolítandó le és a vámkezelés oly módon eszközözlendő, hogy az áruknak a csatlakozó vonatokkal való közvetlen továbbítása lehetséges legyen.

272. cikk.

A szövetséges és társult Hatalmak tengeri kikötői élvezni fogják mindazon kedvezményeket és mérsékelt dijszabásokat, amelyek Magyarország vasutain és hajózható utain bármely más Hatalom kikötője javára engedélyeztettek.

273. cikk.

Magyarország nem tagadhatja meg oly dijszabások vagy dijszabási kombinációk létesítésénél való részvételét, amelyeknek célja volna valamely szövetséges és társult Hatalom kikötőinek ugyanazon előnyök biztosítása, mint amelyeket Magyarország valamely más Hatalom kikötőinek engedélyezett.

II. Fejezet.

Hajózás.

I. RÉSZ.

Hajózási szabadság.

274. cikk.

A szövetséges és társult Hatalmak állampolgárai (ressortissants) épp úgy, mint áruik és mindennemű hajóik, Magyarország minden kikötőjében és minden belhajózási útjain minden tekintetben ugyanolyan elbánásban fognak részesülni, mint a magyar állampolgárok, (ressortissants) magyar áruk és mindennemű hajók.

Nevezetesen a szövetséges és társult Hatalmak mindegyikének mindannyi hajói fel lesznek jogosítva mindennemű árut és utasokat magyar területen fekvő kikötőkből és már a magyar hajók számára hozzáférhető helyekről elszállítani, vagy ily, valamint a kikötőkbe és helyekre oda szállítani és pedig oly feltételek mellett, amelyek nem lesznek kedvezőtlenebbek, mint azok, amelyek a saját nemzetbeli hajóknál alkalmaztatnak. A szövetséges és társult Hatalmak mindennemű hajói a saját nemzetbeli hajókkal egyenlő elbánásban fognak részesítettetni, amennyiben kedvezményekről és mindennemű kikötői és rakparti illetékekről van szó, beleértve a könnyítéseket a vesztegléseknél, a be- és kirakódásnál, továbbá a vámok és a tonnage-, rakpart-, kalauz-, világítófény-, vesztegzár és az összes hasonló díjak és illetékek tekintetében, bármily jellegűek legyenek is, amelyek a kormány, köztisztviselők, magánosok, bármilynemű testületek és intézmények nevében és javára beszédetnek.

Abban az esetben, ha Magyarország bármely szövetséges vagy társult, avagy bármely más idegen hatalomnak kedvezményes (preferentiell) bánásmódot nyújt, ez rögtön és feltétlenül alkalmazást nyer az összes szövetséges és társult hatalmakra.

A személyek és mindennemű hajók forgalma nem vehető más korlátozás alá, mint amelyek a vám-, rendőri, egészségügyi, be- és kivándorlási szabályokból, valamint a tiltott áruk be- és kiviteléről szóló rendelkezésekből erednek. Ezek az észszerűen és egységesen megállapítandó rendelkezések a forgalmat felesleges módon nem akadályozhatják.

III. Fejezet.

A Dunára vonatkozó rendelkezések.

1. Közös rendelkezések a nemzetközieknek nyilvánított folyamhálózatokra vonatkozólag.

275. cikk.

Nemzetközieknek nyilváníttatnak: a Duna Ulmtól felfelé s ezen folyamhálózat minden hajózható része, amely egyik hajóról a másikra való átrakodással vagy anélkül: több mint egy államnak természetes kijáróul szolgál a tengerhez, valamint az oldalcsatornák és hajózható medrek (chenaux), amelyek a nevezett folyamhálózat természettől fogva hajózható szakaszainak megkettőztetése vagy megjavítása, vagy ugyanazon vizutak természettől fogva hajózható két szakaszának összeköttetése céljából létesíttetnek.

A parti államok között létrejött megegyezés folytán a nemzetközi igazgatás fentnevezett folyamhálózat mindazon részére kiterjeszthető, amely nem foglaltatik benn az általános meghatározásban.

276. cikk.

Az előző cikkben nemzetközieskkel nyilvánított vizi utakon az összes Hatalmak alattvalóinak (ressortissants)

javai és lobogói teljesen egyenlő elbánásban fognak részesítettetni, úgy hogy ezen Hatalmak bármelyikének alattvalói (ressortissants), javai és lobogói hátrányára nem fog különbség tételni ezek és a parti állam vagy azon állam alattvalói (ressortissants) áruai és lobogói között, amelynek alattvalói (ressortissants) javai és lobogója a legtöbb kedvezményt élvezik.

277. cikk.

Utasoknak és áruknak rendszeres vonaljáratokkal valamely szövetséges vagy társult Hatalom kikötői között való szállítását a magyar hajók csak ezen Hatalom külön felhatalmazása alapján fogják végezhetni.

278. cikk.

A hajózható utakat vagy azok hozzájáróit használó hajóktól a különböző folyamszakaszok szerint változó illetékek szedhetők be, amennyiben valamely fennálló egyezmény ellenkező rendelkezést nem tartalmaz. Ezek az illetékek kizárólag arra szolgálhatnak, hogy ezekkel a folyam és hozzájárói hajózhatóságának fenntartási és javítási költségei méltányos módon fedezhetők legyenek vagy hogy a hajózás érdekében felmerült kiadások megtérüljenek. Az erre vonatkozó díjszabás ezen költségek alapján állapítandó meg és a kikötőben kifüggesztendő. Az illetékek akként fognak megállapíttatni, hogy a rakomány részletes megvizsgálása ne válják szükségessé, hacsak csempészet vagy kihágás gyanúja nem merül fel.

279. cikk.

Az utasok, hajók és áruk átmeneti forgalma az I. Részletben megállapított általános rendelkezések szerint történik.

Ha valamely nemzetközi folyam mindkét partja ugyanazon állam területéhez tartozik, az átmeneti áruk lepecsételhetők vagy vámtisztviselők felügyelete alá helyezhetők. Abban az esetben, ha a folyam határt képez, az áruk és az utasok az átmeneti forgalomban minden vám-eljárás alól mentesek. Áruk be- és kirakása, valamint személyek ki- és behajózása csakis a parti állam által kijelölt kikötőben történhetik.

280. cikk.

Az említett hajózási utak egész hosszában és azok, torkolatánál semmiféle más illeték nem szedhető be mint azok amelyek ebben a Részben megállapítottak.

Ez a rendelkezés nem zárja ki, hogy a parti államok vámokat, helyi- vagy fogyasztási adókat vessenek ki, sem pedig azt, hogy a daruk, emelők, rakpartok, raktárak és egyéb hasonló berendezések használatáért a közzétett díjszabások szerint észszerű és egységes illetékeket szedjenek be a kikötőkben.

281. cikk.

Valamely hajózható víziut-hálózat nemzetközi részének fenntartási és javítási munkálatai ellátására szolgáló külön szervezet hiányában, minden parti állam köteles, hogy megfelelő terjedelemben megtegye a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy eltávolítsa a hajózás akadályait vagy veszélyeit és biztosítsa a hajózásnak kedvező viszonyok között való fenntartását.

Ha valamely állam ennek a kötelezettségének nem tesz eleget, úgy minden parti állam vagy oly állam, amely a megalakítandó nemzetközi bizottságban képviselve van, a Nemzetek Társasága által ebből a célból megalakítandó bírósághoz fordulhat.

282. cikk.

Ugyanez az eljárás követendő abban az esetben is, ha valamely parti állam oly természetű munkálatokba fog, amelyek alkalmasak arra, hogy a hajózást a nemzetköziszakaszban veszélyeztetik. Az előző cikkben említett bíróság ezen munkák felfüggesztését vagy megszüntetését elrendelheti, határozatában figyelembe vévén az öntözésre, a vizierőre, a halászatra, valamint az egyéb nemzeti érdekekre vonatkozó jogokat, amelyek az összes parti államok vagy az esetleg megalakítandó nemzetközi bizottságban képviselt összes államok egyetértése esetén a hajózás szükségletével szemben elsőbbséggel bírnak.

A Nemzetek Társaságának bíróságához való fellebbezésnek nincs felfüggesztő hatálya.

283. cikk.

A fenti 276. és 278--282. cikkekben megállapított rendezést a szövetséges és társult Hatalmak a Nem-

zetek Társaságának jóváhagyásával azon hajózható utakra vonatkozólag létesített általános Egyezményvel fogják pótolni, amely hajózható utak nemzetközi jellegét az Egyezmény el fogja ismerni. Az Egyezmény különösen alkalmazható lesz a fentemlitett dunai folyamhálózatnak egészére vagy egy részére, valamint az említett folyamhálózat egyéb részeire is, melyek az általános meghatározásba netán befoglalhatók volnának.

Magyarország a 314. cikk értelmében kötelezi magát arra, hogy az említett általános Egyezményhez hozzájárul.

284. cikk.

Magyarország a felszólítás után legkésőbb három hónapi határidőn belül átengedi az érdekelt szövetséges és társult Hatalmaknak azon vontató hajóknak és gőzösöknek egy részét, amelyek a visszatérítés vagy jóvátétel címén átadott anyag levonása után a 275. cikkben említett folyamhálózat kikötőiben bejegyezve maradnak. Hasonlóképen átenged Magyarország mindennemű anyagot, amelyre az érdekelt szövetséges és társult Hatalmaknak ezen folyamhálózat használata céljából szükségük van.

Az átengedendő vontató hajók és egyéb hajók száma s az átengedendő anyag mennyiségét, valamint ezek szétosztását egy vagy több, az Amerikai Egyesült Államok által kijelölendő döntőbíró állapítja meg, figyelembe véve a tekintetbe jövő felek jogos igényét és nevezetesen a háboru előtti utolsó öt év hajózási forgalmát.

Az összes átengedett járműveknek tartozékaikkal és felszerelésükkel ellátva, jó állapotban levőknek és áruk szállítására alkalmasaknak kell lenniök s azok a legutóbb készültek közül választandók.

Ha a jelen cikkben meghatározott átengedések tulajdonátruházást tesznek szükségessé, úgy a döntőbíró vagy a döntőbírák állapítják meg az előbbi tulajdonosok jogait, 1918. október 15 ét véve alapul, továbbá az ezeknek fizetendő kártérítés összegét, valamint minden egyes esetben ezen kártérítés teljesítésének módját. Ha a döntőbíró vagy döntőbírák meggyőződnek arról, hogy az egész kártérítés vagy annak egy része közvetlenül vagy közvetve oly államokat illet meg, amelyek jóvátételre vannak kötelezve, úgy meghatározzák az összeget, amely nevezett államok javára irandó.

Ami a Dunát illeti, ugyancsak a fentemlített döntőbíró vagy döntőbírák döntése alá esnek mindazon kérdések, amelyek azon hajók állandó elosztására vonatkoznak, amelyek tulajdona vagy nemzetisége az államok közt vitára adhatna alkalmat; továbbá azok a kérdések is, melyek ezen elosztás feltételeire vonatkoznak.

A végleges elosztásig az e hajók feletti ellenőrzéssel egy az Amerikai Egyesült Államok, a Brit Birodalom, Franciaország és Olaszország képviselőiből alakított bizottság bízatik meg. Ez a bizottság fogja ideiglenesen megtenni a szükséges intézkedéseket, hogy e hajók kihasználását az általános érdek szempontjából valamely helyi szervezet útján biztosítsa, vagy ellenkező esetben maga fogja átvenni az üzemet, anélkül azonban, hogy ezáltal a végleges elosztás érintetné.

Ez az ideiglenes kihasználás, amennyire lehetséges, kereskedelmi alapokon fog berendeztetni és a netto bevételek, amelyeket nevezett bizottság hajók bérbeadásával ér el, a jóvátételi bizottság által megjelölendő módon fognak felhasználtatni.

2. Különös rendelkezések a Dunát illetőleg.

285. cikk.

Az európai Dunabizottság újból gyakorolni fogja azokat a jogokat, amelyekkel a háboru előtt birt. Mindamellet ideiglenesen egyedül Nagybritánia, Franciaország, Olaszország és Románia képviselői fogják e Bizottságot alkotni.

286. cikk.

Attól a ponttól kezdve, ahol az európai Bizottság illetékessége megszűnik, a 275. cikkben említett dunai folyamhálózat a nemzetközi Bizottság igazgatása alá helyeztetik, amely a következőképpen álltattatik össze :

a német parti államok két képviselőjéből ;

minden más parti állam egy-egy képviselőjéből ;

az európai Dunabizottságban a jövőben képviselt minden nem-parti állam egy egy képviselőjéből.

Ha egyes képviselők a jelen Szerződés életbeléptetésekor még nem jelölhetők ki, a Bizottság határozatai annak dacára érvényesek.

Ezen nemzetközi Bizottság döntései szótöbbséggel hozatnak meg. A biztosok fizetéseit az illető ország állapítja meg és fizeti.

Egyelőre minden esetleg előálló hiány, amely a nemzetközi Bizottság igazgatásának költségei körül merülne fel, a Bizottságban képviselt államok részéről fog egyenlő részekben fedeztetni.

Különösen feladata lesz a Bizottságnak a kalauz-engedélyek megadását és a kalauz-illetékeket szabályozni s a kalauzok szolgálatát ellenőrizni.

287. cikk.

Az előbbi cikkben említett nemzetközi Bizottság a jelen Szerződés életbelépte után a lehető legrövidebb idő alatt összeül és elvállalja ideiglenesen a folyam igazgatását a 276. és 278—282. cikkek rendelkezései értelmében mindaddig, míg a szövetséges és társult Hatalmak által kijelölt hatalmak a Dunára vonatkozó végleges szabályzatot meg nem alkotják.

288. cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy a szövetséges és társult Hatalmak által kijelölendő hatalmak értekezlete által a Dunát illetőleg létesítendő Szabályzathoz hozzájárul. Ez az értekezet, amelyen Magyarország képviselői jelen lehetnek, a jelen Szerződés életbelépése után egy éven belül fog megtartatni.

Mindaddig, míg a Dunára vonatkozólag végleges szabályzat nem állapittatik meg, a Turn-Severin és Moldova közötti Duna-szakaszra vonatkozó munkálatok kivételére és fenntartására szolgáló felszerelések, épületek és berendezések használata a 286. cikkben említett nemzetközi Bizottság ideiglenes ellenőrzése alatt fog állani. Ezen berendezések, épületek és felszerelések végleges rendeltetéséről az előbbi bekezdésben megnevezett értekezet fog határozni. Magyarország kijelenti, hogy lemond a nevezett felszerelések, épületek és berendezésekre vonatkozó minden jogáról, jogcíméről és érdekéről.

289. cikk.

Az 1878. július 13.-i berlini Szerződés 57. cikkében a Vaskapu munkálatok végrehajtására Ausztria-

Magyarországnak adott s ezáltal Magyarországra átruházott megbíztatás megszűnik. Az ezen folyamatszaksz igazgatásával megbízott Bizottság a jelen Szerződés pénzügyi rendelkezéseinek fenntartásával az elszámolás rendezése tekintetében határoz. Az esetleg szükséges illetékek semmi esetre sem fognak Magyarország által behajtatni.

290. cikk.

Azon esetre, ha a Cseh-Szlovák Állam, a Szerb-Horvát-Szlovén Állam vagy Románia a nemzetközi Bizottság felhatalmazásával vagy megbízásából szabályozási, javítási, duzzasztó vagy egyéb munkálatokat végeztet a folyamhálózatnak határt képező valamely szakaszán, úgy ezek az Államok a szembenfekvő parton, ugy-szintén a folyamágynak területükön kívül fekvő részein minden e munkák előtanulmányaihoz, kiviteléhez és fenntartásához szükséges könnyítéseket élvezni fogják.

291. cikk.

Magyarország az európai Dunabizottsággal szemben azon veszteségeikért, melyeket ez a Bizottság a háboru folyamán szenvedett, teljes helyreállításra, jóvátételre és kártalanításra lesz köteleles.

III. Fejezet.

Vizjogi kérdések.

292. cikk.

Az esetben, ha valamely határ új szabályozása következtében valamely vizi művelet megoldása (csatornázás, árviz, öntözés, vagy hasonló) valamely államban oly munkáktól függ, amelyek más állam területén hajtának végre, vagy ha már a háboru előtt fennálló szokások alapján valamely állam oly vizeket vagy vizierőt használt, amelyeknek eredete más állam területén van, úgy, amennyiben ellenkező rendelkezések nem állanak fenn, az érdekelt államok egymás között a mindegyikük által szerzett érdekek és jogok megvédése céljából, egyezményt létesítenek.

Ha valamely államban községi- vagy magáncélokra villamosság vagy víz használtatik, amelyeknek

forrása a határ új szabályozása következtében más állam területére esik, úgy amennyiben ellenkező rendelkezések nem állanak fenn, az érdekelt államok között a mindegyikük által szerzett érdekek és jogok védelmére egyezmény létesítendő. Ezen megegyezés létrejöttéig kötelesek a villamos központok és a vízszolgáltató berendezések tovább folytatni az áram vagy a víz szolgáltatását oly alapokon, amelyek az 1918. november 3.-án érvényben volt feltételeknek és szerződéseknak megfelelnek.

A megelőző bekezdések egyikének vagy másikának határozataira nézve megegyezés hiányában a Nemzetek Társaságának Tanácsa által kijelölt döntőbíró határoz.

293. cikk.

Avégből, hogy a 292. cikk alkalmazható legyen a volt magyar Királyság azon területein, melyek a Duna medencéjét alkotják az Olt medence kivételével, továbbá avégből, hogy az alább meghatározott hatáskör gyakoroltassék, az említett területek felségjogát birtokló államok közös érdekében egy állandó vízszabályozási műszaki bizottság („Comisiune tehnică permanentă a regimului apelor”) létesíttetik, amelybe a terület szempontjából érdekelt mindegyik állam egy képviselőt küld, az elnököt pedig a Nemzetek Társaságának Tanácsa nevezi ki.

Ez a bizottság fog dönteni a 292. cikkben meghatározott egyezmények megkötéséről, az azokra való felügyeletről és sürgős esetekben azok végrehajtásáról; biztosítja, fentartja és javítja, különösen ami a beerdősítést és letarolást illeti, a vízszabályozás egységét, továbbá az erre vonatkozó és a hydrometrikus szolgálatot és a vízállás bejelentését. Tanulmányozza a hajózással kapcsolatos kérdéseket, azok kivételével, melyek a Felső-Duna illetékes hajózási bizottságához tartoznak és amelyek felől az említett bizottságot értesíti; különösen figyelemben részesíti a halászati érdekeket. Ezenkívül a bizottság mindennemű munkálatokat és tanulmányokat végez és létesíti azokat a szolgálatokat, amelyeket az érdekelt államok egyöntetű megegyezéssel reá bízna.

A vízszabályozási bizottság az életbelépéstől számított 3 hónap múlva gyűl egybe; kidolgozza a

hatáskörére és működésére vonatkozó szabályzatot, melyet az érdekelt államok jóváhagyása alá bocsát.

A jelen cikkben tárgyalt kérdésekben felmerülő vitákat a Nemzetek Társasága dönti el.

III. RÉSZLET.

Vasutak.

I. Fejezet.

Az átmenet szabadsága Magyarország részére az Adriai tenger felé.

294. cikk.

Az Adriai-tengerhez a szabad hozzájutás Magyarországnak engedélyeztetik és e végből részére az átmenet szabadsága a volt Ausztria-Magyarországtól elszakadó területeken és kikötőkön át biztosittatik.

Az átmenet szabadsága alatt azt kell érteni, ami a 268. cikkben meg van határozva addig az időpon-
tig, amig a szövetséges és társult Hatalmak e tárgyra vonatkozólag általános Egyezményt nem kötnek, amikor is az új Egyezmény rendelkezései fognak annak helyébe lépni.

A fentebb biztosított jog gyakorlásának fellételeit az érdekelt Államok vagy igazgatások között létesítendő külön Egyezmények fogják meghatározni, amelyek szabályozni fogják különösen a kikötők és az azokban levő szabad területek, valamint az azokhoz szabályszerűen vezető vasutvonalak használatának módját, nemzetközi (közös) szolgálatok és díj-szabások megállapítását, ideértve a közvetlen menetjegyeket és fuvarleveleket, továbbá az 1890. október hó 14-én kelt berni Egyezmény, valamint kiegészítő rendelkezéseinek új Egyezmény által történő pótlásáig való fenntartását.

Az átmenet szabadsága a posta, távirda és távbeszélő szolgálatra is kiterjed.

II. Fejezet.

A nemzetközi szállításokra vonatkozó rendelkezések.

295. cikk.

Azok az áruk, amelyek a szövetséges és társult Hatalmak területeiről származnak és Magyarországra

vannak irányítva, valamint a szövetséges és társult Hatalmak területeiről származó vagy oda irányított, Magyarországon át menő áruk, a magyar vasutakon beszedendő díjakat, — figyelembe véve az összes visszatérítéseket és dijmérsékleteket (*ristournes et primes*) — és könnyítéseket illetőleg és minden egyéb tekintetben, minden külön intézkedés nélkül azon legkedvezőbb elbánásban részesítendő, melyben bármely magyar vonalon, akár a belforgalomban, akár a kivitelben, behozatalban vagy az átvitelben szállítandó ugyanolynemű áruk ugyanazon szállítási feltételek mellett különösen a befutott vonalhosszat tekintve részesülnek. Ugyanez a szabály alkalmazandó egy vagy több szövetséges vagy társult Hatalom kívánságára ezen Hatalmak által névszerint megnevezendő azon árukra, amelyek Magyarországból származnak és az ő területeikre vannak irányítva.

Az előbbi bekezdésben körülírt díjtételek alapján nemzetközi dijszabások állítandók fel és közvetlen fuvarlevelek alkalmazandók, ha ezt a szövetséges és társult Hatalmak egyike Magyarországtól kívánja.

Mindazonáltal — a 272. és 273. cikkben foglalt rendelkezések érintetlenül hagyása mellett — Magyarország arra kötelezi magát, hogy saját vonalait illetőleg az adriai és feketetengeri kikötőkkel való forgalomban a háboru előtt fennállott dijszabások rendjét, tekintettel ezeknek a német északi tengeri kikötőkkel való versenyre, fenn fogja tartani.

296. cikk.

A jelen Szerződés életbeléptetésével a Magas Szerződő Felek a maguk részéről és az ezen cikk második bekezdésében jelzett fenntartások mellett meg fogják ujítani a vasuti árfuvarozás tárgyában létesült és Bernben 1890. október hó 14-én, 1893. szeptember hó 20-án, 1895. július 16-án, 1898. június 16-án és 1896. szeptember 19-én aláírt Egyezményeket és Megállapodásokat.

Abban az esetben, ha a jelen Szerződés életbeléptetésétől számított öt éven belül a személyek, podgyász és áruknak vasuti szállítása tárgyában új Egyezmény köttetnék abból a célból, hogy ez a fentebb említett 1890. október hó 14-én kelt berni Egyezmény és a pótmegállapodások helyébe lépjen, úgy ez az új

Egyezmény, valamint a netán azon alapuló, a nemzetközi vasuti fuvarozást szabályozó kiegészítő rendelkezések Magyarországra nézve akkor is kötelezők, ha Magyarország a berni Egyezmény előkészítésében való részvételt vagy ahhoz való hozzájárulását megtagadja. Új egyezmények megkötéséig Magyarország a berni Egyezmény rendelkezéseihez és a fentebb említett pótmegállapodásokhoz és kiegészítő rendelkezésekhez fogja magát tartani.

297. cikk.

Magyarország köteles személyeknek és podgyászuknak közvetlen menetjegyek alapján való továbbításához szükséges oly szolgálat életbeléptetésénél közreműködni, melyet egy vagy több szövetséges és társult Hatalom azon célból fog kívánni, hogy ezek a Hatalmak egymás között vagy bármely más Állammal a vasuti összeköttetést magyar területen át biztosítsák; Magyarországnak ebből a célból nevezetesen át kell vennie a szövetséges és társult Hatalmak területeiről származó vonatokat és vasuti kocsikat és azokat legalább oly sebességgel kell továbbítani, mint amilyenvel az illető vonalakon közlekedő legjobb távolsági vonatai járnak. Az ezen közvetlen forgalomban beszedendő illetékek semmiesetre sem lehetnek magasabbak azoknál, melyek a magyar belforgalomban ugyanazon befutott utvonaleért, ugyanoly sebességgel közlekedő és ugyanoly kényelemmel berendezett vonatoknál beszedetnek.

A szövetséges és társult Hatalmak kikötőibe vagy onnan utazó kivándorlók részére a magyar vasutakon alkalmazandó díjszabások ugyanoly sebesség és kényelem mellett sohasem alapulhatnak magasabb kilométerikus egységtételeken, mint a melyeken azok a díjszabások alapulnak — figyelembe véve az összes díjmegtérítéseket és díjmérsékléseket is (primes ou ristournes) — melyek az említett vasutakon bármely más kikötőbe vagy onnan utazó kivándorlók javára fennállanak.

298. cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy semmiféle műszaki, pénzügyi vagy igazgatási rendszabályt, u. m. vámvizsgálatot, általános rendészeti, egészség-

ügyi vagy ellenőrzési rendszabályt nem fog életbe léptetni, amely csakis az előző cikkben tárgyalt közvetlen forgalmat vagy a szövetséges és társult Hatalmak kikötőibe irányuló vagy az onnan jövő kívándorlók szállítását érintené és amely rendszabály a forgalom akadályozását és késleltetését vonhatná mag után.

299. cikk.

Ha a szállítás, közvetlen fuvarlevéllel vagy anélkül, részben vasuton, részben belvizi hajózással történik, az előbbi rendelkezések a továbbításnak a vasuti uton történt részére alkalmazandók.

III. Fejezet.

Gördülő anyag.

300. cikk.

Magyarország kötelezi magát arra, hogy a magyar vasuti kocsikat oly berendezésekkel látja el, amelyek lehetővé teszik:

1. hogy azok az 1886. május hó 15-én kelt és 1907. május hó 18-án módosított berni Egyezményben részes szövetséges és társult Hatalmak vonalain közlekedő tehervonatokba beoszthatók legyenek anélkül, hogy ez a jelen Szerződés életbeléptetésétől számított tíz éven belül az ezekben az államokban netán alkalmazandó folytatólagos fék (frână continue) működését akadályozná.

2. hogy ezen Hatalmak vasuti kocsijai a magyar vonalakon közlekedő minden tehervonatra beoszthatók legyenek.

A szövetséges és társult Hatalmak gördülő anyaga a magyar vonalakon a kocsiforgalom, fenntartás és a javak tekintetében ugyanolyan elbánásban fog részesülni, mint a magyar.

IV. Fejezet.

Vasuti vonalak átengedése.

301. cikk.

Eltekintve azon külön rendelkezésektől, amelyek a jelen Szerződés értelmében átengedendő területe-

ken fekvő kikötők, víziutak és vasutak átengedésére vonatkoznak és eltekintve az engedélyesekre és a személyzet nyugdíjára vonatkozó pénzügyi rendelkezésektől, a vasutak átengedése a következő feltételek mellett történik:

1. Az összes vasutak építményei és berendezései teljesen és jó állapotban adandók át.

2. Ha Magyarország a szövetséges és társult Hatalmak egyikének saját gördülő anyaggal bíró vasúti hálózatot ad át teljesen, ez az anyag az 1918. november hó 4-iki utolsó leltár szerint teljesen és rendes fenntartási állapotban adandó át.

3. Oly vonalaknál, amelyek nem rendelkeznek saját gördülő anyag felett, az ezen vonalakat magában foglaló hálózaton levő anyag szétosztását a Szövetséges és Társult Hatalmak által kijelölendő szakértőbizottságok fogják végezni, amelyekben Magyarország is képviselteti magát. Ezeknek a bizottságoknak figyelembe kell venniök ezen vonalaknak az 1918. november hó 3-át megelőző utolsó leltár alapján az ezen vonalakon bejegyzett anyag mennyiségét, a vonalak hosszát, ideértve a kezelési vágányokat, a forgalom természetét és kiterjedését. Ugyancsak ezek a bizottságok állapítják meg az egyes esetekben átadandó mozdonyok, személy és teherkocsik számát, ezek átvételének feltételeit, valamint ezeknek a magyar műhelyekben történő javítását biztosító ideiglenes rendelkezéseket.

4. A készletek, a felszerelési tárgyak és a szerszámok (outillage) átengedése ugyanazon feltételek mellett történik, mint a gördülő anyag átadása.

A fenti 3. és 4. pontok rendelkezései a volt Orosz-Lengyelország azon vonalaira is alkalmazandók, amelyek az osztrák magyar hatóságok által a rendes nyomtávra átalakítottak, minthogy ezen vonalak az osztrák és magyar állam hálózatától elvált részekhez hasonlókká tétettek.

V. Fejezet.

Bizonyos vasuti vonalakra vonatkozó rendelkezések.

302. cikk.

Abban az esetben, ha az új határok fekvése folytán ugyanazon ország két területét összekötő va-

lamely szárnyvonal (ligne d'embrenchement) az egyik országban kezdődik és a másikban végződik, az üzemvezetés feltételei — a jelen Szerződésben foglalt különleges rendelkezések épségben tartásával — az érdekelt vasutigazgatóságok között megkötendő egyezményben fognak szabályoztatni. Ha ezek az igazgatóságok a szabályozás módozatait illetőleg megállapodásra nem jutnának, a vita az előző pontban jelzett módon összeállított szakértő-bizottságok által fog eldöntetni.

Különösen a csaca—losonci vonal üzemére vonatkozó egyezmény biztosítani fogja a cseh-szlovák vontatással és személyzettel bíró cseh-szlovák vonatoknak a magyar területeken keresztül minden irányban való közvetlen áthaladását. Mindamellett, hacsak más intézkedés nem történik, ez az áthaladási jog véget ér, mihelyt Csaca és Losonc között olyan vonal épül, mely egészen cseh-szlovák területen halad, de mindenesetre véget ér legkésőbbben a jelen Szerződés életbelépésétől számított tizenöt év múlva.

Ugyanigy a Nagyszalontát Araddal és Kisjenővel Békéscsabán át összekötő vonal magyar területen keresztül vonuló részének üzemére vonatkozó megállapodás biztosítani fogja a román vontatással és személyzettel bíró román vonatoknak a magyar területen át minden irányban való közvetlen áthaladását. Mindamellett, hacsak más intézkedés nem történik, ez az áthaladási jog véget ér, mihelyt vagy Nagyszalonta—Békéscsaba és Kisjenő—Békéscsaba vonalak között olyan közvetlen vonal épül ki, mely teljesen román területen fekszik, vagy pedig és mindenesetre véget ér a jelen Szerződés érvénybelépésétől számított tíz évi időtartam leteltével.

A Magyarország és a vele határos szövetséges és társult Államok közti valamennyi új határpályaudvar létesítése, ugyanzintén ezen pályaudvarok közti vonalak üzeme ugyanazon feltételek mellett kötendő egyezmények útján szabályozandó.

303. cikk.

Avégből, hogy a szerb-horvát-szlovén területen lévő Gola városnak és kerületnek a magyar területen lévő golai vasuti állomás és az ezen vonalakat és kerületet szolgáló vasutak használata biztosíttassék és

hogy a szerb-horvát-szlovén forgalomnak a csáktornya—nagykanizsai vonal és a zágreb—gyékényesi vonal között közvetlen vasuti összeköttetés szabad használata a fenti vonalak közt szerb-horvát szlovén területen létesítendő közvetlen vonal kiépítéséig szükséges időre biztosítottassék, a golai pályaudvar és a kotor—barcsi vonal üzemére vonatkozó feltételek az érdekelt magyar és szerb-horvát-szlovén vasuti igazgatóságok között kötendő egyezményben fognak szabályoztatni. Ha ezek az igazgatóságok ezen egyezmény rendelkezéseire nézve nem tudnak megegyezésre jutni, a vitás pontokat a jelen Szerződés 301. cikkében említett illetékes szakértő bizottság rendezi.

304. cikk.

Avégből, hogy biztosítva legyen a volt osztrák-magyar Monarchiában magántársaságoknak engedélyezett oly vasuti hálózatok üzemének szabályossága, amely hálózatok a jelen Szerződés rendelkezéseinek végrehajtása folytán több állam területén fognak feküdni, az említett hálózatok igazgatási és műszaki ujjászervezése minden egyes hálózatra nézve az engedélyes társaság és a területileg érdekelt államok közötti megegyezés útján fog történni.

Az ellentétek, amelyekre nézve nem jön létre egyetértés, ideértve a vonalak megváltására vonatkozó szerződések magyarázata körül felmerülő összes vitás kérdéseket is, a Nemzetek Társasága által kijelölendő döntő bírákhoz fognak utaltatni.

Az osztrák Déli vaspályatársaságot illetőleg ezt a döntő bírósági ítéletet akár a társaság igazgatótanácsa, akár pedig a kötvények tulajdonosait képviselő bizottság kérheti.

305. cikk.

A jelen Szerződés életbeléptetésétől számítandó öt évi időtartamon belül a Cseh-Szlovák Állam a Bratislava (Pozsony) és Nagykanizsa állomásokat magyar területen át összekötő vasuti vonal kijavítását kívánhatja.

A költségek megosztása arányos azokkal az előnyökkel, amelyeket abból az érdekelt Hatalmak huznak. Megegyezés hiányában a megosztást a Nemzetek Társasága által kijelölendő döntő bíró végzi.

306. cikk.

Tekintve azt a fontosságot, amellyel az Adriával való szabadforgalom a Cseh-Szlovák Államra nézve bir, Magyarország a Cseh-Szlovák Államnak biztosítja azt a jogot, hogy vonatait a következő vonalak magyar területen fekvő részvonalain átvezethesse:

1. Bratislava-ból (Pozsony) Fiuméba Sopronon, Szombathelyen és Murakeresztúron át és a Murakeresztúrtól Pragerhofig vezető elágazáson át.

2. Bratislava-ból (Pozsony) Fiuméba Hegyeshalom—Csorna—Hegyfalu—Zalabér—Zalaszentiván—Murakeresztúron át és a Hegyfalu, Szombathely és Murakeresztúr—Pragerhofi-i szárnyvonalakon át.

Egyik vagy másik fél kívánságára azok a vonalak, amelyeken ez az átmeneti jog gyakorolható, a cseh-szlovák vasutigazgatóság és azon vasutak igazgatósága között létesítendő megállapodás útján, amely vasutakon ez a jog gyakoroltatik ideiglenesen vagy véglegesen megváltoztatható.

307. cikk.

Azok a vonatok, amelyek értelmében az áthaladás jogát gyakorolják, a helyi forgalmat csupán akkor bonyolíthatják le, ha e részben megállapodás jön létre a Cseh-Szlovák Állam és azon állam között, melyen a vonat áthalad.

Ez az áthaladási jog különösen magában foglalja azt a jogot, hogy részére gépházak és a gördülő anyag kisebb javítására szolgáló műhelyek létesíttessenek és a cseh szlovák vonatok üzeme részére felügyeleti közegek kirendeltessenek.

A műszaki, igazgatási és pénzügyi feltételek, amelyek alatt az áthaladási jogot a Cseh-Szlovák Állam gyakorolhatja, ezen állam vasutigazgatósága és a Magyarországon használt vonalak vasutigazgatósága között kötendő Egyezmény fogja megállapítani. Abban az esetben, ha ezek a vasutigazgatóságok ezen Egyezmény rendelkezéseit illetőleg nem jutnának megállapodásra, úgy azokat a pontozatokat, amelyekre nézve megállapodás nem létesült, a brit Kormány által kinevezendő döntő bíró fogja eldönteni; a döntő bíró döntése mindkét félre kötelező.

Az Egyezmény magyarázata körül felmerülő eltérések és az Egyezményben nem rendezett nehézségek

esetén döntő bíróság fog ugyanily módon mindaddig határozni, míg a Nemzetek Társasága más eljárást nem állapít meg.

VI. Fejezet.

Átmeneti intézkedések.

308. cikk.

Magyarország végre fogja hajtani azokat az utasításokat, amelyeket neki a szövetséges és társult Hatalmak nevében intézkedő hatóság a szállításra nézve ad:

1. a jelen szerződés végrehajtása végett szállítandó csapatok részére szükséges hadianyag, lőszer és élelem tekintetében;

2. ideiglenesen pedig bizonyos vidékek részére élelmiszerek szállítása, rendezett szállítási viszonyok minél gyorsabb helyreállítása és a távirda és postaszolgálat szervezése tekintetében.

VII. Fejezet.

Távírók és Távbeszélők.

309. cikk.

A fennálló egyezmények ellenkező rendelkezéseinek figyelmen kívül hagyásával kötelezi magát Magyarország, hogy a távirati levelezéseknek és a telefonbeszélgetéseknek, amelyek valamelyik szövetséges és társult Hatalom területéről erednek vagy oda szólnak, akár szomszédosak ezek a Hatalmak, akár nem, a nemzetközi forgalom számára legalkalmasabb vonalakon és az érvényben lévő díjszabások szerint az átmenet szabadságát engedélyezi. Ezek a levelezések és beszélgetések semmiféle késleltetésnek vagy korlátozásnak nem vetethők alá, ugyan olyan bánásmódban részesülnek Magyarországon, mint a belföldiek minden könnyítés és különösen az átmenet gyorsasága tekintetében. Semmiféle díj, könnyítés vagy korlátozás nem függhet közvetlenül vagy közvetve a feladó vagy a címzett állampolgárságától.

310. cikk.

Tekintettel a Cseh-Szlovák Állam földrajzi fekvésére, Magyarország a nemzetközi távirda- és távbeszélő Egyez-

ménynek, amelyre a jelen Szerződés X. Rész (gazdasági rendelkezések) 218. cikke vonatkozik, következő módosításait fogadja el:

1. A Cseh-Szlovák Állam megkeresésére Magyarország közvetlen távirdavonalakat köteles berendezni és fenntartani magyar területen.

2. A Cseh-Szlovák Állam által ezen vonalak mind-egyikeért fizetendő évi hozzájárulás (szubvenció) a fentelített megegyezések rendelkezéseinek megfelelően fog kiszámíttatni és — amennyiben ellenkező megállapodás nem létesülne — nem lehet kisebb annál az összegnél, amelyet az említett Egyezmények szerint annyi távirat után fizetni kellene, amennyi az Egyezmény szerint jogot ad arra, hogy a közveilen vonal felállítása kéressék, alapul vételezve a nemzetközi távirdaegyezmény (liszaboni revizó) 23. cikkének 5. pontjában megállapított mérsékelt díjszabás veendő alapul.

3. Mindaddig amíg a Cseh-Szlovák Állam egy közvetlen vonal után a fentiekben megállapított évi legcsekélyebb illetéket megfizeti:

a) ez a vonal kizárólag a Cseh-Szlovák Állam felé és onnan irányuló forgalom részére marad fenntartva.

b) a nemzetközi távirdaszolgálat feltűggesztésére vonatkozólag Magyarországnak az 1875. július hó 15-én kelt nemzetközi távirdaegyezmény 8. cikkben biztosított jog ezen vonalat illetőleg nem gyakorolható.

4. Hasonló rendelkezések érvényesek a közvetlen távbeszélővezetékek létesítését és fenntartását illetőleg és a cseh-szlovák Állam által valamely közvetlen távbeszélő-vezetékért fizetendő hozzájárulás (szubvenció) ellenkező megállapodás hiányában a közveilen távirdavonalért fizetendő hozzájárulás (szubvenció) kétszeresessé lesz.

5. Az egyes létesítendő vonalak, valamint a szükséges igazgatási, műszaki és pénzügyi feltételek, amelyek nemzetközi egyezményekben vagy a jelen pontban nem szabályoztattak, az érdekelt Államok között később kötendő megállapodásban rendezendők. Ha megállapodás nem létesülne, a rendezést a Nemzetek Társasága által kinevezendő döntő bíróság végzi.

6. Ezen pont rendelkezései Magyarország és a Cseh-Szlovák Állam között létesítendő megállapodás által bármikor módosíthatók. A jelen Szerződés életbe lépésétől számított tíz év után azon feltételeket ame-

lyek révén a Cseh-Szlovák Állam az ezen pontban biztosított jogokat élvezi, abban az esetben, ha az érdekeltek megállapodásra nem jutnak, az egyik vagy másik érdekelt rész megkeresésére a Nemzetek Társasága által kijelölendő döntőbíró fogja módosítani.

7. Ha az érdekeltek között akár ezen cikk, akár pedig az 5. pontban idézett Egyezmény magyarázatát illetőleg véleményeltérés támadna, ez a Nemzetek Társasága által létesítendő állandó nemzetközi törvényszékhez fog döntés végett utaltatni.

IV. RÉSZLET.

Viták eldöntése és az állandó jellegű rendelkezések felülvizsgálata.

311. cikk.

Az érdekelt Hatalmak között a jelen Szerződés jelen Része rendelkezéseinek magyarázatát és alkalmazását illetőleg netán felmerülő viták a Nemzetek Társasága által meghatározandó módon fognak rendeztetni.

312. cikk.

Nemzetek Társasága az állandó jellegű igazgatási rendszerre vonatkozó előző cikkek felülvizsgálását bármikor javasolhatja.

313. cikk.

A 268—274, 277, 295, 297—299 és 309. cikkek rendelkezései a jelen Szerződés életbeléptetésétől számított három évi határidő letelte után a Nemzetek Társasága által mindenkor felülvizsgálhatók.

Felülvizsgálat hiányában az előbbi bekezdésben előírt határidő letelte után, a fenti cikkekben foglalt kikötések előnyeit a szövetséges és társult Hatalmak egyike sem veheti többé igénybe oly területek javára, amelyre nézve viszonyosságot nem engedélyez. A három évi határidő, mely alatt a viszonyosság nem követelhető, a Nemzetek Társaságának Tanácsa által meghosszabbítható.

Fentérintett rendelkezések bármelyikének kedvezménye azon Államok által, amelyeknek a volt osztrák-magyar

Monarchia valamely területe átengedtelett, vagy amelyek ezen Monarchia széttákolásából keletkeztek, csak azon föltétel alatt igényelhetők, ha ezen Államok a jelen Szerződés értelmében az ő államhatalmuk alá jutó területre nézve Magyarországnak viszonyos elbárást biztosítanak.

V. RÉSZLET.

Különleges rendelkezés.

314. cikk.

Azon különleges kötelezettségek fenntartásával, amelyek a jelen Szerződés által a szövetséges és társult Hatalmak előnyére Magyarországra rovatlak, Magyarország kötelezi magát arra, hogy hozzá fog járulni az átmenet, a hajózható utak, a kikötők és a vasutak nemzetközi szabályozását illető mindazon általános jellegű egyezményekhez, amelyek a szövetséges és társult Hatalmak között a Nemzetek Társasága hozzájárulásával a jelen Szerződés életbeléptetésétől számított öt éven belül netán kötetnének.

VIII. RÉSZ.

Munka.

I. RÉSZLET.

A munka szervezése.

Miután a Nemzetek Társaságának célja az egyetemes béke megvalósítása és az ilyen békét csak a szociális igazságosságra lehet alapítani,

számot vetve azzal, hogy vannak oly munkafeltételek, melyek számos emberre oly igazságtalanságot, nyomort és nélkülözést hárítanak, hogy ebből az egyetemes békét és összhangot veszélyeztető elégtelenség származik,

számot vetve azzal, hogy ezen feltételeknek megjavításának sürgős szüksége mutatkozik, így például a munkórak szabályozása a munkanapok és hetek maximális tartamának meghatározása, a munkások felfogadása, a munkanélküliség leküzdése (chomage), a létfontartásnak

megfelelő munkabér biztosítása, a munkások védelme úgy az általános, mint a foglalkozásukból eredő betegségek, valamint az ipari baleset ellen, a gyermekek, fiatalok és nők védelme, aggkori és rokkantsági ellátás, a külföldön foglalkoztatott munkások érdekeinek védelme, a szakszervezeti szabadság elveinek elismerése, a hivatalos és műszaki oktatás szervezése és más hasonló rendelkezések tekintetében,

számot vetve azzal, hogy ha egyik nemzetnek nem sikerül valóban humánus munkafeltételeket biztosítani, az más országokat is megakadályozna, hogy saját országukban a munkások sorsán javíthassanak:

a Magas Szerződő Felek az igazságosság és emberiség érzésétől, valamint a tartós világ béke biztosításának vágyától indítva, a következőkben állapodtak meg:

I. Fejezet.

Szervezés.

315. cikk.

A fentebbiekben megjelölt feladatok megvalósítása érdekében ezennel egy állandó szervezet állíttatik föl.

A Nemzetek Társaságának eredeti tagjai e szervezetnek is eredeti alapító tagjai; a miért is tagságával együtt jár ezen szervezet tagsága is.

316. cikk.

Az állandó szervezet áll:

1. A tagok képviselőinek általános közgyűléséből. (general conference)
2. A nemzetközi Munka hivatalból a 321. cikkben említett Igazgató Tanács (Consiliul de Administrație, Governing Body) ellenőrzése alatt.

317. cikk.

A tagok képviselőinek közgyűlése időről-időre a szükséghez képest tartja gyűlését, de egy évben legalább egyszer. A tagok mindegyike négy képviselőt küld, kik közül kettő a Kormány, egy a munkaadók, egy pedig a munkások képviselője.

Mindenik képviselő vihet magával szakértőt, de egy tárgyra vonatkozóan kettőnél több nem vehet részt

a tárgyalásban. Ha a közgyűlés előtt különösen a nőkre vonatkozó kérdés merül föl, legalább egyik szakértőnek nőnek kell lennie.

A tagok kötelezik magukat arra, hogy a kormányon kívül álló képviselőket és szakértőket a munkások és munkaadók legilletékesebb szakszervezeteivel egyetértően fogják kijelölni, ha ilyen szervezetek vannak.

A szakértők csak akkor szólhatnak fel, ha az a képviselő kéri, a ki mellé vannak rendelve és ha a közgyűlés elnöke erre külön fölhatalmazást ad. Szavazati joguk nincs.

A képviselőnek jogában áll az elnökhöz intézett intézett írásbeli jegyzékkel egyik szakértőjét helvetteséül kijelölni, mely esetben a helvettesnek e minőségében tanácskozási és szavazati joga lesz.

A képviselők és szakértők nevét az illető tagok kormánya bejelenti a nemzetközi Munka-Hivatalnak.

A képviselők és a szakértők megbízó leveleinek igazolása a közgyűlés által történik és a jelenlevő képviselők kétharmada visszautasítja az oly képviselőket vagy szakértőket, a kikre nézve megállapítja, hogy nem a jelen cikk határozmányainak megfelelően küldettek ki.

318. cikk.

Minden képviselő egyénileg szavazhat a közgyűlés elé terjesztett valamennyi kérdés fölött.

Ha valamelyik tagállam az általa kijelölhető nem kormány képviselőkkiküldöttek egyikét nem rendeli ki, úgy a másik nem kormányképviselő kiküldött lesz jogosítva a közgyűlés tárgyalásain résztvenni, de szavazati jog nélkül.

Ha a közgyűlés a 317. cikkben foglaltak szerinti joga alapján valamely Tag képviselőjét nem fogadja el, a jelen cikk határozmányai úgy alkalmazandók, mintha az illető képviselő nem jelöltetett volna ki.

319. cikk.

A közgyűlés ülései a Nemzetek Társaságának székhelyén, vagy a megelőző gyűlésen a jelenlevő képviselők kétharmadrészének szavazatával kijelölt bármely más helyen tartatnak.

320. cikk.

A nemzetközi Munkahivatal a Nemzetek Társasá-

gának székhelyén állittatik fel, és része a Társasági intézmények összességének.

321. cikk.

A nemzetközi Munkahivatal egy 24 személyből álló igazgatótanács vezetése alatt áll, melynek tagjai a következő határozmányok szerint jelöltetnek ki:

a nemzetközi Munkahivatal igazgatótanácsa a következőleg állittatik össze:

a kormányok tizenkét képviselője;

a munkaadókat képviselő közgyűlési kiküldöttek által választott hat személy;

az alkalmazottakat és munkásokat képviselő közgyűlési kiküldöttek által választott hat személy.

A tizenkét kormányképviselőből nyolcat az ipari szempontból legfontosabb tagok neveznek ki, amíg a többi négyet a négy kormányképviselő közgyűlési delegátusok részéről e célból kijelölt tagok, a fentebb említett nyolc tag kizárásával.

Ha nézeteltérés van abban a kérdésben, hogy a tagok közül ipari szempontból kik a legfontosabbak, azt a Nemzetek Társaságának Tanácsa fogja eldönteni.

Az igazgatótanács tagjainak megbízása három évre szól. Megüresedett helyek miként való betöltését és egyéb hasonló természetű kérdések az igazgató Tanács a közgyűlés jóváhagyásának fentartásával szabályozhat.

Az igazgatótanács megválasztja elnökké tagjai egyikét, megállapítja ügyrendjét. Olyan időközökben ül egybe, a melyeket maga állapít meg. Külön ülés tartandó mindannyiszor, valahányszor legalább tíz igazgatótanácsi tag erre vonatkozó írásbeli kérelmet terjeszt be.

322. cikk.

A nemzetközi Munkahivatal élére igazgató nevezetik ki; ezt az igazgatótanács jelöli ki, tőle kapja a szükséges utasításokat és ezzel szemben felelős úgy a helyes ügymenetért, mint a reábizott valamennyi egyéb teendő végrehajtásáért.

Az igazgató vagy helyettese az igazgatótanács valamennyi ülésén részt vesz.

323. cikk.

A nemzetközi Munkahivatal személyzetét az igazgató nevezi ki. A kinevezésnél, amennyire ezt a lehető leg-

jobb munkateljesítmény érdeke megengedi, a különböző nemzetiségek figyelembe veendők. A személyzet bizonyos része nőkből kell, hogy álljon.

324. cikk.

A nemzetközi Munkahivatal munkaköre felöleli mindazoknak az információknak összegyűjtését és továbbítását, amelyek a munkások helyzetének és a munkaviszonyoknak (regimul muncii) nemzetközi szabályozására, különösen pedig azon kérdések tanulmányozására vonatkoznak, amelyek nemzetközi egyezmények megkötése céljából a közgyűlés elé terjesztendők; felöleli továbbá az említett hivatal munkaköre a közgyűlés által elrendelt összes különleges vizsgálatok végrehajtását.

A Munkahivatal előkészíti a közgyűlés üléseinek napirendjét.

A Munkahivatal a Békeszerződés jelen része értelmében ellátja a nemzetközi vitás kérdésekben reá háruló feladatokat.

A Munkahivatal időszaki folyóiratot szerkeszt és tesz közzé francia, angol és az igazgatótanács által megfelelőnek talált más nyelven. E folyóirat nemzetközi érdekű ipari és munkáskérdések tanulmányozásával foglalkozik.

Általában a jelen cikkben megjelölt feladatokon kívül a Hivatal a közgyűlés által esetről-esetre ráruházandó egyéb hatáskörrel és munkakörrel is fog birni.

325. cikk.

A tagállamok azon miniszteriumai, melyek munkáskérdésekkel foglalkoznak, közvetlenül érintkezhetnek az igazgatóval a nemzetközi Munkahivatal igazgatótanácsában levő kormányképviselőjük vagy ilyen képviselő hiányában más, az érdekelt kormány által e célból kellő formák között kinevezett tisztviselő útján.

326. cikk.

A Nemzetközi Munkahivatal a Nemzetek Társasága vezértitkárságának támogatását mindazon kérdésekben igénybe veheti, amelyekben ez a támogatás megadható.

327. cikk.

Minden Tag fedezi kiküldötteinek és azok műszaki tanácsadóinak uti és tartózkodási költségét, valamint a

közgyűlésen vagy az igazgatótanács ülésein résztvevő képviselőinek költségeit is.

A nemzetközi Munkahivatal minden egyéb költségét, valamint a közgyűléssel és az igazgatótanács ülésezésével járó költségeket a Nemzetek Társaságának általános költségvetése terhére a Nemzetek Társaságának vezértitkára az igazgatóságnak megtéríti.

Az igazgató a Nemzetek Társaságának vezértitkárával szemben felelős mindazon összegek szabályszerű felhasználásáért, melyeket neki a jelen cikk határozmányainak megfelelőleg kiutaltak.

II. Fejezet.

Működés.

328. c kk.

Az igazgatótanács megállapítja a közgyűlés üléseinek napirendjét, miután megvizsgálta mindazokat az indítványokat, melyeket a Tagok valamelyikének kormánya vagy valamely más, a 317. cikkben megjelölt szervezet az illető napirendre kitűzendő kérdések tekintetében előterjesztett.

329. cikk.

Az igazgató a közgyűlés titkári teendőit végzi és kötelessége minden ülés napirendjét négy hónappal az ülés megnyitása előtt a Tagok mindegyikének és ezek közvetítésével a kormányt nem képviselő kiküldötteknek, mihelyt ezek kívannak jelölve, eljuttatni.

330. cikk.

A Tagok kormányainak joguk van kifogásolni azt, hogy a felvett ügyek közül egy vagy több az ülés napirendjére tűzessék. E kifogások igazoló okai az igazgatóhoz intézendő magyarázó emlékiratban felsorolandók és az igazgató ezen emlékiratot az állandó szervezet tagjaival közli.

Az ügyek, melyek ellen kifogás történt, napirenden maradnak, ha a közgyűlés ebben az értelemben dönt a jelenlevő képviselők szavazatának kétharmad többségével.

Minden kérdés, amelyre vonatkozólag a közgyűlés ugyanily kétharmad többséggel azt határozza, hogy meg

kell vizsgálni, (az előbbi bekezdéstől eltérőleg) a következő ülés napirendjére tűzendő.

331. cikk.

A közgyűlés megállapítja működésének szabályait, megválasztja elnökét, ezenkívül bizottságot jelölhet ki a nézete szerint tanulmányozás tárgyává teendő összes kérdésekre vonatkozó jelentéstétel céljából.

A közgyűlés jelenlevő tagjai által leadott szavazatok egyszerű többsége dönt minden kérdésben, melyre vonatkozólag a jelen Szerződés jelen részének más cikkei ennél nagyobb többséget külön elő nem írnak.

Egy szavazat sem érvényes abban az esetben, ha a leadott szavazatok száma kisebb az ülésen jelenlevő képviselők felénél.

332. cikk.

A közgyűlés az általa alakított bizottságokhoz műszaki tanácsadókat küldhet ki, kiknek tanácskozási joguk van, de szavazati joguk nincs.

333. cikk.

Ha a Közgyűlés a napirend valamely tárgyát illető indítvány elfogadása mellett határoz, el kell határoznia azt is, hogy ez indítvány formája milyen legyen és pedig: a) „javaslat“, mely a Tagoknak megvizsgálás végett oly célból adassék ki, hogy ezek országos törvényhozás útján vagy más uton lépjenek-e érvénybe vagy b) „tervezet“ egy nemzetközi egyezményhez, mely a Tagok által ratifikálandó.

Mindkét esetben egy ily javaslat vagy egyezményi tervezet elfogadásához a közgyűlésen történő végleges szavazásnál a jelenlevő kiküldöttek kétharmad szótöbbsége szükséges.

A javaslat vagy általánosan alkalmazandó egyezményi tervezet szerkesztésénél a Közgyűlésnek tekintettel kell lennie azokra az országokra, amelyekben az éghajlat, az ipari szervezet hiányos fejlettsége vagy más különleges körülmények folytán az ipari viszonyok jelentékeny eltérést mutatnak és oly módosításokat kell javasolnia, amelyeket az illető országok különleges viszonyainak megfelelőnek tart.

A javaslat vagy egyezményi tervezet egyik példányát a közgyűlés elnöke és az igazgató aláírják és a Nemzetek Társasága vezértitkárának átadják. A vezértitkár minden Tagnak megküldi a javaslat vagy egyezményi tervezet egy-egy hitelesített másolatát.

Minden tag kötelezi magát, hogy a javaslatot vagy egyezményi tervezetet a Közgyűlés berekesztését követő egy éven belül, (vagy ha ez kivételes körülmények folytán lehetetlen volna, mielőbb, de legkésőbb 18 hónappal a közgyűlés berekesztése után) az illetékes hatóság vagy hatóságok elé terjeszti, hogy azt törvényté emelni vagy más intézkedést tenni lehessen.

Ha javaslatról van szó, a tagoknak a vezértitkárt a tett intézkedésekről értesíteniök kell.

Ha egyezményi tervezetről van szó, úgy az illető tag, ha az illetékes hatóság vagy hatóságok hozzájárulását megnyerte, az egyezmény formászerű ratifikációját közli a vezértitkárral és megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az illető egyezmény intézkedései hatályba léphessenek.

Ha valamely javaslat nem von maga után törvényhozási vagy más oly intézkedést, amely ezen javaslatnak érvényt szerezne, vagy ha egy egyezményi tervezet nem nyeri meg az illetékes hatóság vagy hatóságok hozzájárulását, a Tagot semmi további kötelezettség nem terheli.

Olyan esetekben, amikor olyan szövetséges államról van szó, amelynek a munkát illető egyezményekhez való hozzájárulási joga bizonyos korlátozásoknak van alávetve, a kormány belátásától függ, hogy azt az egyezményi tervezetet, melyre ezek a korlátozások alkalmazandók, egyszerű javaslatnak tekintse és ebben az esetben a jelen cikknek a javaslatokra vonatkozó intézkedéseit kell alkalmazni.

A fenti cikk a következő alapelv szerint magyarázandó:

Semmiesetre sem fog követeltetni valamely Tagtól, hogy valamely javaslatnak vagy egyezményi tervezetnek a közgyűlés által történt elfogadása következtében csökkentse a saját törvényhozása által a szóbanforgó munkásoknak már nyújtott védelmet.

334. cikk.

A Nemzetek Társaságának főtitkára minden

ily módon ratifikált egyezményt beiktat, de csak azokat a Tagokat kötelezik, akik ratifikálták.

335. cikk.

Ha valamely tervezet a végső szavazáson nem nyerte el a jelenlévő tagok által leadott szavazatok kétharmad többségét, az mégis külön egyezmény tárgya lehet az állandó szervezet azon Tagjai között, akik ezt kívánják.

Minden ilyenmü külön egyezményt az érdekelt kormányok közölnek a Nemzetek Társaságának főtitkárával, azt beiktatja.

336. cikk.

Minden tag kötelzi magát a nemzetközi Munkahivatalnak évi jelentést előterjeszteni az általa elfogadott egyezmények végrehajtása tárgyában fogantatott intézkedésekre vonatkozólag. E jelentések az igazgatótanács által megjelölt alakban fogalmazandók és tartalmazniok kell az általa követelt részleteket. Az igazgató a közgyűlés legközelebbi ülésén ezen jelentések összefoglalását előterjeszti.

337. cikk.

A nemzetközi Munkahivatalhoz munkások vagy munkaadók szakszervezete részéről intézett oly panasz, melyből kiderül, hogy valamely Tag egy általa elfogadott egyezmény végrehajtását nem biztosította kielégítő módon, az igazgatótanács által az illető kormányhoz áttehető és ez a kormány felszólítható, hogy az ügyben megfelelő nyilatkozatot tegyen.

338. cikk.

Ha az illető kormánytól megfelelő határidőn belül nyilatkozat be nem érkezik, vagy ha beérkező nyilatkozatot az igazgatótanács nem tartja kielégítőnek, az utóbbinak joga van a benyújtott panaszt és adott esetben a beérkezett választ is nyilvánosságra hozni.

339. cikk.

Minden Tag panaszt tehet a nemzetközi Munkahivatalnál valamely másik Tag ellen, aki nézete sze-

rint valamely — mindkét fél által az előző pont alapján ratifikált — egyezmény végrehajtását nem biztosítja kielégítő módon.

Az igazgatótanács, ha ezt célszerűnek tartja, a 337. cikkben megjelölt módon érintkezésbe léphet az illető kormánnyal, mielőtt az alább megjelölt módon valamely vizsgáló-bizottsághoz fordulna.

Ha az igazgatótanács nem tartja szükségesnek, hogy a panaszt az illető kormánnyal közölje, vagy ha a megtörtént közlés után megfelelő határidőn belül az igazgatótanácshoz kielégítő válasz nem érkezett be, az igazgatótanács vizsgálóbizottság kiküldését javasolja avégből, hogy ez a felmerült kérdést tanulmányozza és arról jelentést tegyen.

Ezt az eljárást lefolytathatja az igazgatótanács akár hivatalból, akár valamely közgyűlési képviselő panasa alapján.

Ha a 338. vagy 339. cikkek alkalmazása után valamely kérdés az igazgatótanács elé kerül, az illető kormány, amennyiben az igazgatótanácsban még nincs képviselője, jogosítva van egy kiküldöttet kijelölni az igazgatótanácsnak az illető ügyre vonatkozó tárgyalásaiban való részvétel végett. E tanácskozások időpontjáról az illető kormányt kellő időben értesíteni kell.

340. cikk.

A vizsgálóbizottság következőleg állítandó össze:

Minden tag köteles a jelen Szerződés hatályba léptét követő féléven belül 3 olyan egyént kijelölni, akik ipari kérdésekben szakemberek. Ezek közül az első, és pedig a munkaadókat, a második a munkásokat képviseli, a harmadik pedig úgy ezektől, mint azoktól független. Mindezekről az egyénekről jegyzék készül s a jegyzékbe felvettek közül történik a vizsgálóbizottság tagjainak kiválasztása.

Az igazgatótanácsnak joga van az említett egyének képesítettségét megvizsgálni a jelen-levő képviselők által leedott szavazatok két harmad többségével visszautasítani azoknak a kinevezését, akik képesítettsége nem felel meg a jelen cikk határozmányainak.

Az igazgatótanács felkérésére a Nemzetek Társaságának főtitkára kijelöl 3 személyt, akiknek mindegyike a jegyzék három kategóriájának egyikéből veendő, hogy ezek a vizsgálóbizottságot megalakítsák;

a 3 személy egyikét a bizottság elnökévé jelöli ki. Az ily módon kijelölt 3 személy egyike sem függhet a panasznál közvetlenül érdekelt Tagoktól.

341. cikk.

Ha a 339. cikk alapján valamely panasz vizsgálóbizottság elé utaltatik, valamennyi Tag, akár van közvetlenül érdekelve a panasznál, akár nincs, köteles a bizottságnak megadni mindazokat a felvilágosításokat, amelyek a panasz tárgyára nézve birtokában vannak.

342. cikk.

A panasz beható megvizsgálása után a vizsgálóbizottság jelentést szerkeszt, melyben összefoglalja megállapításait mindazon tényekről, melyekből a vita fontossága megállapítható, javaslatba hozva egyúttal azokat az intézkedéseket, amelyeket megfelelőeknek gondol a végből, hogy a panasztevő kormány elégtételt nyerjen, meghatározván ezenfelül azokat a határidőket is, melyeken belül ezeket az intézkedéseket foganatosítani kell.

A jelentésnek ki kell terjednie az illető kormány ellen netán alkalmazandó azon gazdasági természetű megtorló intézkedésekre is, amelyeket a bizottság helyénvalóknak tart és amelyeknek a többi kormány által való alkalmazása a bizottság nézete szerint jogosult.

343. cikk.

A Nemzetek Társaságának főtitkára a vizsgálóbizottság jelentését a panaszolt ügyben érdekelt valamennyi kormánnyal közli és annak nyilvánosságra hozataláról gondoskodik.

Az érdekelt kormányok mindegyike köteles a Nemzetek Társaságának főtitkárával egy hónapon belül közölni, hogy a bizottsági jelentésben foglalt javaslatokat elfogadja-e vagy sem és amennyiben el nem fogadja, szándékozik-e a vitás esetet a Nemzetek Társaságának nemzetközi állandó törvényszéke elé terjeszteni.

344. cikk.

Abban az esetben, ha a tagok valamelyike valamely javaslat vagy egyezményi tervezet tekintetében

a, 333. cikkben előirt intézkedéseket meg nem teszi, minden Tagnak joga van fordulni a nemzetközi állandó törvényszékhez.

345. cikk.

A nemzetközi állandó törvényszék döntése ellen olyan panaszok vagy vitás kérdések felett, melyek a 343. vagy 344. pont értelmében terjesztettek eléje, felelőbezésnek helye nincs.

346. cikk.

A nemzetközi állandó törvényszék a vizsgálóbizottság esetleges indítványait vagy javaslatait helyben hagyhatja, megváltoztathatja vagy megsemmisítheti és szükség esetében megjelölheti azokat a gazdasági természetű megtorló intézkedéseket, melyeket jóknak lát, a hibásnak talált kormánnyal szemben illetőleg melyeknek a többi kormányok által való alkalmazását jogosultnak itéli.

347. cikk.

Ha valamely Tag az előirt határidőn belül nem veti magát alá az esetleges javaslatoknak, melyek vagy a vizsgálóbizottság jelentésében, vagy az állandó nemzetközi törvényszék döntésében foglaltatnak, vele szemben bármely más Tag alkalmazhatja ama gazdasági természetű megtorló intézkedéseket, melyeket a bizottság jelentése vagy a törvényszék döntése az illető esetben alkalmazhatóknak jelentett ki.

348. cikk.

A hibás kormány bármikor értesítheti az igazgatótanácsot, hogy megtette a szükséges intézkedéseket arra nézve, hogy a vizsgálóbizottság javaslatait vagy azokat, amelyek állandó nemzetközi törvényszék döntésében foglaltatnak, teljesítse és kérheti az igazgató tanácsot, hogy a Nemzetek Tanácsának főtitkára útján küldjön ki vizsgáló bizottságot, mely az általa előadottakat felülvizsgálja. Ez esetben a 340., 341., 342., 343., 345. és 346. cikkek rendelkezései alkalmazandók és ha a vizsgálóbizottság jelentése vagy az állandó nemzetközi törvényszék döntése a hibás kormány javára szól, a többi kormányok kötelesek az illető állam ellen foganatosított közigazdasági természetű rendszabályokat megszüntetni.

III. Fejezet.

Általános szabályok.**349. cikk.**

A Tagok kötelezik magukat, hogy azokat az egyezményeket, melyekhez hozzájárultak, a jelen Szerződés ezen Részének határozmányai szerint mindazokra a gyarmataikra, birtokaikra vagy a védnökségük alá tartozó területekre is kiterjesztik, melyeknek nincsen teljesen független kormányuk, föltéve,

1.) hogy az egyezmény a helyi viszonyok miatt nem végrehajthatatlan,

2.) hogy azok a módosítások, melyek szükségsek, hogy az egyezmény a helyi viszonyoknak megfeleljen, az egyezményen megtehetőek.

Minden Tag köteles a nemzetközi Munkahivatallal közölni azt a döntést, amelyet önkormányzattal nem bíró valamely gyarmata, birtoka, vagy védnökségi területe e tekintetben hozni szándékozik.

350. cikk.

A jelen Szerződés ezen Részének módosításai, ha azokat a közgyűlés a jelenlévő kiküldöttek szavazatainak két harmad többségével elfogadta, végrehajthatókká válnak, mihelyt azokat ratifikálták úgy azok az államok, melyek képviselői a Nemzetek Társaságának tanácsát alkotják, valamint a Tagok kétharmada is.

351. cikk.

A jelen Szerződés ezen részének, valamint a Tagok által a jelen rész értelmében később kötendő egyezményeknek értelmezésére vonatkozó minden kérdés vagy vita elbírálás végett az állandó Nemzetközi Törvényszék elé terjesztendő.

IV. Fejezet.

Átmeneti intézkedések,

melyek a Németországgal 1919 június 23-án kötött békeszerződésben foglaltatnak.

352. cikk.

A közgyűlés első ülését 1919 október havában

tartja. Az ülés helye és napirendje az idecsatolt mellékletben van meghatározva.

Ezen első ülés egybehívásáról és szervezetéről az e célból a mellékletben megjelölt kormány gondoskodik. Ezt a kormányt az ügyek előkészítésében egy nemzetközi bizottság támogatja, melynek tagjai ugyanabban a mellékletben vannak kijelölve.

Ezen és minden későbbi ülés költségeit addig, amíg a Nemzetek Társaságának költségvetésébe a szükséges hitelek felvehetők nem lesznek, a kiküldöttek és a műszaki tanácsadók utiköltségeinek kivételével, a Tagok az Egyetemes Postaegyesület irodájának fenntartására megállapított arányában viselik.

353 cikk.

A Nemzetek Tanácsának megalakulásáig mindazon közleményeket, melyek az előző cikkek szerint a Társaság főtitkárához intézendők, a Nemzetközi Munkáshivatal igazgatója veszi őrizetbe és erről annak idején a Társaság főtitkárát értesíti.

354. cikk.

Mindazon vitás ügyek, melyek a jelen Szerződés ezen Része értelmében az állandó Nemzetközi Törvényszék elé terjesztendők volnának, ennek megalakulásáig egy bírósághoz utaltatnak, mely a Nemzetek Társaságának Tanácsa által kinevezett három személyből áll.

Melléklet.

A munkakonferencia 1919. évi első ülése.

A Közgyűlés helye Washington lesz.

Az Amerikai Egyesült Államok kormánya felkérte, hogy a Közgyűlést hívja össze.

A nemzetközi szervezőbizottság hét tagból áll, kiket az Egyesült Államok, Nagybritánia, Franciaország, Olaszország, Japán, Belgium és Svájc kormányai neveznek ki. A választmány, ha szükségesnek látja, más Tagokat is fölhívhat, hogy a Közgyűlésre képviselőt küldjenek.

A napirend a következő lesz:

1. a napi 8 órai vagy a heti 48 órai munkaidő elvének alkalmazása,

2. a munkanélküliség (chomage) meggátlására és következményeinek elhárítására vonatkozó kérdések,

3. nők alkalmazása,

a) a lebetegedés előtt vagy után (beleértve az anyasági segély kérdését),

b) éjjeli munkára,

c) egészségtelen munkákra,

4. a gyermekek alkalmazása,

a) a munkára bocsátás kezdő korhatára,

b) éjjeli munkára,

c) egészségtelen munkákra.

5. Kiterjesztése és alkalmazása az 1906-ban Bernben elfogadott nemzetközi egyezménynek az ipari munkásnők éjjeli munkájának megtiltásáról és a gyufagyártásnál a fehér (sárga) foszfor használatának megtiltásáról.

II. RÉSZLET.

Általános elvek.

355. cikk.

Amidőn a Magas Szerződő Felek elismerik, hogy a bér munkások testi, erkölcsi és szellemi jóléte nemzetközi szempotból lényeges jelentőségű, ezt a magas célt biztosítandó, az I. Részletben megállapított állandó szövet létesítették és azt a Nemzetek Társaságához csatolták.

Elismerik, hogy az éghajlat, az erkölcsök és szokások, valamint a gazdasági célszerűség és ipari hagyományok különbözősége megnehezítik a munkafeltételek teljes egyöntetűségének közvetlen elérését. Ámde attól a meggyőződéstől vezettetve, hogy a munka nem tekintendő csupán üzleti cikknek, azt hiszik, hogy vannak módszerek és elvek a munkafeltételek szabályozására, melyek alkalmazására minden ipari közösségnek törekednie kellene, amennyire ezt a sajátos körülmények, melyek közt élnek, megengedik.

Ezen módszerek és elvek között a Magas Szerződő Felek nézete szerint a következők különösen fontosak és sürgősek:

1. A fentemlitett vezérelv, hogy a munka ne tekintessék csupán árunak vagy kereskedelmi cikknek.

2. Az egyesülés joga minden irányban, mely nem törvényellenes, még pedig úgy a munkások, mint a munkaadók részére.

3. A bér munkások díjazása olyan bérrel, mely számukra az országukban fennálló szükségletek és körülmények szerint megfelelő megélhetést biztosít.

4. A nyolcórás munkanapnak vagy 48 órás munkahétnek elfogadása, mint elérendő cél mindenütt, ahol még nincs megvalósítva.

5. Heti, legalább 24 óráig tartó, munkaszünet, mely magában foglalja a vasárnapot, valahányszor csak lehetséges.

6. A gyermekek munkájának megszüntetése és az a kötelezettség, hogy a fiataloknak munkája mindkét nemnél annyira korlátoztassék, hogy nevelésük folytatása és testi fejlődésük biztosítva legyen.

7. Azonos bér elve, vagyis hogy a férfiak és a nők egyenlő értékű munkáért egyenlő bért kapjanak.

8. A munkafeltételekre nézve minden országban megállapított szabályok az országban jogosan tartózkodó valamennyi munkásnak méltányos gazdasági elbánást biztosítsanak.

9. Minden állam létesítsen felügyeleti szolgálatot, melyben nők is részt vesznek, arra nézve, hogy a munkásvédelmi törvények és szabályok alkalmazása biztosíttassék.

Anélkül, hogy ezen elveket és módokat teljeseknek vagy véglegeseknek tekintenék, a Magas Szerződő Felek azon a nézeten vannak, hogy ezek az elvek alkalmasak a Nemzetek Társasága politikájának irányítására és hogy ha a Nemzetek Társaságában tagsági joggal bíró ipari közösségek azokat elfogadták és a gyakorlatban megfelelő felügyelő testület által sértetlenül érvényben tartatják, a világ bér munkásaira maradandó előnyöket fognak biztosítani.

XIV. RÉSZ.

Különböző rendelkezések.

356. cikk.

Magyarország kötelezi magát, hogy a szövetséges és társult Hatalmak, vagy azok valamelyike által valamely más Hatalommal kötött vagy kötendő egyezmény

nyek vagy az azokhoz tartozó kiegészítő vagy módosító mindazon egyezményeket elismeri, melyek a fegyverrel, szesz italokkal, valamint egyéb oly anyagokkal való kereskedelemre vonatkoznak, a melyek a Berlinben 1885. február 26-án és Brüsszelben 1890. július 2-án kelt főokiratokban vannak tárgyalva.

357. cikk.

A Magas Szerződő Felek elismerik, hogy a francia Köztársaság Kormánya és a monacoi Fejedelem Ő Fensége között 1918. július 17-én kötött Szerződést, mely a Franciaország és a Fejedelemség közötti viszonyt meghatározza, tudomásul vették és azt ezennel tanúsítják.

358. cikk.

A Magas Szerződő Felek elismerik ugyan a Svájc javára az 1815-iki szerződésekben és különösen az 1815. november 20-iki okiratban megállapított biztosítékokat, melyek a béke fentartására vonatkozó nemzetközi kötelezettségeket foglalják magukban, mindamellett megállapítják, hogy ezen szerződések és egyezmények, nyilatkozatok és egyéb póthatározatok, melyek a savoyai semlegesített zónára vonatkoznak, úgy amint ez a bécsi kongresszus záróokirata 92. cikkének 1. bekezdésében és az 1815. november 20-iki párisi szerződés 3. cikkének 2. bekezdésében meghatároztatik, a jelen viszonyoknak többé meg nem felelnek. Ennélfogva a Magas Szerződő Felek tudomásul veszik a francia és a svájci Kormány közötti megállapodást az ezen zónára vonatkozó rendelkezések megszüntetésére nézve, mely rendelkezések tehát meg vannak szüntetve és megszüntetve maradnak.

Hasonlóképen elismerik a Magas Szerződő Felek, hogy az 1815-iki szerződéseknek, valamint a többi kiegészítő okiratnak a felső-savoyai (Haute Savoye) szabad zónákra és a gex-i területre (Pays de Gex) vonatkozó rendelkezései a jelen viszonyoknak többé meg nem felelnek és hogy Franciaországra és Svájcra tartozik, hogy az általuk leginkább megfelelőnek tartott feltételek mellett egyetértően szabályozzák ezen területek jogi helyzetét.

Melléklet.

I.

A svájci Szövetség tanács 1919 május 5-én közölte a francia Kormánnyal, hogy a Németországnak a szö-

vetséges és társult Hatalmak által átnyújtott békefeltételek 435. cikkében foglalt határozmányokat őszinte baráti szellemben átvizsgálta és szerencsésnek érzi magát, hogy arra következésre jutott, hogy ama határozmányokhoz, a következő megfontolások és fentartások mellett hozzájárulhat:

1. A felső-savoyai (Haute Savoye) semleges zónára vonatkozólag:

a) Egyetértés jön létre arra nézve, hogy mindaddig, amíg a szövetségi kamarák a két Kormány között a savoyai semleges zónára vonatkozó határozmányok megszüntetéséről kötött egyezményt nem ratifikálják, e tárgyban egyik oldalról sem történik végleges intézkedés;

b) a svájci Kormánynak a fentemlitett határozmányok megszüntetéséhez adott beleegyezése, az elfogadott szövegnek megfelelően, feltételezi a Svájc javára 1815-i szerződésekben és különösen az 1815 november 20-i nyilatkozatban foglalt biztosítékok elismerését:

c) a francia és a svájci Kormány között a fentemlitett határozmányok megszüntetése tárgyában kötött egyezmény csak akkor tekintendő érvényesnek, ha a Békeszerződés ezt a cikket jelen szövegezésében tartalmazza. Azonkívül a Békeszerződést aláíró feleknek törekedniök kell, hogy kieszközljék a az 1815-i szerződést és az 1815 i nyilatkozatot aláíró azon Hatalmak hozzájárulását, melyek a jelen Békeszerződésnek nem aláírói.

2. A felső-savoyai (Haute Savoye) és a Gex területi (Pays de Gex) szabad zónát illetőleg:

a) A Szövetségtanács kijelenti, hogy a leghatározottabb fentartással él a Békeszerződésben felveendő pont utolsó bekezdésében említett nyilatkozat magyarázata ellen, mely azt mondja, hogy „az 1815 i szerződéseknek, valamint a többi kiegészítő okiratnak a felsősavoyai (Haute Savoye) szabad zónákra és a Gex-i területre (Pays de Gex) vonatkozó rendelkezései a jelen viszonyoknak többé meg nem felelnek.” A Szövetségtanács tényleg nem óhajtana, hogy ezen szövegezéshez való hozzájárulásából az volna a következtethető, hogy hozzájárulna oly intézmény megszüntetéséhez, melynek az a célja, hogy a szomszédos területeknek különleges földrajzi és gazdasági helyzetüknek megfelelő és jónak bizonyult igazgatást biztosítsa. A Szövetségtanács felfogása szerint nem arról volna szó, hogy a kérdéses zónák vámszervezete, úgy amint azt a felemlített szerződések meg-

állapítják, megváltoztattassék, hanem csak arról, hogy az érdekelt területek közötti árucseré módja a jelenlegi gazdasági viszonyoknak jobban megfelelő formában szabályoztassék. Ezen megjegyzésekre a Szövetségtanácsot a francia Kormány április 26-i jegyzékhez csatolt és a zónák jövőbeli alakulásáról szóló egyezményi tervezet tanulmányozása indította. A fentemlített fentartások mellett a Szövetségtanács késznek nyilatkozik, hogy a legbarátságosabb szellemben vizsgálat tárgyává tegyen bármilyen javaslatot, melyet a francia Kormány e tárgyban megtenni jónak lát;

b) hogy 1815-i szerződések és egyéb pótokiratoknak a szabad zónákra vonatkozó határozmányai addig az időpontig érvényben maradnak, amíg ezen területek igazgatásának szabályozására nézve Svájc és Franciaország között új megállapodás nem jön létre.

II.

A francia Kormány válaszolva az előző pontban tartalmazott közlésre, 1919 május 18-án a következő jegyzéket intézte a svájci Kormányhoz:

Folyó évi május 5-i jegyzékével a párisi svájci Követség szíves volt a francia Köztársaság Kormányának tudomására hozni a szövetségi Kormány hozzájárulását a szövetséges és társult Kormányok, valamint Németország között kötendő Békeszerződésbe beillesztendő cikk tervezetéhez.

A francia Kormány örömmel vette tudomásul az ilykép elért megegyezést és kívánságára a szövetséges és társult Kormányok által elfogadott kérdéses cikk tervezet 435. sz. a. felvételét a német Meghatalmazottaknak átnyújtott békefeltétel-k közé.

Erre a kérdésre vonatkozó május 5-i jegyzékében a svájci Kormány különböző megjegyzéseket és fentartásokat tett.

Ami a fenti megjegyzések közül azokat illeti, melyek Felső-Savoyai (Haute-Savoie) semleges zónára és Gex területére (Pays de Gex) vonatkoznak, a francia Kormány bátorodik kiemelni, hogy a 435. cikk utolsó bekezdését képező határozmány tárgya olyan világos, hogy annak értelme tekintetében nem lehet félreértés, különösen arra vonatkozólag, hogy ebben a kérdésben Franciaországon és Svájcon kívül más Hatalom a jövőben nem lesz érdekelve.

A francia Kormány a maga részéről igyekszik védelmezni a francia területek érdekeit és ez esetben a kérdéses területek különleges helyzetét szem előtt tartva, a Köztársaság Kormánya a maga részéről nem zárkózik el az ezen területek részére biztosítandó alkalmas vámrendszer bevezetésétől, hogy az ama területek és szomszédos svájci területek közötti árucseré módoszatai a mindkét részről való érdekek figyelembevételével a jelen viszonyoknak inkább megfelelő módon szabályoztassék.

Magától értetődik, hogy ebből kifolyólag Franciaország joga semmi tekintetben sem csorbulhat arra nézve, hogy ama területen vámvonalát saját politikai határának megfelelően állítsa fel, mint ahogyan ez többi területi határain történik és amint ezt e területen Svájc maga már régóta a saját határain megtette.

A francia Köztársaság Kormánya ez alkalomból örömmel vesz tudomást arról a barátságos érzelemről, mellyel a svájci Kormány késznek nyilatkozik megvizsgálni mindazon francia javaslatokat, amelyek a nevezett szabad zónák jelenlegi igazgatását helyettesítő megegyezést célozzák és amelyet a francia Kormány hasonló barátságos szellemben óhajt formulázni.

Másfelől a francia Köztársaság Kormánya nem táplál kétséget az iránt, hogy a szabad zónákra vonatkozó 1815-iki igazgatásnak ideiglenes fentartása, amelyre a svájci Követség május 5-i jegyzékének ezen bekezdése utal és amely bizonyára a jelenlegi rendszerről a szerződéses rendszerre való átmenet megkönnyítését célozza, semmikép sem lesz oka annak, hogy mindkét Kormány részéről szükségesnek elismert új helyzet létre hozása késleltessék.

Ugyanez a megjegyzés alkalmazandó a május 5-iki svájci jegyzék 1. cikkének (a.) bekezdésében a „Felső-Savoya (Haute Savoye) semlegesített zónája” rovat alatt a szövetségi Kamrák által végezendő ratifikálásra vonatkozólag foglaltakra is.

359. cikk.

A szövetséges és társult Hatalmak megegyeznek arra nézve, hogy ahol magyar társulatok vagy személyek vallásos keresztény missziókat tartottak fenn az említett Hatalmak területén, vagy olyanokon, amelyek a jelen Szerződés értelmében az ő kormányzásukra bízottak, ezeknek a misszióknak vagy misszió társulatoknak

tulajdona, beleértve azon kereskedelmi társulatok tulajdonát is, amelynek nyeresége e missziók fenntartására szolgál, továbbra is ezen misszió céljaira fordíttassék. E kötelezettség helyes végrehajtásának biztosítására a szövetséges és társult Hatalmak a nevezett tulajdont oly igazgatótanácsoknak fogják átadni, amelyeket e Kormányok neveznek ki vagy erősítenek meg és amelyek az illető misszió hitfelekezetéhez tartozó személyekből állanak, amelyek tulajdonáról szó van.

A szövetséges és társult Hatalmak az ezen missziókat vezető személyek tekintetében továbbra is teljes ellenőrzést fognak gyakorolni s ezen missziók érdekeit meg fogják óvni.

Magyarország ezennel tudomásul veszi a fenti kötelezettségeket és kijelenti, hogy az érdekelt szövetséges és társult Hatalmak részéről a nevezett missziók vagy kereskedelmi társulatok munkálkodásának keresztülvitele tekintetében megkötött vagy még megkötendő minden megállapodáshoz hozzájárul és lemond minden rájuk vonatkozó igényéről.

360. cikk.

Jelen Szerződés rendelkezéseinek fentartása mellett kötelezi magát Magyarország, hogy sem közvetve, sem közvetlenül nem fog a jelen Szerződést aláíró egyetlen szövetséges és társult Hatalom ellen sem pénzügyi követelésekkel fellépni semmiféle oly tények alapján, amelyek jelen Szerződés életbelépte előtt történtek.

Jelen rendelkezés teljes és végleges lemondást jelent az összes ilyen nemű igényekről, amelyek ezennel megszűnnek, bárki is legyen azokban érdekelve.

361. cikk.

Magyarország érvényeseknek és kötelezőknek fogadja el a szövetséges vagy társult Hatalmak bármelyik zsákmánybírósa által az osztrák-magyar hajókra és magyar árukra, ugyszintén a költségek megfizetésére vonatkozólag hozott döntéseket és rendelkezéseket és kötelezi magát, hogy állampolgárai nevében ezen döntésekre vagy rendelkezésekre vonatkozólag semmiféle igényvel fellépni nem fog.

A szövetséges és társult Hatalmak fenntartják maguknak a jogot, hogy bizonyos feltételek mellett, amelyeket ők fognak meghatározni, az osztrák-magyar zsák-

mánybiróságok által hozott döntéseket és rendelkezéseket, tekintet nélkül arra, hogy a döntések és rendelkezések nevezett Hatalmak polgárainak (ressortissants) vagy semleges állampolgároknak (ressortissants) tulajdonjogait érintik-e, felülvizsgálják. Magyarország kötelezi magát mindazon iratok másolatainak beszolgáltatására, amelyekből az illető ügycsomó áll, beleértve a hozott döntéseket és rendelkezéseket, kötelezi magát továbbá, hogy elfogadja és keresztülviszi a javaslatokat, amelyek az ügyek átvizsgálása után adatnak át neki.

362. cikk.

A Magas Szerződő Felek megegyeznek abban, hogy ha később ellenkező rendelkezések nem hozatnának, a jelen Szerződés által létesített minden bizottság elnökének meg lesz a joga, hogy szavazategyenlőség esetén még egy második szavazatot adjon le.

363. cikk.

Amennyiben jelen Szerződés ellenkező rendelkezést nem tartalmaz, mindazon esetekben, amelyekben nevezett Szerződés bizonyos államokra nézve különleges kérdést az érdekelt államok között megkötendő különös egyezmény útján rendel szabályozni, a Magas Szerződő Felek között megállapodás van és marad arra nézve, hogy a nehézségek, amelyek ebben a tekintetben felmerülhetnének, a szövetséges és társult Nagy hatalmak által szabályoztatnak mindaddig, amíg Magyarország a Nemzetek Társaságába tagul fel nem vétetik.

364. cikk.

A jelen Szerződésben használt a „volt Magyar Királyság” kifejezés magában foglalja Boszniát és Hercegovinát is, amennyiben a szöveg ennek ellenkezőjét nem mondja. Ez a rendelkezés nem érinti Ausztria jogait és kötelezettségeit e két területtel szemben.

Jelen Szerződés, amely francia, angol és olasz nyelven szerkesztetett, ratifikáltatni fog.

Eltérések esetén a francia szöveg lesz teljes hitelű, kivéve az I. részt (a Nemzetek Társaságának Egyezménye) és a XIII. részt (Munka), amelyekben a francia és az angol szöveg egyenlő értékűek.

A ratifikációs okiratok Párisban teendők le a lehető legrövidebb idő alatt.

Azon Hatalmak, amelyeknek kormányai Európán kívül székelnek, jogosítva vannak arra, hogy a francia Köztársaság Kormányának csupán párisi diplomáciai képviselőjük által adják tudtára, hogy a ratifikáció megadatott s ez esetben oly gyorsan, amint lehetséges, le kell juttatniok a ratifikáció okiratát.

A ratifikációs okiratok letétbe helyezéséről egy első jegyzőkönyv veendő fel, mihelyt a Szerződés egyfelől Magyarország, másfelől három szövetséges és társult Nagy hatalom részéről ratifikáltatott.

Ezen első jegyzőkönyv felvételének napjától a szerződés azon Magas Szerződő Felek között, amelyek azt ilykép ratifikálták, életbelép.

Ez az időpont lesz az életbelépés időpontja a jelen Szerződésben foglalt összes határidők számításánál.

Minden más tekintetben a Szerződés minden Hatalomra nézve azon a napon fog életbelépni, amelyen ratifikációja letétbe helyeztetett.

A francia Kormány az összes aláíró Hatalmaknak a ratifikációk letétbehelyezésénél felvett jegyzőkönyvek egy hitelesített másolatát fogja átszármaztatni.

Minek hitelül fentnevezett Meghatalmazottak jelen Szerződést aláírták.

Kelt Trianonban Ezerkilencszázhusz január negyedikén, egyetlen példányban, amely a francia Köztársaság Kormányának levéltárában letétben marad s amelyről az aláíró Hatalmak mindegyikének hiteles másolatok adatnak át.

(P. H.) *Hugh C. Wallace.*

(P. H.) *Derby.*

(P. H.) *Georg H. Perley.*

(P. H.) *Andrew Fisher.*

(P. H.) *Thomas Mackenzie.*

(P. H.) *R. A. Blankenberg.*

(P. H.) *Derby.*

(P. H.) *A Millerand.*

(P. H.) *F. François-Marsal.*

(P. H.) *Aug. Isaac.*

(P. H.) *Jules Cambon.*

- (P. H.) Paléologue.
 (P. H.) Bonin.
 (P. H.) M. Grassi.
 (P. H.) K. Matsui.
 (P. H.) J. Van Den Heuvel.
 (P. H.) Rolin-Jacquemyns.
 (P. H.) Vikyiun-Welington Koo.
 (P. H.) Rafael Martinez Ortiz.
 (P. H.) A. Romanos.
 (P. H.) Carlos A. Villanueva.
 (P. H.) R. A. Amador.
 (P. H.) E. Sapieha.
 (P. H.) Erasme Pilz.
 (P. H.) Alfonso Costa.
 (P. H.) João Chigas.
 (P. H.) Dr. I. Cantacuzino.
 (P. H.) N. Titulescu.
 (P. H.) Nik. P. Pachitch.
 (P. H.) Dr. Ante Trumbic.
 (P. H.) Dr. Ivan Zolger.
 (P. H.) Charoon.
 (P. H.) Dr. Edward Benes.
 (P. H.) Ștefan Osusky.
 (P. H.) A. Benárd.
 (P. H.) Drasche Lázár.

Jegyzőkönyv.

A Magas Szerződő Felek a végből, hogy tüze-
 sítsék azokat a feltételeket, melyek mellett a mai na-
 pon aláírt szerződés egyes rendelkezéseit végre kell
 hajtani, megegyeztek abban, hogy:

1. Azon személyek jegyzéke, akiket Magyaror-
 szág a 157. cikk 2. bekezdése értelmében ki kell,
 hogy adjon a szövetséges és társult Hatalmaknak, a
 Szerződés hatálybaléptét követő hónapban fog közöl-
 tetni a magyar Kormánnyal;

2. a 170. cikkben és a IV. függelék 2., 3. és 4.
 §-aiban meghatározott jóvátételi Bizottság és a 163.

cikkben meghatározott külön osztály nem kívánhatja a gyártási titkok vagy más bizalmas adatok feltárását:

3. a Szerződés aláírása után következő 4 hónapban belül Magyarország előterjesztheti a szövetséges és társult Hatalmaknak megvizsgálás végett az okmányokat és javaslatokat a jóvátételi munkálatok siettetése, a vizsgálatok megrövidítése és a határozatok megbirálatának gyorsítása érdekében.

4. A bűnös cselekményeket elkövető személyek üldözése a magyar jogok felszámolásával kapcsolatban fog történni, a szövetséges és társult Hatalmak pedig át fogják venni azokat az adatokat és bizonyítékokat, amelyeket a Magyar Kormány nekik ezirányban meg tud szerezni.

Kelt francia, angol és olasz nyelven, Trianonban ezerkilencszázhusz junius negyedikén, megjegyeztetvén, hogy eltérés esetén a francia szöveg lesz teljes hitelű.

Nyilatkozat.

A hajóknak és rakományoknak, a háboru folyamán történt elsüllyesztéséből származó veszteségeknek a legkisebb mértékre való csökkentése és a megmenthető hajók és rakományok visszaszerzésének, ugyszintén a felek erre vonatkozó felszólamlásai szabályozásának megkönnyítése végett a Magyar Kormány kötelezi magát, hogy minden adatot, amelynek a magyar tengeri erők által az ellenségeskedés idején elsüllyesztett vagy megkárosított hajók tekintetében a szövetséges és társult Hatalmak vagy polgárai (ressortissants) hasznát vehetik, meg fog szerezni.

A jelen nyilatkozat kelt és aláíratott francia, angol és olasz nyelven, Trianonban, ezerkilencszázhusz junius negyedikén, megjegyeztetvén, hogy eltérés esetén a francia szöveg lesz a teljes hitelű.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

